a Copy of this Book Sold. in Mr Brydges's Auction A.D. 1725. for 0=14=06.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA LIBRI DECEM, Authore Thoma Chalonero Equite, Anglo.

HVC ACCESSIT IN LAVDEM Henrici Octaui Regis quondam Angliæ præstantiß. carmen Panegyricum.

Item,

DE ILLVSTRIVM QVORVNDAM ENCOMIIS MISCELLANEA, CVM EPIGRAMMATIS, ac Epitaphijs nonnullis, eodem authore.

LONDINI,
Excudebat Thomas Vautrollerius Typographus.
1579.

1 Sol decorat terras, inſignia Principis Anglos.
2 Vita fuit Chalonere tibi Burghleius Heros.
3 Teſtamenta piè VVreyus prouexerat æquus.
4 Teq; notãt doctis tua docta volumina vatem.
5 Et tua te coniux chariſſima luxit ademptum,
6 Fœmina præclaro rurſum ſociata Broketto.

Guliel. M.

GVLIELMVS D. BVRGHLEIVS THESAVRARIVS ANGLIÆ

IN MEMORIAM THOMÆ CHALONERI

Equitis aurati ab Hiſpanica Legatione redeuntis, & ad cæleſtes beatorum oras proficiſcentis.

QVæ nobis viridi concordia cœpta iuuenta,
Regia cum primùm iuuenes coniungeret aula,
Quæ ſociæ curæ, moles quid publica poſcat,
Dum tua cura foris legati munera geſſit,
Et mea cura domi vigilaret ad ardua regni:
Vt recolam ſemper memori te mente ſepultum
Sunt iuſtæ cauſæ, ſunt magni ponderis inſtar.
Quòd mihi commiſſis rebus, cum ſcanderis aſtra,
Vxorem, natum, famulos, & ſingula veſtra
Credideris noſtræ fidei, tutandáq; nobis,
Iuſtior incubuit (quid ni iuſtiſſima dicam?)
Tunc mihi cauſa, tuis peragendi debita votis,
Vt peragi cupio noſtrum poſt funera votum.
Nunc tua cum geſtit produci poſthuma proles,
Ingenij proles, peperit quam plurimus vſus,
Publica priuatis moderando negotia Muſis:
Quando tibi limam mors inuidet, inuida ſummis,
Me meus illabefactus amor committere mouit
Malimi ſtudio, quò tandem prodeat illa

Cultior ornatu, meliore induta metallo.
Vt tua ſuſcipiant monumenta libentèr amici,
Vt tua ſuſpiciant omnes hæc pignora dena,
In quibus Angligenûm Reſpublica ſacra relucet.
Hinc te militiæ dijudicet ordine dignum,
Dignum tergeminis cognoſcat honoribus orbis,
Dignum Principibus, victuro nomine dignum.
Hæc ego grandæuus poſui tibi carmina pauca,
Carmina manſurum ſtudium teſtantia noſtrum,
Semper inoblita quia ſis mihi mente repoſtus.
Idque ſciant ſeri, poſt plurima ſæcla, nepotes,
Grata quibus fuerit pietas, prudentia, virtus,
Quæ diuiſa alijs, Chalonero iuncta fuere.

ILLV-

ILLVSTRISSIMO VIRO, OMNIBVS VIRTVTIS, DOCTRINÆ, ET CONSILII LVMINIBVS CLARISSIMO, D. Gulielmo Cæcilio, aureæ periscelidis Equiti aurato, D. Burghleio, Magno Angliæ Thesaurario, Sereniſſimæ Reginæ Elizabethæ à consilijs, & Academiæ Cantabrigiensis Cancellario digniſſimo

δ' δαιμόνως διαζῆν.

BROKETTVS *vir genere, ac humanitate cõſpicuus, qui Dominam Chaloneram duxit in vxorem, doctiſs. Chaloneri aliquot abhinc annos defuncti, ac Equeſtris ordinis viri opuſcula quædam, ſimul atque literas (Heros nobiliſsime) tuas ad me dedit: quibus id potiſsimùm voluiſti non modò in illis vt diſsipata colligerem, & corrupta emendarem: ſed an aliquo certo cum fructu in vulgus emanare, ac in publicum prodire necne potuiſſent, tibi ſignificarem. Quorum vtrũque etſi (vt verè fatear)* ἐχὼν ἀέκοντί γε θυμῷ, *vt Homeri verbis vtar, in me primò recepi, cum propter Siſyphium illud ſaxum, quod indies voluo, tum propter virulentas quorundam otioſorum, nimiſque arrogantium linguas, quæ temerè, & effrænatè in alios celerrimè concitantur: difficultates tamen has tandem graues vicit humanitatis priſtinæ tuæ recordatio, ac recens iſtud tuum de meipſo iudicium. Hoc enim boni in illo malo adipiſcor, quod quamuis recuſandi poteſtatem literæ mihi tuæ abſtulerint: attulerunt tamen ſi non perficiendi ſcientiam, at aggrediendi voluntatem, ac nonnullam de præſenti hoc negotio dijudicandi facultatem. Quod ego tuæ amplitudinis iudicium*

tanquàm obicem latrantibus opponere decreui, quibus ἔξὸν ὅτι μωμεῖσθαι, ἢ μωμεῖσθαι. His itaque præsidijs, tanquàm Palladis ægide munitus, talium hominum calumnias (cum ne optimis quidem maledica lingua soleat parcere) tacendo reprimam, vel contemnendo potiùs conuincam. Nunc quibus in rebus nostra potissimùm sudauerit industria, paucis explicandum iudicauimus. Nam cum ab authore ipso decem illi de Repub. instauranda libri (quibus nihil ferè potest esse perfectius) ad βιβλιογράφον quendam, nescio quem, exscribendi tantummodò causa deuoluerentur: tantis vndique scatebant mendis, tantúmque in orthographia erroris relictum fuerat, vt maiorem sanè, vtiliorémque præstitisset operam, si intactos omninò eosdem ipsos reliquisset. In hoc itaque opere, etiamsi mihi quasi Augia stabulum exhauriendum esse vidi, quod Herculeas ferè posset vires delassare: omnes tamen in eodem ipso latebras perpurgare, errata non solùm in forma, sed in materia etiam crebrò fusim dispersa corrigere, singula demùm, quoad potui, priori integritati, ac natalibus suis restituere conatus sum. Idem etiam præstiti in Miscellaneis de illustrium quorundam encomijs ab authore ipso conscriptis. In varijs etiam epitaphijs, ac epigrammatis eandem pro viribus telam pertexui. In singulorum præterea decem de Repub. librorum argumenta (quò Lectori faciliores ad intelligendum forent) Οδοδείκτην præfixi. Quæ etsi seriùs fortasse ad manus tuas (vir illustrissime) nunc peruenerint, quàm expectabas: procrastinationem tamen hanc, siue tarditatem, meam in liberando fidem facilimè excusabit tua solita clementia, & negotiorum meorum moles. Etenim molestum hoc nostrum viuendi genus rarissimè ad longum aliquod tempus iter interrumpi suum patitur. Hoc itaque modo etsi iusta omni culpa liberor: nisi cum aliqua tamẽ adeò longi temporis vsura, ad te ista proficiscì, nolui. Nam vnà cum superioribus illis Domini Chaloneri libris

(penè

penè dixeram liberis, quos eius prudentèr concepit, & excogitauit ingenium, confirmauit ratio, iudicium disposuit, & manus demùm scitè perpoliuit, ac efformauit) libellum illius planè aureum in laudẽ Henrici Octaui nuper Angliæ præstantißimi, ac potentißimi Regis conscriptum, quẽ anno Domini 1560. Serenißimæ, Augustißimæque Heroinæ D. nostræ Elizabethæ Dei gratia Angliæ, Franciæ, Hyberniaque Reginæ, &c. sine nominis appositione dedicauerat, attexendum, atque excudendum curaui: vt & tanti Principis, ac Herois vnà cum authore diuturnior esset memoria, & ne diutiùs nostrates, fidelésue subditi tanto bono, tam necessario præsertim, aliquot iam annos Cimmeriis quasi tenebris obruto, posthâc defraudarentur. Illúc nunc dilabor, ad priuatum nimirùm meum de publica Domini Thomæ Chaloneri virtute, eiusdémque de Repub. libris testimonium. In quo non multis opus est, quoniam & tibi, dum viueret, quamplurimísque aliis nobilibus erat notißimus, tum etiam quòd qui eum non cognôrunt, facilimè ἐκ τῶν ὀνύχων τὸν λέοντα, ex scriptorũ scilicèt varietate posteris relicta æstimare possunt. Fuit igitur patria Londinensis, studio Cantabrigiensis, educatione aulicus, religione pius, verèq; Christianus. Itaq; cũ iuuenilem ætatem, mentémq; suam humanioribus studiis roborâsset, Domino Henrico Kneuetto à potentißmo Rege Henrico eius nominis octauo ad Carolum v. Imperatorem transmisso Legato, vnà cum illo profectus est tanquàm familiaris amicus, vel eidẽ à consiliis. Quo quidẽ tempore Carolo v. nauali certamine à Genua, Corsica in Argyram in Africa cõtra Turcas classem soluente, ac hostilitèr proficiscente, ornatißimo illo Kneuetto Legato Regis, Thoma Chalonero, Hẽrico Knolleo, & Henrico Isamo illustribus viris eundẽ in illa expeditione suapte sponte sequentibus, paritérq; militantibus, mirificè vitam suam Chalonerus tutatus est. Nã triremi illa, in qua fuerat, vel scopulis illisa, vel grauißimis procellis con-

quaſſata, naufragus cũ ſe diu natatu defenderat, deficientibus viribus, brachijs, manibúſq. lãguidis, ac quaſi exeruatis, prehenſa dentibus cum maxima difficultate rudenti, quæ ex altera triremi iam propinqua tum fuerat eiecta, nõ ſine dentium aliquorum iactura, ac fractura ſeſe tandem recuperauit, ac domum integer relapſus eſt. Henrico poſteà demortuo Rege, ac Edoärdo Sexto eiuſdẽ filio præclariſſimo, & rariſſimo Principe regnante, finita clade Scotica Muſkelburgenſi (qua quidem fortiſſimus ille Schellæus occubuit) à Duce illuſtriſſimo Somerſettenſi, cum alijs nonnullis noſtratibus, inclytis viris, ex equeſtri ordine vnus 28. Septembris, anno Domini 1547. creatus eſt. Deuoluta tandẽ ad Auguſtiſſimam Reginam noſtrã Elizabetham rerũ ſumma, ſingulari cõmendatione tua, & virtute propria ab eadem ad potentiſſimũ Hiſpaniarum regem fuit trãſmiſſus orator, & quaſi Hermes digniſſimus. Quo quidẽ legationis tẽpore hos illum de Repub. libros ſucceſſiuis horis dum in Hiſpania demoraretur, ſcripſiſſe, ex ipſius teſtimonio, & exemplari primo (quod adhũc etiam extat) manu propria confirmatum, liquet. Cuius verba hoc modo ſequuntur.

Deo auſpice, Thomas Chalonerus Londinenſis, Equeſtris ordinis vir, Sereniſſimæ Angliæ &c. Reginæ Elizabethæ ad potentiſſimum Hiſpaniarum regem Philippum Legatus, animi recreandi, cum otio abundaret, cauſa, libros hoſce decem de Repub, Anglorum inſtauranda incepit 25. die Decembris, anno Domini 1562. perfecit verò 21. die Iulij 1564. quum horis tantùm ſucceſſiuis, ídque ferè antelucanis, ad componenda carmina ſe conferret. Atque hunc archetypum manu propria conſcripſit.

Vnde pro comperto eſt, non modò quãtum laboris libentèr foris exantlauerit, ſed quàm breui ſpacio res magnas, idonea ſtudijs ſuis tempora quaſi ſuffurando tractauerit, atque abſoluerit. Sed breue tempus ſatis longum eſt paratis. Principis itaque Sereniſſimæ noſtræ mandato domum reuocatus, atque illo benè, fidelitérq. legationis finito munere

nere, non multò pòst nescio quo fato Londini Londinensis Chalonerus Nonis Oct. 1565. Fatis concessit, ac in ecclesia diui Pauli honorificè sepultus iacet, nõ sine graui familiarium tantummodò amicorum, sed studiorũ etiam iactura, & nostratium vulnere. Etenim singularis erat in illo diligentia, rarum ingenium, iudicium altum, varia lectio, mores cum sale festiui, vita integra. In istis Politicis singula ferè plena sunt grauitatis, sapientia, consilij: memoriam repræsentat iurisconsultorũ, sententias consectatur philosophorum, verba poëtarum: Virgilium, ac Horatium imitatur maximè. Et quoniam poëma debet esse reconditum, teste Cicerone, historicam quandam veritatem verborum nonnunquàm integumentis obumbrat: tum etiam breuissimis quia versibus omnia pingit, poterit fortasse (quia breuitas est obscuritatis mater) quibusdam videri subobscurior. Has tamen spinas, & vepres omnes facillimè tollet frequens eiusdem lectio, & diligens consideratio. Nusquàm enim sui dissimilis est. Nam quãuis πολυϊστωρ, ac variæ lectionis fuerat Chalonerus: vtilitatem tamen potiùs vera, quàm ostentationẽ variæ eruditionis mihi quæsiuisse videtur. Sed de his hactenùs. Nunc igitur cum reliquis eiusdem rapsodijs (amplissime Cæcili) ad te τὸν πολιτικώτατον Chaloneri τῦ πολιτικῦ remitto τὴν πολιτείαν: sed cultiore, quàm anteà fuerat forma, habitúq; vestitam: qua tibi quoties libeat, licebit vti, & frui. Non enim quibuslibet scriptis animus tuus circa commune bonum occupatus, est implicandus: sed hijs maximè, quibus defessus refocillari, ac iuuari Respub. potest. Ita vt grauiora negotia, ac studia tua hijsce studijs amœnioribus, nec minus frugiferis condire queas. Solent enim peregrinantes, qui longinquum, ac arduum iter ingrediuntur, cum aliquantulum confecerint, quasi subdefessi in locum amœnum animi relaxandi causa de via aliquãdò secedere. Tu verò quàm longum, ac spinosum iter iamdiu ingressus sis, grauissima ad nominis æternitatem istius Reipub. Atlantis instar, humeris tuis onera

ſupportando, non modò noſtratibus, ſed exteris etiam nationibus notiſſimum eſt: qui propriis, ac domeſticis negle-ctis commodis, Reipub. curas in te libentèr ſuſceperis, ædes tuas tam pauperioribus, quàm ditioribus æquè patefeceris, quamplurimorum cauſas benigniſſimè audiueris, controuerſias æquiſſimè diremeris, Academiam Cantabrigienſem foueris, ac ſuſtentaueris, neminem denique, in quo aliqua virtutis ſcintillula appareret, triſtem à te dimiſeris. Sed ne videar λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ ἅπτειν, ſic tuis de laudibus, quomodò Saluſtius de Carthagine, concludã. Nam de Carthagine ſilere malo, quàm parum dicere: tum etiam ne mihi fortè, ſi in laudes tuas decãtando longior eſſem, ſuccenſeas, vt eſt apud Euripidem in Iphigenia.

Αἰνούμενοι γὰρ οἱ ἀγαθοὶ, τρόπον τίνα
Μισοῦσι τὰς ἀπείρους, ἐὰν ἀνῶσ' ἄγαν.

Sed loquacitatis, quàm ingratitudinis mihi notam inurì malim. Nam quum ingratus non modò ſit, qui beneficium acceptum non fateatur, eiuſdémue immemor videri velit, ſed qui in alijs expreſſam virtutis imaginem contemplãdo, eandem nulla vnquàm ratione, cum poterit, exprimit: in vtroque nunc genere peccâſſem, ſi præſentem occaſionẽ negligendo, alterutrum conſultò prætermiſiſſem. Etenim quas, quantáſq; Heroicæ virtutes tuæ mereantur laudes, ità vt per ſingulas huius regni partes diſſeminentur, neminem penè latet. Me verò Londinum ab Antiochena ciuitate, Conſtantinopolitana ſeu Byzantiaca, Hieroſolymitana, aliiſque nonnullis illuſtribus Aſiæ, ac Europæ ciuitatibus, & prouincijs reuerſum (cum ab honorãdo illo Domino Ambroſio Cano in tuam præſentiam primò deductus fueram) quàm humanitèr exceperis, menſæ tuæ communicaueris, quemadmodum cum nobiliſſimo illo, ac illuſtriſſimo Comite Leiceſtrenſi, Domino meo ſemper colendiſſimo, ac eximio patrono, teipſum meam in gratiam coniunxeris, atque cum illo propter me Regiæ Maieſtati ſupplicaueris, omnibus demum humanitatis officijs proſecutus ſis: ipſe

mihi

mihi optimus teſtis ſum, & quoad vinam reminiſcar, nec idē ſæpiùs meorū quamplurimis prædicare deſtiti. Quorſum hæc? Nempè vt cognoſcas me de præſenti hac oblata animum teſtificandi apud te meum occaſione lætari, nihilque mihi magis in optatis eſſe, quàm iſtam tuam in me propenſam voluntatem honeſta aliqua ratione magis magiſq; demereri. Etenim eſt ingenui (vt ego interpretor) ac aperti hominis conari, teſtatā animi ſui gratitudinem illis, quorum apud ſe beneficia conſtant, relinquere. Hinc etiā fit, vt egregia illa Chaloneræ, eiuſdémque optimæ ſpei filius, illuſtris illius Chaloneri hæredes, lautam hanc ſupellectilem iamdiu ædibus incluſam, lucubrationes nimirùm haſce præſentes tibi, cuivni dum viueret, debebat ferè omnia, libentèr nunc demum excludant, offerant, atq; dedicent. Quod officiosè ab illis factum, tuo iure expectare, ac vendicare poſſis. Nam cum gratiſſimus ille, tuique ſtudioſiſſimus Chalonerus, non ſolùm (quod certiſſimè ſcio) opera, ſiue lucubrationes ſuas, ſed filium etiam vnicum teſtamento tibi reliquerit, & in tuam ſolius tutelam legauerit: æquiſſimum eſt, vt non ſolùm eorundem poſſeſſionem, ſed vſumfructum etiam retineas. In quo quidem cum officij probentur illi memores, tum hoc vnum mihi cum illis conuenit, vnica iſta vel maximè ratione, videlicèt nominis tui celebritate laboribus noſtris à bonis honeſtam opinionem, ab inuidis munimen parari poſſe. Debitum igitur hoc noſtrum in te (honoratiſſime vir) officium eodem nunc animi candore, precor, accipe, quo me domum peregrè regreſſum complexus es. Sic magnas meorum in te acceſſiones facies, ſtudiū meum poſthac exacues, alióſque ad maiora ſummæ humanitatis tuæ contemplatione, concitabis. Vale maximum ſtudiorum decus, ſtudioſorum ornamentum. E ſchola Paulina, pridiè Idus Auguſti. 1579.

Honoris tui ſemper obſeruantiſſimus,
GVLIEL. MALIM.

PRAECLARISSIMO VIRO, DOMINO GVLIELMO CÆCILIO, EQVITI AVRATO, DOMINO BVRGHleio, ſummo Angliæ Theſaurario, & ſuo Patrono vnico, Thomas Chalonerus F. Neſtoreos precatur annos.

RECTE nos ſuadet Iſocrates, (mi Mecœnas vnice) decere nimirùm liberos, quemadmodum in re familiari relicta, ſic in paterna amicitia, & beneuolentia ſuccedere. Πρέπει γὰρ τὺς παῖδας, ὥσπερ τ ὐσίας, οὕτω καὶ τ φιλίας τ πατρικῆς κληρονομεῖν. Nam in hoc excolendo magna vis honeſtatis ſita eſt, & ingens in negligendo, dedecus. Ego verò, Deo auſpice, quantum in me eſt, ſic actiones meas, & reliquum vitæ curſum poſthâc moderabor, vt & tui ſemper obſeruantiſſimus eſſe, nec à paternis, quibus me dudum antegreſſus eſt, veſtigijs, aliquando deflexiſſe, videar. Quibus, quantiſque nominibus tibi, vir honoratiſſime, cui vni debebat ſanè omnia, pater meus dum viueret, fuerat deuinctus, quámque intimè eundem complexus es: noſtrates ferè omnes vel me tacente ſciunt, & eodem iamdiu demortuo, ego cum matre mea chariſſima ad nominis tui perennitatem, & ſingulare beneficium noſtrũ, indies experimur. Nam non ſolùm eandem viduam omnibus in cauſis vmbra auxilij tui texiſti, ſed nunc etiam in matrimonio cum domino Broketto vitrico meo iunctam, defendis. Me

verò quantum hactenùs rure commorantem ſemper foueris, & nunc in Oxonienſi Academia ſtudentem bonis literis ſedulò erudiendum cures, cum neminem meorum lateat, non opus eſt attexere. Pro quibus omnibus maximas tibi in præſentia & agimus, & habemus gratias: & cum referre nobis nullo modo liceat, aſſiduas ex animo Deo Opt. Max. pro ſalute, ac incolumitate tua ſupplicitèr preces fundimus. Adferimus nunc igitùr tibi (Patrone rariſſime) cum alijs quibuſdã fragmentis, decem de Repub. libros, paternas ſcilicet opes ex maternis ædibus profectas, procuratione, & ipſo iure tuas. Nam cũ pater meus moriens non tãtùm hos libros, ſed me etiam ipſum tibi pro legato, ſuo teſtamento reliquerit: par eſt, vt cum ego filius adoptione tuus factus ſim, vt noſtra omnia tanquàm acceſſoria, me quoque ſequantur. Satis enim præſidij fortunis, ac facultatibus meis in veſtra ſolius beneuolentia eſſe relictum, expertus in vita nouit. Quæ omnia domeſtica noſtra perinde ſunt, vt tu vnus acceperis. Tantùm hoc cupio, & à teipſo (vir illuſtriſſime) flagito, vt propenſam hanc gratámq; voluntatem in te noſtram, & alienam in his perpoliendis induſtriam beneuolè, vt ſoles, interpreteris. Deus te quamdiutiſſimè ſeruet in eodem ſtatu, in quo nunc es florentiſſimo. Oxonijs è Collegio Magdalenenſi, Calendis Auguſti. 1579.

Guliel. Malim candido Lectori.

ETsi vereor (optime Lector) vt par eſt, doctorum reprehenſionem, ac prudentium: non ita tamen reformido, vt propter hoc honeſtam à me cauſam negligentiæ latebras quærendo, abijciam, vel tanti Herois iuſta petitione (qui mihi imperare ſuo iure poteſt, & debet authoritate me frangere) nihil mouear. A quo, dum illi paruerim, deſiderari malui perfectionem, ac diligẽtiam meam, quam ſi id non feciſſem, beneuolentiam. Nam ſi meapte ſponte in hunc laboris labyrinthum memet præcipitaſſem, iuſtè tum quidem temeritatis ad me reprehenſio potuiſſet allini: ſin illius rogatu húc deſcendo (quem noſtrates tantoperè amant, exteræ nationes propter prudentiam admirantur) non me decuit δειμαχεῖν. Afferimus itaque nunc tibi clariſſimi illius Chaloneri decem de Repub. libros, ac reliqua eiuſdem opuſcula nonum nunc depreſſa per annum (vt Horatius ſuadet) varijs temporibus, varijs de rebus ab eodem elucubrata, ac horis ſucceſſiuis à me correcta, ac locupletata. Quibus ex laboribus meis, ſi quid tibi voluptatis legendo, vel vtilitatis emerſerit, excellẽtiſſimo illi Cæcilio, ſummo huius regni Theſaurario iſtorum librorum vſuram, inclytis Chaloneri hæredibus ſortem acceptam referre debes. Quid verò nunc ego ſeparatim in hijſce libris præſtiterim, non opus eſt repetere: actum enim agerem, ſi ſuperiora in minutas partes excutiendo, euentilarem. Ità vt non tam quærendum tibi ſit, quid à me nunc expectare poſſis, aut pertexi velis: quàm à teipſo mihi impetrãdum, ne antè de labore hoc noſtro iudicium

facias, quàm cum iudicio, hoc quod in manibus eſt, perlegeris. Duo ſunt crura, quibus nō modò incumbunt bonæ literæ, ſed quibus etiam imprimis propagantur, & conſeruantur, diligentia nimirùm, & fauor: quorum illa ad me, alióſque ſpectat omnes, qui aliquid corrigere, explanare, vel in medium afferre conantur: hic verò non modò ſeſe ad bonarum literarum patronos porrigit, verùm etiam alienæ induſtriæ cenſores. Horum enim intereſt ſtudioſis non ſolùm fauere, ſed illorum quantum poſſint ſtudia impenſiùs alere, ac fouere. Sed nihil cuiquam præſcribo. Hoc me nunc egiſſe ſpero, alienis laboribus meas manus admoliendo (ſi quid omiſſum, aut non rectè commiſſum fuerit) vt ſi non laude ſatis dignus, æquo tamen Lectori venia ſaltē non prorſus indignus eſſe videar. Quòd ſi in iſtis ſubodorandis fuerit naſutior aliquis, quàm eſt neceſſe, non magnoperè laboro. Tantum enim abeſt, vt illi ſuccenſeam, eidem vt libentèr ignoſcam: qui tum rectiùs, ac æquiùs de alijs ſentire diſcet, cum ipſe alios fructuoſum aliquod docere ſciet, aut volet. Vale.

IN

IN ORNATISSIMI EQVITIS, THOMAE CHALONERI DECEM DE Repub. libros, Laurentius Humfredus.

PRoſperitas, generis ſplendor, præconia Martis,
Militis aurati nomen, Equeſtre decus:
Hæc ſunt magna quidem, verùm terrena, cadéntque:
Terra ſuum repetit, quod dedit illa, vorat.
Hæc tua ſunt Chalonere, tuæq; inſignia gentis,
Immò non tua ſunt, dico fuiſſe tua.
Hæc tua ſunt acies mentis, doctrina, Camænæ,
Ingenÿ fœtus, gloria Pieridum.
Hæc monumenta tui conſumet nulla vetuſtas,
Fama manet doctis perpetuata libris.
Non ſic exornant gemmæ, non marmora durant,
Viuet ſcriptorum gloria ſola tibi.
Inſtituis pubem, ciuéſque, & percolis artes,
Ruſtica facundè, claſsica ritè canis.
Qui ſint regnorum nerui, Reſpublica florens
Qualis, perbello carmine ſignificas.
Chriſte tuo clauo noſtratem dirige nauem,
Hanc ô Chriſte foue, perpetuóque bea.

GVLIELMVS FLEETWOODVS Recordator Londinenſis.

PEnſa notant Chalonere tuos finita labores,
Magnanimus veluti noſcitur vngue leo.
Te iuuenis iuuenem noui, quem cura ſcientem
Reddidit, expertum tempora longa virum.
Viciſti tamen vſque tuis virtutibus annos:
Plurimus hinc ſcriptis omnibus vſus ineſt.
Quæque diu lapſa eſt, Reſpublica noſtra reſurgit,
Per te quando nouas diſcit inire vias.

Heroas tantis noſtrates laudibus ornans,
Efficis officij tu videare memor.
Metra Sophocleo quòd ſurgant veſtra cothurno,
Ingenij neruos dexteritate probas.
Quæ quoniam cautè nonum premerentur in annum,
Acceſsit titulis tempore maior honos.
Chare mihi Chalonere vale, ſi fata dediſſent,
Dignus eras Pylij viuere ſecla ſenis.

Chriſtophori Carlili carmen.

CArmina ſuauiloquens emendat clauda Malimus,
Carmina concinnis perpolit apta modis.
Eſt de defunctis meritus benè manibus ille,
Qui ſobolem digno donat honore rudem.
Dulce Chaloneri fateórque pöema periti,
Ingenij ſobolem fertilis eſſe ſuam.
Splendor debetur tam charo quantus amico,
Qui tanto abſentes ornat honore viros?

Eiuſdem.

Qui nouas terras, peregrina regna
Luſtrat, haud vllum fugiens laborem,
Eſt is in ſummo pretio vehendus
Laude perenni:
Pertulit frigus, tolerauit æſtus
Feruidos, fluctus tulit & marinos,
Quò ſuo poſſet patriam iuuare
Marte Malimus.
Deuijs tandem rediens ab oris,
Artibus, linguis, iuuenes ad omnem
Regulam vitæ reuocat, decorum
Diſcere ſuadet.

EDO-

EDOARDVS VVEBBVS ROFFENSIS.

SI labor, & laus eſt, peregrinis edita linguis
In patrios quenquam vertere ſcripta ſonos:
Si labor, & laus eſt, inuentis addere primis:
(Quod nemo inficias vel mediocris eat)
Huic an danda forent hederacea ſerta poëtæ,
Auſim iudicio linquere Mome tuo.
Dignus eras vixiſſe diu Chalonere, Britannûm
Gloria, in æternum viuere dignus eras.
Te tamen extincto ſuperant tua pignora nobis,
Queîs fugienda doces, queîs imitanda doces.
Verùm quanta tibi debet tua patria, tanta
Debes Malimo tu quoque iure tuo.
Scilicèt hic corrupta graui tua ſcripta labore
(Qualia ſi legeres vix tua ſcire queas)
Hic inquam, ſudore graui cultiſsima fecit,
Diluit in varijs crimina crebra locis.
Quid referam? multum gens Anglica debet vtriſque,
Cum Malime tibi, tum Chalonere tibi.

BARTHOLOMAEVS CLERCVS LEGVM DOCTOR,

Curiæ Cantuar. de Arcubus Lond. Decanus,
Gulielmo Malimo ſuo S. P. D.

CVM ad aures meas fama percrebuiſſet (Malime doctiſſime) Chalonerum noſtratem decem de Repub. libros Heroico carmine ſcripſiſſe, eóſq; nobiliſſimo Domino Burghleyo, ſummo Angliæ Theſaurario dicaſſe: perculit animum meum ſingularis (neſcio quæ) de libris illis opinio, & propter authoris excellentiam, & propter Patroni authoritatem. Poſteà cum eoſdem tuis caſtigationibus commiſſos audirem, non dubitabam, quin ſatis politè, & elegantèr in publicum prodirent: verebar tamen (id quod ſæpenumerò tali in re ſolet fieri) ne ſpei noſtræ, atque expectationis magnitudo, librorum elegantiam, vbi primùm in illos inciderem, paululum apud me imminueret. Nunc vero cum illos per tuam humanitatem ſemel atque iterum viderim, tantum in illis grauitatis, ingenij, lectionis, artificij conſpicio, vt contra communem conſuetudinem, ſpem, atque expectationem meam, ipſa poëſi, ſcribéntíſque virtute, & præſtantia multò inferiorem confitear. Numeros habet illius carmen Vergilianos, inuentionem Homericam, phraſim, & venam duitem, reconditam, admirabilem, & (vt preſſè dicam) verè poëticam. Hanc artem etſi Ariſtoteles inter virtutes Heroicas enumerarit, vtpotè qui mentes artificum excellentium diuina quadam flamma cœlitùs incendi putauit: tamen ego Chalonero noſtro non nudam ſolùm poëſim attribuendam puto, ſed veram etiam philoſophiam: qui generales philoſophorum de Repub. inſtituenda regulas, in particularia præcepta, & practicas concluſiones ſuis carminibus ſic diduxit, vt illas non iam à Platone, aut Ariſtotele audire, ſed à Chalonero noſtro oblatas, manibus contrectare videar. Quarè & Chalonero doctiſſimo gratiæ immortales ſunt agendæ, qui hæc ad noſtram omnium vtilitatem conſcripſit: & Theſaurario nobiliſſimo, tanquàm vnico doctorum Mecœnati, qui iſta nobis diuulgauit: & tibi, qui caſtigationibus doctiſſimis effeceris, vt illius ſcripta emendatè, & politè in lucem prodeant. Vale è noſtro Muſæo, vij. Calendas Auguſti. M. D. LXXIX.

GVLIELMI

GVLIELMI MALIMI IN SINGVLORVM DECEM DE REPVB. LIBRORVM argumenta, Ὑποθέσεις.

I.

IN primo Brittanna graues Politeïa libro
Indignis lacerata modis, dat ab ore querelas.
Angliacæ diuerſa refert encomia terræ.
Vtque Deo dignos referamus ſupplice cultus
Corde monet: ſtolidas reprehendit poſteà nautas,
Quorum luctifici cauſa eſt inſcitia damni.
Hinc Euangelij doctoribus admonet aures
Intendens vulgus, mores componat, vt æquum eſt.

II.

MOnſtrat vt à cunis ſoboles ſit alenda Secundus,
Vt pia ſe præſtent pueris exempla parentes.
Taxat eos, titulis quos luxuriare paternis
Non puduit, patrijs cum nil virtutibus addant.
Inde notat quænam ſiet indulgentia matrum.
Carpit & hæredes, qui dempto patre paternas
Diuitias, & opes in luxum, & ſcorta profundunt.
Heroäs canit Eduardo cum rege Britannos.

III.

TErtius à ſtudijs, ſtolidi quos ima popelli
Fex generat, ſtupido nimiùm craſſoque cerebro
Natos, ingenua & diſſuadet ab arte Mineruæ.
Sit cœcæ vis quanta Deæ declarat, & ægrè
Fert, quòd in has fuerint tranſuecta exotica terras,

Anglica vel modico quæ funderet ora labore.
Diuitias auido reprehendit fœnore partas.
Et malè fucato condemnat hypocrisin ore.

IIII.

QVartus aratra pedo præponit, & irrita legum
Fulmina conqueritur: dãnantur auara colonûm
Pectora: in externas malè transportarier oras
Plebs patitur fruges: tam crebráque pascua taxat,
Neglectósque agri cultus: pòst concinit vnde
Turba tot etronum satagat sibi quærere victum.
Oceanum ob pisces pulchrè commendat, & vdo
Neptunò statuit libamina thurea demus.

V.

QVintus vt ardenti laudatus pectore ciuis
Pro patria pugnet, laribúsque, & coniuge, suadet.
Hinc iuuenem Musis primùm, castrensibus inde
Postulat instructum studijs, prodesseque multùm
Eloquium in bello memorat: queîs debeat armis
Vti miles, & hic quòd ferre famémque, sitímque
Non renuat, proprijs patriam tueamur & armis
Admonet, & quæ laus subdat calcaria, narrat.

VI.

SExtus equos alijs quoniam mercamur ab oris
Conqueritur, proprijs quando ad castrensia terris
Munia quadrupedes facile est nutrire: monétque
Vt non tam nitidis Equitum decorata tapetis
Aula micans extrà, pulchrisque extructa columnis,
Quàm camera interiùs telis castrensibus ipsum
Commendet dominum patriæ suspensa parentem.
Pòst tormenta refert, aptásque ad bella sagittas.

VII.

SEptimus vt faustas Saturni Patris ad oras
Transuectus fuerit canit, & quæ viderit illic.
Cordáque nostratûm nimiùm præpostera carpit,

Vtpotè

Vtpotè qui nullum reputent pretioſius eſſe,
Quàm carum, ac alijs quod tranſportatur ab oris.
Inde dolet, queritúrque homini quòd nectat iniquas
Alter homo inſidias, quódq; hoſpes ab hoſpite tutus
Eſſe nequit, gnatúſque ſuo ſtruat arma parenti.

VIII.

OCtauus grauiora refert incommoda ciues
Stringere, cum certant odijs cõmunibus, alter
Alteriúſque petit iugulum, quàm mille phalanges
Hoſtiles ſi quando ſtruant in mœnia technas.
Liuorémque notans mordaci carmine, punctim
Vt figulus figulo, fabro faber inuidet, infert.
Poſteà quæ noſtrûm gula ſit, luxúſque virorum,
Turpior & reliquis damnoſa ſuperbia, pingit.

IX.

NOnus fœminei quæ ſit petulantia ſexus,
Quis faſtus, tum quæ moroſa proteruia, mõratſt.
Inde monet qualem deceat duxiſſe puellam,
Nec ſponſa optato nimis immatura marito
Iungatur, miſerè torpere per otia corpus
Neu ſinat, aſt aliquas in queis verſetur opellas
Iugitèr exquirat: ſacros extollit honeſti
Coniugij ritus, & cunctis ſuadet idipſum.

X.

COmmendat leges Decimus, dubiámq; tyrannûm
Cõmemorat vitam, quam mille pericula cingũt.
Tum queritur, leges quia permutantur in horas.
Stultitiam taxat vulgi: ciuilia damnat
Diſſidia: integram noctem dormire regentem
Diſſuadet, quales regem per ſomnia curæ
Diſcrucient, referat: ne Princeps prodigus extet
Suadet, adulantûm neu det ſermonibus aures.

FINIS.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber primus.

MAIVS opus moueo, ſtipula quàm pangat agreſti
Quilibet ad patulam fagũ proiectus in vmbra
Paſtor, vbi æſtiuo ſtridunt ſub ſole cicadæ
Per ſata, iamdudum flauis nutãtia ſpicis,
Sæpius ipſe ſitim fontano flumine ſedat,
Qui procul vt ſumma pendentes rupe capellas
Frondentum cernit fruticum decerpere tonſas
Ore comas, alacrig, exhinc colludere ſaltu,
Magnum habet alternis Mopſo certare ſodali,
Phyllidis argutos oculos iuueniliùs ipſe
Dum ciet: at niueæ præfert ille oſcula Niſæ,
Hic te (magna Pales) hic te (Pan piniger) altè
Perſonat inflatis, ſylueſtria numina, buccis.
Rura ſuas habeant alijs laudanda Camenas,
Immemor atque herbæ ſtupeat pecus omne Menalcam,
Dum canit: Arcadicis non ſunt hæc apta cicutis
Carmina, ſed plectro potius tractanda potenti
Illius (vt perhibent) quem Sylua, & ſaxa canentem
Audierant, poſitóg, ſtupebant flumina curſu:

Aut noua Dircæis primus qui mœnia Thebis
Conſtituit, ſilices ipſos teſtudine mulcens.
Quum videar, dempta figmenti ambage, laborum
AEmulus, & ſtudio ductus propè fungar eodem,
Ius, mores, ritúſque, atque incunabula gentis
Effrænæ, in melius fauſto deflectere verſu.
Si tamen haud vano ſaliunt mihi pectora niſu,
Nec fruſtrà reſides Muſas exciuit Apollo
Sanctior, & patriæ numen venerabile noſtræ,
Quam colimus, ſempérque pio refouebimus ipſi
Conatu memores, ceu quiſquis ſacra parentis
Antiquæ decora (heu nimium collapſa) reponit.
Nam mihi non dubio viſa eſt ſe oſtendere ſpectro
In ſomnis, lacerata comas, circundata amictu
Panno ſo, & varijs centonibus vndique fœdo,
Vndique inæquali, qualem nec fœmina poſſit
Ritè ſuam, nec vir concinnus dicere veſtem.
Quippe tegens talos illinc ſtola fluxit ad imos:
Hinc medias vix vſque nates ſuccinctior ibat:
Vellera commiſcens Cilicenſi Serica villo,
Totáque neglecto propriæ telluris honore
Degener externis cingebat tempora plumis.
Ex humero pharetram telis geſtabat inanem,
Ingentem & læuæ ſine neruo aptauerat arcum,
Cincta latus gladio obtuſo, cui cuſpide dempta
Plurima deſuetum infecit rubigo nitorem.
Quóque etiam mirere magis, diſſertior enſis
Acapulo duplici pendebat mantica ſacco,
Cauſidicum retegens per trita foramina cartas,
Faſciculo innumeros vnà cogente libellos.
Sublatæ, & capiti admotæ conamine dextræ,
Neſcio quid ſupplex ſignans, ſimiliſque petenti
Implorabat opem. Specie dein corporis ipſa,
(Hei mihi) quam ſe aliena ſtetit? veteriſque figuræ

Diſſimilis,

Diſsimilis, notos non amplius extulit artus.
Ampla caput, paruos humeros, & brachia parua
Quæ facile obtegeret porrecta verticis vmbra:
Non quia mole foret capitis proiectior æquo,
At capiti exiles humeros, & brachia, tanto
Decreuiſſe videns, optaſſet Symmetriaſtes
Illa etiam iuſta rurſus pro parte reponi.
Colla ſibi inflatis turgebant obſita ſtrumis:
Ceruicéſq; retrò gibbus deformiter arctis
Excepit ſcapulis: ſed enim (mirabile dictu)
Vberibus centum pectus manabat opimum,
Et totidem lactis riuis operoſa fluebat,
Vndique inexhauſtos promens à corpore ſuccos.
Tota adaperta ſinus, laterúmque toroſa renudans
Ventre tenus, vaſto ſed diſtentiſsima ventre,
Et femora, atque nates referant quæ dolia forma
Vix benè diſtortis ferret quæ pendula ſuris.
Longa per extenſum procurrens tibia nullis
Muſclorum ordinibus, æquè tendebat ad ipſos*
Indiſtincta pedes: ſed nec pede clauda valebat.
Cætera repletis pollebat ſuccida venis:
Et roſeum referens rubicundior ore colorem,
Viſa fuit non tam macie deformis, ab ipſo
Quam potius nimio forma cecidiſſe decenti.
Immortale tamen frontis decus, atque virentes
Nulla genas potuit tam triſtis perdere imago,
(Ipſa licet lacrymans, & mæſto nubila vultu,
Penè fateretur contractum corpore morbum,
Quin aliquà exprimeret veſtigia certa decoris
Antiqui: poſcáſq; illud (nec amabile velle)
Reſtitui in melius, quamuis ſeiunctior Indis,
Antipodáſue colens, vix hanc à nomine nôſſes.
Mirabar: nec quæ, nec quo ſata diua parente,
Nec quibus ex oris, poteram cognoſcere ſigno.

* Cæſura.

Perſpicuo, cælúmne colens, terráſne, vel vdos
Per maria alta ſinus, an furui mœnia Ditis,
Multáque conïciens dum longius illa remoto
Diſtaret ſpacio, quoniam pharetrata Diana eſt
Venatrix, laterique canem ſolet addere fidum,
Hæc quoque quadrupedem loro per colla reuinctum
Duceret, eſſe aliquam Triuiæ de gente putabam
Stultior: ille etenim fidus comes, ille moloſſum
Ingreſſu primo referens, turpiſſima tandem
Quum propè factus erat, ſit ſimia, corpora ſaltu
Hùc, illùc, agili iactans per inania, collum
Atque humeros dominæ, quandoque & crura petulcè
Inſiliens, rictúque ipſo ridenda, proteruas
Monſtrabat fœdè diductā per ora lacunas.
Vſque adeò, vt ni me ſtupefactum inculta magiſtræ
Turba ſſet ſpecies, potuiſſem non ſine multo
Beſtiolam ad quiduis mimam ſpectare cachinno.
Verùm, vbi noſcenti ſimilis vicinior illa
Aſtitit, atque latus blandè conniſa iacentis
Attigerat, clara compellans denique voce,
Dirigui: horrentéſq; comas cutis aſpera duro
Frigore contraxit: glaciem ſentire medullis
Viſus eram: nec vox tremefacto pectore quicquam
Ter conata loqui potuit proferre petenti.
Tum dea (ſentit enim) fili ô chariſſime, dixit,
Pone metus: non hic lemures, lamiáſue nocentes
Pertimeas: tua ſum genitrix, vitalibus auris
Naſcenti quæ prima dedi incunabula vitæ.
Mater ego infelix, præbens hæc vbera alumnis
Indefeſſa meis: ſempérq; benignior extans
Ingratis: meruiſſe alio procedere cultu
Quid iuuat? indigno poſtquam violata meorum
Conſilio, fœdas referam pro munere ſordes?
Scilicèt hoc meruit pietas mea? diſpice ſaltem

Effigiem

Effigiem hanc miſeræ: tum ſi quid corpore noſtro
Diſplicet, hoc totum ſcito euenisſe per illos.
Nempè ego vicinis vel nunc regionibus almo
Anteferenda ſitu, tam pinguis & inſula glebæ,
Illa ego, quondam opibus, rerúmq; Britannia dote
(Heu) nimium felix, certè inuidioſa videnti,
Non ſemel vt gemitu liuens detexerat hoſpes;
Ecce vides quantum facie mutata priori,
Cogar inexpletos animos lugere nepotum:
Qui mea ſic ſtudio turpârunt membra ſupino.
Hæc effata gemens, imo ſuſpiria duxit:
Humida nec lachrymis caruerunt lumina obortis.
Viſa fuit nimio verba imperfecta dolore
In medio queſtus ſuperata abrumpere curſu.
Hic ego paulatim pulſa formidine, fibris
Vt vigor, ac notus rediit calor (ora loquentis
Lenia nam fecere animos) ſic farier vltrò
Incipio, & magnos matris lenire dolores.
O mihi certè oculis, certè iſta dulcior aura,
Chara parens (ſi me non vanis improba falſum
Ludis imaginibus) ſic noſtros fata ſecundent,
Et mihi currentes foueant ſucceſſibus annos
Sydera fauſta nouis, vt te deformitèr iſto
Aſpiciens habitu, doleam, & compungar ab imo.
Tene ita (proh mores, maculoſáq; tempora) ferre hæc
Quæ nec ab hoſte feras ludibria tanta tuorum?
Ah piget: & ſi non deterrima pectora quicquam
Pœnitet, at pudeat meliores: omnibus vnà
Forſan aberrandi non ſtat ſententia menti.
Dic age quid cupias: me fido vtère miniſtro:
Nam tua non tacitis vulgabo oracula ſcriptis:
Quicquid erit, pulchrum eſt patriæ profundere vitam.
Illa nihil contrà, niſi quæ proferre modeſta
Debuit: ecce vides quantum mutata recliner,

Quantáq; nunc, ipſa me iudice, fabula fiam.
Quorſum opus, vt longis refricem mea vulnera dictis?
Quòd doleo, ac pereo, totum hac ſub imagine pictum eſt.
Viue, vale, noſtri memor: et ſi pectus honeſti
Cura ſubit patriæ aut quicquam pietate petentis
Duceris: hæc ſcripto actutùm committe fideli.
Ipſe Deus qui prima dedit conſortia genti
Humanæ, voluitq; pijs ſub legibus omnes
Viuere ad exemplar patriæ cæleſtis, abundè
Cætera dictabit. Nec & hoc ſine numine factum eſt.
Dixit: & excuſſo vigilem fruſtrata ſopore,
Liquit: & in tenues abiens diſparuit auras:
Qualis ab exeſa tandem pinguedine flamma
Deficit, & noctis tingit caligine vultum.
At mihi vibranti ſalientia viſcera pulſu,
Vdus & à toto diſtillans corpore ſudor,
Spem dederant non hæc vanis ſimulachra figuris
Morphea mentitum: (tam certo ſomnia viſu
A capite ad calcem quum rarò æqualia conſtent)
Quin potiùs verè genij melioris ab arte,
Oſtentum hoc tacito ſubtus contendere ſenſu.
Natiuos etenim non ficto corpore vultus,
Membra ſimul patriæ reputans pulcherrima noſtræ,
Qualia terrarum reliquus vix exerat orbis,
Eſſe aliquid rebar magni diſcriminis, iſto
Cur habitu, hos artus tantum mutata referret.
Nam quamuis alio tendentem Cynthius ipſe
Me vetet incepto quicquam diuertere curſu,
Aut Satyræ accedens in laudem exire poëma:
(Quum nemo exiguo poſſit comprehendere verſu
Iuſti operis molem, qualis qui dona Britanni
Ampla ſoli ſtudio peruerſo cogat in arctum)
Attamen, vt parcè liceat laudare merentem,
Phœbe precor facilis veniam largire petenti.

Pauca

Pauca legam: & pronos iusta indignatio versus
Sponte sua faciet: nam quæ facundia plenis
Extulerit velis diuinas ordine dotes?
Seu canimus colles pulchros, & amæna viroris
Perpetui totis passim spectacula campis,
Siue metallifer as montana per ardua venas,
Aut nemora, & gratis syluas secessibus aptas?
Vndique fonticulis salientis murmure lympha,
Iucundam medio requiem suadentibus æstu.
Dein, quæ Mæonij contendens cura poëtæ
Ritè pares rerum pro maiestate camænas
Asserat? vt cultos nostris regionibus hortos
Prædicet? aut lætas valles, aut florea prata,
Qualia Naïadum tenero pede turba sororum
Lasciuis cupiat longùm exercere choreïs?
Parte alia, docilem peregrino semine terram,
In quodcunque voces (ne quis desyderet vsquam
Vndantes latè distentis fructibus agros,
Ruráue fœcundis Cereris nutantia donis)
Si canat altiloqui sublimis musa Maronis,
Vix canat: ipsa modos vt duplicet: ille Gradiui
Arma virúmque licèt nostræ telluris amore
Deserat, & totus repetita Georgica tractet.
Pascua nam certè rediuiuo vberrima succo
Penè fidem superant: armenta expleta peritis
A dominis cernas, non dum satiata, reduci
Sæpè domum, nimio ne rumpant ilia pastu.
Rursus at exesis is pullulat humor ab herbis,
Vt si manè petas, noctem non amplius vnam
Interhibens, frustrà proiectam gramine virgam
Iam super inductam rediens quæsisse labores.
Nunquam igitur tantis mortalis fistula rebus,
(Iudicet ipsa Pales) censebitur æqua canendo.
Pasce boues iterùm: ne quæras Thessala rura,

(Delie) ſume Lyram: quod laudes digniùs, hîc eſt.
Siue canas vitulos, Lactentia corpora, Pandis
Naribus adſtantûm pulſantes vbera matrum,
Vbera, non ipſam tantùm tangentia terram,
Et quæ terna die vix dum mulctralia ſiccent,
Siue canas, menſæ dubiæ laus prima iuuencus
Quantus ad æthereas tollat ſe cornibus auras.
Quin etiam teneræ quæ vis occultior herbæ
Montibus æquatis, lænatáque per iuga formet
Lanigeræ pecudi precioſam vellera mercem,
Vellera molliculæ Serum certantia byſſo,
Quæque ſuis Pallas depoſcat cæſia palmis,
Pan Deus arguta recubans ſi pangat auena,
Pan Deus inſoliti tactos modulamine cantus
Adſtantes ſtupeat, Sylueſtria Numina, Faunos
Suſpenſóq; Palen, Satyróſq; ad carmina greſſu
Tot circum glomerari: auſcultans rupe ſub ima
Miretur paſtor Corydon: miretur Amyntas.
Præterea volucrum ſyluas, aut ſtagna colentûm,
Innumeræ ſpecies alis quantûm aëra denſent?
Aut quota dumoſos colles terat vngula cerui
Alipedis, pictæue ante ora latrantia damæ,
Millia quot pauido fugiant per deuia curſu?
Exin nauigero quæ flumina progerat alueo,
Bis reſluum quocunque die inſtaurantia curſum,
Quoſque lacus, quæ ſtagna cauis piſcoſior edat
Viſceribus venoſa parens, mirabile fibris
Quot paſſim exſudans, dum glaucis amnibus vrnas
Implet arundinea velatis tempora fronde,
Aut demum toto ludentes littore, Nerei
Squammigeros latè variata per agmina cœtus
Vt foueat, cæco præbens vada tuta receſſu,
Si memorem: memorare iuuet ſimul inſita cælo
Sydera: & Archimedem ſecter numerator arenæ.

Sed

Sed tantis quum tanta viget, tamen omnia vincit
Addita temperies, cælique beatior aura.
Torreat ardentis Phœbus si terga leonis,
Tuta suo superant hic semper gramina rore,
Intensos Zephyris blandè mulcentibus æstus.
Canáue si gelidis rigeant iuga summa pruinis,
Est rigor ille tamen tolerabilis: & citò victus
Lentescit, tepidósque resoluitur actus in imbres.
Vnde etiam hæc hominum producit corpora tellus
Viuida: proceros natis & temperat artus
Formosis: niueum Tyrio miscente colorem.
Adde, quòd ipsa situ toto celeberrima prostet
Cincta mari: & vitreis contemnat mœnibus hostem.
Hinc sua Sarmaticis obuertens cornua terris,
Germanos, Rhenúmque patrem, Batauósque salutans,
Hinc Gallis obiecta, sinus procurrit ad ipsos
Hesperiæ: & latè commertia mutua miscet,
Tot populis fidos concedens hospita portus.
Haud aliter quàm quæ diuerso littore gentes
Italia innumeras peninsula dia tuetur.
Hæc igitur terræ quum sit genuina beatæ
Effigies, talésque oculis vberrima nostris
Promat opes: quem non moueat tam iusta querentis
Et vox, & forma species inuersa prophana?
Nam quòd in hos potuit sese conuertere vultus
Aut patria, aut patriæ genius mandante suprema
Sic anima mundi, quæ terræ cuilibet addit
Custodes genios, nemo non dixerit, almæ
Qui sacros sophiæ latices à fonte petiuit.
Sacrum etenim in terris hominum genus, alta deorum
Cura sumus: nos & propter quum cætera fiant,
Credibile est bonitate sua nos velle potiri,
Qui Deus ipse bonum, non illud denegat autor.
Quarè etiam errantes reuocans, pietate superna

Dirigit, & cæca lapſos caligine tollit
Admonitor, varijſque ciens obiecta figuris,
Semper adeſt, loquiturque ſtupendo incognitus ore.
Vnde trahunt pondus ſemper miracula certum,
Et certum ſcrutata ſolent portendere finem.
Seu rutilis æther cũdat metuenda Cometis,
Siue per aërios concurrant prælia tractus,
Terráue monſtrificos producat in omnia partus,
Siue aliquod moto monſtrum deforme profundo
Emicet, aut ſummas legat ipſe Tridentifer vndas,
Cæruleo inuectus curru, latera arduacircum
Cui Tethys, natæque impulſis vorticibus dent,
Et Triton, Glaucúſque, & Proteus, & Melicertes,
Turba vdo comitum genitori affuſa bimembris,
Seu quæcunque oculis ſpecies diuina prophanis
Viſa parum, raróque aliquo ſine pondere viſa,
Relligione ſolet trepidantia corda mouere:
Imprimis ſi vox teſtis demiſſa per auras
Intonet, aut non ſuetum animalia bruta loquantur,
Exiliénſue adytis virgo furibunda caleſcat
Plena Deo, crinémque rotans meditetur anhelum,
Mille modi: & totidem curanda piacula ſurgunt.
Hinc ego, neſcio quos iamdudum pectore motus
Experior: Phœboque ſacer, iam non meus, alto
Efferor afflatu, iuuat indulgere labori
Ingrato, & læſi contemnere murmura vulgi,
Dum reuoco amiſſam viuendi rectius artem:
Tantus amor patriæ, poſſeſſum & cura fatigat.
Nempè oculis ſpecies iterumque, iterúmque petentis
Adſtat, & infixos inculcat ſedula vultus.
Sed quid ago? aut quorſum nodoſam Sphinga laceſſo?
Parce precor dubijs, (Mater veneranda) retortos
Aut aperi griphos: poſitóque ænigmate, clarum
Pande tuo vati, quem fers ſub imagine, ſenſum.

Si

Si placet vt nudis tantum hæc miracula verbis
Deſcribam, nihil vlterius non Oedipus addens:
Dixi, & quæ dederas plenè mandata peregi.
Non deerit vafer, emunctо qui cætera naſo
Ciuibus exponat, Silenóſque eruat altos.
Sin etiam vlteriùs cupis hæc ab origine duci,
Quo poſita pulchri ſpeciè, deformia contrà
Facta palam, per ſe iam faſtidita faceſſant,
Accingor. Nunc ô Superis placatior oris
Adſis cura Deum, proles Aſtræa Tonantis,
Neu fuge congreſſus condignè excepta viriles:
Templa tibi ſtatuent, templiſque altaria ſanctè
Rurſus adornabunt Nabathæis fumea donis.
Nam quæ (ni ſocios tu prima, per oppida cœtus
Iunxiſſes) hominum crudelis vita fuiſſet?
Non leo ſic Libycis, non Parthis tigris in aruis
Sæuit, nec Geticis errat qui ſaltibus vrſus,
Vt rudis immani cunctos feritate ſuperſtans
Fertur homo in cædes, & vi graſſante rapinas,
Indomitos auſus ſi nulla repagula ſiſtant.
At tu Diua piè noſtros miſerata labores,
Dirigis immiſſis paulatim legibus actos
Conuentus iuſtúmque doces, Numénque vereri.
Vnde etiam vtilitas tractos dulcedine cœpti
Trudit in vlterius: tua ſic inuenta iuuentus
Multiplicans, varios vitæ transformat in vſus.
Haud aliter culti quàm ſi diſcriminis hortus
Oſtendat dubios diuerſæ ſtirpis honores,
Et paſſim innumeras, certo tamen ordine, plantas.
Hic fons irriguis radices alluit vndis,
Hac rubus in ſepem tendit ſua mœnia cuſtos,
Illic denſatas platanus ſe porgit in vmbras
Nata refrigerio: Quincuncem reſpicit arbor
Poma ferens: lauri virides, Myrtíque viarum

Hinc atque inde latus ſtipant: tum floribus ipſis
Tale decus patulis diſtincta per agmina fulget,
Quale refert vario in Solem Thaumantias ore.
Colligat hic Venus alma roſas, & lilia Näis
Plena ſinu, & violas pallentes flaua Napæa:
Vſque adeò pulchrum, pulchríque decentior ordo
Præſtat, & illectans Diuos demulceat ipſos.
Sic cultrix Aſtræa rudes prius artis, ab antris
Tranſtulit inſuetos domibus, dein miſit in vrbes
Et totum adnatis compleuit gentibus orbem.
Lege tamen proprium, certo diſcrimine rerum,
Inde etiam à primo emiſſus ſtatuente colonis:
Ne vagus inſultans alienis ſedibus hoſpes,
Fœdera turbaret, diſcretáq; tempore regna:
Neue nocens patriam ciuis graſſetur in ipſam,
Conſtituit iuſtos nota virtute magiſtros,
Qui regere imperio poſſint, & faſcibus agmen
Stare loco doctum, diræ formidine pœnæ.
Nam licèt ipſa Iouis Minos oracula iactet,
Ipſe Iouis genere, & ſceptris, ſolióque ſuperbus:
Ni tamen inſtantes vltrix vindicta ſecures
Expediat, nihil eſt legum farragine laruas
Nitenti in vetitum populo prætendere inanes.
Tum quoque ſacratas per ahenea vincula leges,
Et Phalaris temnet tauros, & corpore quicquid
Turba luit, pœnas ſic tandem morte paciſcens,
Si non vlteriora animo proponat iniqui
Supplicia, & multa ſe relligione refrænet.
Eſt Deus: hoc cunctis alto ſtat pectore fixum,
Et Numen trepidis ſe infundit mentibus vltrò.
Quamuis Caucaſeis horrens à rupibus exit
Ora gelu concreta Scythes, impexáq; menta,
Maſſyliue leues, Nomadúmue acerrima curſu
Agmina, deſertis feſtinent tendere arenis,

Nullus

Nullus in orbe locus ſuperis caret: hîc ſua figit
Sede ſub ambuſta delubra retorridus Ammon:
Illic ſparſa rigat Mauors altaria tabo:
Barbaricóq; Deus ſtudio celebratur vtrinque.
Quàm bene? non operis nunc huius pertinet ad rem:
Sufficit incultos aliquem prætendere cultum,
Nec fruſtrà ætheream iaculari fulmina dextram.
Attamen, hæc animo purus qui cernit acuto,
Agnoſcit viſu informem, ſolúmque fatetur
Eſſe Deum, colitur nobis qui trinus, & vnus.
Hic eſt, quem perhibent arcano biblia verſu,
Quem vates cecinere pij, quem fida per orbem
Ora olim populis commendauere prophanis.
Quem perhibent, ſi ſcripta neges, ſi teſtibus auſis
Detraxiſſe fidem, ſi nil miracula ducas,
Nec moueare vlla iam relligione parentûm,
Hæc, quicunque vides: pudeat terræque, mariſque,
Et cæli obiectâ ſpecie, pueriliter vnquam
De Domino dubitaſſe ſuo: circumſpice, an vllum
Pulchrius, aut opere hoc vſquam perfectius extet.
Quo digito hæc dicas olim molita? ſcientem
Artificem, fabróque omni fateare neceſſe eſt
Maiorem, hæc primus qui diſſita iunxerit autor,
Eg; ſuo ſolum produxerit omnia verbo.
Proh Deus: vt mira eſt operoſi machina mundi!
Quàm certo pede fulta! quis vnquam puluere formas
Tam ſcitas noſter geometres duxerit, ac ſe
Vaſta ferunt elementa affabrè iuncta, locorum
Alternante ſitu? proprio & libramine centro
Circumfuſa ſuo cunctarum ſemina rerum,
Ordóque cæleſtûm conſtanti lege globorum?
Quos temerè, aut caſu fieri qui dixerit, & non
Mente regi (quæ mens Deus eſt) ille abſonus, amens,
Nil ait: & digno pro dictus verbere flagri

Hinc atque inde latus ſtipant: tum floribus ipſis
Tale decus patulis diſtincta per agmina fulget,
Quale refert vario in Solem Thaumantias ore.
Colligat hic Venus alma roſas, & lilia Näis
Plena ſinu, & violas pallentes flaua Napæa:
Vſque adeò pulchrum, pulchríque decentior ordo
Præſtat, & illectans Diuos demulceat ipſos.
Sic cultrix Aſtræa rudes prius artis, ab antris
Tranſtulit inſuetos domibus, dein miſit in vrbes
Et totum adnatis compleuit gentibus orbem.
Lege tamen proprium, certo diſcrimine rerum,
Inde etiam à primo emiſſus ſtatuente colonis:
Ne vagus inſultans alienis ſedibus hoſpes,
Fœdera turbaret, diſcretaq; tempore regna:
Neue nocens patriam ciuis graſſetur in ipſam,
Conſtituit iuſtos nota virtute magiſtros,
Qui regere imperio poſſint, & faſcibus agmen
Stare loco doctum, diræ formidine pœnæ.
Nam licèt ipſa Iouis Minos oracula iactet,
Ipſe Iouis genere, & ſceptrus, ſolióque ſuperbus:
Ni tamen inſtantes vltrix vindicta ſecures
Expediat, nihil eſt legum farragine laruas
Nitenti in vetitum populo prætendere inanes.
Tum quoque ſacratas per ahenea vincula leges,
Et Phalaris temnet tauros, & corpore quicquid
Turba luit, pœnas ſic tandem morte paciſcens,
Si non vlteriora animo proponat iniqui
Supplicia, & multa ſe relligione refrænet.
Eſt Deus: hoc cunctis alto ſtat pectore fixum,
Et Numen trepidis ſe infundit mentibus vltrò.
Quamuis Caucaſeis horrens à rupibus exit
Ora gelu concreta Scythes, impexáq; menta,
Maſſylíue leues, Nomadúmue acerrima curſu
Agmina, deſertis feſtinent tendere arenis,

Nullus

Nullus in orbe locus ſuperis caret: hîc ſua figit
Sede ſub ambuſta delubra retorridus Ammon:
Illic ſparſa rigat Maurs altaria tabo:
Barbaricóq; Deus ſtudio celebratur vtrinque.
Quàm bene? non operis nunc huius pertinet ad rem:
Sufficit incultos aliquem prætendere cultum,
Nec fruſtrà ætheream iaculari fulmina dextram.
Attamen, hæc animo purus qui cernit acuto,
Agnoſcit viſu informem, ſolúmque fatetur
Eſſe Deum, colitur nobis qui trinus, & vnus.
Hic eſt, quem perhibent arcano biblia verſu,
Quem vates cecinere pij, quem fida per orbem
Ora olim populis commendauere prophanis.
Quem perhibent, ſi ſcripta negas, ſi teſtibus auſis
Detraxiſſe fidem, ſi nil miracula ducas,
Nec moueare vlla iam relligione parentûm,
Hæc, quicunque vides: pudeat terræque, maríſque,
Et cæli obiecta ſpecie, pueriliter vnquam
De Domino dubitaſſe ſuo: circumſpice, an vllum
Pulchrius, aut operè hoc vſquam perfectius extet.
Quo digito hæc dicas olim molita? ſcientem
Artificem, fabróque omni fateare neceſſe eſt
Maiorem, hæc primus qui diſſita iunxerit autor,
Eq; ſuo ſolum produxerit omnia verbo.
Proh Deus: vt mira eſt operoſi machina mundi!
Quàm certo pede fulta! quis vnquam puluere formas
Tam ſcitas noſter geometres duxerit, ac ſe
Vaſta ferunt elementa affabrè iuncta, locorum
Alternante ſitu? proprio & libramine centro
Circumfuſa ſuo cunctarium ſemina rerum,
Ordóque cæleſtúm conſtanti lege globorum?
Quos temerè, aut caſu fieri qui dixerit, & non
Mente regi (quæ mens Deus eſt) ille abſonus, amens,
Nil ait: & digno pro dictus verbere flagri

Exceptus, ſolas exul migrare meretur
In terras: quintúſue ſodalis quattuor addi
Inſutis: ne terra ſcelus, nec contegat aër,
Nec latices, omni indignum pro labe ſepulchro.
Quòd ſi hæc, aut iſtis maiora, effinxerit iſte
Nictu oculi Plaſtes, quum vult, & ſanctius omni
In terris animali hominem præſcribere cunctis
Iuſſerit, à ſolo pendentem Numinis almi
Arbitrio, vt gratas referat pro munere laudes:
Iuſtum erit ore Deum, tum corde faterier omnes.
Quin etiam omne genu curuato vt poplite flexum,
Omne caput, manus omnis, & alto brachia cælo
Tenſa, iterum atque iterum percuſſo pectore, tanti
Suſpiciant regis pluſquam venerabile numen,
Officioſa pio cultu, ſigniſque receptis
More patrum, prona vnde queat conſtare voluntas.
Quam licèt ille olim norit, neque poſtulet ac ſi
Indigeat, poſcit tamen: & placatior id dat
Quod petitur, ſi quis reuerenter, & ordine poſcit.
Omnibus hic ergò cultus, pro lege verenda
Pontificum, queis ſacra Dei, & ſacraria curæ,
Infixus teneris vnà concreſcat ab annis,
Noſſe Deum, laudâſſe Deum, & prece compellâſſe,
Immenſum, immotóque mouentem ſingula nutu,
Cuius inexpletus complectitur omnia pugnus,
AEthera, terram, auras, latices, & quicquid in illis
Gignitur, aut vaſto quod circumuoluitur axe:
Qui ſua promeritis dat præmia, reddit iniquis
Et ſua, cunctorum ex æqua dum facta bilanci
Noſcit, & ad minimas perpendit ſingula partes.
Sponte fauens iuſtis, inuitus crimina plectens,
Illa tamen plectens pœna, quò ſeriùs, alta.
Vt tandem indomitos tenebroſa in Tartara trudat
Tartara, inextincti dirùm crepitantia flammis,

Et

Et planctu, & lachrymis æternùm à funere cassis.
Sæua vbi sanguineo flammantia lumina gyro
Contorquens, atris & Alecto sibilat hydris:
Vipereique super consurgens verbere flagri
Transadigit costas miserorum. It clamor ad aula
Culmina Tartareæ tetro squallentia fumo:
Vnde repercussu horribili septemplicat Echo
Frendentum gemitus: illa insatiata malorum
Obijcit insultans impuræ crimina vitæ,
Auditu grauiora, & amarùm denique ridens
Intercepta nouis distinguit iurgia flagris.
Dum soror hos imo mersat Phlegetonte Megæra,
Stridentes, largóque implentes omnia questu,
Hos infanda rotis, hos tenso torquet equuleo,
Hos in frusta secat, rediuiuáque viscera curuis
Harpyis lanianda locat. (Proh Numina) quid non
Vmbræ humiles frustrà implorant? etiam horrida torua
Prostrant se ad furiæ genua, & demissùs orant.
Surdior illa suo tamen aspide, plurimus atras
Qui circum vittas, impexáque tempora serpit,
Infernale vlulat: pœnisque proterua nocentum
Irritata manet. Quis tam crudelia dictu
Arrectis horrore comis non ipse tremiscens
Efferat? & Stygia tamen hæc pars quantula pœnæ est?
Præcipuè in partes, vel non accita, sororum
Tertia si veniat longè immanissima? cæptis
Supremáque manu pondus tam tristibus addat
Tisiphone? hæc ipsis plærunque sororibus atrox
Quum rugit, & totas irarum laxat habenas,
Sic suo infernis Acheron qui labitur vndis,
Infausto genitori, & Nocti denique opacæ
Quæ mammas dedit, & furuis peperisse sub antris
Perniciem & pestem tantam mortalibus ægris
Dicitur, infrendens gelida formidine cogit

Stare comas, (ſæuo tanta inclementia vultu eſt)
Quanta per vmbrarum pallentia regna feretur
Luctu, horrore, metu?
Nam nec quos rabido depaſcat Cerberus ore,
Aut trahat impaſtos ipſius fuſcina Ditis,
Hic animus memorare audet: nec dicere tutum eſt,
Pauper, ad excelſi dum fertur tecta Tonantis,
Quot quondam vittis celebres, geſtiſq; tiaris,
Atria ſeruantes ſubtus Plutonia cernat.
Sufficit haud auro redimi, nec crimina regno:
Ipſe lues commiſſa tuo poſt fata periclo,
Quiſquis es: hæc noxæ lex immutabilis eſto,
Innumeras ſcelerum vt facies, tot & ordine penſent
Vltrices Erebi irremeataper atria pœnæ.
Contrà, alias animas vitæ melioris, Olympo
Ille idem Diuûm Pater, ille idem atque hominum rex
Deſtinat. Ha ſcelerum puræ pertæſa malorum
Corda olim ſacri paſcebant ſemine verbi.
Vota Deo: patriæ officium, maioribus ipſis
Cultum & condignè cunctis, ſeu ciuis, an hoſpes
Præſtantes animi fructus & munera grati.
Fœlices animæ: vobis en nectare currunt
Stillantes fluuij, turgent campiq; liquentes
Ambroſia: vobis conceſſum eſt lucida ſummi
Ora Boni coram, maieſtatémq; profundam
Cernere, quo melius rerum in compagine nil eſt.
Quare age, qui pulchrum per ſe metiris honeſto,
Turpe ſimul vitas, omni vel teſte remoto,
Quid facias? vbi cuncta Deus per viſcera ſerpens
Cognoſcit, tacitóſq; reuoluit pectoris auſus?
Quem neque ſi cupias, falles: dabis improbe pœnas,
Aut pius, olim agili tranſcendes æthera ſaltu.
Promiſit ſolidè verax, immobile cuius
Prodit ab æterno ſancitum pectore verbum,

Non

Non tam per Stygias Plutonia clauſtra lacunas,
Quàm per (quo maius quàm ſeſe,non habet vſquam)
Quicquid inexhauſti ſpacijs mens ſupputat orbis.
Tuq; adeò hæc animo voluens,diſerimina cautè
Diſcutito,an tanti eſt nictu peritura voluptas,
Aurum,ebur,Attalicæ veſtes,dubiæue petitis
Vndique delicijs epulæ,aut portenta priorum
(O vtinam ne quid rurſus lugenda) tyrannûm,
Vt iuxi redimas tam ſera piacula pœna?
Tale quid imbutis operatur mentibus,omnes
Relligio tabulas,conſulta,edicta Monarchûm
Et placita,& populi vndantis pſephiſmata vincens.
Quorum etenim ſculptos aut ære,aut marmore verſus
Proponas,tacito imperium temnentibus auſu?
In vitio mens eſt,quam ni prius ordine flectis,
Nil agis: haud peccat moles hæc carnea nobis,
Ni primum affectus circum præcordia moti
Spem dubijs faciant,& titillantiùs inſtent.
Non aliena petam,non teſtis perfidus auſim
Periurare Deos,non liuens dente canino,
Aut odijs fi rar occultis,non pocula felle
(Quis putet) arridens tendam medicata rubetæ,
Non magicas artes, & non innoxia verba
Ante diem quo funus eat, non denique magnum
Intentâſſe nefas,animo renuente parârim.
Hic prius admonitor, techna ſtructórque latentis,
Inuigilat ſceleri: quòd ſi ſpes fulſerit iſtuc
Clàm fore tunc ſeruæ iungit ſocia agmina dextræ,
Et vocat exiguas in partes corporis vſum.
Rectè igitur, pluſquamque ſalubriter, omnis ab iſta
Relligione dator legûm, tanquam ab Ioue, prudens
Incipiat. Populum venerato Numine ſuetum
Et cœlum ſperare, & formidare Acheronta,
Ducet in optatam, quo vult, ad cætera normam.

At neque multifidis operoſus legibus inſtet,
Hac vna ſolido tandem fundamine iacta.
Vt corius ſtatuas vicina cadauera viſis,
Corpus & agrotum medicorum turba reuincit:
Sic numeroſa ſtrues legum, & conſuta ſupellex
Labentes populi mores, & proxima ſignat
Nunc inſtare viris corrupto ex ordine fata.
Degeneres poſtquàm fucos natiua reliquit
Simplicitas. Tanti eſt deflexo tramite trito
Admiſiſſe aliquid ſtabilita in iura nouatum.
Vin' breuiter paucis complectar vt omnia verbis?
" *Relligio princeps animos informat honeſto:*
" *Proxima vis pueros à primis educat annis:*
" *Tertia, ſine coli modico vult corpora frugi:*
" *Vltima ius patrium conſtanter ſeruat ad vnguem.*
Verùm aliàs iſthæc tractabimus, ordine quæque
Dicta ſuo. Nunc vt commota non ſine bile
Pauca querar, locus eſt: labefacta & relligionis
Damna cothurnata protollam ad ſydera voce.
O ciues, ciues: quonam metus ille Deorum
Nunc abyt? quota pars veſtrùm pietatis amore
Tangitur ingenuo? nec fictus æthera palmis
Sollicitat? ſatis eſt Chriſtum profeſſa per ora
Iactantes, ſcelerum ſubtus contendere Lerna,
Et facilem aut nullum proponere Numinis vſum?
Scilicet, excutitur tandem reuerentia recti,
Quæque latent homines, ſecuri à Numine, turpes
Exequimur: ſolúmque dolet non tempora votis
Quæque dari, vt ſolidæ abſcondant trieterica noctes,
Nec pudor vmbratis maculis ingratior inſtet.
Vir bonus, aut caſto mulier digniſſima peplo
Eſt hodie, quorum nàui non frontibus ipſis
Inſcripti eludunt populi ſuffragia falſi.
Vſque adeò magnum eſt nunc & ſimulare decenter,

Si

Si bene fucato procedat hypocriſis orē,
Nec vitia oſtendat plebeio more recluſa.
Sed neque nunc ſimulare opus eſt, ſocialiter omnes
Quum peccent, veniámque malo confecerit vſus.
Qualis enim Græcas offenderit aduena menſas,
Ni bibat, atque vomat, maioráque pocula poſcat:
Sic cultu ſimplex, & moribus integer albis,
Luxuriata nigri perpeſſus ſcommata vulgi,
Fœnum habet in cornu, demiſſa ſentiet aure:
Nec lateri comes, aut cuiquam conuiua recumbet:
Quin Pandioniæ metuet faſtidia teſtæ,
Iuſſus inacceſſos muros habitare Platonis.
Vnde hoc? quæ tandem probroſa hæc ſecula Erinnys
Exagitat? vel quæ labis dicatur origo
Tam validæ, vltra omnem cantro ſerpente medelam?
Ah pudet: at verum eſt vitio euenisſe medentum,
Vlcera conſilio longum neglecta maligno
Qui ſordere ſinunt, decimo dein turpiter anno
Neſcio quæ illotis emplaſtra ſacerrima palmis
Expediunt blandi? ſed non radicibus imis
Conſcia parentes ſibimet, cauteria figunt.
Cura ſui poſtquàm nunc eſt antiquior iſtis
Officio, vt nummo prodant potiore ſalutem.
Chriſte Deus, dederas paſtores ſanguine primùm
Effuſo aſtrigeri tutantes mœnia regni,
Exemplóque piæ, plus quàm per dogmata, vitæ,
Lucrantes motam perſuaſo pectore plebem.
Illa nihil dignis nimium rata, primitùs vltrò
Obtulit hijs iacti verbi vice, præmia victus
Lauta ſatis, voluítque aliquid ſuperaddere certi
Prædioli: traxit primus dator æmula corda,
Certatim incautis cœlum redimentia donis.
Donec ab infuſo pietas labefacta veneno
Senſit auaritiæ poſſeſſa per ilia morbum.

Tum primum, ſed adhuc dubiè, dictante decoro
Dulce fuit nomenque Patris, primúſque ſacratis
Accubitus, comitéſque dati famulante caterua,
Bullatuſque terens ſpumantia fræna caballus.
Inde etiam fului ſpecies generoſa metalli
Detinuit captos oculos, inuerſáque dona
Pauperibus dempſit, propriiſque recondidit arcis.
Et iam tota labens pietas incendia venis
Traxit, inexpleti ſuperata cupidine queſtus.
Corrumpens, adimens, addens, ſenſúque priori
Detorquens genuina lucro ſeruire nocenti
Compulit, vt tandem proprio ſub pondere preſſa
Relligio, tanquam ſatiata cruoris hirudo
Excidat à partis, terrámque cacumine tangat.
Interea plebes (quoniam compage ſoluta
Somnus habet vigiles, & iam ſub nocte profunda
Fluctuat impingens ſcopulis ſurgente procella
Errabunda ratis) nequicquam reſpicit igneus
Laternæ extinctos, & cæcos cæca magiſtros
Ore ciet vano. Tum demum lumine dempto
Peruigil è ſpeculis tenebrarum retia Princeps
Exilit intentans: blando quoque carmine Siren
Huc (ait) ad lænam: cautes qua plurima læuæ:
Quin etiam nox ipſa nihil moderabile ſuadet.
Quid faciant? clament? ſurge heus, dormíſne Canobe?
Veh miſeris, ſtertit, ſtertente ſimul Palinuro.
Extemplò fædis naucleros vocibus omnes
Inſimulant, vitæque cient repetita prioris
Crimina, conſurgit tandem cerebroſior vnus,
Et valido accenſas ita flamine promouet iras.
O Socij (neque enim vel ſi ſpes ſpondeat ipſa,
Hys ducibus ſperem optatos contingere portus)
Exturbate pecus ventris ſtudioſius æquo.
Ferte manu celeres: mea vos inuenta, Charybdes,

Et

Et Scyllas, Maleásque omnes ſuperare docebunt.
Annuit admoto capite, & clamore fauente
Turba leuis, medijs dormitantéſque magiſtros
Protrudunt vndis, petulanti non ſine ſanna.
Tum verò auſcultant, arrectíſque auribus omnes
Excipiunt auras, laudant quæ primitùs ille
Dixerat, at nondum plenè ſatis: alter, & alter,
Infert ſe medium: gaudent nouitate, nec vltrà
Nunc opus exclamant ducibus, magneticus ex quo
Ille lapis planam patefecerit omnibus arctòn.
Quin etiam tabulas, ventos, portúſque notantes
Quas olim vt ſacras tracti liuore premebant,
Ecce licet proprio nunc tandem euoluere Marte.
Hic ſita Taprobane eſt: hic fortunata relucet
Inſula, fulgenti malo celeberrima quondam
Heſperidum: Quî ſcis? rogitas? quando vltima Thyle
Tam propè depictas vicina hic exerat oras?
Falleris, (alter ait) totíſque erras paraſangum
Millibus, ad Meroën Nilo circumflua Thyle eſt.
Heſperidum at littus, nemo non dixerit ipſam
Italiam. Quò tu nunc audaciſſime tendis
(Hic prior ille refert) mene hæc nescire? tuóque
Sic tandem ingenio vacuæ dominabere puppi?
Quo fretus genitore? aut qua bonus arte ſuperbis?
Scilicèt, an tanti eſt calamo trimiſſe labellum?
Nouimus at qui te: qui te quoque (reddit amarè
Ille alter) cerdone ſatum, nec vilia dudum
Erubuiſſe vago vendentem ſerrula popello.
Et mihi Phœbus ineſt, & ſunt mea tempora ſertis
Cincta corymbiferis æquè ac tua: deſine ſolus
Calliopen ſperare tuam: circumflua turba
Miratur, magnóſque putat certare duello
Stoicidas: poſcit tabulas, litémque ſupote
Iudicio cenſens, abſurdis omnia ſcitis

Diſtrahit: ac tandem in partes ſe tota refundit.
Heu Superi: quiſnam medicati toxica pomi
Obtulit hijs veterator, & vltrà quàm decet altùm
Guſtantes voluit cenſuram denique rerum
Sumere? num ſcire, aut nimium ſcire officit iſtis?
Quis regat hos vnus, quorum vel quilibet inſtet
Eſſe Senatorum princeps? diſquirere & idem
Omnia non dubitet rationibus vſque minutis?
Et damnet minimum quod non ſibi quadret ad vnguem?
Bellua ſed populus, poſtquàm bacchata refractis
Carceribus furit, & proprias malè conſcia vires
Cognoſcit, tali præceps per deuia curſu
Fertur. Habes precium neglecti triſte magiſter
Officij, medióque natant tua membra profundo.
Quid iuuat? inſano ſitum quoque naufraga ponto
Hùc, illùc miſeranda ratis per diſſona corda
Iactetur? certéntque altis clamoribus vnà
Vectores, nautæque? nec adſtet dextera clauo
Apta ſatis tantis ſeſe conferre periclis?
Quid lapis Herculeus? quid bardis nautica prodeſt
Carta viris, nullos inde elicientibus vſus?
Quæro ego num melius conſultum eſt moribus ipſis?
Viuitur? anne agitur quicquam perfectius, ex quo
Scitur? & è manibus verum nimis altercando
Labitur? vnde ambas inflat ſapientia buccas
Deteſtans ſcioli nugacia corda popelli?.
Tolle tuas precor ideas, atomóſque recuruos,
Et vacuum, antiquúmque chaos, tum cætera mitte
Soli nota Deo: ſit certa ſcientia vitæ
Formandæ in melius. Superorum ſobria ſumto
Iudicia, & quantum præſtat cognoſcere cures.
Malo lacernatos quouis de rure colonos
Indoctos, humiles, gnauos, ſenſuſque modeſti,
Vrbica quàm nimium cultæ faſtidia plebis,

Si

Si neque nunc totis perſtat contenta Theatris,
Quin gladiatores etiam, & funambula poſcat,
Aut Circenſis equi famiſſe coloribus inſtet.
Eſt modus: & certa gaudet conſiſtere meta
Extremis medium virtus compacta duobus.
Non ego tam culpo quodam tenus eſſe peritos,
Pectora quàm ſtolido dudum turgentia faſtu
In nimium erupiſſe queror. Poſtquàm omnis ab actu
Vita hominum nunc ſe transfert ad inania verba.
Quemlibet audieris media de plebe loquentem,
Ab Ioue præfatus, necnon Iouis omnia plena,
Barbatos tibi Chryſippos, rigidóſq; Catones
Expinget: rogites demùm quid mantica tergo
Illa velit? pallor ſudantia tempora fundet.
At ſaltem per amicitiam dic (chare) quid hoc ſit?
Non mittam, & lapidi nunc dixeris: eia age poſtquàm
Scire cupis, paucos Epicuri hæc mantica condit
Commentariolos: dudum ſex aſſibus emi
Inſignes, (neque enim tantum deliquerat ille,
Si rectè, & proprio perpendas ſingula ſenſu)
Omnibus inſtar apis, paſſim liberrimus inſto.
Quod placet, hoc mel ſit: quod non placet, eſto aconitum.
Nullane tam varijs immixtum incuria fallit?
Nec ſpecie recti quandoque impingis iniquo?
Qui putus, purúſque ſiem, quum dictat in aurem
Socraticus Dæmon? nec abeſt mihi Lesbia norma.
Mirum ais: at vide ſis, ne quando audacia tanta
In neruum erumpat: proprijs qui viribus vltrà
Quàm ſatis eſt fiſus, denſo ſe vellere captum
Induit, Æſopi coruo ſimilabitur, alis
Ridiculè ac tonſis puerorum præda recedet.
Quid mi igitur ſuades? durum eſt liquiſſe libellos
Tam pulchros: iterúmne iubes idiota ſutrinam
Noctes atque dies, muſis procul omnibus, ornem?

Neſcio: conſilium pendet, dum planius hæc quo
Conſilio facias, finis produxerit ipſe.
Si pius auguſtas veneraris Numinis aras,
Qualis ab innocua ſuperis probitate Philemon
Charus, vt hoſpitio, poſtquam vicinia tectis
Reppulit auratis, capiat magale Tonantem,
Aut ſtudio veri, patriæ & cæleſtis amore,
Sobria ſi cartis immittis lumina, ſudi
Luce magis Phœbi radiantibus: hinc tua noſcens
Stemmata ab antiquo vitiata, & crimine ab vno
Crimina tot noſtris paſſim enaſcentia campis,
Conſcia vix cælo attollis confuſior ora,
Multa ſuper minimis tormenta reatibus horrens,
Nec malè longanimes ſpe pœnas ducis inani,
Non illos tactata fides quum præbeat vſus,
Ipſe humilis ſi iuſſa facis, contentus & illa
Quam tibi ſors dederit vitæ ratione, modeſtum
Regibus impendas, patriæque, & ciuibus vſum.
Iam nihil eſt cur te quiſquam deterreat illos
Euoluiſſe libros per quos via ducit Olympo.
Sin leuis, & ventis longè inconſtantior ipſis
Ter ſecreta ſacri queras abſcondita verbi,
Iamque procax, ideoque procax quia neſcius, omnes
Rabbinos facili præ te molimine temnas,
Neſcio quid taciti tamdudum murmure rauco
Eructans, quoniam non æqua prædia ſorte
Omnibus ad iuſtas proſtent æqualia partes,
Et tandem in medio cauponæ puluere reges
Sollicites, pugnáſque iterum meditere gigantum:
Iam niger es: túque hunc diademate cinge cauendo.
Optima ſic tandem gladios ad peſſima ſtrictos
Relligio armabit: quæque omnia lege coërcet
Interna, emittet bipatentibus inſcia valuis
Rullióſque, Gracchóſque, & te (Catilina) minaci

Tendentem

Tendentem greſſu, quo lex Agraria ſuaſit.
Nunc igitur, quoniam dixi quæ noxa reuinctis
Poſt tergum manibus vim tendat relligioni,
Nec timui demens ſic irritare crabronum
Paſtorum, populique, retortis ſpicula linguis,
Vos, quibus ardenti ſcintillant pectora vero,
Teſtor, an Harpocrates hic digna ſilentia labris
Imponat, digito cauſam prodente receptam?
Si nihil eſt, rectè eſt: ſin eſt, ſine certet vterque
Collapſas reparare vices: præfulgeat alta
Sublimis ſpecula paſtor, primuſque cathedræ
Ante eat exemplo iuſſus: benè ſedulus adſtet
Dictanti populus, tum quæ dictantis ab ore
Hauſerit, impigrè mores transformet in ipſos,
Inde ego tercentum linguas, totidémque canori
Expediam in laudes vocalia munera plectri,
Sublimeſque ambos meritis ad ſydera tollam.
Interea, an teneras ſcalpo nimis acritèr aures?
Num dolet? ingratóue cietur nauſea vero?
Scilicèt ingrate (vt puto) & importunitèr inſto
Innumeris: toto quicquid delinquitur orbe,
Aufer in exemplo fretos transferre Britannos,
Turba ſibi ignoſcens, monitori atque aſpera dicet:
Nec ſoli ſumus, & peccanti murmur in aurem
Præſtiterat: non ſunt hæc fortè erratula tanti.
Ergò aliquid feciſſe tuuet, narrâſſe pudori eſt?
Vnus homo peccet, magnum eſt? numerum adde, minutũ eſt?
Et nunc turba labans cauſæ, ſe iudice, fidit?
Dij melius: nemo hæc prudens erratula fero
Diſtulerit reparanda die: nec tempſerit omen:
Saucia quum tanto Reſpublica vulnere nutet
Hys ſuper: externo pietas vbi cortice freta,
Neſcio quo marcet ſenio radicibus imis,
Vix vllam antiquæ retinens vel imaginis vmbram.

Feruida Apoſtolicis produxit pectora ſæclis,
Alloquio dignata Dei: Nunc viuere purè
Poſtquàm deſuetum eſt, non puros vitat & ille
Congreſſus, clauſoque negat thura irrita naſo.

LIBRI PRIMI FINIS.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Secundus.

MIssa ſed vt poſita faciã hæc ſpinoſa querela,
Nitar in vlterius: quoniã pars plurima labis
Iſtius, à primo ſumet medicamina cultu:
Si noua per teneros ætas benè flexilis annos
Imbibat actutũ memori pulcherrima mente
Dogmata, quæ longo ad canos ſeruabit odore,
Vix vlla ſcindente tenacia vincla bipenni
Iam ſemel admiſſi primæua ab origine moris.
Eſt aliquid clara prognatum ſtirpe puellum
Eſſe ſuis ſimilem: nutricis ab vbere quiddam
Nutricem referens affecto ſe indit alumno:
Seminis, & lactis, tanti momenta ſagaces
Si facimus, quidnam formans induſtria tandem
Conficiat, ſummis operæ ſi partibus inſtet?
Munera & alterius præſtans potiora parentis
Ars bona, naturam rectâ ratione ſequacem
Inſtruat ad vitæ finémque, & vota cupitæ?
Ergò nouis quiſquis committis ſemina campis,

Luxuriem

Luxuriem duro ni primùm vomere frangis,
Ad ſolis radios, ad brumæ frigora verſam,
Sperata incaſſum præſtruxeris horrea meſſi,
Pro ſpicis lolium, & ſterilem execratus avenam.
Peßima ſponte etenim, & nullo conamine creſcunt,
At vix appoſita conſurgunt optima cura.
Quò magis vt ſoboles ciuilis munera vitæ
Inde etiam à puero, lactenti & pectore diſcat,
Hoc opus, & tota hoc moles ſe cardine verſat.
Quum nihil aut tectis, puero tibi teſte, ſub ipſis,
Siue foris clara geritur ſub luce, quod acri
Non ille excipiat cerebro: non pſittacus æquè
Exprimit humanas voces, non ſimia fictrix
Aßimulat noſtros quoſcunque libentiùs actus,
Quàm puer: hunc ſpecie falſum ſi prodis honeſti,
Turpia per primos imitantem te duce paſſus,
Bis peccas: patriæq; iterum vim porrigis hoſtis.
Hùc etenim catuli, quondam monſtrante Lycurgo
Tendebant, vno genitore & matre, gemelli,
Diuerſos ſtudio Dominus quos reddidit altor.
Hoc leporem emiſſum ſectante per inuia curſu,
Germano ignauè pultem lambente culinæ
Riſerat adſtantum cœtus diſcordia fratrum
Propoſita, & quidnam hæc vellent commenta? petebat:
Ille ſuis tandem non expectata reponens,
Hæc (ait) eſt vitæ (ciues) pars plurima veſtræ:
Nec tantum genuiſſe ſat eſt: plus perficit vſus:
Vſque adeò artifici pendet ſpes altera cultu.
Euge hercle inuento hoc pulchro ter macte Lycurge,
Dignus eras, cuius non vllo obnoxia ſcripto
Scita ſub æquali morum ſeruata tenore,
Per ſeptingentas regerent Lacedæmona brumas,
Et meritò: poſtquàm aſſuetis tractabile quidvis
Redditur: à vitulo incipiens, & pondera tauri

Tollet ouans, ſtadióque humeris feret arduus imo.
At quoniam variis Reſpublica partibus vna eſt,
Diuerſoque fluunt diuerſi tramite in vnum,
Nil opus eſt vnum nimium ſtatuamus: eodem
Nec ſoboles ſtudijs ſe tota informet eiſdem:
Quum benè vix quicquam faciat, qui plurima ſolus
Aggreditur: verùm tunc perfectiſſima fiunt,
Vnum opus vnus homo propria ſi penſitat arte,
Atque opere in tanto componitur vnus ad vnum.
Hinc etiam altrici cura par limine primo eſt,
Diuerſi vt diuerſa ſui documenta ſequantur
Propoſiti: hic iuſſus non detrectare iubentum,
Hic regere imperio, cui ſtat commiſſa poteſtas.
Ars etenim longè diſtinctum regia tractat,
Oppoſita populi, quæ ſemper paret, ab arte.
Crediderim & Graij ſalua grauitate magiſtri,
Non adeò ſcitè æquales parere viciſſim,
Quam qui perpetuo inſueſcunt ſe ſubdere ſceptro,
Nec magè quid cupiunt, quàm quod rudis indidit vſus.
Si confert pecudi, & ſtulto cuſtodia, poſtquàm
Non valet ingenio impendens præuertere damnum,
Et bona pars hominum, fortaſſe & maxima, brutus
Non adeò excellit, quin quantum proficit illis
Cura viri, vt ſtabulis torpentes condat opertis,
Quum niue canet humus, collectáque pabula promat,
Tantundem excellens animo, cuſtodibus ipſis
Præſtiterit, recta vt ſtolidos ratione gubernet.
Nam licet hanc quiuis diuinæ particulam auræ
Arroget, haud cuiuis ratio ſe prodidit æquè.
Siue quid obtuſi præſtructa per organa fiat,
Siue patrem proles ſequitur, ſeu cura magiſtri
Defuit: hos ſemper pronos melioribus eſſe
Tam iuuat, vt nulli ſint, ſi non ſint alicuius.
Rurſus & hunc alicui ſua ſubdere colla iubebo

Donec

Donec ad excelsi regalia sceptra monarchæ
Conueniant cuncti, & gradibus stata iussa capessant.
Ordinis hæc vis est, quam si confundere pergas,
Armentum vt stabulis nullo ductore petitis,
Exigat à se hominis curam, regat atque bouem bos,
Quid dignum tanto referes turbator hiatu?
Quid? nisi contemptus precium mox excita sæui
Ora lupi, & coruis proiecta cadauera pastis?
Parte alia, quoniam paucos moderarier æquum est:
Dein reliquos omnes iurare in verba iubentum:
Quem potius mauis doctrinæ munere fungi,
Qui iubet, an iusso arrectas qui porrigit aureis?
An sonipes duro sua præbeat ora lupato,
Tantundem ac sessor, quantòque huic viribus ante it,
Si sciat? immò æqua fretus ratione, rebellis
Dentibus, & multa metuendus calce resistet.
Nec curi totam vt domitor communicet artem
Consiliúmue putes, nisi quatenus inscia corda
Scire sat est: discat cervicem flectere, dorso
Ferre equitem: vlterius pullus si sciuerit, actum est:
Ars præfracta regit, paruo tibi machina nisu
Corpora vasta mouet: qui nulla insistit ab arte
Hic Phaëtontæos expectet denique casus.
Scilicèt, vt teneat scuticámque & lora superbus,
Iura ferat, meliora suo qui pectora sensu
Aut tenet, aut saltem qui se tenuisse putârit:
Nempe (reor) paribus facile est submittere fasces,
Vt nihilo inferior non det pro munere murmur.
Nil minus. At vulgo prodest nescire, suóque
Aut aliud præferre nihil, siue arma, modumque
Ignorare, quibus possit tractare cupita.
Scimus enim cupiant vt nullo ex ordine cuncti,
Quæ meliora putant. Sed quum non omnibus æquè
Aura flat, aut bimarem cuiuis datur ire Corinthum,

Quanto erit hoc votis moderati optatius? id ne
Suspirare quidem, quod fors fortuna negauit,
Dicere nec melius quicquam, se iudice, sortis
Quàm propriæ primo quod prodidit alea iactu?
Sic etenim quæuis ruresti Thestylus ore,
Ilia, & Ægeria est. Sic & sub agreste palato
Indocto sapiet Sybaritica fercla moretum.
Quòd si istoc animus viuat contentus, abundè
Iam diues, sapiens, & fortunatior esto.
Hoc tamen vt fiat, sola ignorantia causa est:
Quum benè te fallat mentis gratissimus error.
At male si toto tandem promiscua vulgo,
Et passim triuijs commissa scientia prostet:
(Vt taceam dominos cunctos, totidémque iubendi
Artifices, nullo paribus parente magistris)
Scire velim, an calamo manus hæc exercita, stiuam,
Siue graues iterum tractet non pigra ligones?
Quis cerdo? quis sutor erit? quis denique fabra
Molle latus, mollésue exerceat arte lacertos?
Et tamen humanæ nequit vt consistere vitæ
Hijs sine conditio, rursúmque, vt pluribus vna
Mens poterit dextris operæ præscribere formas:
Sic Natura parens quæ nil molitur ineptè,
Quæque suo prudens componit singula fini,
Mille viros potiùs curuo producit aratro,
Et totidem curuos opera ad fabrilia condit,
Quàm, qui alijs recto ingenio præfiniat, vnum.
Tantæ molis erit, nec ligno ex quolibet exit
Mercurius, cura iunctim sculpendus & arte.
Scire etenim eximium paucis datur: & regere ipsum
Multo vsu, variisq; ars quædam est condita libris,
Queis optem à primis generosa incumbere cunis
Pectora nobilium, doctos vt docta parentes
Ad vsum referant, & stemmata prodat acumen.

Quale

Quale tyro ſeruile ſcelus tamen extulit, ortum
Ingenuo Solis verſa ratione docente,
Vt ſeruatorem tegeret noua purpura ſeruum.
Nam latet in claro quædam vis ſanguine, ſi non
Degeneret forſan materno ſanguine diſpar:
Vt pòſt ipſa etiam exponam, connubia quantum
Interſint, iunctis paribus, nec diſpare cultu.
Nunc agit hoc Erato mea, regno vt regia proles,
Natáque nobilium ſceptris fœtura ſecundis,
Ingenuas animo quamprimùm perbibat artes.
Vt quantum titulis defert ignobile vulgus,
Tantum etiam ingenij ſubdat ſe dotibus alti.
Hoc etenim primos peperit virtute fauente
Induperatores: populo ſuffragia ſponte
Plus merito cunctis, & ſe tribuente regendum.
Hi patrijs gnatos formantes artibus, ipſos
A genere, & cultu, quiddam ſpectabile rurſus
Spondentes, votis commendauere ſequutis.
Tertia ſurrexit fatis concordibus ætas,
Inde alia, atque alia, egregios longo ordine fundens:
Exinde vt raras ſoboles ſit paſſa repulſas,
Quæ non degeneri maiorum ſtemmata cera
Oblineret, ſatagens exempla domeſtica luxu
Perdita abhorrentis populi obiectare ſuſurris:
Vnde odia, & crebris conſurgunt vocibus orti
Contemptus, animos quando indignatio ringit
Tam bona tam nihili ſeruire nepotibus arua,
Qui ſua non digno patrimonia maxima ſumptu
Non cordi, aut cerebro, ſed ventri, aut fœdius imæ
Impendunt pubi: quod ſi quid denique reſtat
Hoc ſcurra, aut ſcopulis damnoſior alea tollat.
Sed quamuis tardam iam deplorata medelam
Concreto in callum vitio, prætexta iuuentus
Suſcipiat, quæ purpureis vt primula tunis

Vagijt, & mammis lac auxiliaribus hauſit,
Turgeſcit bullans, floréſque emittit, at vltrà
Vix vnquam matura ſuo dat tempore fructus,
Ante malis vuas inuertere ſueta labruſcis,
Attamen vt fungar vice cotis, & improba taxans
Sic acuam accenſos animos conamine recti,
Me Deus inuitum increpitans crinitus Apollo
Vrget, & ignauum iubet aitè inceſſere pubem.
Heu pubes Ithacæ ſponſis numeranda puellæ:
Quæ toties generis Crambem ſpumoſa recoctam
Eructat, titulóſque recolligis vſque petitos
A Mynys, claróque ab Iaſone, Bellerophontes
Siue magis placeat, iactatáque monſtra Chimæræ,
Seu ferro anguicomæ ſecuit qui colla Meduſæ.
Siccine nobilium pergis decora alta parentum
Aſſerere? & pennas volucris Iunonia pandis,
Quando aquilas, tauros, Nemeíque tremenda leonis
Oſtentas clypeis, & pictis vela tapetis?
Quid tum? iure licet ſignis clarere paternis:
Hæc genitor ferre arma dedit, pater optimus illi,
Nonus ego accipio, & Deus eſt in vtroque parente.
Laudo equidem, & ius eſt Heroum agnoſcere prolem:
Attamen hoc clari (quæſo) dic nominis hæres,
Num tuus ille olim qui primus ſtemmata genti
Conſtituit, ſolùm hac texit ſua pectora parma?
Nulla nec vlterius cor ipſum lamina ſepſit?
Lamina? quid tibi vis? quis ineptiùs arma tuenda
Facta cuti, interiùs cordi, aut pulmonibus aptat?
Quando igitur neſcis, dicam (clariſſime) quid ſit,
Vt tua ſint varijs hæc ſcuta inducta liturís.
Illa tamen cordi propriè quæ optauerat arma,
Ille tuus, nono quem tu nunc ordine tangis,
Iamdudum neglecta tibi, collecta tulere
Terrigenæ, Marius, Cato, Tullius, hÿ noua proles.

Obſcuris

Obſcuris titulis: tum libertina propago
Neſcio quis Flaccus, paribus ſe partibus effert,
Charior Auguſto, quàm tu, propiórque cubanti
Conuiua, & vacuis longè præclarior horis.
Proh ſcelus: audaces certum eſt hauſire duello:
Nec mea quæ fuerant, alius geſtauerit vnquam
Me viuo: at quæ ſunt illa arma, & lamina? pande.
Scire cupis? cordis tegumen præſtantius auro,
Duricie & ferrum vincens, adamantina virtus
Illa fuit: quam tu, deceptus imagine picta
Deſpicis: ille tuus multum ſudauit & alſit,
Sanguine tum vigili perrumpens inuia cura,
Quò meritis patriam, fama diſtenderet orbem.
Hanc vnam obtendens clypei vice, Gorgonis ori,
Et Scyllæ canibus, rediuiuæ & rictibus Hydræ,
Euaſit: iecítque tuis fundamina ceris.
Tu ſegni imbelles artus proſtratus in vmbra,
Audis quæ ad citharam cantat crinitus Iöpas,
Et valdè inflaris, vano ſi carmine bardus
Pangat opes veteres, aut fortia facta parentum:
Illa tuo veluti conſtarent ædita Marte,
Quem ſcimus: ſed enim ſi te (generoſe) tuorum
Laus capit, eia aliquid titulis tute adde paternis.
Semper ego proauos tantùm? nunquámne nepotis
Geſta legam? durum eſt toties aſſurgier vmbris.
Si refugis: dicam, generis nec Dardanus autor,
Nec tibi Diua parens: mentito at proditus ouo
Neſcio quem potius Therſitem moribus effers.
Sed cape dicta memor verſæ denuntia ſortis:
Ni reſipis (neque enim tantis tu ſolus inanes
Intendâſue minas, aut ſeſquipedalia verba)
Nil erit huic quare clypeo confiſus, & iſti
Caſſidis in ſummo nutat quæ vertice criſta,
Antiquum ſperes faſtu retinere decorem.

Ecce vides poſtquàm fatalis lamina veſtro
Prodita contemptu, fœdéque abiecta, nouorum
Præda hominum facta eſt, veſtris vt gnauitèr armis
Vos etiam oppugnent, conuerſa & ſorte vetuſto
Exuere imperio pergant, & nomine herili.
Vnde etenim tot caſtra, & tanta palatia ſignis
Antiquis inſculpta nouos virtute fauente
Suſcepere ſuis dominos penetralibus? vnde
Scipiadum fundus, Lepidi domus, atria Scauri,
Mercurij accedunt, alieno ex ære, clienti?
Aut ſua roſtratæ quì dedicat ora Mineruæ?
Vnde genus clari Valeri? aut ſtirps poſtera Codri
Nunc tunicata, ſuis quondam famulatur? & vltrò
Dediſcit proauos? nec prima crepundia nouit?
Vnde? niſi amiſſa poſtquàm virtute, palati
Poſthuma progenies, pluſquàm ſtudioſa, ſeueræ
Non vltrà ſeruat ferulæ præcepta: nec vllos
Fert genitrix paruo domino bis ſtulta magiſtros
Peccanti improbulos, virgis abſtergere nævos?
Nempè etiam à primis recipit puer vndique cunis
Verba ſalutantum: bullataque tegmina gaudet
Ferre humeris: pictóque obuincit crura cothurno.
Dein primùm vt tenero balbutit blæſulus ore,
Accumbit menſis præcox conuiua prophanis,
Audit & illicitos olim genitoris amores,
Et temerata thori vicini, non ſine riſu,
Iura, patríque ſuam corrupta matre puellam
Ablatam: hic geminis applaudens cætera palmis
Turba fauet, ſponda paraſitica quæ tubat ima.
Tum poſtquàm caluere animi, num exuſta Syphacis
Caſtra? vel Annibalis flagrantes cornua tauros?
Aut metuenda fuga Parthorum tela locutos,
Diſceptare putas ductoris nobile priſci
Vllum opus, exemplo verſuto imitabile, vt olim

Mos

Mos epulas inter Philopœmenis esse solebat?
Longum opus hoc: narrent potiùs quibus ardea gyris
Accipitris vitet demissum, vt fulmina, ictum:
Aut celer Ichnobates præuerterit omne Melampo
Vt stadium, qualisue Lacon latratibus altis
Solus opus lasso sub sera crepuscula cerno
Confecit. Positis num reris denique mensis,
Immanes Ericis produci in prælia cæstus?
Immò aliud: gemimus salienti murmure talos.
Luditur? immò agitur dubio res seria sensu:
Sæpè per vnius postquàm dispendia iactus,
Exeat implumis gallinæ filius albæ.
Quod, quoniam tali lusores alea peste
Disperdat cupidos, & quæ variata lituris
Puniceis, pulli sque suo stat charta veneno
Infamis, miror quonam Respublica pacto
Vlla queat tantæ contagis noxia ferre
Semina, non penitùs totis à finibus acta.
Præsertim hac scelerum tam fœta ætate, nefandi
Postquàm Pantolabus, Balistáque, fúrque Voranus,
Simalio, atque Harpax, balatrones hoc genus omne
Obsideant mensas citreas, & luce sub ipsa
Nunc coniuratis veniant ad classica talis.
Heu fuge crudeles hæres nummate sodales,
Nec te decipiat mentiti forma Patrocli:
Quilibet istorum Vertumno inuersior ipso,
Perfidus apposito prætendet amabile vultu,
Aulam habitans, cætu medius, (nam byssina comptus
Indumenta geret, digitos ornante pyropo,
Ex auro & triplici nectet sua colla catena)
Finget amicitiam, captatáque tempora Lynceus
Obseruans perdet paruum non inscius, vt te
Iam totum decima consurgens obruat vnda.
Quod te per Genium, magno patre creta virago,

Regia permiſtè viridi cui faſcia candens
Frontis honos, gemmis, auróque intexta refulget,
Hanc vnam actutùm terris diuertere labem,
Oro: & carminibus ſi quæ vis denique reſtat,
Obteſtor: ſupplex mecum ſua brachia tendit
Et Patria, & iuuenum ſpes non temnenda labantum
Hijs ducibus. Non eſt hæc oblectatio tanti,
Vt quoquam eueniens damnum excuſare colore
Facundi poſſit vel clepſydra Quintiliani.
Interea Aſtyanax tacita hæc qui ſingula mente
Aſpicit, æternùm & condit penetralibus imis,
Paruulus Aſtyanax, paruo ſociatus Iulo
Conuocat Euryalum: magnorum exempla Deorum
Fortiter vt paruis imitentur viſa fritillis.
Seruulus hic nebulo punctos docet, & puerilem
Abiectis nucibus iubet æri inſiſtere ludum,
Per caput alterius iurare, altúmque tueri
Inſtruit, & totis iam bellum indicere libris,
Atque odiſſe viros (velut anguem) grammaticaſtros.
Quippe dolet puero caput, aut latus imbecilli.
Mater, te appello: & per dulces eripe mammas.
Mi vir, ſi ſponſæ benè vis, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum, ſerues communia pignora: noſter
Hic tener eſt: tetricis quid vexas pectora cartis
Vſque adeo? anne aliquem formauerus Amanuenſem?
Non tibi ſuccedet? Non huic tua prædia linques?
Vnde queat doctus numerare ſalaria ſeruis?
Sic facilè inſulſæ precibus caper ille maritæ
Ducitur, & barbam fatuam permulſus, iniquis
Adſcribet votis molitæ exinde ruinæ
Nominis, & generis læſo fundamine primo.
Vicimus, & meus eſt: (exclamat mater) opacæ
Venatum in ſyluas famuli deducite noſtrum
Aſtyanacta, ſciat Berecynthia cornua ſcitè

Inflare,

Inflare, & ſacras venantum addiſcere voces:
Nomina det canibus, pugno ſimul accipiter ſtet.
At neque vos præter lepores, capreáſque fugaces,
Admoneo vt noſtro quicquam obiectetis ocello
Dente, vel vngue ferox: æſtius ſydcris ardor
Ne capiti noceat, neu veſperis aura, cauete,
Tum ſuccuſſantis ne ſcandat terga caballi,
At placidi, & ventos qui æquabilis ante eat ipſos.
Me miſeram, vt metuo? nam vos, mala turba, remoti
Poſtquàm è conſpectu ſeceditis, ilicet iſtum
Ah teneros laſſantem artus per aprica, ſinetis
Aut luctа certare, aut longo tendere curſu,
Aut aſco, aut iaculo, vel iniquo denique ſaltu,
Vt referat madidos, & ſtantes puluere crines
Aureolos. Hera pone metus: nec cornibus atrox
Huic ſeſe obyciet ceruus, nec dentibus vrſus.
Ah puer infelix: & qui genuere parentes.
Hunccine ſic decuit penitùs neſcire elementa,
Linguarum, librúmque rudem? contemnere Diuûm
Nomina? tam paruos digitos laſſare fritillo?
Hactenùs & ſyluis votum meliora inuenta
Tempora, nil olim eximij promittere fructus?
I nunc: & tali famulo committe regendum,
Quiſquis es, imbutum pulchris qui moribus optas
Aſtyanactа ſuis oculos tibi claudere palmis.
Id verò atque lubens faciet: nam Firmicus illum
Conſultus narrat patrios inquirere in annos.
Quin ſimul vt pheretro impoſitum te cymba Charontis
Tranſuectat Stygias metuentem multa per vndas,
Inuolat in loculos præceps: & queſtus hianti
Spe minus Aſtyanax ſeſe inueniſſe, profundit
Vel triduo aggeſtam per tot tibi luſtra monetam
Ingluuie, & pompa, & ſcortis, aliáſque per artes,
Quas pridem admiſſas didicit puer improbus vſu.

Sic poſt quàm immodicis nec centum millia menſis
Sufficiunt, patrius quod cenſus fudit in annos,
Prima manus velites, auratis pocula ſignis,
Inde boum proſtant armenta à fœnore capta:
Pòſt ouium verſura decem legionibus inſtat:
Hæc quoque quum clades proferre Triaria ſuaſit
Subſidia, & totis inſternere viribus hoſtem,
Tunc villas, fundóſque & prædia ſubiecit haſtæ:
Poſtremùm cineres maiorum, ipſóſque penates
Diſtrahit, & parma tum demùm inglorius alba
Ingemit, & patrios algens reminiſcitur Argos.
Intereà (hæc quoniam meſſis ſperata fefellit
Et regem & populum) præſtantes rebus agendis
Vndique confuſo admittet Reſpublica lectu.
Nec quærit proauos terræ num filius affert,
An rarum ſola comitatum Pallade pectus,
Quæque ſuis olim titulos pronepotibus addat,
Virtutem. Quid enim? dum vos me proditis (inquit)
Et mea deſeritis reſupino munia faſtu,
Quid faciam? aut quibus inſiſtam patria indiga fulcris?
Veſtrum erat à ſerie ſic dependere paterna,
Vt ne quid magnum exigeret iactata vetuſtas
Arentis ſenio frondis, quam ſecula quondam
Troica Achilleo capiti flexere virentem,
Ni ſua ſæpè noua circundare tempora lauro,
Poſtera cantati contenderet AEacidæ ſtirps.
Laurus? vbi eſt? veſtris planta hæc an creſcit in hortis?
Ecce roſas video: Peneia marcuit arbos
Iamdudùm contracta ſitu: ſqualentia triſtis
Brachia nam ponit, valdè indignata, roſetis
Sobria quòd madidis adeò poſtponitur: ipſi
Quippe inhonoratæ toto vix angulus horto eſt,
Solis egens, & fontis egens. Si fortè triumphos
Vel fictos ſimulet diſpar proſapia primæ,

Expectate

Expectate (viri) dum laurus ſicca nouellos
Rurſus agat ramos, nunc nomen inutile trunci eſt.
Scilicèt expectate (viri) paritérque liquentis
Ad vada Sabrinæ nigros expectet olores
Dedita nugiloquûm præſcitis Cambria vatum:
Seu quandoque ſuas Rutupino littore rupes
Cantia Lunenſi poſituras marmore cretam.
Quippe (reor) ſi exempla placent, morúmque magiſtris
Stabitur: en quos archetypos, quæ priſca rigentis
Virtutis monumenta, & dignas ſtemmate plantas
Laudato, vnde meis quæratur ſurculus hortis.
Eheu, quid volui miſeræ mihi? perdita ſulcis
Semina degeneris lolij, lappáſque, rubóſque
Interſerta queror ſegetem mihi tollere in herba,
Ingentique vmbra totos obducere campos.
Quum quibus exemplis, quibus atque authoribus, omnis
Contagem populi manus emollita ſequacis
Contrahat, AEacidum reſupina fatebitur horum
Purpura, imaginibus fallens, ignaráque vulgi
Inducens ſtudia in præceps conamine prauo,
Dum quis, non adeò quid, penditur. Ille tonans ſi
Iupiter hoc fecit: cur Chærea tale libentèr
Non faciat? facit inſiſtens: & crimina Olympo
Plebs deducta ſolet plærunque autore leuare.
At forſan lætas luxus benè condeceat res:
Nec durè tetricos Tatij ſub Marte Sabinos,
Romulidáſue petam priſcos, nunc aurea Roma eſt.
I puer, & dubiæ præſtò miracula cænæ
Omnibus intendas neruis: in Apolline lis eſt.
Iudice ſub Catio: ni cæna liguriat vna,
Quod victi inuideant AEſopi filius, & qui
AEgyptum ſquillis inhians properauit ab vrbe.
Quæret amatorem chelidon irata recentem:
Nullus ero? Immò hoc tu nullius, peſſime gurges.

Id metuis? non hoc metuis, quòd fama laborat?
Res abit? & nudum mox ſera crepuſcula plectent?
Quid, ſi ſylua meus minstetur claßica ripis?
Dira virûm facies inimicas littore plantas
Imprimat? inſuetis populetur & omnia flammis?
O iuuenes: nemon' prodit? num ter tribus horis
Dormitur? nec adhuc heſternæ crapula cœnæ
Digeritur? quid vis? iam iam expergiſcimur: hora eſt
Nec dum vndena: licet paulo ampliùs. Hei mihi, vos an
Vos tales, tantum mutatos Hectore ab illo
Iſta dies videat, muros ſcandente Sinone,
Vt propè ſtertenti vigili plus audiat anſer?
Nec ſacræ Elyſys maiorum ſedibus vmbræ
Hæc narrata ferent animis, aut auribus æquis:
Nec meus ille pudor, nec qui ſol omnia luſtrat
Dedecus hoc grato rubicundior aſpicit ore.
Corripite è ſtratis actutùm corpora: nunc ô,
Tempus adeſt quo ſe virtus iactata parentum
Marte probet proprio. Nunc primos tendere in hoſtem
Veſtrum opus, & veſtris patriam hanc defendere dextris.
Qualiter ingentùm memini quum tempore auorum
Dura ſub aſtiua callebat caßide cervix,
Nulla dies, humeris qua non tegumenta placerent
Squammea, loricam nodo cogente trilicem,
Vtpote Sericeo non dum thorace rigentes
Eneruante toros pulpoſi pectoris: auro
Nullus honos: clauis galeæ decus interſtinctum
Forſitan æratis tremulum fulgebat, eodem
Fimbriáq; armorum radiabat puncta metallo:
Cætera terribili creptabant obſita ferro:
Vt ferrugineos ferri laus prima mouebat.
Nunc ſi aliter viſum eſt, cauſæ quid ſuſpicer? idne
Tritius? effætam tandem ſterileſcere ſtirpem?
An quia militiæ nunc (ah) nunc altera veſtræ

Laus

Laus eſt? ſetoſum deceant nempe Hectora pugna:
Tu Pari ſemper ama: fortes Mileſia tellus
Quondam aluit, nunc ipſa ſuo mage vellere pexa eſt.
Nempe feros, nempe incultos prior ætas:
Huic fractæ mage molle placet: refugitque pruinas
Ire per, & ſoles diſpar proſapia primæ.
Vnde ſonent rauco ſi Martia tympana bombo,
Increpitet ſi Mars, ſi Pelias haſta lacertis
Nequicquam (ah) teneris tollenda expromitur: iſtos
Mirum omnes ni Erycina ſuæ ferat eſſe cohortis,
Qui digito ſcalpunt vno caput, obſtipique
Incedunt, femora atque humeros centone referti,
Surgere ſæpè plicis ſoleat qui pluribus, olim
Quam ſtetit Aiaci ſepteno ex tergore ſcutum.
Ilicet iſta tuis bombycina corpora caſtris
Dure Gradiue petas? clames licèt, & tua quantum
Quinquaginta aly vocalia guttura ſoluas,
Quum benè clamâris, frontem ſi contrahat illa,
Et ſuper impingat verba imperioſa labanti,
Pauca, ſed irati telo grauiora Tonantis,
Extemplò conuerſa retrò fera corda reſident:
Et cedes poſita Mars importune querela.
Nam quid agas, veris ſi vinceris? Ilicet iſtud
Dedecus haud vllo purgarit Tullius ore.
At pallent: poſſitque etiam laudarier ille
Liuentum exanguis macerato corpore vultus:
Si vigili ſoles ſtudio præuertere primos
Vix dum etiam exiliens Tithoni lutea coniux,
Aut ſeram à ſophiæ libris auferre lucernam,
Prætextos videat nox intempeſta Catellos:
Plus olei vt dicas quàm conſumpſiſſe Falerni
Pallidulos. Nugæ: non iſta inducitur arte
Hic color, aut lateris macies elumbis: adultos
Nam ſtertunt ſoles, ſtudij nox conſcia ſola eſt.

Siue alij punctis rem totam expungere pergant
Inſomnes: (tanti eſt toties emittere pyrgi
Carceribus geminos quadrato ex oſſe caballos)
Siue aliud ſolas alijs tractaſſe per vmbras
Et ſine teſte placet: procul ô procul eſte prophani.
Sed quid ego hæc? quorſum aut nequicquã ingratiùs inſto?
Cedò aliquid. Priſcas ſi poſcere dura videbor
Caſtrorum pelles, galeæ nec pondera ceruix
Suſtineat, plumis etiam nunc mollior ipſis,
Si nimium eſt tetricæ libros triuiſſe Mineruæ,
Si fortaſſe piget Laty, & temnuntur Athenæ,
Muta ſilet vobis etiam vernacula lingua?
Mitto ego nunc Paulos, Labeones, atque Sabinos,
Nomina Pandectis adeò ſolennia: priſcum eſt:
Nec paret tabulis ius municipale vetuſtis:
Audio: quid? patrias etiam neſcire poteſtas
Æqua datur leges? an & hoc tolerabile dicam,
Prognatam imperio ſobolem, populóque regundo,
Ignorare quibus coëat Reſpublica vinclis?
Aut demum quæ ſit diuerſa in ſorte facultas,
Quam penes imperij vis eſt? quantúmque iubendo
Differat, vnus homo? an plures? an concio legem
Conſtituant? (neque enim proſit pugnantia ſecum
Frontibus obuerſis componere) quod iuuat iſthic,
Forte illic mera eſt iniuria. Nemo prophanus
Ritè tuos (Aſtræa) modos, formáſque iubendi
Colligat, hanc ni vim deducat fontibus ipſis,
Quid fuit, informi à victu quod depulit olim
Syluestres homines, quos ni tabulare vagantes
Carmen in adſtrictæ ſociâſſet fœdera vitæ,
Nunc quoque poſteritas glandem ructaret inertem?
Et tamen huic ſæclo paruum, & triuiale videtur,
(Quippe humiles ſpecie prima) diſquirere cauſas
Cur vetat iſta minax? proponit blandior illa

Præmia?

Præmia? nec pro re quauis lex æditur vna?
Hæc variata loco, perſona, & tempore, túne
Illotis manibus tractes: ſacrariáque ipſa
Introëas, elementa velis ni diſcere prima?
Quòd ſi Patricios monſtrari, & dicier, hic eſt:
Hic ille eſt: turbæque iuuat leuis aura ſequacis,
Cur non ante fores reſponſa petentibus omni
Pura lucro iuris patryj proferre peritos
Tam deceat, quàm te Laberi? aut te Scæuola quondam?
Totque viros primæ claſsis decuiſſe, Quiritum
Teſtantur faſces, oblatáque ſella Curulis
Non minus hÿs, quàm quos ſuadela diuite Pitho
Inſtructos voluit regnum exercere forenſe?
Siue per edomitas ſcandens victoria gentes
Iuſsit demeritæ plebis ſperare tabellas?
Nunc, neque ius patrium vacat euoluiſſe: nec ociî
Quantumuis ſupereſt, tantum canis, ardea, tali
Concedant: vndante foro nec turbida veſtrum eſt
Ingenia, aut moti fremitus compeſcere vulgi.
Nec ſcitis, quid ſit ſubſellia tota togatis
Artibus in veſtros conuerſa reflectere vultus.
Quin potiùs ſtudio indigno contemnitis omne
Quod ſapit: ipſa etiam vitatis nomina docti,
Tanquàm aliquid doctrina nothum contermina criſtis
Adferat, aut pictas diſpungat acumine ceras.
Ergò, malis quoniam corrumpitis artibus artes
Maiorum antiquas, quid mirum ſi nouus alter
Succedat vacuo eripiens præſepia ſuco?
Dicite quantumuis nouus eſt: nos vtile cælo
Donamus: ciuéſque ſuos miratur Olympus
Hoc olim creuiſſe modo. Mortalibus adſis
Quiſquis es, inuento pulchro, cape præmia ſummo
Digna viro: patriæ proſis, ſpera omnia: poſtquàm
Virtuti, & meritis, nil non donabile reſtat.

At pigер, ementitus, iners, melioribus vſu
Cede loco, & tota hinc vel cum Carthagine migra.
Scipiadas veros ſua debita palma ſequuta eſt:
Tu verò an pariles tam diſpar credis honores
Deberi effœtæ iamdudum ſtipitis vmbræ?
Crede mihi tanti non eſt numeroſa reductos
In digitos ſeries: nec cœlum in vtroque parente,
Larua ſibi vt poſcat, facies quod vera negârit.
Non hoc iſta ſinunt tam ſæuis tempora turbis
Concita, non claui moderamina danda perito:
Nec vacuus ferat vlla diu Reſpublica ſedes
Stare ſibi, tardè veniente ad munera primo,
Quo minus ipſa locum properanti exhauſta ſecundo
Elocet, atque aliqua perſona vitet inane.
Palma etenim in medio poſita eſt certantibus: & lex
Succurrit vigili: ſtertentes præterit Hora,
Hora deæ caluæ famulans. Si ritè recordor,
Magnus Alexander moriens conſultus Eois
Quem vellet populis poſt ſe regnare ſecundum,
Illum (ait) inter vos quiſquis digniſſimus extet.
Rectè hercle o iuuenis Pellæ gloria gentis.
Quippe magiſtratu (lapis ac ſi Lydius aurum
Atterat) a gnauo candex diſcernitur: omnis
Amphitryoniadæ non apta eſt dextera claue:
Nec bene pomilio ſtellantem ſuſtinet axem.
Eſſet opus generis: generi quis plurima claro
Deberi inficias rectè inuerit? integer ipſe
Surculus, & pulchro non impar brachia flexu,
Si tantùm reliquæ toto ſe vertice ſyluæ
Efferat, atque humiles inter generoſa myricas
Aerio ſolita eſt ſe attollere vertice pinus.
Verùm fruſtra homines nec ſtare diutiùs æquum eſt:
Nec valet annoſi tantum nunc nominis vmbra,
Vt queat obtutu gnarus imponere primo,

Si

Si nihil vlteriùs quàm ductus ſtemmatis affert,
Quiſquis erit, canos qui ſomniat vſque triumphos,
Calleat, arguto quum nunc & turba palato,
Doctior à primo fatuum deprehendere morſu.
Pulcher erat, magnóque ſatus puer ille parente,
Cui loquere vt videam, ſolus vel Apolline teſte
Dixit Erycthonijs ſapiens prognatus Athenis.
Vſque adeò eſt animus generis certiſſimus index.
Quò magis egregium genus vt doctrina coronet
Virtutum genitrix, clara & ſpes altera ſtirpis,
Omnibus hùc genitor neruis incumbere debet:
Nil potius toto quoniam poſſederit aſſe
Ipſo animo pulchrè inſtructo ſpectabilis hæres.
Quòd quamuis ſtupidos, illuſtria ſigna parentum
Qui malè diſſpungunt fœdis obducta lituris
Muſa gemens multo ſpargat ſale, & acritèr inſtet:
Non omnes hæc carta notat, nec fortè Britannos
Mœuius hoc ſolos taxari carmine dicat:
Cuiaſcunque ſuas mutato nomine, de te,
Déque tuis ſi quid damnoſa canicula menti eſt,
Aut Phryne, aut Tiberi mullus (quia Cæſaris) emptus
Immani, res eſt vitijs: ſtant plurima nobis
Pectora nobilium claras potiora per artes,
Siue togam ſpectes, ſeu partas vulnere lauros.
Abſtineam viuis: verùm quos Parca ſepulcro
Intulit, inuidia maiores quoſque recenti
Iactura meminiſſe datur, ſi ritè reuoluo,
Dignum erit vt ſtudio gens æmula prodeat æquo,
Indigitéſque ſuos imitandos ducat in actus.
Norfolchi genus antiquum, quot pignora fudit
Magna libris, maiora armis, & maxima fido
Conſilio, haud facile eſt properanti extendere paucis.
Vnus at heu demptus fatis crudelibus Heros
Præpoſitus cunctis poterat Surreyus eſſe,

Ni fera ſurgentes Lacheſis truncâſſet honores,
Obliquóq; nocens incautis faſcine liuor.
Crudelis Lacheſis: crudelis tu quoque liuor:
Ni quiddam potiùs crudeli dirius eſſes,
Quo te cunque vocent inuiſum nomine ciues,
Monſtrum anceps, Erebo emiſſum, fatale Britannæ
Iam toties aulæ, ſed nulla inuiſius vmbra,
Exclamare libet, quæ tanta licentia noxæ eſt,
Vt quæ nunquàm auſit campo ſe immittere aperto,
Graſſetur ſub nube Calumnia freta ſuſurris?
Perfida ſperatos patriæ præcerpere fructus
Túne impunè potes, tam crebra innecta ſecuri?
Semper & erectis mutilare cacumina plantis
Credulitate labans? quid non commiſerit error?
Si faciles monſtrum hoc, & quas non debuit aures,
Præueniens, tacito inſontes onerârit aculeo?
Ille obijt: pœnas liuentum à ſanguine dudum
Exegit Nemeſis: nec tanto crimine flagrans
Inurdioſa diu manus eſt lætata ſuperſtes.
Vulnus adhuc oculis occurrit flebile noſtris,
Quo nimium pronas iuuenis luit inſcius iras:
Cui ſi ingrata dies, & ineluctabile tempus
Non adeò extremam cœptis ſuperaddere limam,
Vitatóſque ferè caſus, ſuperare negâſſent:
Neſcio quid maius vidiſſent ſecula noſtri
Temporis, aut claris illo præſtantius actis.
Tanta ſub ardenti tendebat pectore virtus,
Tantus & ille fuit generoſi ſpiritus oris,
Et vigor aptus equis, ſtructo & concurrere campo,
Aptus item ſacro Parnaſſi vertice cultam
Cæſariem viridi cantans ornare corymbo.
Proximus huic, gentis cui nomina ſignat hirundo,
(Infelix puer ille etiam, Matrauerſius vmbris
Additus ante diem) noſtro decus orbe reſulſit,

Quale

Quale oriens nitido iubare exerit auricomus ſol,
Nube tamen lætos vultus qui condat opaca,
Ante iter inceptum quàm ſexta ex parte peregit.
Hunc pia cura patris, ſperans ex indolis altæ
Floribus optatos olim decerpere fructus,
Bis genuit, genitum erudiens, naſcentis alumni
Ore fauens læto fouit patria omine cæpta.
Et tantum iuuenis ſuperâſſet denique factis
Spem captam, quum Flandra truci legatio febri
Correptum nono per planctus extulit æſtu.
Poſſem alios proferre viros gemmantibus actis
Inſignes; poſſem facundi dona Viati
Dicere, purpureúmque probi laudare Kneuetti
Os: poſſem inſignem producere Bellinghamum:
Teque vel antiquis Poyninghe heroibus æquum:
Vt taceam, validis quantum Barclerus ille
Pelidæ proptior Iohannes præſtitit auſis:
Aut quantas paruo Shellæus corpore vires
Tertius à Decijs, deuota in vulnera prompſit:
Prætereà quorum illa ferax tot protulit ætas
Proxima, grandiſonis celebranda exempla pœtis:
Sed quibus ante ſuos immiti cuſpide canos
Confectis memores maiori ex parte dolemus
Tam celeres obitus nentes ſtatuiſſe ſorores.
Cuius vt exemplar lecta ſub imagine proſtet,
Vnum & pro cunctis noſtratem fama loquatur,
Hùc ô ſydereis te ſiſtas vnice clauſtris
Rex Edoärde tuæ nuperima gloria gentis.
Accipe deuoto puros à pectore queſtus,
Et repetita tui longùm ſuſpiria caſus.
Heu miſerande puer (ſi tu puer, ora ſenili
Qui ſtudio matura viris aperire ſolebas)
Quò tibi vernantis periit ſpes meſsis in herba?
Quídue dolens ſtatuit ſcelerum Rhamnuſia vindex

Innocuum caput ob fontes, crudelibus vmbris
Addere? num ſuperum tanta indignatio menti eſt?
Nam neque liuor edax cæleſtia pectora pulſans
Illud erat: nec caſus erat, qui ſorte peremptum
Conderet ante diem: Dens hoc Deus ædidit vltor,
Moribus offenſus (dignum eſt ita credere) noſtris,
Indignis tanti ſolis radiantia ferre
Lumina, quo tenebræ extincto nunc omnia fuſcant.
Sæpè malum hoc nobis non læua ex ilice cornix
Dixerat, aut Phœbo carmen præeunte Sibylla,
Sed Deus ipſe Deum genitor, prænuncia cladis
Monſtra prius mittens, ſi mens non cæca fuiſſet.
Nam quis non fœdi deformia corpora partus
Horruit? auerſas commiſſo clune gemellas?
Quis non immanes proiectos littore cetos
Extimuit? quis non vel ſigna minantia cælo?
Commiſſáſq; acies? liquidumq; per æra pugnas?
Cætera de genere hoc, nobis elementa miniſtra
Prædixere iubente Deo: ſi noxia ſaltem
Gens conuerſa, ſuæ meditánſq; piacula culpæ
Diuinam vellet precibus depoſcere pacem.
Sed fruſtrà monuit Deus optimus: ille ſalubri
Conſilio cautos voluit: peruerſa virûm mens
Omina deſpiciens in riſum ſeria vertit.
Sic ergò intra aulam iam peccabatur, & extra
Plebs ſcelerata nouis iampridem turbida rebus
Incumbens, vario compleuerat omnia motu:
At procerum forſan melior ſententia menti:
Quid dicam proceres? quorum per pectora acerbi
Semina diſſidy dudum diſcordia ſeuit?
Ante etiam vt fratres, ſpirans lætale venenum
Commiſit, faciles nimium dum præbet vterque
Aures palponum diris hinc, inde ſufurris?
Nam neque fraterni valuit reuerentia vinculi,

Quò

Quò minùs inſano turbarent mutua nixu
Fœdera, ſpem vultu ſimulantes, fœta ſed intus
Occultis odys geſtantes liuida corda:
Vſque adeò ambitio mortalia pectora cogit.
Quæ genitor cœli proſpectans culmine ab alto,
Sic puerum ſua dona viris malè credita temni,
Sic obducta foris fallacia pectora fuco
Nil factis præſtare pium: verùm ordine verſo
Maiores peccare, atque horum exempla minores
Perdita tam cupidis pronos amplectier vlnis:
Tandem (eheu) lentam inuitus ſurrexit in iram,
Omnia peccantis populi commiſſa rependens
Vnius ablatu pueri, quem Parca beatis
Reſtituit cœli, quo lapſus, ſedibus: & nos
Deſtituit manifeſta Dei præſentia in illo.
Quem ſi longa dies plures ſeruâſſet in annos,
Si non maturo mors immatura negâſſet
Exerere vlteriùs diuinæ pignora dotis,
Tanta tibi (ô Edoärde) fuit tum gratia formæ,
Indolis & tam rara vſque ad miracula virtus,
Ingenio docti curam ſuperante magiſtri,
Tanta tibi & morum probitas, vbi mite ſereni
Principis effulſit ſpecimen puerilibus annis
Gratius, ingenio ſacrum os ornante pudore,
Verbáque vel duras blandè penetrantia cautes,
Tanta, inquam, fuerant congeſta hæc omnia in vnum
Dona Deum, vt meritò poſt ſæcla effata creâſſe
Delicium humani generis Natura putetur,
Quo duce, Britannis illa aurea tempora rurſus
Lacte amnes, & melle rubos ſignata redirent.
Quando iterum noſtris errarent Dÿ quoque ſyluis,
Dÿ faciles, luſtrata nouis altaria donis,
Quique pias grato ſpectarent ſydere palmas,
Et genti annuerent reſtaurato ordine, longùm

Relligione, togæ ſtudijs floreſcere, & armis.
Nunc igitur, quoniam nos hæc per ſomnia tantum
Viſa, iterum ante diem te concedente ſiniſtri
Perdidimus, ſuperéſtne aliud? quàm concita & amens
Vt Patria in pullos ſe tota effundat amictus,
Atra comas olim virides, campóſque nigranti
Sparſa ſuper velo, & conuerſis turbida lymphis,
Hys ſaltem acoumulet donis monumenta nepotis
AEtherei, cinerique tuo tenera oſcula iungens,
AEternum mea cura vale, vale ô mea (dicat)
Cura olim: nunc ô deſpectans nubibus adſis
Cura Deûm, læſique Iouis prece fulmina ſiſte:
Dignus eras triplices canus qui viuere in annos
Neſtoris, ipſe decem qui Neſtoras vnus obires:
Cuius & imperio totus ſe ſubderet orbis,
Quà Zephyri Heſperijs, quáque Euri efflantur Eois,
Vnde tuis thyrſos Bacchus deponeret aris,
Liuerétque nouis Tirynthius ipſe columnis.
Interea, humano quoniam diuinior extans,
Dignus es ipſe habitus menſis accumbere Diuûm,
Dignus eris cui nos votum immortale ſacremus,
Et quem fama ſonans repetat conſtantiùs omnes
Per numeros, cunctis moneas vt plectra Poëtis,
Dum vada thunnus amat, ludénſue per æquora ſaltu
Laſciuo pandus iactat ſua corpora delphin.
Plura loqui nequeo: ſingultibus interceptos
Tempus adeſt parcente ſtylo requieſcere verſus.
Muſa nouas poſtquàm pulmonibus hauſerit auras,
Rurſus ad inceptum mea ſe feret excita carmen.

LIBRI SECVNDI FINIS.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Tertius.

QVòd pelago fragilem vaſto cõmittere cymbã
Auſus ego, medijs laſſus nũc iacter in vndis,
Reſpiciens iter emenſum, queſitáque longè
Littora, vix oculis aduerſa ex parte nigrãtes
Contendens acie vtdeam producere colles,
Angor inops animi. Tantum ſuperaſſe laboris
Hactenus, auſpicibus patrijs Dijs, & pede fauſto.
Fortaſſe eſt aliquid quo ſpes ſe proferat vltrà,
Spes tenuis, paruóque licet concredita filo:
Quæ poſito audacis paulùm conamine cæpti,
Aëra, & immenſum circumſpicit vndique pontum,
Et tantum ſupereſſe viæ triſtata, profundam
Segnitiem ſtupidis paulatim obrepere neruis
Sentit, vt abiecto cupiat diſcedere remo,
Immemor inceptique operis, laudiſque, ſacríque
Officij, quo me patriæ religauit imago
Illa meis miſeranda oculis obiecta per vmbras.
Sed pudor, & pietas, & neſcio quis furor imis
Senſibus, & validè poſſeſſo pectore ſerpens
Spem recreant, magniſque iubent inſiſtere cæptis:
Et ſuperata monent poſt prima exordia, quantum
Dimidio propiór tota de mole reuulſi:
Oſtendúntque ipſos portus, terrámque cupitam,
Subſternúntque vndas faciles, cymbámque benignis

Iutantes dextris, pronam per cærula pellunt.
Illa volat, finditqu: datum fidentiùs æquor.
Ergò iterùm Ioue creta meos Astræa labores
Aspice lætanti, quo pacas cætera, vultu.
Túque vrbane potens contractibus, æquore verso
Cylleni, ignotis merces qui sistis ab oris,
Informásque manus operi, reserásque tabernas
Artificum, varióque doces incumbere lucro:
Túque Pales: túque alma Ceres: pia numina ruris:
Et tu magne Pater custos maris Ennosigæe,
Cui transtra, & classes, ventosa & carbasa curæ:
Túque etiam armipotens, patriæ in tutamen Athena,
Quæ robur conferre soles, vim ciuibus addens
Vnanimem: túque ò melioris maxime sæcli
Rector falce potens, quo sub mortalia frugi
Pectora concessis tendebant finibus, omni
Ingluuie, & luxu, & vetitis procul ornamentis:
Tuque Venus, cælo genus antiquissima ducens,
Et casta, & pueri genitrix velata pudici,
Maturas quæ in vincla nurus, pactósque Hymenæos,
Cunctantes, nondúmque oblitas iura Diana,
Spémque metúmque inter sacris genialibus addis,
Vos (inquam) hys oro faciles, & fronte serenos
Aspirare pia modulatis mente Camænis.
Si purum, & patriæ collatum sponte profundo
Officium, neque laudis hians, neque præmia captans,
Multorum ast odijs caput hoc non inscius obdens,
Augiæ stabulum conor peruerrere ab imo:
Vt benè purgati nobis Respublica fundi
Pignora, iam melior delecto ex semine reddat.
Nunc, istos vrbana modos, & rustica pubes
Hauriat, & populi triuialis turba minuti.
Quam postquàm imperio meliorum viuere pronam
Sors tulit, & nutu sanxit rex Iupiter illo,

Quo

Quo ſtatuit mundo æternas in fœdera leges?
Vnde ſuis diuerſa locis elementa quieſcunt
Lite procul, pulchrè diſcordi iuncta ligaclo,
Dignum erit vt gratis animis ſua munera læti
Procurent: conceſſa vt quum ſtatione manentes
Expediunt gnauas operas ciuilibus vltrò
Officijs, tum ſi Fortunæ æquata voluntas
Condiat hæc animi contenti cuncta ſapore,
Nil erit vt quicquam vlteriùs plebeia claſſis
Suſpiret, neque diſcupiat tractare negata.
Eia ergò fortunatos, bona ſi ſua norint
O nimiùm, hos tenui ſenſu, tenuíque cerebro
Agricolas, fabros, fullones, iſtáque vulgi
Agmina, Muſarum ſacris excluſa: profundas
Quæ nec concipiunt, nec volunt pectore curas,
Ingenio facili pœnarum oblita, metúque
Liberiora mali longè impendentis, & alto
Quæ tradunt placidè ſtertentia membra ſopori,
Synceróque magis deguſtant gaudia fructu,
Quàm quibus omne bonum curis corrumpitur imis,
Et lepor, & riſus, præſtructo in pectore aceſcunt.
Scilicèt ingenuus candor, natiuáque vulgo
Simplicitas, vitæ ſines tetigiſſe beatæ
Dat propiùs, quàm qui tanto molimine doctis
Rixantes ſatagunt libris hauſiſſe magiſtros.
Horum etenim barbis ſi credimus, omne beatum
Rarum erit, & multo nactum non abſque labore.
Obuia plebeis paſſim, & conceſſa voluptas
Illa erit, exiguo quæ ſæpè parabilis ære
Nil vltrà cupienti, animum perfundet ouantem
Delicijs, quales nec Cræſi regia ſenſit,
Nec tua, qui Siculas tantis terroribus vrbes
Exagitans, glady exemplo pendentis equino
Crine, admoti epulis ſuprà caput aſſentantis,

Gaudia ſolliciti damnabas falſa tyranni.
Et meritò: nam quum ſapientis nôſſe futurum eſt,
Angor item creſcat, quantum ipſa ſcientia creſcit,
Conueniens animo eſt, qui viſa fugacia captans
Vlteriora petit, nactis nec ſuſtinet vti.
Quod quum reuerà nulla eſt ſyncera voluptas
Hic hominum, falſóſque iuuat lepidiſſimus error
Conuiuas, congerrones, vnctóſque ſodales,
Qui benè curata ducunt cute mollitèr ævum,
Quis non pallidulis hos præferat vſque ſophiſtis?
I oſtquàm animo hÿ viuunt placido, placidíſque fruuntur
Siue bonis, ſeu tantundem quod præbeat vſus,
Mentibus hoc ipſo contentis? plurimus illos
Parte alia dolor indignans corrodit, & atra
Bile facit vitæ ſuaviſſima tempora triſtes
Exigere, atque alÿs, quin & ſibi ſemper iniquos,
Cogit ab effuſo in ludos migrare theatro.
Quarè iſtis, vos ô faciles tunicata iuuentus,
Vrbica plebs etiam craſſa benè tecta lacerna,
Si ſapitis, vel non ſapitis: (quod iuſtiùs optem
Hÿs quicunque leues fallunt genialitèr horas)
Admoneo vt tetricas curas, munúſque regendi,
Et ſophiam veſtris non aptam luſibus, vltrò
Linquatis: totas ſecuri vt ſtertere noctes
Malitis potiùs, ſtudio quàm diſpare tacti
Vobíſque, nautíſque graues, damnóque carina
Iactatæ, vetito nequicquàm incumbere clauo.
Nam licèt in tota naui præſtantius ipſo
Nauclerii officio nihil eſt, meritóque foueri
Dignus erit, qui plus cunctis deſudat, honore,
Vnde alÿs animo ingrato per inertia corda
Liuor edax bullit, non rem, ſed præmia ſpectans:
Attamen æquatum cunctis qui voluere finem
Mente poteſt vna vectis per cærula priſti,

Scilicèt

Scilicèt incolumi portus tetigisse cupitos
Nauigio, & Diuis soluisse in littore vota,
Iam tantum accedit nauclerì ex munere fructus
Hijs, quibus iniunctum fuerat tractâsse rudentes,
Aut validis vnctam remis propellere puppim,
Seu dare vela notis, sentinæ aut sistier ipsi,
Quàm qui alios seruans, opera seruatur eadem.
Vna salus cunctis diuerso ex ordine pendet:
Nec magis hic saluus, qui primo munere præstat,
Quàm qui postremi vilem sese ordinis infert.
Quod si ita sit: rursus consultum ciuibus optans,
Admoneo, vt quo quemque loco sors condidit, illo
Perstet, & ingenuo patriæ se pectore sistat
Compositum, neque vesano nouitatis amore
Misceat ille suos aliemis partibus ausus:
Quin patrias artes primis quas extulit annis
Percolat, & canos exerceat vsque senecta.
Sic etenim cui nil melius mens culta recludit,
Gnauitèr expediet conceſſæ munia vitæ:
Fallet & adiuncto partim sua tædia cantu,
Partim alijs mixtus sociato cuncta labore
Condiet, vt quiduis mollescat tritius vsu.
Præcipuè si non aliud sub pectore verset,
Quàm quod agit: durásque manus obducere callo
Pulchrius esse putet, quàm culti verba palati
Effutire suis malint qui sibila bobus.
Mente etenim postquàm, connexo & corpore constet
Omnis homo, iubet hæc longè sublimior, illud
Iussa facit: quòd si studio malè dispare bina hæc
In diuersa ruant, opus absoluisse cupitum
Tum dabitur, quando Musis & Apolline lætis
Rauca queat coccyx philomelam vincere cantu.
Quare etiam pronos animos afferre decorum est,
Prona ministerio vt desudent corpora iuncto.

Tum quoque ni ſuetis manibus meditata retractet
Quiſquis is eſt, operis quicquam qui ceperit, & ſe,
Multa priùs voluens animo, dyndscet, illi
An par, vel primo exiſtat tyrocinio impar?
Nil agit: & ſaxum repetito Siſyphus vrget
Iactura patriæ vano molimine læſæ.
At neque ſic etiam completo munere quicquam
Perficiet conſtans, omnique ex parte rotundum,
Ni quando, & quo quidque loco, quóque ordine fiat,
Præcipua penſet ſolers induſtria cura.
Ordine nam toto naturæ in corpore nil eſt
Admirabilius: varios animantibus vſus
Quòd tribuens, fini ſimul inſtrumenta petito
Appropriet, pinnas ſquammoſis piſcibus addens,
Et volucri pictas, ſulcet quibus aëra, pennas,
Tum tardo in ſolidos componitur vngula greſſus
Quadrupedi, & tractu ſinuoſo reptile prodit.
Parte alia hic longo effodiens ſua prandia roſtro,
Lumbricos captat miſeros, aut denique luſi
Grana recens terræ furatur iacta coloni.
Hic pando tacitus ſinuoſa per æquora rictu
Piſciculis, prædo ſecreta cubilia turbat.
Hic vnco pauidas præceps agit ore columbas,
Dentibus hic melior, hic curuis vnguibus atrox,
Hic pedibus fidens ipſos præuertere ventos.
Quiſque ſuas noſcit naturæ ex ſemine vires,
Inſiſtitque ſuis, ſi vis ſeſe offerat, armis,
Tam certo, vt pedibus melior non explicet alas:
Cornua nec frendens protendat vulniſicus ſus:
Nec ſua calce vnquam defendant pignora tigres.
Quocirca, atque homines ſua munera noſſe decorum eſt:
Quid valeant, & quo valeant, quin & quibus oriſt
Ne medias, armis melior campeſtribus, vrbes
Occupet, aut pagos inuertant pharmacopolæ.

Nam

Nam quæ Mercurio collegia lucripotenti
Dedita contractus nummi exercere doloſi
Arbitrio, variáſque ſolent exponere merces
Ambigua pro more fide, precióque bilingui:
Præterea digitis artes tractare minutas
Qui leuibus pergunt, quarum pars iure refertur
Maxima ad ingenium, minimam vis corporis ædat,
Siue Myron ſculpat, ſeu pingat diuus Apelles:
Siue parum fidus varias compingere veſtes
Inſtet acu ſartor, nec ſegmina reddere curet:
Hinc cerdo, & phrygio, quique vnctæ dona Minervæ
Sollicitat, radio lanam cogente ſequacem:
Tum qui Dædaleo deformat munere tignos,
Siue tuus furuos ſiſtat fornacibus artus
Mulciber, ah Cypriæ diuæ congreſſibus impar:
Parte alia ventris manus ingenioſa magiſtri
Fartores, lany, piſtor, cetarius, anceps,
Et caupo, & madidæ impurus pincerna tabernæ,
(Si tamen huic benè morata locus vllus in vrbe eſt)
Atque vno vt verbo expediam, quibus vrbica menti
Munera ſunt, aliquo ſtillantis ſydere tincta,
Mœnibus hos omnes patulas inferre tabernas,
Lex eſto: vt multa verſatos luce, propinqui
Ne peccent, reuocet non parcens virga magiſtri.
Quippè leues citiùs volucer non colligit auras
Niſus, vbi aëriam videt intra nubila cirim,
Nec prius adiunctam verſutus polypus oram
Induit arbitrio mutatæ pellis in horas,
Quàm genus hoc hominum ſolers, & mobile, prono
In vetitum ſtudio, fallendi mille figuras
Inueniat: tantas fœcundo pectore technas,
Excuditque dolos, vt & ipſos prodere lucri
Non dubitet minima ſpe promergente parentes.
Qualis in Arcadicis prognate caduciſer oris,

Tute vafer, rides periuria vafra clientum.
Ergò etiam plebs hæc mutandis improba rebus
Incumbit, nouitate ruens, nec gnaua seueræ
Integros operæ perfert occumbere soles:
Quin cauponanti instaurat creberrima cœtu
Sympoſia, & vetitos luſus, feriata profesto:
Vnde fluit fallax fluxi ſartura laboris
In clandeſtinos pacto reſoluta ſuſurros,
Dimidium vt vendant precio maiore, ferebat
Quàm toto pridem iuſtus valor: atque ità falſo
Sæpè ſolent putridas expromere nomine merces
Ignaro, & pura mercanti mente colono.
Quem ſi oculis coram Archontis verſuta propago
Fallere non dubitet: quid ſyluas inter & agros
Audeat? arcanas nullo cenſore latebras
Excutiente doli? campis decurrere apertis
Si queat vrbanæ manus inſidioſa ſequelæ?
Rectè igitur clauſtris, & cincta per oppida plebs hæc
Cerea ſubiectas cenſori exerceat artes:
Vt quantô ingenio fraudi procliuior extat,
Hoc magè ne poſsit, cupiens fortaſsè, cauendum eſt.
Nec falcem petulans alienæ immittere meſsi,
Quando aliam atque aliam profeſsò duplicat artem,
Ille vnus, teneris (vt pridem diximus) annis,
Aſsidua verſare manu qui debuit vnam,
Ducat vt exactum conſtantèr circinus orbem
Ad proprium, nullo deflectens tramite punctum.
Sic etenim varijs pollens reſpublica, cunctos
Egregios fundet diuerſæ ſortis alumnos,
Perfectóſq; ſua, quam tractant, arte magiſtros.
Omnibus vt pateat quærendi formula victus,
Qui quantum ſatis eſt, & cenſu ſtet mediocri,
Ne nimium capiat Craſſus, vix eruat Irus
Eſuriens ternos in prandia curta lupinos:

Sed

Sed ſua fraternis animis commercia penſent,
Alter egens opera alterius, ne ſolus ad omne
Sufficiat, quin ſit quo præſtent mutua ciues
Officia: vtilitas charos ſic reddet vtrinque,
Diuerſique omnes referent ſua munia ad vnum:
Quilibet vt culta ciuis ſic dicat in vrbe,
Tecum ego, nec ſine te tantillum viuere poſſum
Vir Deus (ecce) viro, quoniam conuenimus omnes.
Quòd, duo quum rebus ciues ſtudiſſe nouandis
Plebeios faciant, hinc alta, & turpis egeſtas,
Hinc opulenta, ferox nimio fortuna popelli,
Quò quis ab extremis medio ſe iunctiùs infert,
Hoc magis hos ſtatuet fidos, iuſſiq; ſequaces:
Et quod præcipuum eſt, conſtantes ſemper eiſdem
Propoſitis, vt nemo vicem mutâſſe receptam
Concupiat, partis ni quis iactantior æquo
Diuitijs, poſthâc triplicato nomine gaudens,
Se ferat antiquis ſubitò natalibus ortum:
Deque via populum latè diſcedere cogat.
Nam genus, & quid non, rex regum fulgidus adfert
Plutus in ærata, larium vice, conditus arca?
Mira canam: ſed vera canam: ſperemus amantes
Quidlibet, hic ille eſt, à quo Venus aurea dicta eſt:
Cuique ſuos imber famoſus debet amores,
Quem medium inter ſe reges ſtatuiſſe laborent,
Cognatúmque atauis agnoſcant altiùs ipſis,
Cui proceres, caniq; aſſurgant ordine patres,
Cuique genu flexo meditetur vota popellus.
Et miramur adhûc numen per tela, per ignes
Tam præſens, tam præcipuum ſi quæritur? hic nunc
Si cubito tundens quiſquam me interroget, heus tu
Quando nobilium nihil eſt quo fata virorum
Miremur (lapſis namque hoc concedere ſæclis
Inuidia ipſa volet, meritorum & opinio priſca)

Quĝ fit, vt hos etiam nulla virtute refultos,
Vix benè litterulas qui noſcant ordine primas,
Atque alios hebetis ſenſus, tum naris obeſæ,
Pinitus iners faciat titulis illudere claris?
Neſcio: ni ſorti quòd ſic placet inſtituenti:
Si Fortuna volet, fies: ſi non volet, adduc
Et Muſas, Charites que ſuper, glaucámque Mineruam:
Iam rota Pallanti currit: tu ſumme ſophorum
Exi alio formande luto, fortaſſe matella.
Ergò Hera non alia penſat ſua munera lance:
Cæcáq; tam certo ſemper pede prouehit imo
Ingenia haud dignanda loco, ni cæcior ille,
Claudus item, ſolo rectis præceſſerit auro.
Ah quia nam toties licuit, totiéſq; licebit
Hoc etiam clarere modo: ſtant fata ſiniſtrè
Et ſua diuitibus ſolo ſurgentia cenſu,
Vt neque nunc cultæ citius facundiæ linguæ,
Nec ducis ars caſtris toties Mauortia tendens,
Mille ferat decies præſtantis ingera fundi,
Quam dines, ſacro qui tranſigit omnia nummo.
Ipſi etiam generi, & virtuti pondere certant
Tam propendentis ſeſe præponere lancis.
At neque poſſibile eſt omnes ſeſtertia Craſſi
Nominibus cumulare nouis: nec publica poſcet
Vtilitas, nimio ſe quiſquam vt venditet vnus:
Sed benè quum partes diffunditur in mediocres
Irrigua innumeros ſolata pecunia ciues:
Non quantum ſitiant, ſed quantum æquabile dectet.
Quod ſi ita ſit: nunc hoc quærendum æquabile cunctis
Autumo, fœlicis patriæ qui mœnia ciues
Conſtituunt: ſi non latum vt ſeruetur ad vnguem,
(Hoc etenim optantum eſt: genus, aut doctrina, vel artes
Induperatoris, quum quid ſpectabile ſemper
Vltra plebeium ſapiant, meritóq; repoſcant)

At ſaltem claſſes inter fortuna minores
Vt ſua cancellis mediocribus anguſtetur,
Vltra quos, citrâq; nequit commune beatum
Ciuibus æquales æqualibus addere partes.
Ergò alicui mediocre bonum, mediocribus aptè
Diſpoſitum ſi forte placet, verùm ardua rarò
Tum via, tum medio modus ignoratur habendo:
Accipe, fatidico cecinit quæ carmine quondam
Alma Themis: Phœbus dictantis cepit ab ore.
Ille Iouis cerebro natalia ritè ſecundus
Vendicet, ætheræ ſtirpis certiſſima proles,
Quem præſtans animi vigor, vnum è millibus, vltrò
Extulerit regem populo per libera vota.
Tales terra recens, nec adhúc conſperſa cruore,
Deucalionæi vidit poſt tempora fluctus,
Gentibus admiſſum ſortitò implentibus orbem.
Hinc Æſymnetæ veteres heroibus æquas
Prælati meruere à gratis ciuibus aras.
Quum vaga non vllo turba ante coërcita vinclo,
Iura viro ſtatuente bono, cui Iuppiter ipſe
Prodidit appoſitis feritatem flectere habenis,
Paulatim vitæ ciuilis commoda ab vſu
Agnouit: legéſq; Deorum inuenta, datorémq;
Vltra ſydereos prouexit laudibus orbes.
Multa modis ſed quum genitor variantia multis,
Mundi opifex, mira rerum compage creârit,
Nec ſi exempla petas, ſupereſt quibus ille petendis,
Vnum aliquod cunctis plenè quadrare videbis,
Te ſi fortè ducem populo reſponſa Deorum
Ignoto iubeant firmare in littore ſedes,
Inductóq; recens deſcribere iura colono,
Ante nouis teneram quàm cingas mœnibus vrbem,
Imprimis natura ſoli quæ polleat æquum eſt
Solerti verſare animo: & proponere in vſum

Surgentis populi, mores plærunque futuros
Qui ſolet ad genitricis humi componere ſortem.
Nempè exhauſta ſiti, dulcéſq; orbata liquores
Squalleat inculta macie ſi ſaxea tellus,
Vix vllos decies repetita reponere fructus
Quæ ſoleat, ſterilis plus æquo larga geniſtæ,
Nil opus hic rigidis ciues ſub legibus arcto
Vt detrectantes pœna expoſuiſſe labori,
Sponte ſua ſtimulos duris in rebus egeſtas,
Et feret ingenij largitor ad inuia venter.
At tibi frugiferi multa pinguedine campi
Sic vbi luxuriant, quò peſte nocentior omni
Lenta quies, cunctis reſecentur & otia dextris,
Tunc vigil adſtricta reſupinos compede cinge,
Inuitóſq; inſtans multo ſub puluere dura:
Ne bona ſegnitie torpentia dona parentis
Omniparæ, lateant vix quarta ex parte regeſta.
Quando opus omne fugit mens vltrò ignaua, neceſſe
Si tollas, vario inuento quod inane reſarcit.
Materiam ergò operæ ne quis ſibi defore dictet,
Cauſandóque bonas pigrè præterlegat horas,
Vnum hoc pro cunctis, tanquàm Iouis indice ſcriptum
Conde memor pronæ mentis penetralibus imis.
Scilicèt, vt ſemper tibi ſit reſpublica vendax,
At nullius emax, quantum non cogit egeſtas
Vltima, ſuccumbénſque tuo labor irritus agro.
Hoc ſi gnaua boni priuatim cura coloni
Intra ſepta domus paruæ, pro reque minuta
Obſeruet, nec te componere maxima paruis
Pœniteat: domui atque vrbi nam ſemina ab vno
Fonte fluunt, paribuſque vigent rationibus ambæ.
Ergò tuis ſi quid fieri, aut progignier oris
Cura vlla inſudante poteſt: exotica faxis
Ignauo populo ne merx aliunde miniſtret:

Neue

Neue lucro incumbens, dum per maria omnia currit
Mercator, molli ex Asia mala semina luxus
Inuehat, & patrios corrumpat inertia mores,
Ridendo gentis probro, atque errore supinæ:
Stulta sub immani precio quæ noxia mercans,
Ipsa suis manibus poterat meliora parâsse,
Inuentisque suos ijsdem ditâsse, malignam
Ferre famem propria qui sic torpedine pergunt.
Vnde fit incultis passim tot millia campis
Erronum lacera chænici insidere veste.
Hæc Themis: excipiens cithara formosus Apollo
Aurata, attonitis Heliconis vertice Musis
Reddidit: illæ alnos teneras, lauróque fideli
Cortice, venturis insculptos prodere versus,
Dignum opus Aonidum cura statuere sororum.
Quòd si tanta subit cælestia numina gnauæ
Cura operæ, innocuo calloſa vt palma labori
Sueta suos habuisse deos libamine pingui
Forte queat citiùs, molli quàm dextera pulpa,
Quantumuis tenuem spolians sibi dactylothecam
Dura nimis pulset ficto sua pectora pugno,
Ingeminánsque aris Arabum superaddat odores:
Vos, quibus hæc Diuûm genitor dedit atq; hominum rex,
Sceptra ebore atque auro, dextris insignia ferre,
Admoneo vetitos per inertia tempora cœtus,
Otiáque vrbani nequissima plectere vulgi.
Ausim etenim, spondente Deo, qui pectore dictans
Hæc iubet (agnosco lauros, citharasque sonantes
Phœbe tuas) magnum hoc fida promittere voce:
Perfida sollicitis rarò subrepere dextris
Consilia: opposita quum semper fluctuet arte
Turba leuis, quæ si longam feriata quietem
Induerit, circumspiciens, ac freta susurris,
Rursus ad ingenium rediet compage soluta:

Facta infecta volens: mutatóque ordine rerum,
Spes animo immenſas conuoluet cæca furenti.
Haud ſecus ac longo iamdudum carcere ſeptus,
Si ſemel euaſit ſtabulis, iam proxima cernens
Planicie ingenti ſeſe diffundere prata,
Raptus amore loci, tactúſque virentibus herbis,
Exultim feſtinet eò ſe immittere equinus
Quadrupedante gradu pullus, mox immemor altis
Terga toris teneri det graminis, inde volutus
Exurgat, iactánſque comas, hinnitibus omnem
Aëra, vocales præterlabentis & oras
Fluminis, obiectu quà plurima denſat arundo,
Sollicitétque ipſas, non muta cacumina, ſyluas:
Tanta ſub inſuetis bacchata licentia feruet
Pectoribus, longo vix caſtiganda labore,
Crebra licèt domino manus inclamante ruentem
Accurrens cohibere velit, prenſamque priori
Reddere, quo ruptis loris aufugit, equili.
Quarè opus, & vacuas labor vt detondeat horas,
Sanum eſt: ſucceſſus lætans hominéſque deóſque,
Arguerit, quantum fœlix induſtria præſtat.
Sed neque diſpoſitos noſtro tot littore portus
Quum videam, fœtis & paſſim vberrima campis
Pignora, tam raras per dotes fertilis agri
Liuidus hic toto commercia mutua tractu
Arcuerim, nullam nec mercatoribus anſam
Præbuerim licita demum diteſcere merce.
Quidlibet exportent noſtra regione redundans,
Quo ſine ſe poſſerit nutriſſe domeſtica pubes.
Aſtra leuis citiùs ſibi nulla queretur Olympus,
Verque ſuum volucres fugient, ſyluáſque comantes:
Anglia quàm varios operoſa refundere fructus,
Vndique vicinis & opes deſuescat egenis.
Ergò ſuas ſemper nauis centeſima merces

Euehat,

Euehat, at minimum decima vix puppe reportet
Tale, quod in propriis nullius labor excitet agris,
Nec similare queat multa manus æmula cura.
Hic finis panda sulcandi ignota carina
AEquora lucripetis si mercatoribus instet,
(Pace tua liceat Cylleni expromere verum)
Ars dabit artifices nostris numerosior oris,
Viuere concessa laudatos pignore vitæ.
Ars dabit hæc, quæ nunc mercamur stulti aliunde,
Multiplicata domi vicinis gentibus vltrò
Efferre: vt quantum natura hæc insula præstat,
Tantum etiam exculta reliquis se præferat arte.
Quòd si animo inuigilet vasto mercator adunca
Semper auaritiæ, nec publica commoda curet
Posthabuisse lucro, vetitas inducere merces
Nil dubitans, vnúsque malo præuertere multis
Consilio pergat quærendi semina victus,
Proderit actutum nodosa repagula contrà
Obijcere, & validis turbantem cingere claustris.
Præcipuè, quoniam hic toties per sibila vulgi
Iactatus, nullo merito, sed sordibus ollæ
Euclio confidens, congestóque æris acerno,
Captat inescatam serpenti fœnore pubem
Patriciam, & nummos tanquàm necis arma ministrans,
Instat obæratam Iano mactare Calendis
Curriculo ingratè redeuntibus, vnde propago
Aut Fabij, aut Syllæ pronepos tener induperantis
Ploret auos frustrà, villis depexus, & agris.
O ciues, ô iura, & fas, patriique penates,
Ferte manus, pestem hanc laribus diuertite vestris.
Ne liceat, vestræ quod nunquàm proderit vrbi,
Mercury cautos nummo sponsore clientes
Inuertisse dolo antiquæ patrimonia gentis.
Quisquis enim mercator adhuc, vada cærula sulcans

Mercibus incumbit, verſis & fœnore nummis,
Is ſi pulchra ſimul graſſator prædia captet,
Vrbano pagana manus ſua rura daniſtæ
Expoſita vt videat, domino migrante priori,
Non mihi ſi ſtabilem promittat Iupiter ipſe
Rem fore, quæ longa ſenſim propagine creſcat
Publica, ab hijs ſperem intactam ſeruáſſe locuſtis.
Hinc etenim duplici reſpublica læſa laborat
Vulnere, quando nouos toties tellure regeſtos
Admittit dominos, meritis procul, ingeneroſam
Qui ſobolem patriæ obtrudunt, vt maxima cenſu
Prædia poſſideat, non vlla ciuibus arte
Vtilis in ſumma quam cenſus claſſe repoſcit.
Quando etiam gnatus veſtigia trita parentis
Linquit, & extremam inceptis ſuperaddere limam
Dum refugit, falſi captator nominis audet
Degener albentes anſer ſtare inter olores.
Ergò ſuis ſemel incipiat ſi excedere ſeptis
Mercator, quocunque modo poſſeſſor agelli
Quamlibet exigui, præter quos, emerit hortos
Fortè ſuburbanos, anguſto aut limite villam:
Hunc iam Mercurij totis excludere ſacris
Lex properet: poſthâc loculos, grauidáſque tabellas
Nominibus, Iani paries ſuffixus habeto:
Sic etenim, quæ nunc vſura voracior acri
Sarcophago ciues erodit fœnore triplo
Incautos (ſolum namque eſt nunc mutua nomen)
Mitius hoc faciet multo ſaturata cruore,
Si longæua ſtrues, loculóſque æquata, nepoti
Vel decimo ſurgat, ſerie tranſmiſſa perenni,
Quàm ieiuna autem quando acriùs vrget hirudo,
Exercens nouitate malam crudeliùs artem.
Præcipuè ſi non vnius nummatus, & alter,
At plures ſimul ad puteal proponere menſis

AEmula ſic pergant, cubito & trudentia Pluti
Pignora, vt hic ſi fortè neget, propè laxior alter
Admittat: nam (quod quacunque optabile in vrbe eſt)
Mercator nequiens nummos conuertere adultos
In clari, vetitus tabulis, patrimonia Syllæ,
Dimidio minus exercebit fœnore ſordes
Turpis auaritiæ: longéque benignior extans,
Maxima congeries ne fruſtrà indormiat arcæ
Cana ſitu, quodcunque lucrum, mediocréque malit
Quàm nullum. Tanti eſt quandoque ſacerrima quæſtus
Mancipia hæc, Charitum ingratis dare thura ſacello.
Scilicèt impurus, barathrum, laniena, Charybdis,
Sordidus, & quicquid turgenti detonat ore
Decoctrix pubes, & quicquid pulpita clamant,
Prætereà, quicquid legum veneranda poteſtas,
His ignominiæ aut mulctæ quadruplicat, omne hoc
Tam vitrea pergent calloſi temnere fronte,
Támque noua ſemper pergent eludere larua,
Vt ſi centum oculis cuſtos Iunonius adſtet,
Mille ſuis etiam foribus Reſpublica vectes
Obdat, vinaci renouam ſerpigine labem
Vt ſemel à totis integrè eliminet oris:
(Crede mihi) lateres æquè laniſſe laborent,
Aut Mauros centum thermis albâſſe nigrantes.
Quò magis hos zelo potiùs, quàm pectore miror,
Qui toties pergunt expreſsè fœnora cuncta
Eycere: ac ſi non ſapientes tempore priſco,
Queis vſura vorax, inuiſo nomine turpis,
Ac bibulam referens naturam hydropis aquoſi,
AEquè diſplicuit, tandem verſatile, & anceps,
Ambiguúmque malum, (poſtquàm contractibus vſque
Mercury innitens, recti & ſub imagine tectum,
Iuge recurrebat) genuinò incedere vultu
Malebant, noto & minus altùm rodere dente:

Quàm ſi pallioli prætenta impuniùs vmbra
Ceu memorem exercens vindictam fortè repulſæ,
Iam triplici miſeros degluberet vndique cultro.
Quippe nepos dum non deſit, mihi crede, Daniſta
Non deerit, quacunque reſurgat imagine Proteus,
Quem minùs inuenies conceſſa ſorte nocentem,
Quatenùs indulto iuris centeſima forſan
(Hæc licèt immodicos fructus producat in annos)
Terminus exoſi ſtet fœnoris vltimus: illud
Quàm ſi alia inſiſtas fruſtrà irritare catena:
Vilis, & infamis, tum deteſtabilis eſto
Fœnoris indigni tractator, iure iubente.
Et ſi fortè datas vltrà ſe limitis oras
Efferat: immani hunc Prætor pro fœnore mulctet.
Quod ſupereſt, linquat Domino Reſpublica curam
Vindictæ, Stygiam vt reddat pro fœnore pœnam.
Quicquid enim nulla medicus vir tollere cura,
Nec ſanare poteſt, ſaltem ſic obſidet aptis
Emplaſtris, reliquos vltrà ne tendat in artus,
Quàm vis ipſa mali iam deſperata requirit
Conſultò obmitti: ſacrum ſi tangier vlcus
Reſpuit, & durè exceptum excandeſcit in iras
Igniuomas, tetro ſuffundens membra dolore,
Quid faciat? cultros hic an cauteria promat,
Queis fœdè miſeram pellem dilancinet? altum
Quum caput vlcus edax intra præcordia condens
Sardoum ridet, contráque audentiùs inſtat?
Nil minus: ergò malum ſapiens, quod ferre neceſſe eſt,
Hoc ſatagat condire modo, quo lenius illud,
Et magis affectis fieri tolerabile poſſit.
Quippe per obliquum recto te occurrere confert
Impetus, aut numerus, vires ſi proferat hoſti.
Quod magnum eſt, plures cautus ſecuiſſe memento
In partes: vitium ſublato fomite, per ſe

Langueſcet.

Langue ſcet. Mores & pectora ciuibus, annis
A teneris, ſancto, & frugi ſi protinus imbuis,
Longus odor tinget plæraque ex parte ſenectam.
Multa dies adimet, multa ars: quandoque recepta
Tanquàm alio irrepens detrudit opinio clauo.
Tum verò, vt durum eſt vi niti ſemper aperta:
Sic vigil oblatam ſapiens non reſpuet anſam.
Scire malum cuiuis facile eſt, quod prodyt extra:
Difficile eſt cauſam primam, fontéſque latentes
Eruere, & longa actutùm præſcindere falce.
Ergò etiam vrbanæ plebis fœcunda nocenti
Corda dolo, præſes fœcundo exporgere contra
Ingenio ſatagat, plexíſque euoluere ſpiris.
Quod ſi etiam hìc iuſto prolixior, aut minùs acri
Vrbanos videar durus perſtringere dente:
Diſcutite ô ciues qua primùm ex parte vacillans
Incipiat vobis patrius mos nuda vetuſtæ
Linquere virtutis veſtigia, pérque fluentes
Luxu Aſiæ calles, ignotáque nomina ferri
Antè voluptatum, quas vrbs infecta refundit
In nemora, & valles, viuóque cubilia ſaxo,
Montibus hirſutis meliori tempore Diuûm:
Exhalánſque putrem tabenti fauce mephitim
Progreditur, totíſque luem ſuperadſtruit agris.
Vnde rudes tanta tandem contage ſubacti
Ruricolæ incipiunt cancrino incedere greſſu,
Atque ſuos ijſdem technis ſuperaſſe magiſtros.
Et meritò: nam ſi ſiculneus ille Priapus,
Longo vſu, recitantis heri poſt terga locatus
Hauſerat auſcultans quædam vocabula Græcè:
Turba poteſt toties, vrbi congreſſa tabernis
Ruſtica verſari, ſoles feriata nouenos,
Vt quum fallaci videat periuria lingua
Verſantes, nitido nihilominùs ore ſubinde

Pulchellos, bene curatos, nec crimine ab ipſo
Quos Pater omnipotens adigat mox fulmine ad vmbras,
Audeat ipſa aliquid fallax, non pectore fixum
Promere, iuratis mentiri atque improba verbis.
Tanta priùs puris mala fert vicinia damna:
Præcipuè ſi quæ reliquis vrbs regia cunctis
Spectato præit exemplo, prior ipſa labandi
Haud ſecus elatum prætendat peßima ſignum
Quàm tenebrante Polo, medy per marmora ponti,
Exerit extentas puppis prætoria flammas,
Innumeris longo ductis poſt ordine proris.
Nam ſi cana parum valeat reuerentia legum,
Iuris vbi ſedes prima eſt, lectúſque Senatus,
Si medys (inquam) penetralibus omne profanum
Iura, & fas niueámque fidem, moréſque pudicos
Proſtituat, victrixque per intima pergat Erinnys:
Audeat extremis regni pro finibus vllus
Quæſiſſe ingenui poſthac veſtigia recti?
Aut dubitet progreſſa lues quo littora fato
Vltima, tum vicos viciet, pagóſque minores?
Non magis, ac morbus ſi cor inuaſerit, æquum eſt
Quærere quid doleant venis ſalientibus artus.
Sed dubitare poteſt, faciem qui cernit honeſtam,
Non alto tacitos mores examine penſat,
Quid ſit? inexhauſtas quum tot videamus echidnas
Vndique cæno ſo ſtagnare à pectore cines,
De pulchro, atque bono tanta grauitate loquentes,
Ac ſi alius Zeno, præfracti aſſertor honeſti,
Clamoſam rigido repararet dogmate Stoäm,
Tam diuerſa, ſimul nodo quod iungat eodem?
Eloquar? an ſileam? (dicam repetitor, eódem
Ter fodienda ſtylo) pepererunt ocia monſtrum hoc:
Ocia: quæ Lydo vafrè mandante tyranno
Mileti quondam fortes molliſſe colonos,

Et

Et legimus fractè paulatim robora Spartæ
Maſcula cum toto truſiſſe ex vrbe Lycurgo.
Ocia Ericthonios primùm corrumpere ciues
Cœperunt, vbi pulueri neglecta laboris
Cura theatrales mirata eſt inſcia ludos,
Infractóſque modos: vbi muſica, vt antè, virilis
Diſplicuit, ſenſimque lyræ chorda altera creuit.
Tum demùm clypei abiector ſeptemplicis Aiax
Ceſſit, facundúſque loco ſucceſſit Vlyſſes.
Cana ſitu poſthâc humeris exuta ferebat
Arma ſacer poſtis: iacuit non vncta carina:
Claſſi nullus honos: pro remo tibia pulſa eſt
Ad numeros: leuis hic ſocco, grauis ille cothurno
Prodÿt, auriti plauſu ingeminante popelli.
Hinc tandem argutos pallentis dogma magiſtri
Detinuit: diſcente atomos cerdone recuruos,
Et mundos quot non vel centum ſæcula viuens
Ille ſubegiſſet, cui non ſuffecerat vnus.
Singula quid memorem? poſtquam ſocordia ſenſim
Prætulit ingenuo linguæ pigmenta labori,
Et locus eſt cathedræ datus, hic reboante Lycæo,
Hic Stoä, hic gemina ductoribus * *Academia,*
Turbáque vel totos iſtis feriata locabat
Sollicitis ſoles exactos antè tabernis,
Tunc Pallas damnoſa ſuas euertit Athenas:
Arce datas ſedes nam facta profana Pyreum
Tranſtulit, & muros ſeſe demiſit ad imos.
Quòd ſi fortè alias eadem corrumpat Athenas,
Vſque ſui ad vicium Pallas iam prodiga, dictu
Durius eſt, teneras quàm quod demittere in aures
Tempora lapſa velint: duro ſed parcere turpe eſt
Te, (mea Calliope perſonam induta ſeueram)
Quæ conſtantèr habes calcem tenus vſque tueri.
Ergò nec hic locus eſt digito preſſiſſe labellum:

* Ecfaſis.

Parcite, quos tacitæ mens damnat conſcia culpæ.
Quum benè tot dicant, totidem violata repulſis
Nuda iacet probitas, nec ſummo excepta palato
Vlteriùs penetrare valet. Nunc quiſquis ab ouo
Plura poteſt recti & ſancti documenta rotundè
Laudatis proferre libris, & ſtans pede in vno:
Nil moror an pro re, tercentum adducere verſus,
Admirandus erit. Nemo hunc, ni denique prenſum
Audeat hinc vlla maculoſum dicere noxa,
Aut ſimulare Deos. Sed quid ſi ſanctulus iſte
Mœchatur? poſcit poclis maioribus? ardet
Turpis auaritiæ vitio? centeſima cui non
Ter ſatis eſſe poteſt? odijs dehinc liuet iniquis?
Siue tumet, vanæ captans præconia famæ?
Conſulit in commune nihil? ſin conſulit, hoc eſt
Conſuluiſſe ſuis? ſatin' huic ſpecioſa loquenti
Pòſt etiam credas? Non tute fatebere, dictis
Quàm cauta eſt adhibenda fides: potiora ſequantur
Ni quæ facta Deos mereant producere teſtes
Pectoris interius puri. Ne crede colori,
Quiſquis es, aut tunicis, Damnatur hypocriſis, at non
Omnis in inuiſo quærenda eſt fortè cucullo.
Quarè aliud ſi facta ferant, quàm verba loquuntur,
Rariùs incautos fallet eos Lydia vitæ.
Sperne aliter flores facundi rhetoris: olim
Scimus quò præceps populares duxit Athenas
Concio, vel cuiuis de face indulta popelli:
Ceu nihil interſit, num vilis Hyperbolus oret,
An laudatus Ariſtides: Lacedæmone quondam
Longè aliter: prauus ſi dixerat opportunè,
Illa eadem poſt inde probum recitare iubebant
Incani patres, ne quem ſua crimina cunctis
Damnatum fecere, probarent auſpice lingua.
Sed quid ego hæc nequicquàm iterum in ſpineta relabor,

Quum

Quum liceat paucis totum hoc absoluere verbis?
Actio virtutis laus est: neque lumina condet
Sub cœnite bonus, sed coràm lucida cunctis
Præferet: obscuras longo sermone per vmbras
Commonstrâsse viam non tantùm proderit, ac si
Dux iter ingrediare, manúque errantibus adsis.
Nec potis est tenerum quisquam informare magister
Vlla alia magis apposita ratione puellum,
Ante oculos quàm si exemplum deduxerit ipsos.
Nempè oculis censura fori plus credere binis,
Quàm bis quinque solet dubiè testantibus actum
Auriculis. Sequimur magnorum exempla Deorum,
Vel quocunque modo, dociles in singula flecti.
Hinc itaque vrbanos hoc saltem nomine taxant
Ruris amatores: culpámque autore leuare
Tam satis esse putant, quàm si sua Sextus adulter
Crimina Olympiaco communia cum Ioue dicat,
Furta sub Arcadici Verres tegat omnia diui
Nomine, damnatas proscriptor Sylla Gradiuo
Attribuat sicas, & iam nunc numina culpæ
Queque suæ faueant. Tanta est in pessima prono
Labendi desiderio via passa per omnes
Ætates, sexus, classes, simul vrbis, & agri.

LIBRI TERTII FINIS.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Quartus.

NE verò agricolas vnquàm meliorbus almæ
Telluris ſtudijs craſſa incubuiſſe Minerua
Pæniteat, tutæ ſectantes munia vitæ:
Quos vrbana procul vix ſummis pocula labris
Guſtantes, quanto propiùs labor improbus vrget,
Aſſiduíſque domat vicibus, per frigora, & æſtus,
Nunc te (flaua Ceres) nunc te (Pan magne) cientes
Per virides colles, & pingui paſcua ſucco,
Hoc magis innocua curam probitate Deorum
Cuſtodum, & numen præſens hijs adfore dicas.
Quare aurata licèt donis delubra coruſcent
Votiuis, regum, & populorum Delon ad altam,
Aut inſignem Epheſum, Tarpeïj aut culmina ſaxi,
Atque coronatis centum aræ ſtent hecatombis,
Dona ferens tumulis contrà de ceſpite ſtructis
Ruſticus, albentem paruis ab ouilibus agnam,
Spumantíſque ſuper fundens libamina lactis,
Fortè Deûm nares puro nidore ſupinas
Non minus inueniet patulas & vocibus aures,
Quas incompoſito ſimplex ſermone profundit,
Quàm præconceptis qui conficit omnia verbis.
Tantus amor ruris cæleſtia pectora pulſat.
Quippe nouas ſegetes, & cultos Dy quoque campos
Inuento voluere ſuo mortalibus olim

Efferri,

Efferri, Auſonijs monſtrator falcifer oris,
Atque Ceres Siculos proſcindens ſpicea ſulcos:
Vnà hominúmque pios manibus tractare labores
Diuinis, adeò non illa ætate pigebat
Quæ nomen fuluo fœlix inuenit ab auro:
Vt nymphæ agreſtes cœtus, Faunique bicornes,
Et Satyri, & ſimo titubans Silenus aſello,
Semideíque alij, quin & diſcrimine paruo
Dij ſuperi, ingenui mirati pectoris album,
Expeterent: noſtráſque habitarent ſimplicis vſus
Sponte caſas, hominúmque ſimul connubia ferrent.
Ne memorem Heroum curam, quos fortibus artus
Iuuit neruoſos aptare ligonibus, atram
Et ſcrobibus terram egeſtam circundare plantis.
Stercora nam macris Laërtem inuoluere ſulcis
Nil puduit manibus ſceptrum quibus extulit, ijſdem.
Nec Cyrum impedyt ſua purpura, ſtirpibus hortos
Conſerere, aut platanis inflectere brachia pandis.
Triptolemum propríjs Cererem lactâſſe receptum eſt
Vberibus: vectóque etiam per inane dediſſe
Et bigas moderare ſacras, anguéſque iugales.
Paſtor erat Veneri tantum dilectus Adonis:
Paſtor erat, cui ſe frondoſæ in vallibus Idæ
Veſte deæ poſita ſpectandas ante dedere,
Quàm Paris alta vdis laquearia prætulit antris.
Denique, ſi veterum euoluas monumenta virorum,
Ruris amatores Superos, agreſtia ſæpè
Agmina, rarò vrbes, operoſo aut marmore tecta
Hoſpitio calcâſſe leges: infeſta colubri
Conſilia infauſtos poſtquàm mortalibus æſtus
Indiderant, iuſtúmque odium meruere Deorum.
Ergò piæ præſtant poſtquàm duo lumina vitæ,
Æquatóque vigent per rura Britanna decoro,
Hinc bonus agricola, hinc paſtor, cui fiſtula bucas

Sæpe rudes inflat, ſtridenti facta cicuta,
Neſciat antipiti vt dubius diſcrimine cenſor,
Noſtra pedo, magis an committat prædia aratro,
Quæ benè culta, ferunt venatam diuite fruges,
Quæ neglecta, nouis ſurgunt tam pinguiter herbis,
Et docili vſque adeò depromunt munere vtrunque.
Hic ego quum magnæ admirer decora alta parentis,
Ornatámque velim parili procedere honore,
Diſpoſitum tamen, & digeſtos fortè requiram
Ordine ſtare alio diuerſa ad munia fundos:
Paſtor vt accliues quærens in pabula colles,
Linquat aratori campos pro iure colono.
Quantò etenim Cereri decedere Pana decorum eſt
Capripedem, Iouis & lecto, & Ioue fratre ſuperbæ:
Quanto etiam victus veſtitu antiquior extat,
Hoc, lanis ſegetes, quantumuis mollibus, æquum eſt
Præponi: vt potior nobis ſit tergore venter.
Quòd ſi quis pecoris laudato nomine vellus
Prædicet, erepta cunctis regionibus hiſce
Temporibus palma, quod noſtris crebriùs oris,
Mittitur audaci peregrina ad littora puppi:
Vnde etiam totis mites immittere campis
Autor oues iubeat, quo diuite merce beatus
Mercator, vaſto rediens nos implicet orbi
Mercibus ignotis, modióſque tot imputet auri
Quos fortunante ob pannos Stilbonte repenſat:
Hæc ſpecioſa licèt pecoris ditiſſimus albi
Poſſeſſor triuijs declamitet ore rotundo,
Vincat amor patriæ: nec me reuerentia veri
Hic ſiluiſſe ſinet: noſtris placidiſſima paſſim
Quum niuis inſtar, agris effuſa animalia, cernam
(Heu facinus) patrijs expellere ſedibus, almæ
Innocuos Cereris, deſtructa pube, miniſtros.
Vſque adeò, vt quà mille aris Dea flaua reſectas

Primitias

Primitias ſegetis votiuæ ferre ſolebat,
Quáq; caſis olim tendebat mille colonus,
Nunc rarus tria vix paſtor magalia figat,
Pro grauidis pecudum oſtendens veſtigia culmis,
Quoſque alto induxit deſuetos gramine ſulcos.
Hanc verò cultis tantam quis rebitur aruis
Vaſtitiem, pecoris curam progignere poſſe
Peruerſam? & læuo ſurgentes omine caulas?
Scilicèt: an tanti eſt lucri ſacer ardor, vt excors
Bruta ſuis diues malit conſortia campis,
Et campos vbi pagus erat, quàm fida virorum
Pectora multiplici patriæ magis apta lacerto?
Nec ſua deſertos quum cernit ouilia fundos
Tot circum lato depaſci limite, ſyluis
Stirpitùs exciſis, inhoneſto vulnere trunci,
Quumque ſuis Faunos lucis, Dryadéſque puellas
Exigit, atque (ò dy) violato iure penatum,
Antiquos migrare lares, lariúmque clientes
Quum iubet, euertíque focos, aráſque reuelli,
Solus vt expoſitis paſtor ſuperincubet aruis,
Non aliquo tandem ſentit ſua pectora tangi
Commiſſi ſtimulo infandi? & ſeptemplicis horret
Vltrices Furias, penſuras ſtigmata pœnæ?
At neque ſi duros patriæ reuerentia ſenſus
Nec Superum, quæ lenta ſubit, vindicta remordet:
Cura tamen proprij poterit mouiſſe pericli:
Solus vbi in vaſtis videt incomitatior aruis
Nil præter pecudes, & ſola armenta relinqui.
Ecce ruit, ſecúmque lares, inimicáque ruris
Numina (nam proprijs expulſa è ſedibus) altum
Barbarus excidium minitans, in prælia ducit.
Quid faciat? quos imploret? quo milite fiſus
Audeat hic pecorum tantus dux tendere contrà?
Armet oues (credo) multum latrante lyciſca?

O ſpes inſanas hominum, ſecurág; ſeri
Pectora: non vnquàm dabitur cauiſſe futurum,
Ni deplorato auxilio præſentius inſtet?
Quippe (reor) grauibus fax hæc non ante querelis
Materiam præuiſa dedit, conſulta fatigans
Publica: quando nouis toties obnoxia ſcitis
Incaſsùm vafro excepit tot fulmina tergo,
Eludens tabulâſq; ſacras, hominéſque, Deóſque?
Scilicèt (aſt alio poſt iſtud carmine dicam
Vberiùs:) nihil eſt immenſa volumina legum
Condere: ni Prætor legis latus, ipſe ſatelles
Armatus gladio cingat, virgiſq; ſeueris.
Quod ne ſic etiam ſi proficit: (ilicet omni
Omnia non morbo ſemper medicamina proſunt)
Vela vltrò vertenda ſibi, mutandág; norit
Conſilia, atque alia portum ratione ſequendum.
Quarè ego, ſi quidia eſt, valdè opportuna locuto
Quod ſapiens quandoque olitori accedere, dempta
Fronte ſolet, modulo mediocris pro cerebelli
Nunc patriæ reſerare pio conamine tactus
Inſtitui: ſaueant mollitis auribus (oro)
Quos penes arbitrium eſt populum rexiſſe Britannum.
Diſplicet (vt video) neglectis plurima campis
Vaſticies, profugo iamdudum inducta colono.
Diſplicet innumero grege tam bona prædia paſtor
Inuertens, adeò pecudes nocet eſſe frequentes,
Et miſerè donis propriis (quis credat?) auari
Perdimur, & tanquam proprio proſternimur enſe.
Innumeris damna hæc taxantur legibus: oro,
Quid cauſæ eſt, toties diruptis callida vinclis
Ingenia elabi quod cernas, iure ſilente?
Quid? niſi diuerſis contraria frontibus, in ſe
Quod tendas ſubiecto vnà committere eodem?
Ius eſto proprio (lex antiquiſſima dicit)

Vt proprio fungi: fungar, quóque ordine fundus
Iſte meus poterit plus ædere, ſedulus illi
Incumbam, minimo vel differat (ecce) triente.
Nemo etenim maius cernens, minus eliget vltrò:
Nec poterit cultis quicquam lucroſius agris
Conſtitui, agrorum fructu pro iure fruenti.
Aſt alia ſurgit lex parte retentior, omne
Decernens patrios frumentum cedere in vſus,
Nilque extrà proprias quoquam diuendier oras.
Parte alia pretium nonnunquàm imponitur ipſi
Inuito domino ſegeti, & ſubmittitur haſtæ.
Tum ſuper ingeminans lex altera, cogit aratro
Vt poſtliminio dudum deſueta reuerti
Prædia: & hoc ſatagit Cererem ſarcire repaglo.
Interea Nummus mercis tranſactor, iniquo
Eludit precio, longè diuerſus ab illo
Quod tulerant, quando lex primùm (fortè) rogata eſt,
Maiores, proauique. Quid hoc? nunc hæreo pendens:
Si nequeo imuiſæ legi concurrere apertè,
At dabitur luſiſſe dolo, atque euertere technis.
Multa negans, quæ facta iuuant, tenebrantibus vmbris
Obducam, atque alia perſona tectior, alter
Ille ego vel toties pulſus tamen vſque recurram.
Certum eſt conſtanter Diuo, meque & mea Pluto
Expoſuiſſe, Ioui quantumuis tela triſulca
Ætnæi fratres furuo meditentur in antro.
Nempè, foret quiddam certè tolerabile, paruo
Durior afficeret ſi lex mea commoda damno:
Nunc verò: at præſtat vanas compeſcere voces,
Efficiam, qui ſim, res vſu dictitet ipſa.
Sic tandem tacitas fœcundo pectore fraudes
Conuocat: eſt aliquid ſocios habuiſſe pericli,
Quum ſimul innumeros vno peſſundaret ictu
Pœnareos, Cenſor ſi ſummo iure ageat acer:

At quoniam lex ipſa alienis mentibus inſtat,
Quum peccent multi, & primores diuite cenſu,
Tum (quod præcipuum eſt) delator tempore noſtro
Omnibus infamis, velut olim, & vilis habetur:
Nam nemo (Veneta quod factum cernimus vrbe)
Officij pro iure ſalaria publica ſumens
Accuſator adeſt, qui cauſam pauperis armet:
Deinde adeò pauci communem ſic agitent rem,
Vt propriam, nemo & gratis fortunam alienam
Impetat, ille prior ſi nullo vulnere læſit:
At læſi reuerà, & quos iniuria tangit,
Cenſu inopes, miſeri, abiectique, obnoxia claudunt
Ora metu, dominóque cauent inferre potenti
Imbellem, & mutam, ſi non ſphinx aurea dicam
Cauſidicis fulua commendet tergore ſurdis.
Hinc reor, has toties, tam bruto fulmine leges
Marmoribus figi: tanquàm dixiſſe minantèr
Sat fuerit, vario contrà tendentibus auſu.
Quanto rectius hoc? animos duxiſſe volentes?
Quando alios nemo cupiat ſua prædia in vſus
Vertere, quàm ſtatuit lex ipſa, & comprobat omnes
Vtilitas mater noſtros quæ dirigit actus?
Effice, plus mica lucri depromat arator
Fruge beans, quàm nixa pedo qui paſcua præfert
Tityrus, & toto conuerſos ſpondeo rure
Argicolas: adeò, vt mutato munere, paſtor
Ipſe ſuas pecudes proſciſſo nutriat aruo,
Veruactique ferat paſci ſurgentibus herbis.
At neque ſic etiam numeroſi velleris amplas
Spes, Cereris nimio caſſas lugebimus vſu:
Immò equidem paruis dabitur ſub ouilibus (omnis
Si gregis exigui curam pro parte tuetur
Cultor agri) vt numero totidem gens tota bidentes
Vſque habeat, damnum ad paucos pertingat auaros,

Qui

Qui nimis indoctè hoc ipso funguntur auaro,
Postquàm alio possent fundos molimine eosdem
Maiori exposuisse lucro, & plaudentibus vltrò
Votibus à patria, & cupidis amplectier vlnis.
Quapropter, proprio ius esto cuilibet vti,
Vt proprio: nam iura tui tibi libera sunto,
Quantum possibile est, non læso iure aliorum,
Nec nimis atroci confixis vulnere cunctis.
Tunc etenim fas sit furioso noxia tela
Inuito, manibus sanum extorquere nefastis.
Nam tibi concedens proprium Respublica mater,
Non dat abutentem torquere id in ilia matris:
Vt tibi tute Deus vacua regnator in aula,
Hoc teneas solus, quo nec benè fungier vnquàm
Ipse queas, multísque illud committere dextris
Si velles, si non mens læua erraret auaro,
Tute triplex lucrum ferres: communitèr omnes
In partem admissi fruerentur, & intima mater
Promeret omnipari tellus benè culta laboris
Dona, suis triplici demùm propagine adunctis,
Qualia nunc ægrè vix quarta ex parte refundit,
Indignans paucis tam segniter acta lacertis.
Namque iterum hoc, iterúmque iuuet rescire supremo
Quem solio, sceptrísque datis Astræa monarcham
Instituit, populoque tulit præscribere cuncto:
Non quia tot latis regio sua stet parasangis,
Finibus illa licèt Scythicæ sit laxior oræ,
Idcircò magnum dici, dominúmque potentem:
Sed numerosa virúm soboles quum robore denso
Vndique circunstans supereſt in munera quæuis,
Seu versare enses iubeat, seu vomere niti,
Siue foras operam patriæ nauare, vel ipsa
In patria: nunquàm conducto vt milite fretus,
Infidam ignotis dubius spem ponat in armis.

Quod ſi ita ſit: niueas quanto molimine paſtor
Curat oues caulis numeroſos ædere fœtus,
Tum demùm ſolidè exultans, vbi quælibet vnum,
Spem gregis, aut geminos teneris balatibus agnos
Admouet vberibus, nota quoque voce ruentes
Reſpiciens, docet actutùm cognoſcere matrem:
Illi auidè oblatis curuato poplite mammis
Succedunt, ſaturique inſultant mollibus herbis:
Tanto etiam populi paſtor ſubnixiùs, omni
Contendat ſtudio, fœlix vt copula prolem
Progignat patriæ reduiuia ſtirpe frequentem.
Neu tantum Veneris furtis ſatiata iuuentus,
Deſinat vlterius conceſſis vti Hymenæis,
Multa maritalis reputans incommoda vitæ.
Præcipuè ſi nulla domus, ſi nullus alendæ
Fundus adeſt ſoboli, fœcundo ventre quotannis
Quam coniux caſto amplexu confota propagat.
Quocircà, hæc animo voluens vir regius alto,
Sic ſtatuet: proli augendæ nihil aptius eſſe,
Quàm certos laribus paruis connectere fundos,
Vnde inopem, ac certum poſſit depromere victum,
Copula coniugio rureſtris nexa valenti.
Sit modus: vltrà, quàm ſatis eſt qui poſſidet, otio
Indulgere volet: qui citrà, (dummodo citrà hoc
Non nimis anguſto peccet) ſpes arriget acres,
Quod deſit, cultu, & valido ſupplere ligone.
Inde tuis liceat pubem promittere regnis
Et numero, & neruis præſtantem & quodlibet aſprum
Nempè aſſueta prius, quæ non inuita ſubibit.
Scilicèt, à gnauis gnauos progignier æquum eſt:
Quum labor inuicto genitorum corpora durat
Robore, vt infantes enixa puerpera magnos,
Spem patriæ, excipiat duris rubicundula cunis
Lacte fouens proprio: & pura probitate Corinnæ

Vrbanæ

Vrbanæ abſimilis: morboſos improba partus,
(Si nec abortiuo anticipat,) quæ matribus vltrò
Inſerit, expulſos, media pro parte, alienis.
Verùm ego iungendi laribus rureſtribus agri
Laudator, quantum ratio exigit vt mediocris
Quilibet accipiens demenſi ingera fundi,
Admiſſæ valeat certatim incumbere parti,
Non ita conſtituo populari agraria iura
Propoſito, vt dominis cupiam eripuiſſe vetuſtis
Prædia. Proprietas per me ſecura, nec vllis
Poßideat ſemper ſua finibus: illa beati
Iugera quantumuis milleſima vendicet agri.
Illud ago, vt certa ſub conditione colonos
Admittat dominus, quibus agri præbeat vſum,
Tam moditi, vt ne quid nimium ferat vnus, & orbam
Turba ſuam gemitu teſtetur cætera ſortem.
Néue aliud fundo pretium ſit (forte) locato,
Quàm fructus terræ proprius, non infima pars eſt
Vrgentis ſtimuli pro campis ritè colendis.
Quum ſciat ille tui conductò exercitor agri
Hunc talem, talémque tibi qui debet in annos
Reddere, quod proprio de ſemine viliùs illum
Colliget, emptum alio ſoluat quàm ſi ordine fructum:
Quem Domino ſeruans ſeponat villicus, arui
Mercedem exhibiti. Nec enim placet hocce nouatum
Iampridèm elapſis quod nos peruertit ab annis:
Olim aliter, cunctiſque aliis quod gentibus vltrò eſt
Inuiſum ſtabili fundos exponere nummo,
Idque per annoſi longißima tempora pacti.
Nummus enim arbitrio regis, cui cura monetæ eſt,
Quum minus ac maius capiat, nec ſemper eodem
Pondere, nec precio conſtet, mirabitur vllus
Captata poſthâc Dominum contendere cauſa,
Eripuiſſe iſtis ſua prædia pacta colonis,

Quæ primùm iuſti pendebant nomine cenſus
Argentum purum ac putum? poſt ordine verſo,
Regibus vt placuit, duriſue exercita bellis
Vt varias nectens cauſas Reſpublica ſanxit,
Formam vnam, ac nomen ſeruans, bonitate ſed impar
AEre putatiuum argentum ſuffundat olenti
Amiſſos niueæ iampridem frontis honores?
Vnde hodiè iuſtum eſt triplicato exurgere cenſu
Aruorum dominos, ludit quos nomine falſo
Degenerans nummus: ſolitum ſi tempore auorum
Pondus, & obrizum regale numiſma valorem
Efferat: arua lubens argento addicta, locabo.
Nunc verò inſolita poſtquàm ratione colonus
Tertia vix pacti perſoluat pondera nummi,
Illudens gratis domino, dominique proteruè
Expiſcans, rus offerat ære auferre redemptum,
De tribus vnum hodiè ſtatuat Reſpublica oportet:
Siue nouos homines, verſa vice, nomen herile,
Et rem, depoſito ob nimias peruertere aratro
Diuitias, quæ nil rudibus moderabile ſuadent:
Siue bonos iterum, genuino & pondere nummos
Reſtitui, vt pretium rem penſet paſſibus æquis:
Siue ſuo ex fundo (ambobus quod conuenit æquè)
Vt liceat domino fraudato tollere fructus
AEquales, veteris valuit quantum integra cenſus
Et ratio, & quantum ius ipſum expoſcit, & æquum.
Nullus enim neſcit, quantumuis tertia vix ſit,
Quam ſoluunt hodiè, cenſus pars illa vetuſti,
Agricolas tamen vrbanæ veſtigia plebis
Sectantes, precio ſua vendere cuncta hodierno.
Hinc Dominis damnum emergens illuſtribus exit,
In decocta patrum patrimonia, more vetuſto
Si plena inſternant differtis atria menſis,
Qualitèr annona poterant moderatius empta:

Parte alia, anguſtis decurtent prandia ferclis,
Et nullum hoſpitio ob ſumptus dignentur amicum,
Nec fora, nec cœtus celebrent famulante caterua,
Vt genti antiquus ſociali condidit vſus
AEgriùs inuiſi vitabunt nomen auari.
Sic Scyllæ in ſcopulos, littúſue infame Charybdis
Patricios, peruerſa trahit cenſura monetæ:
Mercator, craßique etiam pars maxima vulgi,
Calliduli & tandem agricolæ, de ſorte cauebunt.
Quippe foro, & nummi precio vigilantiùs vti
Hy ſapiunt: ſolos tangit iactura modeſtos,
Quos alit antiqui non auctus redditus agri.
Non minimos ergò res hæc nummaria ſuco
Oblita progenuit noſtra in regione tumultus.
Quòd ſi fructus agri cenſum perſolueret ipſe,
Maxima multorum, vix intellecta, malorum
Stirps rueret, primam maturè enecta per herbam,
Vnde catenatis languet Reſpublica cauſis.
Quæ poſt quàm nulla eſt, ſi non libramine iuſto
Se ferat, æquatum trutinæ dans omnibus vſum,
Quis ferat? in cunctis poſt quàm contractibus, extet
Hinc res, hinc pretium, tanto diſcrimine, tantus
In rebus, precium mentito nomine viuos,
Cernentéſque ſuo Dominos euertere cenſu?
Quod tibi ſi certa tribuit ratione colonus
Frumentum, fœnum, pecudes, & munera lactis,
Ouáque, tum tereti quicquid progignitur ouo,
Quicquid & ille tuus, te concedente, refundit
Cultus ager? quidnam eſt, demas vinaria tantùm,
(Hæc licèt immodico noſtratibus vndique ſepto
Surgant Normanni damnoſa inuenta tyranni)
Quod cupias extra propria pomœria villæ,
Solus inexperti cura retinere colendum?
Vtere ſi lubeat: ſi non lubet, illa licebit

Ferre foro: & pretium nummos auferre repenſos.
Siue etiam, ſi quid ſupereſt, id trans mare vectum
Vicinis lucro ingenti proſcribere poßis,
Dimidióque magis cenſus augere paternos.
Verùm ego (neſcio quos) iamdudum verbigerantes
Audio me placitis hic impugnare receptis.
Trans mare? quid tibi vis? quis te malus impulit error?
Siccine communem deſcriptor conſtituis rem?
Vt patrij meßis peregrinos impleat arui,
Vix benè quæ proprys detenta reponit alumnis
Quod comedant? pretium annonæ qui iam mediocres
Exclamant fines excedere: portus apertis
Si pateat valuis ſegeti trans æquora vectæ:
Quo fremitu? quibus aut diris, Acherontis ad vndas
Denoueant caput AEdilis Cerealis in horas?
Quum videant raris toties fora conſita ſaccis
Aut pretio immani, aut nullas proponere fruges?
Scilicèt, vt zonæ benè ſit, fraudabis (opinor)
Ilia, quæ ſurdis oblatrant auribus: eſto:
Illi habeant: quid nos? Phrygij num more tyranni
Nequicquàm accepto ventres implebimus auro,
Alta fames animos vt tardè damnet auaros?
Agnoſco, & nolim, qua nunc agraria res ſtat
Conditione, iſtam arrecto præberier anſam
Mercurij myſtæ proprios fraudare penates:
Quod nummi (haud dubiè) ſi ſpes fluat vlla doloſi,
Efficiet, charum ſectans ante omnia lucrum,
Carò alijs conſtet, quantumuis quod ſibi lucro eſt.
Verùm, alia nobis ſi res agraria forma
Prodiret, qualem nuper deſcripſimus, aruis
Auctior vt decuplo proſcinderet ilia cultro
Agricola, exigui ſeptis compulſus agelli,
Exiguum pleno colere, & verſare labore:
Cogeret aſſiduo & fotum letamine, duplum

Reddere

Reddere demenſi, duplici quod tollere fundo
Vix poterit ceſſans hodierni cura coloni,
Nil video obſtacli, quin quantum vellere mitis
Præſtat ouis, varias licitò quod tranſit in oras,
Tanto etiam patriæ lucro, frumenta quotannis,
Et ſupereſſe ſuis poterunt, & vendi alienis.
Quippe, quid à paruo nonnunquàm colligat horto
Vir cuſtos, benè verſo, & pingui ſtercore foto,
Qui neſcit: nunquam Londini vidit amæni
Conſita tot varijs formoſa ſuburbia plantis.
Quídue queat domini felix induſtria gnaui
Efficere, exemplo vel ſolus ſufficit ille,
Cana per antiqui celebratus ſcripta Catonis:
Vix tria qui ſtricti quum iugera ferret agelli
Pauper, & inſtaret natarum nubile tempus,
Huic vnum indulgens in dotem contulit: inde
Huic aliud, ſolo contentus de tribus vno.
Nam duo plus ternis duplici ſubiecta labori
Ferre dedit: poſt hæc, reliquo triplicantiùs inſtans
Extorſit, quantum ſolido priùs extulit aruo.
Tanta per aſſiduos creſcit ſeges acta ligones.
Agricolas ergò numeroſos eſſe minutim
Intererit: Conſul cui publica commoda curæ,
Non ſpectat, Titio, aut Seio num ſit benè, cunctos
Cogitat: ideis & mente abſentibus inſtat.
Sic reputans: toto ſi tantùm ex parte refundit,
Quid ferat, hæc præſtans exactè exercita tellus?
Præcipuè ſi cura ſuo locet ordine quæque?
Si ſua ſtent propryis, & villæ, & prædia ſeptis,
Conſita? ſi viue nunquàm ſatis orbita ſepis
Commendata, bono circumplicet arua colono,
Arua quidem ſtultè patulis nunc peruia campis?
Nam quid, ſi teſter Cererémque, & cætera ruris
Numina, vel melius, viſu vel amœnius ipſo?

Vel poterit variam vim contra tutius esse,
Quam custoditos muris viridantibus agros
Reddere depositas spe semper perpete fruges?
Scilicèt, vt laxus vel centum iugera fundus
Contineat decies, diuersis sorte colonis
Subditus, insepto qui admittat limite quemuis?
Sic statuo, & dicam audactèr quod proferet vsus,
Iugera plus varijs quingenta coërcita claustris
Productura suis distincto iure colonis.
Quippe vel ingenio coniuncti dispare viuant
Tot simul, vt rarò proprium communitèr vllus
Tam foueat, quàm si proprium sibi solus haberet
Intactum, & nulli accessum: quo tempora messis
Ipse suo ingenio obseruans, tempúsque serendi,
Multa superstrueret, quæ nunc infecta relinquit,
Communi tandem placito inseruire coactus:
Aut varijs idem campus producere venis
Semper idem cunctis iussus, discrimine nullo,
Claudicat, & multùm genuino à fomite differt:
Seminis exitio non in sua viscera iacti.
Nullus enim nescit nonnunquàm iugere in vno
Quot variet terra ipsa modis: hic macra rubenti
Raros tota super vultus quæ spargit arena:
Pinguior hic pullo exultat iuuenilitèr aruo:
Densior hic pandi conatibus obstat aratri,
Hic teuis, à primis admittit semina labris.
Quod toties variet paruo quum limite campus,
Quot capita, & sensus ludens natura creauit,
Durum est simpliciter vastum tractarier aruum,
Tempore, conditione, loco, diuersa requirens.
Demus enim, paribus consistere cætera causis:
Hoc nunquam euinces, fructus quus sepibus ipsis
Gnaua manus domini priuato excerpat agello,
Innumeris figens campestria mœnia plantis,

Non

Non propè tantundem lucri producere poſſe
Agricolæ, atque ipſis meßis primaria ſulcis.
Si dubitas: (ne quid memorem, quas Itala tellus
Fructiferis decerpat opes pulcherrima ſeptis:
Præſtantéſque alij vena tam diuite tractus,
Quos illis vidiſſe datum eſt, virtutis amore
Qui varios adiere homines, variósque penates)
Tu quicunque reſes, veſtigia ſemper eodem
Fixa loco ponens, miro contemnere vultu
Ignorata ſoles, ſtolida & ſuſpendere ſanna,
Quicquid inexperti fines præterfluit arctos
Ingenij: (quamuis diuerſi tractibus orbis
Ignotis, nequeas nouiſſe domeſtica plenè,
Vt tibi quid ſupereſt, quid deſit, ſedulus illo
Fonte petas, petyt quo Pallade fretus Vlyſſes)
Si nimis eſt patrijs aliquò prorepere ſeptis,
Saltèm exempla domi ne collaudanda recuſes.
Diſpicito occiduos noſtra regione colonos,
Quos alijs (quantum video) ſolertia cultus
Prætulit, innumeris vt paruula prædia denſent
Sepibus, innumeros quæ vir diſtantior hortos
Eſſe putet: malis adeò, baccíſque viciſſim
Turgida fœlices circumfouet orbita fundos.
Non illic alio deſoluitur ære coloni
Redditus, à ruris quàm quod decerpere limbo
Fructifero poterit, ſegetes & cætera ſeruans
Integra, quæ proprios frugi diuendat in vſus.
Non illic vaſtas nodoſo robore ſyluas
(Hæ licèt ipſæ adſint) multum deſideret, aptam
Materiam qui tigna caſis Iouis arbore cæſa,
Ligna focis etiam, propria petat vtraque ſepe.
Vt reliquas (eadem neu deſit cura) per oras,
Solum ſepta queant populis præbere Britannis
Heu malè tam pronæ ſatagentibus vbera terræ

Subſidia appoſito concinnè æquare labore.
Quæ neglecta (inopes tanquam quos copia reddit)
Si temnunt ne (queſo) vnà tempſiſſe ſalutem
Atque immortalis par ſit tutamina valli,
Hoſtibus obiectu duplici, ſi fortè cruentum
Buccina pertonuit, quod cura, & ſponte reſiſtet:
Extima dum ſalſis Tethys circumfluat vndis,
Indulto (Natura) tuo: dein pluriuna ſepes
Crebriùs opponens operoſi brachia nexus
Interiora etiam vix peruia reddat ab arte.
Ergò etiam hoc, vt non nihil eſt: ſic omine fauſto
Si domini aruorum, verſa ratione frequentes
Diſtribuant multis, non multo iugere fundos,
Ac ſtabili incertos nummos conuertere fructu,
Natiuæ incipiant in dona perennia matris,
Multum aberit, vaſto vt quiſquam deſertior agro
Solus opes quærat, centum fœliciùs illas
Qui manibus reperire queat: quin accipe (ſodes)
Accipe complectens dicat, ſimul ingerat vltrò:
Tam certè propria vtilitas dabit eſſe benignos.
Quos alia inuitos ſi quiſquam (vt diximus) arte
Cogat in aduerſum, tantundèm proficit, ac ſi
Ingentem æthereas lapidem vi mittat in auras:
Ille ſubit, quantum motus violentia perſtat,
At ſemel vt laxis vis paulùm ceſſat habenis,
Rurſus ad antiquum proprio ruit ordine centrum.
Iam verò artifices cultas habitare per vrbes
Qui doceo, ruríque ſimul ſua pignora culto
Crebra, ſed exigui ſtatuo ſub limite fundi,
Mente bona certas foueo ſpes, auſpicibus dijs,
Si labor ingenuus ſpacioſas ſuppleat horas,
Ordóq; digeſtos diſcreta in munera cives
Inſtruat, admiſſa tantum conſiſtere parte,
Nec mutâſſe locum: (qualis qui ſigna proteruè

Deſerit

Deſerit ordinibus miles caſtrenſia ſpretis)
Rariùs Anglorum fixuros limite ſedes
Tot ſimul infauſto prognatos ſydere cœtus
Erronum, Irorum furum, ſeu conſcia noctis
Lumina qui violant ſæuis obnoxia ſicis:
Sed neque lenones, nec pulſo ſcorta pudore,
Nec pecus ignauum balatrones, Ardeliones,
Ampliùs illicito victuros pignore probri.
Quos certè aſſiduis vt nunc excindere pœnis
Lex ſatagit, legum & cuſtos plexiſſe ſeuerè
Inuentos pergit, per cippos, lora, luémque
Carceris, immò etiam per multa cadauera coruis,
Et canibus, crudo exemplo conceſſa quotannis,
Sic tamen aſſidua rurſus ſuccreſſere meſſe
Mirarer: ſi non fontes ab origine prima
Veſtigans, liquidè errorem deducere cunis
A pueri poſſem, neglecto atque ordine rerum.
Tanquàm aliquid magnum fuerit plexiſſe nocentes
Quos malè conniuens per tantos ſiueris annos
Hactenùs indulto in robur creuiſſe tuomet,
Tute nocens, vitij qui non à fomite primùm
Incipiens, poſthâc veniam tot millibus vltrò
Præſtrueres, quos ipſe autor nunc duriùs albo
Expungis patriæ, & patriam tot ciuibus orbas.
Artem terra feret quæuis: age, quilibet arte
Fac aliqua ſua geſta probet, nec inertia fucus
Ora tuis nullo merito præſepibus indat.
Ipſe aliquid, quo quiſque queat producere vitam
Seiunctam à vitijs molire ignobilis oti.
Quòd ſi aliquos vrbi, & ruri ſupereſſe videbis,
(Ampla ſatis vitæ licèt inſtrumenta tuendæ
Hæc duo ſuppeditent, plenis exercita votis)
Tertia fac ſoboles ſimuoſi littora circum
Oceani, bibulis lembos deducat arenis:

Immittátq; vagis ſpe prædæ audacior vndis,
Retiáq; & caſſes, & tectos vermibus hamos,
Neptunique pecus ſquammoſum, per vada cæca
Excipere inſidijs tentet, ſtatuátque macello.
Quid ſuper hoc quæſtus ſurgat? vel millia demum
Quot poterunt iſtam victum quæſiſſe per artem?
Vix verbis dixiſſe queam: dolet, & pudet, iſtud
Quod damno, tum dedecore experientia noſtro
Arguit: & claro increpitans valdè exprobat ore:
Qui ſinimus noſtro diuerſi à patribus orbis
Retia iacta ſalo, tantùm non portubus ipſis
Piſcari: vt noſtri piſcis maris accola captus,
Et ſale conditus, peregrinis rurſus ab oris
Siſtatur patrijs menſis, patrio ære redemptus,
Prandia dans populo non contemnenda ſupino.
Quippè, quod ad vitæ ſpectat momenta tuendæ,
Terra licèt, tam blanda parens, pro parte nouerca
Eſſet, vt eluſo non reſponderet aratro:
Quin effæta ſimu ceſſaret ferre beato
Omniparas fruges, & pleno copia cornu
Quod præſtare ſolet: tu magne Tridenter, ille es
Vnus, qui nobis piſcando conſtituas rem.
Nil fuerit centum vberibus quòd aperta recludit
Illa ſuis: media victum extorquebimus vnda:
Dum tua pactilibus das æquora tota carinis
Alterno bis quág; die refluentia motu:
Lambendóque vagas criſpantia littoris oras,
Tu Pater vde tuis ſatis es, complexibus vltrò
Oblatis, cupidas contrà ſi tendimus vlnas:
Vt memores ipſo ſaltèm queat inſula ſenſus
Admonuiſſe ſitu, quid poſtulat Amphitrite.
Namque leues verſare alis crepitantibus auras
Si volucres natura facit, ſi vincere curſu
Imbelles lepores, gelidiſque in montibus acri

Inſtruit

Inſtruit indomitos ibices ſi tendere ſaltu,
Si pinnas agitare glaber ſcit piſcis ab ouo,
Sique ſacer cygnus Mæandri ad flexa fluenta
Remigio patulæ trudit ſua corpora plantæ:
Quid faciat, patriæ circumflua brachia pontum
Ferre videns? pontum, Heſperijs qui ſiſtat Eois
Antipodúmque ipſos noſtro det littore vultus
Noſſe? nec aduerſis ſemper ſubſiſtere plantis?
Pontum, alios tantos nobis qui ſeruit in vſus
Merce beans, ſuaueſque humectans imbribus auras,
Sed nullo potior, vario quàm pignore fœtus
Æquorei, tam multiplicis, quem ſedibus imis
Fundit, & expoſitum curuo ſub littore ſiſtit.
Mitte tuas (famoſe gulæ languentis Apici
Conditor) ſquillas, rhombos, Siculique profundi
Delicias. Lucrina Catï, nec ad oſtrea ſurgas.
Vos etiam, Ionÿ par eſt miracula fluctus
Linquentes, huc huc concedere dipnoſophiſtas.
Hic patina AEſopi, lectóque triclinia ſumptu
Qui meditata olim famoſo in Apolline ſtruxit,
Cœnáque Pontificum veterum, lancéſque Viſtelli
Inuenient, quo æquata gulæ veſana voluptas
Damnet vt exiles ieiuno littore Baias:
Et vada nitroſi quondam laudata Canopi.
Nempè ego ſi centum formas, ſi nomina centum
Enumerare velim: nec centum includere formis
Omne pecus (Neptune) tuum, nec dicere centum
Nominibus poſſim, noſtro quod ſæpè Profundo
Exiliens ſalſa nautas aſpergine rorat.
Ne memorem toties cymbas ſub mole gementes:
Nec vano dirupta querar tot retia iactu
Iam capta rurſus caruiſſe ob pondera præda:
Vſque adeò pubi damno ſtat copia auaræ.
Illa dolis fruſtrata, recuruo in littore rurſus

Fila dolens reficit: ſpectans de rupe cachinnum
Tollit, & inuadit luſas ſpes ſcommate Triton.
Aſt vbi nec ſatis hic vnquàm facundia pleno
Remigio, aut velis tangat maioribus vtens,
Commoda, quæ ſcateant nobis à gurgite vaſto
Cærulei genitoris, & hæc cantata minori
Quàm par ſit, calamo, Deus indignabitur ipſe,
Carceribus primis ſiſtam. Vos ò quibus æquor
Non minus ac terras tutandi cura perennis
Incumbit, moneo (patriæ ſi mœnia veſtræ,
Et veſtros ſarto tecto ſeruâſſe penates
Perpetuò vultis mediis quos figitis vndis)
Neptunum ante omnes taurorum viſcere centum
Placate: & liquidi memores altaria Diui
Pingui oleo, mixtóque ſuper ſuffundite Baccho.
Nec careant donis Tethyſq;, & numina gnatæ
Quæque ſuis. Portune, tibi, tibi Glauce biformis,
Et tibi, caute ſenex, varia ſub imagine ludens,
Informes Proteu paſcis qui gurgite phocas,
Atque alijs, quorum pubem pars vltima piſtri
Excipit, atrantes iubeo mactarier agnos:
Extáq; in æquoreum mitti ſolenniter æſtum.
Dona Deos capiunt: ſed plus induſtria donis
Ipſa capit, votíſque labor ſubiunctus anhelis.
Sic genitor dabit, à cymbis, & retibus auctos
Vndicolas, duris exercita corpora ventis,
Millia quot vafra nunquàm Carthagine prompſit
Pœnus in armatæ ſuccedere munera proræ,
Et ſupereſſe etiam, frontémque opponere fronti.
Bella fremant rauco quantumuis excita cantu,
Sitq; opus æratis auſus propellere roſtris,
(Gens inimica) tuos quæcunque ex parte mineris,
Hic dabit antennis ſua carbaſa, ſedulus alter
Incumbet tranſtris, verſo per cærula remo:

Ille

Ille graues vnco ferro indulsisse rudentes
Instituet: cæli vultus, & signa notabit
Alter, in arcana ventos qui pyxide spectat.
Tum super extructas satagent pars cætera turres
Propugnare foros tabulatis mœnibus, Euri
Et fratrum leuibus toties loca peruia plantis.
Stridula feruentes acuat si fistula, acuto
Responsare tono nautas, atque ipsa videbis
Æquora, & attonitum ferient tot classica cælum.
Neptuno tacitos mulcebunt gaudia sensus:
Lætitiáque Deus iam delibutus opima
Annuet, optatis gentem successibus, aras
Ignotis posuisse locis: capere alta tributa
Barbarica depensa manu: vicinia tota
Legatos mitem tendentes mittet oliuam
Muneribus, donisque datis: naualia nostra
Horrescet positis Maumethes perfidus ausis:
Multa super vasta rogitans, quæ plurima nobis
Instar montis aquas luctantes machina scandit,
Machina sulphureos quæ spirans naribus ignes,
Horribilisq; super sonitu totum æthera bombi
Sollicitans, foribus iaculatur fulmina apertis:
Quot non ipse fores anceps Labyrinthus habebat,
Sed neque deiphobes antrum furiale Sibyllæ,
Structa Parætonys nec Thebe pensilis aruis.
Hic studium populi, cernens & vota Britanni
Carpathius vates, medijs è fluctibus ora
Pube tenus, propria sistet constantia forma:
Cæruleáque duces trabea de puppibus altis
Agnoscens monitis accendet talibus vltrò.
Sic ô sic impunè vdis date carbasa ventis,
Fidite & edomitis manus insuperabilis vndis,
Fidite: vester erit tumidi dehinc Oceani rex,
Vester erit: vobis solido Pater æquoris alti

Annuet arbitrio fungi: veſtríſque coactos
Auſpicijs alios demiſſa ex arbore vela,
Vela quidem faciet pronè ſummittere, toto
Cedentes maris imperio: ſi numina ritè
Vda maris colitis, tum ſacra Tridentipotenti
Annua, tergeminos atque inſtauratis honores.
Ipſe dabit gratis, grata quod mente referre
Vndicolis poſſit tumidarum rector aquarum.
Primùm, vbertatem pecoris per ſalſa fluenta
Eximiam, & pronos demiſſa ad retia piſces.
Tum faciles, ventis vel contrà ſtantibus, vndas:
(Vſque adeò ars vſu, noti & fiducia cœpti
Naturam ſuperare poteſt) penetralia vobis
Exin ſalua domi: & quæ pignora ſanguinis, ipſos
Quadrupedes elato animo in certamina trudunt.
Nam vitrei ſi templa Dei, non marmore ſecto
Cingitis, at querno muris ex robore iunctis
Iam cuſtoditus, vos & cuſtodiet vnà.
Præterea, totum reduci rate congeret orbem,
Ignotáſque effuſo exponet littore merces,
Inde, tuas, & Moſche, tuas, raſúmque reducto
Goſſipio caput in gyros qui colligis albos.
Denique ſi curam pelagi fælicibus auſis
Suſcipitis: non Auſonij ſic æmula regni
Carthago, non Palladiæ celebrantur Athenæ,
Vt veſtros ætas memorabit poſtera, victis
Hoſtibus, inſignes nauali Marte triumphos.
Hæc Senior: ſimul immerſos vt gurgite vultus
Tinxerat, vnda albis obduxit ſpumea bullis
Vltima, quæ Proteus verba imperfecta reliquit.
Excepere duces fidis oracula tanta
Pectoribus: primúſque ante omnes maximus armis
Henricus, tulit & numeroſa vincere claſſe
Non minus eſſe ſuum: portúſque & littora circum

Aſſeruit

Asseruit trabibus Neptunia regna abiegnis.
Ingentem & gemitu tanta sub mole coëgit
Oceanum, solidas mirari fluctibus arces
Velifero grandire gradum per cærula passu.
Hunc puer Eduardus patrij spes altera regni.
(Infælix puer, heu breuibus collisus Auerni
Syrtibus ante diem) & gemina pro parte sorores,
Præcipuè, quæ pulchra oculos, ingentibus ausis,
Elisabeta suos medijs in millibus ardens
Sola stat ante omnes naualis laude corona,
Proposuere patrem cæptis præstantibus altum
Exemplar. Magni hunc deinceps longo ordine reges
Quò propiùs, tacti studio potiore sequentur,
AEquora sternendi ratibus, propriúmque dicandi,
Hoc illis longæua magis sua sceptra, tiaras
Verticibúsque sacris possum spondere perennes.

LIBRI QVARTI FINIS.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Quintus.

HActenùs vnanimes, diuerso tramite, ciues,
Vrbe alios, & rure alios, inflexáque circum
Littora postremos, tria struximus agmina, metam
Ingenua cunctos opera properare ad eãdem.
Præsidiúmque super, quantum Neptunia claustra

Per maris anfractus, ſeu quantum ſepibus ipſis
Valla queant ſpiras imitantia ferre draconum,
Addidimus: ſic alma ſalus, à fontibus ipſis
Naturæ ſua ſeruandi rudimenta recludet
Ingenio polienda magis. Nunc horrida bella
Quo ſtudio, quibus auſpicijs, quóque ordine rerum
Suſcipiant, meditata priùs (fortè inſcia pugnæ
Pectora ne viſo formident hoſte) docebo.
Tu modò belligeris adſis Tritonia cœptis,
Gorgoneáque meos obualles ægide verſus:
Liuor vt in ſilices eat improbus, & mala linguæ
Spicula vipereæ ſurgenti caute retuſa
Sentiat ignauo qui obgannit Zoilus ore.
Principio, vi vim depellere, tecta, laréſque
Propugnare docet lex omni antiquior æuo.
Iuſta feret, collata feret qui ciuibus arma,
Et patriæ, & ſummo connexis iure propinquis.
Vt charos, charæ conſortis pignora, auitis
Filiolos laribus vita quid charius ipſa
Qui ſtatuet, cineres maiorúm atque oſſa ſatellis
Relligioſa colens, libaminaque annua ſacris
Inſtaurans, tanquàm præſentibus omnia ſoluet,
Exin purpureis perget genialia ſpondis
Membra locans, epulis natalem exoluere feſtis:
Iuxtà anima coniux pars dimidiata recumbet:
Illa ſinu confota viri, ſed paruulus ipſam
Exceptus gremio circundabit vſque puellus
Colla petens, mammámque vocans, & balbutitìm
Vix pappam expromet blæſo infantilitèr ore:
Intendenſque manus ſemeſa fruſta placentæ
Rapta volet bucca genitoris, & altera ſpernet:
Ille dabit ridens blandùm, ſimul oſcula iunget,
Quæ tenero mater quamprimùm exugere gnato
Molle tuens, dulcémque animam, dulcémque ſaliuam
Contendet:

Contendet: vir at illa ſuus (ſua nempè) repoſcet:
Et non inuitè, componens labra labellis,
Nectare Acidalio tinctas ſimul hauriet auras.
Hinc atque hinc alij ludent ad fulcra puelli:
Ille patrem vultu referens, hic ore parentem
Maiorem, aut proauum: ſenior ſi fortè ſuperſtes
Vllus adhùc iſta remanet de gente colendus,
Siue pater, tremula iam fractus membra ſenecta,
Siue auus, aut patruus, primus diſcumbere menſis,
Et feret emeritis palmis libamina primus
Deguſtaſſe Deis: (ea ſit reuerentia cano.)
Lætior ille pio cultu, memoranda parentum
Geſta, ſuos etiam Martes ſermone loquaci
Texet: pendebunt iuuenes narrantis ab ore.
Iamque animo tacitos, virtutem extendere factis
Concipient ſtimulos, votíſque optata laceſſent
Arma, frement ſtudijs: Mars inter pocula curret
Liberior, fluet & multo perfuſus Iaccho.
Tum, ſi fortè iocos inter, feſtóſque cachinnos
Seruulus attonito feſtinans, ſurgite, vultu,
Surgite proclamet, ſpeculis nam fumat ab altis
Verticis aëry mons qui deſpectat in æquor
Proximus: ipſe ſonos trepidantúm hys auribus hauſi,
Clangorémque ſuper quem ſoluit buccina terno
AEnea diſcrepitu: tota ſtant nauibus vnda
Ignotis: vernam vix creber anhelitus oris
Hæc narrâſſe ſinet, pallens quum pignora mater
Arcta ſinu ſtringens, medium & complexa maritum,
Surgentem planctu impediet muliebriter: altos
Ipſe animos vultu, ſpes & promittet opimas:
Intus at ancipites dubio ſub corde volutans
Inſani euentus per tela cruenta Gradiui,
Horreſcet, tacitúſque imis tremet oſſibus algor.
At ſimul vt gnatæ dulces, dulciſque recurrit

Coniugis effigies animo miſerata, laréſque,
Atque foci, & patriæ maieſtas omnia chara
Exuperans, ſubitus corda indignantia vertet
Feruor in ardentes vindictæ præpetis iras:
Conſiliiſque animum vltorem ſic (ecce) ſuperbis
Exacuet: Libycis qualis qui in ſaltibus ingens
Se leo in aduerſos inſtigat verbere cauda.
Scilicèt, an patrijs extrudi ignauiter aruis
Hos humeros, hæc membra ſinam? dum flore iuuentæ
Multus adhûc curſat circum præcordia ſanguis?
Barbarus hæc tam culta leget? dabit ille ſacellis
Thura meis? ſponſæue illudet victor amatæ
Ille meæ? Quid vos dicam mea viſcera, gnati
Gnati, ſolliciti iuſtiſſima cura parentis?
Vos quibus hinc ſtatuent oris? quæ terra tenellos
(Ah) reſpectantes, nequicquàm & voce cientes
Matris opem, matrémque vna, infauſtiſſima flauas
Dum trahit ipſa comas, impuri militis haſtæ
Subijciet, dominæ ductúram penſa proteruæ?
Seruiet ingenuus puer? ipſe ego vilior alga
Hæc oculis coràm aſpiciam? vitalibus auris
Vſque adeóne frui inſiſtam? & ſupereſſe precando?
Nec potiùs perijſſe ſemel conſtantiùs optem,
Quàm toties perijſſe? atque vltimus eſſe meorum,
Rebus adhûc primus potero qui ſtantibus, omnes
Protexiſſe meos, vel honeſtæ occumbere morti?
Proripit annixo frendens ſua corpora ſaltu,
Multa mouens: cædes, & prælia concipit, arma
Porticibus ſacris demit ſuſpenſa, ſodales
Iiſdem acuit ſtudijs, & totus fertur in hoſtem.
Haud ſecùs in patriæ fines cuſtode tuendos
Armato, Dijs tela probantibus, & Ioue ſummo,
Conſpirare decet ciues communitèr omnes.
Nullus ab hoc ſtudio immunis, flos integer æui

Cui ſupereſt, noſtra ciuis ſtatuatur in vrbe.
Hoc etenim quiddam cunctis commune ferendum eſt:
Cuique etiam à pueris, paruo diſcrimine cuncti
Inſudent: propriis patriam tueantur vt armis,
Et iunctam iunctim ſatagant munire ſalutem.
Quum neque conductis tutum ſit fidere contis,
Nec ſua vicinum ſeruent intacta querelis,
Iamdudum exeſos ſacris qui poſtibus enſes
Dedocili expediunt poſt ocia longa tumultu.
Quippe, ſemel noto ſi ſtat fiducia facto?
Si qui ſcit, conſtanter agit, ſeu corpora ſaltu
Mittat in extremas ripæ vlterioris arenas,
Seu premat indomiti luctantia tergora pulli,
Impiger aut rapidis vndis det membra natator,
Siue ſacri cupiat pentathlus fronde oleaſtri,
Puluereis Danaûm ſpaciis, per Olympia cingi:
Quanto opus hic ſtudio, & neruis maioribus, omnes
Non inſueta humeris aptâſſe virilibus arma?
Vnius arbitrio poſtquàm ignorantia culpæ,
Séque, ſuóſque ſimul prodens molimine ſtulto,
Longa inferre poteſt captiuo vincula collo?
Vſque adeò hic minimus precio ſtat ſanguinis error,
Et fortunarum, & patriæ, irremeata per auſa:
In reliquis victo liceat certamina rurſus
Inſtaurare, nouis iterúmque inſurgere cæptis.
Ergò, iure ſuos quiſquis præeunte gubernat,
Legitimíſque pater patriæ ſe faſcibus vltrò
Conſtipat, moderata iubens, moderatior ipſe,
Armatis tutò committat ciuibus enſes,
Ciuibus, ingenua pro libertate paratis
Decertaſſe neci, & tali pro principe, duris
Rem, vitam, & quid non? deuotè offerre periclis.
Nec metuat, quem nulla facit pallere tyrannis,
Exhibito ne turba furens ſua viſcera ferro

Impetat, aut posthâc dicto parere recuſet.
Iuſta ferat, commune colat, rex eſſe laboret,
Et vitet domini crudelia iuſſa ſuperbi:
Iam nihil eſt, cur quos non læſit, malit inermes,
Mancipiiſque velit potiùs quàm ciuibus vti.
Immò agat, atque ſuos immanibus efferet actis,
Conclamare poteſt inuiſa potentia: nuſquàm
Tuta ſalus capiti diris communibus acto.
Nempè metus fræno non omnes euirat auſus:
Quóſque minùs metuit, forſan magis eſſe nocentes
Inueniet. Sed fac numeros cauiſſe per omnes:
Cedo aliquem Critiæ ingenio, & feritate polita,
Artificem ſceleris docta ratione nocendi:
Quadruplatorum legio, fora, compita, circos
Obſideat: deportatis non Pontica Pathmo
Addita, nec paruæ Gyarus coniuncta Seripho
Sufficiant: certet crucibus, certetque metallis,
Et ſua vel Siculos ſuperent tormenta magiſtros,
Non faciles posthâc aditus, nec præbeat vllos
Congreſſus, latera & malè tuta ſatellite cingat
Barbarico, & vigili obſeruet conſtantiùs Argo.
Fata viam inuenient: aliquà certiſſima pœnæ
Irrumpet Nemeſis, ſibi turris ahænea quamuis
Structa ſtet ad nubes, & rudere Tartara tangat.
At verò ingrato quæ tandem palma labori eſt?
Aut quæ tanta manent ſpernentem præmia culpæ?
Nulla quidem, iniuſtæ præterquàm pallida mentis
Ambitio, vt per vim iubeat pro iure voluntas.
Crimine ab hoc tragicis diſcas cantanda cothurnis,
Et læua inuiſam qua proroget arte ſalutem,
Quiſquis is eſt, ſeruile meri qui ferre tyranni
Nomen, ab imperio meruit violentiùs acto.
Nempè ſuis fractos animos, imbellibus auſis
Informans, nullas ſenſuſque ignobilis iras

Suſpectos

Suſpectos domibus nudatis detrahet enſes:
Non cætus, non verba feret commixta querentûm,
Non tædas Hymenei, non aut conuiuia feſta
Conſcius admittet: ſic & quot ciuibus, hoſtes
Tot ſtatuens: odiſque nouis antiqua recudens,
Vt redimat dubios nummo ſponſore latrones,
Deglubet miſeros immani vulnere ciues,
Nil mediocre volens, & iam iam proxima ſurgent
Nominibus protenſa nouis pomœria fiſco:
Nec protenſa queant (quamuis viceſimus intrà
Septa lapis veniat) ſtipi ſatis eſſe profundæ,
Quam conducta manus, non vnquam expleta repoſcit.
Nam ſi propoſito pretium ſtat ſanguinis auro,
Cauſa nec vlteriùs bellantibus vlla pericli eſt:
Quid ſatis eſſe poteſt? aut quanta prodigus æris
Iactura, hos vnquàm ſaturos, ſperéſue fideles,
Quos non ara Deùm, lar nullus, pignora nulla
Accendunt ſtimulis, quin ſi plus porrigat hoſtis,
Cras inimica, fide poſita, vexilla ſequentur?
Interèà ciues Mauortia pectora inerti
Dediſcant obducta ſitu, ſeruilia feſſi
Munia dum pendunt: videat ſibi ſingula ſoli
Congeſtans, ſi fortè nouis ſors læua periclis
Incumbat, quænam in numero locet ipſe alienis
Mentibus hos toties læſos? tibi plurima Pallas
Armipotens meritò debetur gratia: noſtris
Regibus, armandi, proprios in prælia ciues
Hactenùs auſpicio ſtudium quæ immiſeris æquo.
Et meritò: nam fida virûm ſi corpora quiſquam
Deligat, ingentéſque animos, vbi ſpiritus acer
Crebriùs ardenti pertentans pectora pulſu,
Viuacéſque oculi, atque agili pede fulta decoros
Membra toros, ſpeciem exhibeant, vſumque virilis
Militiæ: haud temerè vel Iulius ille hodiernos

Delectus alia cupiat propagine caſtris
Succeſsiſſe ſuis: tantum ſe ad ſingula tyro
Armatus, dura legionum exerceat arte.
Qua ſine, vis numero præſtans, & robore ſummo,
Terga dabit paruæ nonnunquàm victa cohorti.
Namque (fatebor enim) Naturæ vis bona quamuis
Sæpiùs artus opus mancum renuente Minerua
Præcellat, ſi cura parum, plus impetus affert,
Longè aliud caſtris veterana ſcientia præſtat:
Ars vbi naturam tantùm ſuperaſſe magiſtra
Contendit, quantum latratibus excita ſyluis
Cerua leuis curſu auritos præuertit onagros.
Quiſquis enim veterum miranda exempla virorum
Colligit hiſtoriæ diſcuſſo expondere priſca,
Regnatorem Aſiæ profuſo milite Xerxem,
Montibus & fluuijs, ipſi licèt atque tremendus
Ille fuit pelago, ſtolidis malè viribus vſus
Non adeò, ſi vera opus eſt virtute, requiret.
Nec ſtatuet flauos immania corpora Celtas.
Magnum aliquid: quibus ac primus deferbuit ardor,
Mox ſua torpenti languebant brachia motu:
Nec Scythicos, prædonis opus, mirabitur vnquàm
Excurſus: molléſue Arabas, incondita cetris
Agmina, quæ tacita contrà dum vi geritur res,
Plus vlulant, quàm tela mouent, ferróue coruſcant.
Geſta ſed exemplo proponet clara Luculli,
Qualis in Armenijs numeroſo occurrerit aruis
Tigrani, quem parua manus ventoſa coëgit
Nomina, falcatos currus, & tot cataphractos
Ionere: fuſo etiam paucis qui Pontica regna
Cæde, ſuóſque ſuper, terrore & nominis vrbem
Romuleam, & renouis Mithridates perculit auſis.
Qualis & ille tuis non ingens Pella fariſsis
Eretus, ab emenſis vix dum digreſſus ephebis

Doriphoros

Doriphoros Darij, tota cum Perſide victos
Prædæ habuit: dehinc innumeras, tot nomina, gentes
Fulguris in morem, extremos perſtrinxit & Indos.
Vnde etiam Pœno poſt hæc fiducia vafro
Par ſtetit, impubes annos ſub pellibus aſpris
Quum benè durâſſet, patria formatus ab arte,
Sedibus Auſoniæ, atque vrbis ſub mœnibus ipſis,
Marte ſatas acies, Martémq; lacеſſere bello.
Haud ſecus ac patrios qui Pyrrhus Chaonas armis
Aſſiduè exercens, ter quinis millibus orbem
Sollicitare duci parvum tulit eſſe perito.
Quòd ſi turba ruens animis incondita vanis,
Aſtrueret momenta petito haud vana tropheo:
Quid noua Pharſalicis cunctantem perpulit aruis
Agmina, præſtanti ſpecie, & ſpe diuite partis
Patriciæ, occulto Pompeium aſpernere ſenſu?
Dux certè antiquos Orientis ſæpè triumphos
Qui tulerat, reges, ſatrapas, ipſumq; Senatum,
Totque equites, iuuenum præſtantia corpora caſtris
Continuit. Veteres horreſcens quippe cohortes
Cæſaris, & longè canas obiecta per Alpes
Pectora militiæ, brumis durata nouenis,
Inuitus ſubijt leuæ diſcrimina pugnæ,
Tandem auidis tumidæ pubis tot vocibus impar.
Omnibus hæc igitur menti ſententia apud nos
Fixa ſtet: & longùm ſuccreſcat ſenſibus imis:
Siue foris ſocios iniuſto Marte leuaſſint,
Siue domi ſatagent, rem, charos tecta tueri,
Nullus inaſſuetis tam certa pericula dextris
Suſcipiat. Stolidis ſerò quem pœnitet auſi,
Tarda per Anticyram purgandæ pocula culpæ
Quæret: inexpertum plectet Bellona cruentans,
Prima ſub arma ſuis deflendus vt ilia ducat.
Hinc igitur ne cæca ducum veſtigia cæcos

Decipiant, vnáq; inuoluant fortè ruina:
Audite ô Proceres lato gens præuia clauo,
Audite, & memores hæc ſorti haurite futuræ.
Vos quibus imperij patrio pro more ſecundi
A primo, & trabeæ committitur alta poteſtas,
Bella per inſtructas acies, vbi ciuis in arma
Cogitur aſſuetis regere atque immittere habenis,
Vos, inquam, à primis Graiorum & clara Quiritum
Quæ monumenta ducum, fidis annalibus olim
Excepere pares dicendo Heliconia turba,
Par ſit in exemplar memores ediſcere cunis.
Quippè ſcholis primum, & docti per clauſtra Lycei
Ingenuas quondam didiciſſe fideliter artes
Cura fuit ſummo prognatis ſanguine: vt iſto
Deinde pedem ferrent omnes à limine, ad armis
Rem patriam, & lingua moderandum ſæpè diſerta.
Qua ſine cantatos certè memorabile quicquam
Illa ætate duces, qui exant lauere, ſtupet nunc
Poſteritas, totus per mille volumina queras,
Vix q; dabis binos (Marium ne reſpice ſolum)
Hactenùs illuſtris ſua nominis acta, canoræ
Hiſtoriæ cultis plantâſſe æterniter hortis.
Quos ego quum numero fines, nec littora cernam,
Si memorare velim, domitos vt ſolis ad ortus
Magnus Ariſtotelis culta proceſſit ab vmbra,
Magnus & ille alter, Latij decus, vt ſua roſtris
Ora probans populo attento, tulit altera roſtra
Ferre comis, qualiſue excelſo Iulius ardens
Ingenio, ſtudijs quamuis caſtrenſibus actus
Tam propè facundi præuertit fulgura Tulli:
Exin Scipiadas, Fabios, clariſque Metellos,
Et Craſſos, Scauróſq; vnà, rigidóſque Catones,
Marcelliſque, Titoſque, & te crudiſſime Sylla,
Docte tamen, doctóſque alios quos Roma refudit,

Roma

Roma vetus canis etiam nunc dia triumphis:
Præterea, Danaos omnes, tot nomina fonte
Tincta priùs Musarum, & pòst transmissa Gradiuo,
Quorum hodiè volitat reuirescens fama, sepulchris
Maior, & ardentis subit alta palatia cæli,
Anxius hic breuibus coner si includere septis:
Forsan & incuruas opera bis vanus eadem
Messe sub instanti, campis perrexero apricis,
Ad numerum in digitos exactè ducere aristas.
Pauci etenim (crassis vt inertia tempora velis
Nunc obducta sacros condunt caligine vultus
Phœbe tuos Geticis nondum expurgate ruinis)
Culta sciunt quantis phaleratæ machina linguæ
Vtribus, impulsas hâc, illâc arietet aures,
Vndantis circum Prætoria celsa coronæ.
Hac fera mitescunt incensi pectora vulgi:
Seditiosa graues vbi turba ignobilis iras
Concipit: hac animos pridem dejecta resumunt
Agmina: state viri, & nihil hoc dubitetis in hoste.
Iamque alacer versis clamor subtollitur hastis:
Duc age: quid votis obsistunt verba morando?
Hac etiam duris iterùm patientia rebus
Obfirmat fessos nutantis militis ausus:
Obsidione premat si Barbarus, ilia stricto
Alta fames miseris iamdudum compede ringat,
Pestis acerba ipso crudelior incubet hoste:
O socij, durate, & vos seruate secundis:
Grata superueniet vestrùm manus: illa superbos
Excubijs perdet medijs illapsa, cruento
Vulnere, qui nostris adeò nunc mœnibus instant.
Vos quoque par cunctis fuerit prorumpere portis,
Et spolia, & pœnas inimica à gente referre.
Fama feret factum niueis super astra quadrigis.
Tollunt se erecti, & spe certa obstantia temnunt,

Propoſiti immemores tam dura ſorte periclis.
Vſque adeò medios regnat ſuadela per enſes:
Nec tantum cœtus mouet imperioſa togatos.
Nunc verò, hijs ſtudijs pollentem creditis vllum
AEmula nobilium caſtris afferre hodiernis
Verba ducum? dux an quiſquam te, maxima Pallas,
Ritè colit? ſteritis num blæſa piacula linguæ
Procurat nouies Pegaſæis lota ſub vndis
Exuere, à cunis iam mox operoſior ipſis?
Quique laboratæ inſuescat puer ora loquelæ,
Ora catenatis vinclis ſeu Gallicus aures
Alcides, ductura locum ad quemcunque ſequaces?
Proxima dehinc teneræ an quiſquam rudimenta iuuentæ
Subiectat duris caſtrorum pellibus? illic
Tunc primùm adnatæ poſiturus ſegmina barbæ?
Omnia legitimi ſtipendia militis vſque
Vt ſubiens, gradibuſq; gradus prouectior addens,
Tandem tarda ferat ſupremi inſignia faſces
Conſulis, imperio tum demum ritè ſecundis
Additus auſpicijs, gnaro quum bellica cenſu
Munia perdidicit, longo ordine ad vltima vectus?
Hei mihi: ſi vlla ducis noſtri ſtatuatur imago
Ante oculos, nitidi, & compti: dein Dite canora
Threicij vatis cithara cum coniuge mulſis,
Horrida ductoris veteris ferrugine multa,
Adſit ab Elyſijs quæuis nunc ſedibus vmbra,
Acre quid, & toruum vibranti lumine ſpirans,
Hirta comas, largóque genas à ſole peruſta,
Crura, manúſque ſuper rigidis durata pruinis,
Et validos inſtrata pilis pulpoſior artus,
Pectore cui aduerſo ruget non vna cicatrix
Indomitam pellem à plumys, à frigore, ab æſtu,
Tota ſuper iuſtis teſtudine tectior armis,
Nuſquam exuta humeros ſuetos thoraca trilicem

Dum

Dum Bellona vigens ſuſpectos arguat hoſtes,
Poſſe renaſcenti quicquam tentare duello:
Quóque ſui ad vtuum, & plenè magis exprimat omnem
Idolo effigiem, ceu quondam prælia ferri
Romanus patrio miles pro more ſolebat,
Quid galeæ cauda conus ſi nutet equina,
Ex humero clypeus læuo propendeat imos
Æneus vſque pedes? medio micet aureus vmbo?
Terna manus criſpet præacuta cuſpide pila?
Inde brevis lateri, ſed non ſine pondere iuſto
Cingatur gladius, lethalia vulnera punctim
Doctus in hoſtiles mucrone impingere vultus?
Tum plenè ſpeciem memor ipſo extendere paſſu
Militis, & motu quiddam præſtare virile,
Horrendam incompto totam ſe præferat ore?
Quòd ſi animos illi antiquos, & corpora rurſum
Reſtituat vino Diuûm pater, æthere ſummo,
Qui iuga nymboſo tonitru Acroceraunia carpit,
Collapſiſque iterum iubeat ſuccedere caſtris,
Aut Decium, aut Fabium intonſum, verúmue Camillum,
Talis in aſpectum exanguis quum prodiit vmbra,
Quantus erit, qualéſque indignans colliget iras,
Quum videat clypeos nullos? non robora palo
Præformata acie longùm præludere ficta,
Ante grauis iuſtam quàm proferat alea pugnam?
Multaque prætereà congeſta piacula, caſtris
Expurganda prius totis, committere quicquam
Audeat informis quàm primo militis auſo?
O quoties Superos teſtatus, & atria celſi
Summa poli, paſſis manibus, vultúque ſupino
Infrendens, femur exploſum cingente corona
Percutiet, trepida per magna ſilentia turba?
Tum ſuper adijciens verborum fulmina, & altæ
Spem dubijs ſolitæ frontis promittere rebus,

Et populare genus victus, somnúmq; tapetis
Mollibus exceptum nunquàm, sed corpora duro
Fessa solo sternens, lapidosæ & tædia cautis
Ingrediens pedibus nullo discrimine, qualis
Traianus toties occasum emensus, & ortum,
Quamuis Cæsar erat peditum pedes agmine mixtus,
Et nihil indulgens Cereris sibi lautiùs albæ,
Quàm quod turba vorat, nec dulcis pocula Bacchi
Vlla bibens, mixto sed proxima flumina aceto,
Vsque suo similis castrensi ex plebe Quiriti,
Illum etiam exemplo formauerit induperantis
Cuncta pati, & nullas dehinc suspirare relictas
Delicias: sidet recta dux integer arte,
Lenior in reliquis: sed inexorabilis, vllo
Si peccet cuiquam castrensis regula pacto:
Hic fustes, virgásque super, sæuásque secures
Inferet: hic decimum quemuis sors extrahet orco.
Res dura: at patriæ maiestas talia coget
Moliri, & palmam inuicto meruisse labore.
Noster, ab auratis cunis, plumáq; paterna
Prorepens, nullóque prius sub puluere membra
Edurata ferens, nec saltem instructa natatu,
Per tua (flaue Tiber) campi à sudore fluenta,
(Quippe genus clarum) dux fiet & induperator,
Antè rudis tyro quàm vix de nomine norit
Castra quid, aut miles, vallúmue, aut quid sibi structas
Signa velint acies, noto præeuntia gressu?
Nulla pedes, socio permensus cuncta labore,
Castra loco figet prudens ante omnia tuto:
Excubys tantùm fisus non agmina fossa,
Insuper aut plexo curabit cingere palo:
Quæ fuit antiquis industria summa tuendi
Noctis ab insidys iugulos: Laërtius ex quo
Incustoditi subyt tentoria Rhesi.

Omnia

Omnia legatis mittet curanda: perito à
Milite ſi quis adeſt, pugna documenta ſub ipſa
Mentis inops capiet: tum primùm caſſide vertex
Incluſus gemet inſueti ſub pondere ferri.
At neque conſiliÿs hoſtis, nec viribus altè
Perſpectis, aliena loci nec ſi vrget iniqui
Conditio, inſano proferri ſigna tumultu,
Inſternig, acies vno de more iubebit:
Iam votas acies (mirum) ni veſper Olympo
Antè diem liquido Oceani quàm gurgite tingat,
Mittat ad infeſtas vmbras inamabilis Orci.
Nam ducis ars tantis impar ſi claudicat auſis,
Quis non tyronem obiectum miſereſcat iniquis
Caſibus, erroris culpa morituruum alieni?
Quum ruit ignarus manifeſta in vulnera, nondum
Sanguinei Martis caſus expertus amaros,
Sæpiùs ex minimis, verſa vice, prælia cauſis
Nunc effuſa fugæ, dudum victricia, dantis?
Quippe (reor) tritum eſt ducibus turbata hodiernis
Agmina concinno ſenſim duplicâſſe receptu,
Haſtatóſque nouæ rurſus committere ſorti:
Tum quoque, læua fluat ſi bis Bellona, refectis
Ordinibus, nondùm ſe deſpondiſſe, ruentem
Excipiat ſurgens ſi fortè triarius hoſtem:
Tritum etiàm ancipitem ſub ſera crepuſcula pugnam
Diſtraxiſſe, nouo reduces iterúmque phalangas
Manè animo, porta decumana educere caſtris:
Nil minus: immò aliquid titubaueris impete primo,
Velitis intereat manus, aut nutantia fila
Pulſa loco princeps referat, paulò vrgeat hoſtis
Liberior, clamore ſuam ſimul exacuat ſpem,
Extemplò conuerſa retrò vexilla videbis
Præcipiti properare fuga: manus vltima fœdè
Terga dabit primùm, & ſocios intacta relinquet.

Tum verò, an ſparſos repedare ad caſtra maniplos
Velle putas? noto vt tuti condantur aſylo?
Caſtra? quis hoc hodiè vel ſomniat? immò age, toto
Littore palantes pauor exagitabit, vt æſtro.
Actum eſt: longa dies iterum hos, qui fortè ſuperſunt,
Vix dabit acceptis animis Mauortia tela
Contrectare manu, aut ſpem ſolam ponere in armis:
Tanta per inſuetas it conſternatio mentes.
At ſi fortè duces dudum auerſatus ineptos
Poſſe putes fieri, vt ducibus ſocordia compar
Militis ignaui latum non quadret ad vnguem,
Quem dabis (hoc ſi tu iſtorum dignabere quenquam
Nomine:) qui exiles ſaltèm delineet vmbras
Priſci operis, nota propriæ ſtatione cohortis?
Quum nemo ad numerum, clypeo qui inſcribitur ipſo,
*Iam ſciat ordinibus * aciem ſeruâſſe receptis?*
* Cæſura.
Longum opus, & ſolido peragenda volumine culpa eſt:
Quoue, quibúſue modis, caſtrenſis turba latronum
Colluuies, hodiè conuellat iura vetuſti
Martis, & indigno maculet decus omne pudore,
Incuſtoditæ tot ſæcula diſciplinæ.
Siue meos memorem, ſeu quauis ſede profectos,
Gallus, an Heſperius, ſtagnantis an accola Rheni,
Prodeat, an fuſcus ſuccinctæ molis Iberus,
Omnibus hoc vitij eſt: communi & nomine cunctos
Inſimulo: ſolis ſtatuas ne fortè Britannis
Erratum hoc veteres iamdudum abolèſſe triumphos.
Immò equidem (vt nunc ſunt homines, & tempora) lapſæ
Militiæ quoſquam dignatos laude, vetuſtis
Æquiparare aliqua ſi vellem ex parte maniplis,
Ah pudet, at propiùs conferrem barbara Turcas
Agmina, legitimis quamuis non barbara caſtris
Ordinéque, & victu, & veterani militis arte,
Atque animo ducis imperijs parere parato,

In quæcunque vocet non detrectata pericla.
Quos quondam duro armauit tolerantia, ne quis
Miretur toties, noſtri per vulnera probri,
Afflixiſſe nouis Europam, Aſiámque trophæis,
Tótque vrbes ſtrauiſſe ſolo, nunc rudera, claris
Quondam opibus fretas, iuſti dum cura Gradiui
Affuit, & lætis nutrix concordia rebus.
Nunc pridem contempta lues, ſe prorripit vltrò
Inſultans, audétque nouis inceſſere cæptis
Diuulſos animos populorum, nomina Chriſto
Qui benè quum dederint vni, diſcordia vinclo
Tela tamen rupto, verſi in ſua viſcera torquent.
Scilicèt, hoc poſcit pietas? ſic itur ad aſtra?
Atque iſto Superùm placamus numina pacto?
Non deerit, veteres qui ſanguine libet ad aras,
Nec qui cæde vtrúm deſuetas tingat arenas,
Donec laxa noui regis ſurgentibus annis
Ambitio, lœuis palponum vocibus acta,
Queis turbare placet (furandi plurima turbis
Nam ſeges exoritur) iam ſe iactantior ipſa
Proruat, atque aliquem præceps ſibi deligat hoſtem.
Quo ſtudio, quibus aut titulis, ſi fortè requiris:
Diſpudet, & non eſt tanti geſtâſſe tiaras,
Huic, ſi fortè alias olim meditatur Olympo.
Attamen has etiam, aut Anius, vel Delphica quiſquam
Interpres, cui ius reſerare oracla licentèr
Promittet, ſtimuliſque accenſum hortabitur vltrò.
Ille Deos ſimulans, perget: verùm abdita cæci
Cauſa mali, tacitis penetralibus errat Erynnis
Multa mouens, largóque inuoluit cuncta tumultu.
Intereà leges, & fas, & iura Deorum
Inter tela ſilent. Qui regna aliena proterunt
Conquaſſat, Nemeſim inſontes crudelitèr vltam
Inueniet propriis iecisſe penatibus ignes.

Curre domum, & largis extingue incendia lymphis,
Si potes, ah demens. En quò diſcordia mentes
Perduxit miſeras: frigeſcit vulnere virtus
Iam toties violata nouo, pietáſque, pudórque
Exulat, & tantùm magni nunc nominis vmbra eſt.
Atque hos (ô ciues patriæ cæleſtis) iniqui
Inter nos odij, decerpimus arbore fructus.
Ipſe Pater, ſummo qui hæc æthere ſingula cernit,
Auerſans aliò vultus deflectit, & altas
Indignato animo iamdudùm concipit iras.
At ſuper inſurgens animis violentior ille
Nomina ſub ſignis ſtatuet conducta, quot olim
Non tulit Antiochus, multùm irridente monoclo,
Qui profugus canas Lybia memor extulit iras,
Vſque tenax odij, impubes quod vouerat aris.
Hic cataphractus erit, totúmque panoplia condet:
Hic leuibus gyris agiles præuerterit Euros:
Hic arcu potior, funda alter: at ille bipenni:
Hic extenſo equitem melior propellere conto:
Tum cana lethalem eructat cui fiſtula glandem,
Creber fulmineo referet Salmonea bombo.
Feruet opus: pleno princeps iam lætior ore,
In digitos coget numerúmque, & ſigna, ſuilli
Omnia ſed generis: nec quicquam, vbi ad arma redit res,
Agmina quàm leuium variè condita Syrorum
Sueta quidem ſæuis ſtipendia poſcere verbis,
Terna, quaterna ſimul, nullo repetita pudore:
Queis exhauſta hodiè non vlla ærariacertent:
Deliciáſque ſuper, quales ſi priſca Quiritum
Turba popoſciſſet furuo ſatur ilia farre,
Nunc Carthago foret, Byrſæque arx alta maneret:
Nec lauros ſolidum virtus Romana per orbem
Votiuas rediens, Tarpeia ſede locâſſet.
Vnde (quod indignum eſt) ſi quis nunc quærat inerti:

Penelopes

Penelopes tanquàm teiam, ſua bella tumultu
Quum toties texant reges, iterúmque retexant,
Damno equidem afflictæ plebis diſcedere vtroſque
Cur videas, lauris ſuetum Pæana canentes:
In promptu cauſa eſt, tanquàm ſi Bacchius alter
Concertare Bitho Vulcani pergat in armis.
Pugnatur, totóſque fluunt ſudata per artus
Prælia, ſeu potiùs præludia: denique nullum
AEs vbi conatus, patrieque querela diremit
Iam ſua ſuprema teſtantis funera voce,
Conciliant animos, ſimulata pace furentes,
Tantiſper, dum parua trahant ſpiracula ciues,
Rurſus in adſcitos vt ſoluant æra latrones.
Atque ita, ſi paucos hodiè victoria mulctat
Finibus, aut toto pergens diademate nudat,
Nil mirum: volat hinc, atque illinc Palladis ales
Noctua, conſultis ſuccurrens dextra ſiniſtris.
Quòd ſi iterùm antiqua dux quiſquam prodeat arte
Inſtructus, ſolito veterani & militis auſu,
Huic ego nec metas vllas, nec clauſtra ruenti
Conſtituo: oppoſitis fidant quantumlibet hoſtes
Præſidijs: Quid enim? fretus campeſtribus armis,
Caſtrorúmque potens, operoſis mœnia foſſis,
Illa quidem decimum quamuis claudantur in annum,
Arbitrio tandem coget ſubmiſſa patere:
Quum ferrum, & cautes, & Nummantina ferocis
Pectora propoſiti maior patientia frangat.
Intereà hæc oculis quiſquam nunc agmina ſiccis
Bellantum aſpiciat? noſtro quæ more cruentis
Rariùs inter ſe pugnis concurrere ſueta,
Innocuos plectunt nec opina clade colonos?
Et miſeros ciues? quos hoſte nocentiùs ipſo
Sæpè quidem ſpoliant, morum quoque ſtigmata fœda
Linquentes, tetra corrumpunt omnia labe?

Haud ſecùs ac torrens, vdos qui turgidus imbres
* Synæreſis. *Quum malè ſuſcepit, laxóque emittitur * alueo,*
Cuncta rapit, pecudes voluens, pecudúmque magiſtros,
Et ſtabula, & pagos, & templa euerſa Deorum,
Nil tactus picti formoſo tegmine prati,
Nec parcens culto verſis radicibus horto,
Non ſata, non mites linquens ſpes fertilis arui,
Longo iterùm antiquæ reddendas vomere glebæ:
Vſque adeò informi limo, atque vligine campos
Obducet, ſteriléſque ſuper cumulabit arenas.
Antè leues ergò non ſcandent æthera flammæ,
Aut graue rupe cadens deuexo tramite ſaxum
In medio curſu librabitur aëre pendens,
Quàm genus hoc hominum infidum ſua vulnera ſtipi
Proſtituens, patriæ ſuccurrerit vnquàm alienæ:
Quæ ſi fortè ſonos humana voce referret,
Hys conſulta ſuper, quænam ſententia menti:
Ipſa ſuos proprio, ſic fata inflecteret ore.
Dy tantum prohibite nefas: nec Pallas Athena
Hoc irata velit: quiſnam vos abſtulit error?
Ergò ego, quæ genui ciues, exotica cernam
Agmina, ſpem veſtræ potiorem afferre ſaluti?
Corripe tela manu ſanguis meus: vtere & armis
Tute tuis: equiti dorſum ſemel, oráque fræno
Si inſueſcunt: iam te campis depellet auitis,
Qui tibi mentitum tantiſpèr præbuit vſum.
Néue mihi imbelles iſta regione, vel illa
Commemora genitos: tanquàm ſi climata fortes
Efficerent, non mos patrius conſuetior aſpris.
Immò age, momentum cultus regione ſub vna,
Atque vno in populo, ſi nil diſcriminis affert,
Dic mihi, quid fortes olim, verſo ordine Perſas
Mollyt? atque iterùm priſco reddidit honore?
Quid molles Arabas? recentes & Mahumetis

Diſcipulos,

Diſcipulos, toti tantum non intulit orbi?
Victa iacet certè Danaûm manus, & fera Thracum
Corda, metu obſcuri nil priſtinum acinacis audent.
Paruáne cetratos laus bellica vexit Iberos?
Parua Gothos, celſo dictantes iura Toleto?
Num timuere tamen, gens abiectiſsima, Mauri
Hys inferre manus, patriſque expellere regnis,
Dum fortuna ſtetit, virtute afflata ſecunda?
Verùm ego quid memorem conamina verſa virorum?
Poſtquàm & Amazonÿs Aſia immoritura ſub armis
Nec muliebre genus bellantûm excluſerit auſis?
Crede mihi, fortes, animoſo & pectore ciues
Non natura facit, totum hoc ſibi vendicat vſus,
Arte regens certa, laudúmque immiſſa cupido:
Qua ſine, ſi claro non vlla eſt gratia facto,
Si virtutis amor nullo extimulatur honore,
Atque æqua ignauus ſuſtentat præmia forti:
Iam non egregios vltrà deuota per auſa
Cuſtodes, patrÿs cernam profundere in armis,
Quam tribui, vitam: memor vt gens tota nepotum
Quum benè iactat auos, pietatis imagine gaudens
AEdat & ipſa aliquid proprium, velut æmula facti.
Hæc Patria, accendens animos. Dulciſsima Siren
Gloria, ſenſim etiam ſtudium ſuffundet honeſti.
Haud ſum equidem ignarus ſacri quid pagina ſcripti
Dictitet, atque lubens amplector quodque modeſtum.
Hic tamen hÿs ſtimulis demptus ciuilia quiſquis
Officia inculcans, cœtus conformat apertis
Iudicÿs, ſecreta Deo diſcrimina linquens,
Præmia ſi tollat laudis, nec dedecus æquum eſt
Adÿciat fœdis, ſi quis deliquerit auſis.
Vna etenim, atque eadem ratio contraria ſpectat.
Quòd ſi animos viles deterret opinio turpi,
Illa etiam generoſa impellet pectora honeſto.

Quum facinus pulchrum laus, & ſua fama ſequantur,
Pœna reo ſi ſtet, ſtent & ſua præmia digno,
Nec metus hinc inſtet maior, quàm debita contrà
Spes oculis coràm ſtatuat præconia facti
Egregij. Viuat canos celebratus in annos
Veſte triumphali tectus, digitóque notatus
Indice, qui quiduis patriæ memorabile geſſit.
Atque equidem hoc vnum (quum lex acerrima apud nos
Tam variè inſurgat vitijs, plectátque nocentes)
Valdè etiam prudens noſtris deſyderet oris.
Quod non pœna metu, quod non tormenta, nec vlla
Vis queat ingenuis vnquàm extorquere minando,
Parvula blanditijs euincet machina linguæ
Laudantis. Tanti eſt ſpectato principis ore
Prodita vox teſtis: medio ceu puluere circi
Nobilibus hortator equis auriga Metiſcus
Inſtet, & extremam populi plaudente corona
Ad metam decoris non inſcia pectora trudat:
Illi acres glomerant curſus, flant naribus ignes,
Attollúntque ardore iubas, micat vngula campo
Ferrea, nec requies cupido datur vlla labori,
Cærula dum praſinum rota prælegat Automedontem.
Aurea tum clamor ſtudijs circenſibus aſtra
Diſſonus, ipſiúſque ferit cava tecta Tonantis.
Quòd ſi laudis amor tanta dulcedine brutis
Inſideat: quid nos æquum eſt ſperare, futuri
Iam memores? ſero tanquàm res certa nepoti
Hoc demùm tranſmiſſa modo, & poſt fata ſuperſtes
Viua per ora virum fama auctior euolitaret.
Præmia quocircà ne deſint debita forti.
Præmia ſi tollas: perièrunt Palladis artes:
Et caſtrenſe decus, ratióque inuenta coronæ.
Hæc etenim poſita in medio ſuperaddita palmæ
Spe ſimul innumeros implent: quæ quilibet optat

Vnus,

Vnus, & alter habet. Quidtum? certatur ab omni
Erecto, & totam exercent conamina turbam.
Non minùs atque iſta meßis ſuccreuerit arte,
Quæ placet, & Gallæ iamdudùm tritior aulæ eſt.
Egregios etenim iuuenes, Mauortia corda,
Ingenióque bonos quorum facundia linguæ eſt,
Qui patrijs princeps optat duo lumina rebus,
Diſcat honorato gaudentes munere primos
Et lateri comites, ludíſque adhibere ſodales.
Perſica plebeis maieſtas fortè ſeuèro
Ritè ſupercilio ſeruabitur (vllus in vllo
Principe ſi faſtus quoquam benè tempore conſtet:)
At verò erectos animos, & libera læuo
Ingenia iſtorum quiſquis molimine frangit:
Bis peccat, patriam ornamentis, ſe quoque demens
Pectoribus ſpolians fidis. Quid proderit exin
Verba audiſſe metu dudùm demiſſa ſuorum
Ore tenus blando? manet alta mente repoſta
Spernentis facies, tantíque iniuria faſtus.
Scilicèt obſtructos i poſt, atque elice ſenſus:
Dic Crito: dic tu Hegio: nos verò vt lumina flectit
Noſter Alexander, vultu pendemus ab illo.
At tubeo: at miſeri caſus Calliſthenis obſtat.
Vera feras vnquàm, ſi non & libera perfers
Dicta, nec ingenuo ſuccenſes pectoris albo:
Compellere licèt fælix, fauſtumque ſalutent,
Et pulchrum, & ſolum fortem, ſolúmque profundi
Conſily, & toties regem, dominúmque, Deúmque:
Iam miſer es, titulis tantùm quia defuit iſtis
Regibus inuiſum ſuſpecto nomine verum.
Iſta ſed arguta ne dicar ſcrinia Stoa
Inuaſiſſe, lubens illis tractanda relinquam,
Qui propriè ethologus mulcent ſermonibus aures.
Nunc redeo, vnde abij: laudémque & dona merenti

Inſtituiſſe ſuper condignum regibus aio
Hÿs fore, qui patrÿs generoſum creſcere in oris
Sana mente velint. Quæris cur Palladis artes,
Quæ benè tecta ſua quum miſceat ægide pugnas,
Non minùs, orta Iouis cerebro, prætendat oliuam,
Longo alÿs iubeam cunctis præcellere honore?
Dicam: pacis opus, finem cuiuſlibet vrbis,
Curia conſilÿs procurat cana togatis.
Quòd quum opere in toto nil ſine inſigniius ipſo eſt,
Huius item artifices alÿs ante ire decorum eſt.
Parte alia ingentes animos, & prodiga vitæ
Pectora, quò patriam reddant ante omnia ſaluam,
Heroãs velut eſſe puta, viuóſque colendos,
Et poſt fata ſuo repetendos carmine Bardis.
Non omnes tam inuicta obuertunt corpora Marti:
Rarus & ille fuit ſemper, manifeſta pericla
Nominis, & famæ ſtudio, qui ſponte peregit.
Attamen hos cultus melior dabit, & pia regum
Cura ſemper, meritis ſi ſtent ſua præmia iuſtis.
Dignum erit hoc etiam noſtro perſtringere verſu,
(Quandò obiter locus huic ſe offert) qui bellica princeps
Corda ſuis optat, primus Mauortia tela
Ipſe manu criſpet: primus fulgentibus armis
Conſpicuus lætum fidentiùs antè eat agmen
Aſpiciet turmas latè properare ſequaces,
Voluere ſpes animo ingentes, contendere factis
Ipſa ante ora ducis teſtatam ferre coronam.
Aut ſi (Iane) tuas bifrons compingere valuas
Ille paret, verſos & ſedet pectoris æſtus,
Arma ferenda ſacris dans poſtibus: haud mora, curui
Iam reſides enſes in formam vomeris ibunt.
Ille colat Muſas: certatim turba caballi
Bellerophontæi ſacras properabit ad vndas.
Prodeat ille foràs peregrina veſte notatus,

Barbara

Barbara vulgus item magno mercabitur ostra.
Ductitet ille choros, saltabitur: exigat altos
Bacchus iners soles regali effusius aula:
Plebs eadem cyathis repetet certamina Græcis.
Denique, spectato exemplo proponitur omni
Dux operis populo: non reddit imaginis umbras
Oppositæ speculum quascunque exactius, acri
Quam studio regis mores plebs simia fingit,
Talis in archetypum, qualem se protulit ille,
Albus, an ater erit, cui ius præscribere cunctis.
Ergò illi Mars armipotens spectacula circo
Sæpius effusum populum per equestria reddat
Intentum, fictasque acies concurrere in armis,
Et simulare fugam, nunc vi se vertere victos,
Rursus & ordinibus pugnam instaurare refectis
Instituat, turmas equitum, tum cornua scitè
Explicuisse iuuet: mutet quadrata rotundis.
Nunc cuneos agitet, nunc aut testudine densa
Excipiat tectus ferratæ grandinis imbrem.
Insidiisque super varijs certetur: iniqui
Sustinuisse loci pugnam patientia discat,
Atque laborantes supplesse recentibus: hæc si
Omnia vis maior, superetq; potentior hostis,
Non nihil est tanto cives seruâsse receptu:
Nec palante fugam extemplò profundere cursu.
Stent castra: excipiat socios custodia castris
Fida manens: animos spacium fugientibus addat
Nocte interposita: vt rursus crudelia manè
Indignante pudor fremitu certamina poscat.
Mille modi. Hæc oculis coràm proponere fictè
Crebrius, & varijs regni pro partibus, omnis
Vt populus coiens veræ discrimina pugnæ
Ante sciat falsis non formidâsse sub armis,
Vna salus fuerit. Festi pars altera solis

Manè, Deo templis poſtquàm plebs vota peregit
Iudice me, ſtudijs concinnè adhibebitur iſtis.
Quinetiàm exacto torpentis frigore brumæ,
Vere nouo, teneris quum formoſiſſima veſtit
Iam facies anni rediuiuam floribus herbam,
Tota manus iuuenum, quo nomine quemque citauit
Scriba, ſuis adſit ductoribus ordine certo,
Hic eques, ille pedes: diſtinguat munia cenſus.
Patritia vt pubes famulum ſtipante caterua
Terga premat patulis ſpirantum naribus ignes,
Frænáq; nobilium ſpumantia flectat equorum:
Hoc illis ſtudium, & pro ſtemmate debita laus ſit.
Plebs aciem varia ſubeat pro claſſe pedeſtrem:
*Synæ. *Sublimis ſolio Cenſor non vnus eburneo* *
Conſideat, ſpectet, pœnáſq;, & præmia penſet.
Patritium, ſtrigoſa trahat ſi equus ilia, mulctet,
Siue parum ſcitis diſtorqueat ora lupatis.
Turpe viro, titulos violare & nomen, equeſtri.
Dignus erit parma ſpectari inglorius alba,
Dignus item digitos cui gemmans annulus auro
Nullus agat circum: nec prima ſedilia curui
Effuſo in ludos populo meruiſſe theatri.
At plebeius homo, ſi non penetralibus ipſis
Et galeam, & clypeum, & proprium thoraca refigat,
Nec mentita gerens, nec quæ ſibi mutua ſumpſit,
Siue parùm terſis ſquallentior exeat armis,
Plectatur, totóque nouiſſimus ordine perſtet,
Matribus, & pueris ridendus: nulla corollam
Huic formoſa manu Phyllis protendat, olentes
Sed vetula vrticas ter circum tempora nectat,
Raucáq; per plateas redeuntem cymbala ducant.
At verò extmia ſpecie, & fulgentibus armis
Qui micat, & palmæ propior longè omnibus ante it,
Prima ferat primæ gratiſſima ſerta puellæ:

Baſiáque

Baſiáque, in media quæ figat candida fronte.
Inuideat iuuenum circunſtans turba coaũm,
Et maneat ſpretis imo ſub pectore fixum
Vulnus, vt illatam voueant ſareire repulſam,
Proxima quamprimùm indicat certamina Cenſor.
Qualis in vmbroſis taurus ſi vallibus albam
Riuali inferior ſuſpirans fortè iuuencam,
Sola per aſcenſos meditetur prælia colles,
Et capitis poſtquàm conando cornua torui
Sæpius in ventos iactauerit, aſtra laceſſens,
Rurſus in antiquum repedans immittitur hoſtem:
Fit ſonitus, duris reſpondent ictibus aër,
Atque lacus, cauaſaxa ſuper, ſylueq; comantes
Ingeminant, ſæuiſq; ardeſcunt flatibus auræ,
At quoniam inſignis dubio ſub iudice lis eſt,
Structa acie patulo quiſquis decernere campo
Suſtinet, an longis obtendere fila ſariſſis,
An clypeata breues malit reſtricta per enſes:
Scire decet, (poſtquàm exemplis pars vtraque magnis
Nititur, hys ſegetem haſtatam, robúrque phalangis
A veteri Pella, geſtiſque Macedonis orſis,
Hÿs contrà inuicti memorantibus arma Quiritis,
Et legionis opus, toto victricia paſſim
Nedum etiam Æmathia quod iura ſubintulit orbi)
Semper, ab euentu quum regula tutior extet,
Hic tibi qui vicit, potior ſtatuatur: iniquo
Nunc omnes ſtudio, clypei geſtamina damnant:
Quàm benè, ſi rurſus cuneos clypeata virúm vis
Inferat, oblongi dicet ſpes irrita conti.
Quantumuis aliqua telum hoc pro parte probari
Nemo eat inficias: quis enim non fronte locârit
Agminis haſtatos aliquot, ſi fulmen equeſtre
Ingruit, vt primas protelent eminùs iras?
Aſt habilis, pugnæque parabilis, ordine denſo

Qui momenta putat, quantúmque interſit vbique
Poſſe locis agiles enſes euoluere iniquis,
Vix benè quod longæ permittet ſylua fariſſæ:
Præterea, clypeo quantum vtilitatis in ipſo eſt
Miſsile ferrato ſeu telum vmbone repellat,
Siue aliter patula geſtantem protegat vmbra,
Nunquàm equidem oblongis fidet protenſior haſtis
Propulſare bonis quantumlibet ordine certè
Luxato, inſuetis turbata reponere fila,
Seu mutâſſe vices, frontémue obuertere tergo.
Quod facilè eſt breuibus certant qui comminùs armis.
Præterea vt punctim detur lethalior ictus,
Attamen & cæſim tranſuerſi iuuerit enſis
Plaga grauis, vario miles ſi vulnere dexter
Impetat aduerſos, nec ſimplice Marte fatiget:
Quin ſuus atque aries, ſunt & ſua fortia ſcutis
Non minùs, obtentis quàm propugnacula contis.
Scuta (viro ſi vir iuncto benè corpore conſtat,
Proximus & primo confertim acceſſerit ordo)
Plexa ſimul ſtabunt, ceu murus aheneus, vno
Et ſimul vrgebunt hoſtem tot millia niſu.

LIBRI QVINTI FINIS.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Sextus.

HAec igitur pugnæ ratio ſeruanda pedeſtris
Eſto, vbi dumoſa laterum compage, rigentes
Arua rubi, ſentéſq; obeunt: implexáq; in orbẽ
Sepes viua ſuis pro muro accedere fundis
Aſſolet, haud ſimplex aut incomitata, ſed oẽs,
Altera ab alterius dependens obice tractus
Quæ latè incingat, ſerie inſuperabilis ipſa.
Præſertìm annoſo ſi pangat brachia ductu,
Atque attonſa nouis tanquàm Hydra repullulet vſque
Indumijs: olim ferro irritata putantis,
Quæque renaſcendo, capitis poſt fata, vireſcat,
Hoc operoſa magis. Tantum ars, & cura valebunt,
Quin natura ſuper: ſi fortè ingentia paſſim
Sponte ſua intactis concreſcant robora campis.
Quæ ſummis demiſſa iugis decliue locorum,
(Ollis ſi natura loci, gentúſque placebit)
Haud rarò inuaſiſſe volent: nedum horrida ſyluis
Dorſa putes tantum montana obducier: imæ
Plærunque & valles vmbra frondente nigreſcunt,
Stántque ſuis etiam campeſtria ſaltibus: vt nos
Planicie in media nemus ingens ſæpe fatigat,
Sæpè humiles denſa obſiſtunt compagine colles,
Quò minùs immiſſis præceps equitatus habenis
Irruat, aut pleno contendat concitus æſtro.

Nempè, è re natum auxilium Dea calua miniſtrat,
Qui variante ſitus natura cautiùs vti
Nouerit: vt populis plærunque ſtat Europæis
Terra crepidinibus, atque interſtincta ſalebris,
Flumine, monte, via ænguſta, preſſiſue myricis,
Sæpiùs alipedum fruſtrantibus agmen equorum.
At ſi planicies ſpacioſis omnia arenis
Excipiat, Parthis vt crebrò cernere campis
Romani potuere duces, vix altius vllo
Qui vulnus cepere loco, quàm laxa fugaci
Bella vbi cautus eques gyro miſcere ſolebat,
Miſsile in eluſum contorquens eminùs hoſtem,
Securus leuitate fugæ, docilique recurſu
Bellatoris equi: tali pro Marte, locóque,
Quantumuis patrijs legio ſe venditet armis,
Tu genus hoc diſpar pugnæ cauiſſe memento:
Nec te pæniteat luctantia quadrupedantum
Pectora pectoribus, frontémq; opponere fronti,
Quò parili poſſet plecti manus hoſtica ſorte.
Nos verò patrijs non ſempèr prælia terris
Miſcemus, nec (vis maior ni preſſerit) vnquàm
Admiſcere velim: longinquis tutiùs oris
Illa vafer Pœnus quæ ſuſcipienda ferebat.
Nec quocunque loco (motis variabile caſtris
Nam ſe offerre ſolet) facile eſt ſe iugitèr iſſdem,
Improuiſus eques ſi proſilit, indere ſeptis.
Ergò etiam hac patrius nobis inſtructior vt Mars
Parte queat prodire, nec vlla claudicet impar,
Rectum erit (audite ò ciues, & verba profundo
Concipite hæc animo, quæ non ſine pondere dicto)
Rectum erit indulſiſſe gregis propagini equini,
Cura alia, quàm quæ nullo diſcrimine formæ,
Aut generis, paſſim nobis promiſcua ſurgit.
Nullus enim, aut rarus nunc admiſſarius vllis

E ſtabulis

E ſtabulis prodire ſolet, iuueniliter altus,
Integer atque aui qui ſpem promittat opimam:
Sed plærunque comes lateri communibus herbis
Vir loculos matri generoſæ ignauus, & excors,
Semine præuertens vili, viliſſima gignit
Pignora, quæ nullis Mars vnquàm admittere caſtris
Suſtineat, nullis aut circi cura quadrigis.
Tu verò, hoc vitij propria ſarcire medela
Si cupis, amotis maribus lectiſſima equarum
Agmina dumoſis depaſcere ſaltibus herbam
Inſtitues tacito gaudentia ſæpè receſſu,
Fons vbi vicinus ſcatebroſis bulliat vndis,
Plurimág, optatas ſtirps quercea porrigat vmbras,
Solis ab æſtiui radijs, ſtimulóg, proterui,
Qui nocet armentis longè infeſtiſſimus, æſtri.
Hinc illis ſub vere nouo manifeſta libido,
Et dulcis furor inguinibus proludet hiulcis,
Vt ſaturæ iacténtque iubas, largóque ruentis
Hinnitu cieant gratiſſima vota mariti:
Qui tandem eductus ſtabulo, & ſecurus amorum
Regnator vacuo in campo, genitalia matri
Admiſſus decimæ generoſo ſemine ſolus
Impleat: vlteriùs Venerem cohibeto ſalacis,
Ne vigor ob nimium genitalis langueat vſum.
Sic tibi præſtantes genitrix vernacula pullos
Ore viri, ſpecie atque ipſa, maculiſque decoris
Threicij, aut quauis oriundi ex ſtirpe reponet.
Vt neque tu pullos poſthâc quos Theſſala Tempe,
Nec quos ad vitrei lætiſſima prata Choaſpis
Medus habet, tanta ſtudeas conquirere cura.
Paſcua nam certè terris quum pinguia noſtris
Immortale virent, quum tot leporaria amœnis
Vndique nobilium villis contermina proſtent,
Septa ſuo vallo, paliſque è robore fiſſo:

An non corda virûm quiuis tam blitea rectè
Arguerit? magno ignotis mercantur ab oris
Qui genitos, proprijs præstantia corpora equorum
Quum possent paruo, & facili, progignere terris?
Nam neque saxosi vitium prætendere fundi,
Per iuga summa queant, nec stare vligine prata,
Nec salientis aquæ venas non ire perennes
Vallibus, aut campis soles, aut saltibus vmbras
Quæsierint, vteris nec grata cubilia fessis:
Nec culpâsse queant æstus, aut frigora, iusto
Quæ maiora nouos lædunt vredine fœtus:
Nec quiduis, nisi desidiam. Postquàm optimus ille
Henricus patriæ laus, & tutela Britannæ
Octauus, studio ardenti generosa remotis
Commercans terris lectarum corpora matrum
Et marium, quos Hebrus alit, quos Phrisia tellus,
Quos Batauus, quos Parthenope, quos Bætica mittunt
Pascua, cursu ipsos suetorum vincere ventos,
Propaganda suis, fausto conamine, regnis
Intulerat: quorum soboles non degener ipsos
Præuertebat auos, magni dum sceptra manebant
Regis inexhausta pensantis singula cura.
Nunc collapsa retrò tam pulchra armenta per vmbras
Cum domino periere suo: nec denique damni,
Hactenùs, aut probri meminit gens postera tanti.
Quam ni continuis stimulis lex arcta fatiget,
Exemplúmue sui præeuntis singula regis,
Aut tandem vtilitas præsens, manifestáque nonum
Quæ non præcipitum spes vsque extendat in annum,
Vix dabitur solo socordia pectora pulchro
Erigere: vsque adeò torpentes copia reddit
Fertilitate nocens, tam pinguis & vbere gleba,
Quæ fortunatos nimiùm, facit esse supinos.
Lex itaque herboso dominum cui pascua surgunt

Læta

Læta ſolo, ſi non aliquot procuret equarum
Corpora fœtiferùm, laudata ex ſtirpe, marito
Iungere, qui pulcher pulcherrima pignora gignat,
Mulctet, vt ingratum patriæ: ſimul irroget vltrà
Quiddam ignominiæ: pudor ipſe impellet honeſta
Mente viros, largo probrum amolirier ære.
At qui armenta fouens, pullorum pulchra quotannis
Agmina, ſpem belli curat nutriſſe futuri,
Indulgens generi eximio, vt propagine lecta
Succedat ſoboles prælata parentibus ipſis:
Huic contrà eximios lex ipſa indicat honores,
Muneráque, inſignem collo circumdare torquem:
Præterea, quicquid populo ſpectante profectum
Quamlibèt exiguum patriæ dat nomine cenſor
Gratiùs oblatis ſine cauſa, aut teſte, triumphis.
Aureus hinc demùm paulatìm ſe ingerat, & mos,
Patricium non tam ſignis, pictíſue tapetis,
Aut abaci auratis cyathis, ſtructíſue ſuperbo
Marmore porticibus, mirantis ſingula vultu
Hoſpitis attonito captare encomia ficta,
Quam potiùs ſolidis verum decus ornamentis
Quæſiſſe: inſigni imprimis ſi bibliotheca
Pars interna domus niteat: ſi Martius inde
Polleat æquè etiam inſigni locus alter honore,
Armorum omnigeno generi latera vtraque cuſtos
Penſilium præſtans, qua (ſi vis ingruat) altis
Nictu oculi pubes dempſiſſe domeſtica poſſit
Foſtibus, & notis thoracibus induere artus.
Tum quoque (vt hæc adſint) ni fortunatior iſte
Contiguis poſſit numeroſa ab equilibus, alti
Et benè curati producere terga caballi,
Qui poſtquàm acceſſit propiùs nudator equiſo,
Oſtentet pulchros clunes, pulpóſque toroſi
Pectoris, & teretes aures, & colla inbante

Cæſarie, & parui capitis ſpiracula nares
Præpatula, & quicquid reliquum laudabit equina
Spectator formæ, mirum ni emunctior alter
Barbaricas ſtolidi naſo ſuſpendat adunco
Diuitias, quem non digito ſaltem annulus ille
Admoneat, tituli ratio quid poſcat equeſtris,
Et genus, & clypei ſpecies prælata vetuſtum
Armorum ob ſtudium, & crudi decora alta Gradiui.
Qualis enim gnaui domus horrida iuuenis coloni
Laudatur grauibus raſtris, multóque ligone:
Qualis & vndoſi maris accola retia paruis
Præ foribus ſiccans, mauult vorantia circum
Tendere parietibus, quàm vela rigentia byſſo:
Qualis item exeſor ſatagens pro fœnore diro
Alphius emuncti ſignata cruore nepotis
Nomina ferre domum, pluris facit ipſe tabernam
Ad Ianum poſitam, quàm quæ pulcherrima ſurgant
Exquilijs, ſemota ſuo palatia lucro:
Exin, non tabulas idem tam poſcit Apellis,
Signa nec inſignis Phydiæ decora addita tectis
Aſpexiſſe ſuis, quàm ſi conclaue receſſu
AEdibus exurgat mediis, vbi plurima circum
Ferrea capſa queat Plutum ſeruaſſe repoſtum:
Talis nobilium debet domus alta virorum
Ipſa ſuis etiam liquidò innoteſcere ſignis:
Ne qui ſtemma refert, proauóque exultat equeſtri
Mollibus indignè poſtponat equilia thermis.
Atque vtinam ſi quis (nam ſunt natalibus orti
Obſcuris, quibus inuideat gens Claudia faſtus)
Si quis in hoc (inquam) ſeſe iactare theatro
Incipit, & ſtolidæ iam iam nouus hiſtrio ſcenæ
Inſeruire volens, tum perſonatior æquo,
Vt ſemel æs tetigit longo ſudore coactum,
Grande tuens, tantùm non reges æmulus ipſos

Exinde

Exindè externis ſuperare paratibus ambit,
Hoc ſaltem tantæ ſtudeat ſuperaddere pompæ,
Vilis equus, comptæue gradarius aptior vſu
Delicijs dominæ, titulo ne illudat equeſtri.
Neue ſuo liceat quemuis pro iure caballum
Scandere, Patricio qui ſtemmate vendicat ortum:
At validos ſternacis equi ſolertior artus
Arte regat certa, & duris premat ora lupatis.
Nam bona quum nemo prudens ſua ferre recuſet,
Qui decus & ſpeciem præfert non ruſticus oris,
An ſpectatrici poterit placuiſſe puellæ
Vllo habitu magis appoſito, quàm Gnoſius ille,
(Scylla) tuum crimen, patrij per furta capilli?
Quippè vel imbellis præfert & fœmina robur
Audacis iuuenis, cultu formáque virili,
Quin ſciat artifici doctus moderator habena
Quadrupedem rexiſſe ferum, & calcaribus actis
Irritâſſe leui bis terque per aëra ſaltu.
Credo equidem (Cytherea) tuum poſt prælia Martem
Sic placuiſſe tibi: vos (ô iuuenilia amantes
Corpora) virginibus procedere comptiùs ipſis
Non puaet? aut formam ſpeculo monitore probâſſe?
Dura cutis Marti fuerat ferrugine multa,
Nec minùs obtinuit Veneris tamen oſcula nudæ.
Vos (ni fortè rudem tete, Venus aurea, dicam)
Armigeros optent molliſſima turba puellæ:
Quæ tamen inuictum latus, & ſetoſa virorum
Membra probant, caſtris fortè haud minùs apta ſecũdis,
Illic, non totùs dubia ſub luce feneſtris,
Dulce vbi, nec tanto miſcet clangore duellum
Dux puer: at caſtris iuuenes maioribus aptans,
Mitto ego nunc faciles quæ malint bella puellæ:
Exemploque velim pulchro ſpectatior vnus,
Atque alius, tantæ iaciant fundamina moli.

Exempli ſi fortè cupis cognoſcere vires,
Peruolat, & reliquam trahit in conamina turbam.
Si placet, atque aliàs commendat opinio primos
Autores: totis nil præter ephippia cernes
Artificis tranſuta manu proſtare tabernis.
* Synæreſis. *Crebrior vt ſonipes bullis ſpectabilis* aureis*
Spectatum iuuenem dorſo vehat, ille plateas
Siue terat, campóſue adeat, ſiue atria regis
Celſa petat: nec rex deſit conantibus ipſe,
Si cupit inceptos longùm durâſſe labores,
Spectet, collaudet, proprio nonnunquàm ab equili
Donet equo iuuenem, ſimùl addat verbula donis.
Artes nutrit honos, excelſaque indolis eſca eſt
Gloria: principibus qui ſe probat, ille fauentes
Municipum voces, & plebis ſentiet auram.
Atque ità non magni ſumptus, magnique negotî
Res fuerit regi cordato, regna caballis
Orba priùs lectis, numero ſupplêſſe recenti.
Poſcat opus? delectus equorum corpora totis
Finibus expediet numero certantia priſcis
Perſarum armentis: vt cunctos vngula campos
Atterat, argutíſque onerent hinnitibus auras,
Millia quot nunquàm Bactris eduxerat vnus,
Natali riſiſſe ſtatim qui dicitur hora.
Omne tamen punctum qui iunxerit vtile, tollet,
Vtile, in humanis cui tanta potentia rebus:
Maxima pars hominum non tantùm aſſurgit honeſto:
(Quippe genus rarum ſemper fuit, atque bonorum
Semper erit, placeat per ſe quibus inclyta virtus)
Sed ſimul vtilitas ſi affulſerit, omnibus omnes
Tunc tendent neruis coniunctum tollere vtrunque.
Proderit ergò cato, regni in tutamina, regi,
Digeſtas equitum turmas, lectiſſima toto
Corpora præſtantûm iuuenum ſecernere regno,

Qui

Qui ducibus certis ſueſcant parere, perennem
Atque ferant, quantum ſatu eſt pro munere, ſtipem.
Ne dubitet princeps mandàſſe, ſatellite cinctus
Tam fido, inde foris metuet conterminus hoſtis
Procinctum, inde domi maior reuerentia creſcet.
Neue reformidet ſumptus: non vna parandi
Stat via theſauri, ſæclis incognita priſcis:
Quæ tamen hys, omnes vbi nunc æraria reges
Temporibus tanto ſatagunt auxiſſe labore,
Et noſtris ineunda manet, libramine iuſto:
Hinc ne deſtituant neruꝰ, ſi bella potentem
Inferior nummis fruſtrà meditetur in hoſtem:
Illinc, larga nimis ne indulta potentia fiſco,
Deglubat miſeros regum ad ludibria ciues.
At verò hys ſtudijs iam confirmata iuuentus
Quum videat ſtudijs non rem, non defore honores,
Sempèr equo prætexta feretur, equo dabit acri
Acrior ipſa notas, quo ſanguine creta paternum
Ritè decus foueat, nec dedignabitur ipſa
Agnoſcenti adſtare, manúque offerre petitas
Fruſtula blanditias, docili per mille figuras
Procurſare foràs, & colla inflectere gyris.
Quinetiam pompas ficta ſub imagine pugnæ
Turma frequens (quæ prona annis, & prona virenti
Robore, iamdudum hanc votis queſiuerit anſam)
Inſtituet: ruet hic leuior, Martémque laceſſet,
Infrænes Numidas curſu ſimilatus anhelo:
Ille grauis exibit cataphractus tegmine ferri
Tardior. At cultæ matres, cultæque puellæ,
Ipſæ etiam ſpectanda cohors, ſpectacula viſum
Conuenient. Populus clauſo nunc Martia campo
Aſpiciet, patulis Veneris nunc ora feneſtris.
Felix ille dies feſtus: fælicibus vti
Qui longùm cupit, æripides præſepibus altis

Paſcat equos. Qui nunc toti Centaurea proles
Nil præter phaleras iactant, & robur equinum,
Si nobis etiam tale acceſsiſſe videbunt,
Haud reor incluſos vndis & ſepibus, vllo
Tempore velle aliqua poſthâc inceſſere claſſe.
Reſtat adhûc patrys Anglos armâſſe ſagittis,
Tela pharetratæ nec præteriſſe Dianæ:
Illa dedit genti, volucres per deuia ceruos
Figere: Mars caſtrus homicida ſubintulit, altum
Miratus tereti, paruóque foramine vulnus.
Scire iuuat tenſis lunatus viribus arcus,
Fulmine quo dextram neruus ſi acceſsit ad aurem,
Læthalem excutiat, penna ſtridente, ſagittam.
Mos Scythicus, latè Scythiæ expatiata propago,
Innumeras vario ſixerunt climate ſedes.
Omnibus vna tamen picta ſtat cura pharetræ,
Siue per Eöos tractus, & Caſpia regna
Parthus eques refugis ſuſpectior æra telis
Obtenebret, gelidi Dacus ſeu toruus ad Iſtri
Flumina curuata iaculetur ſpicula taxo.
Nos genus antiquum à populis Aquilone profectis,
Nunquàm pœniteat proauos memorâſſe, niualem
Qui reflui quondàm linquentes gurgitis Albim
Hys ſedes fixère locis, atque Anglica ſceptra
Firmârunt, pulſis, priſco qui more ſolebant
Eſſeda ferre rotis, & corpora tingere glaſto.
Tum vario, ingentes oſtendens Roma ruinas,
Terga dedit populo, & medys penetralibus Hunnos,
Atque Gothos, Heruloſque ſuper, Quadóſque ruentes,
Vandalicáſque etiam ſuſcepit victa ſecures.
Impiger arua Gothus poſſedit Iberica: Francus
Galla ſuæ victor frameæ vineta ſubegit.
Pingue ſolùm tenuit nemoroſæ Albionis Anglus.
Et memor emiſſa quid præſtet arundine ferrum,

Quos

Quos campos, quæ prata dedit victoria taxis
Debita: nunc ductis eadem mouet arma lacertis,
Et metuenda procùl præuertunt ſpicula pugnas.
Dixerit hîc crudis quiſquam Cyclopibus ortus
(Hos etenim fama eſt olim monſtrante magiſtro
Vulcano, primos furuæ didiciſſe ſub AEtnæ
Carceribus formare nefas, terebrata ſub auras
Fiſtula ſulphureo quà mittit ab impete glandem:
Ignotum aſt per ſæcla malum dubitabile fuſis
Ignibus, an tanto ſtrepitu, an metuentius ictu
Inſculptum Stygio latuiſſe diutiùs ære,
Dum pater ignita torquet qui fulmina dextra
Sic voluit, caſumque animo miſeratus acerbum eſt)
Nunc tandem Eumenides poſtquàm mortalibus ægris
Tam dirum inuito facinus nudare Tonante,
Nec per mille modos dubitârint tradere in artem,
Dixerit hic aliquis (inquam) de gente Cyclopûm,*
Quandò miſsilibus telum hoc mox omnibus vnum
Plus teritur, vano noſtros molimine curuis
Arcubus hamatas poſthâc efferre ſagittas:
Nec quia maiorum ſtudys aſperrima belli
Spem validis poſuit non vanam induſtria taxis,
Idcircò patrij rectè veſtigia facti
(Si meliora dies monſtrat) retinere nepotes.
Ambiguo (fateor) multorum pectora nutant
Hys ſuper impulſu, & ſequitur contraria vulgus.
Attamen vt teretem maneat laus prima ſagittam,
(Hoc etenim noſtris certo ſtet pectore fixum)
Nec minùs in partes veniant tormenta ſecundas,
Sphærica puluereo quæ mittunt tela canali,
Explicuiſſe iuuat. Non eſt temnenda magiſtri
Temporis inuento quoquam ſolertia prægnans.
Nec tamen, hac captus nouitate, antiqua remittas,
Si recto, & ſano veterum ſtat gloria cæpto.

* Cæſura.

Inuentum hoc tragicis ampullis ſcindere non eſt
Propoſiti, aut dirus autorem tradere ſontem
Eumenidum ſtimulis, qui cæptæ chymiſtica rimans,
Exitiale malum læua pro ſorte retexit.
Vnde hodiè ignauo, vel poſt carectа latenti,
Magnanimum liceat tutò proſternere Achillem.
Hoc dico: dolus an virtus diſcrimine nullo
Quum tibi præcinctо ſemper metuatur ab hoſte:
Te quoque ceu partis dignum eſt inſiſtere telo,
Inuentumque ſuo melius proferre nocendi.
Ergò etiam amborum dotes, diuerſáque refert
Munera, pro varij ſpecie nouiſſe Gradiui.
Si tibi turritis vigiles ſtatuantur in vrbis
Mœnibus, aut longo ſi propugnacula bello
Condita tranſennis hoſtem luſura parantur:
Hic tibi ſcintillans ſtupa, & Vulcania tectis
Tela foraminibus ſubeuntes fulgure crebro
Terrificent. Duplo efficitur lethalior ictus,
Si manus expectet longo libramine certa
Quem feriat, tum quà feriat: patientia telo huic
Cunctabunda, alys præ cunctus vnica prodeſt,
Et ſtatio & latebræ, & iaculantum rarior ordo:
Ne proprios feriant turba denſante ſodales.
Hinc, reor, ad pugnæ campeſtris munia telum hoc
Non adeò appoſitas lædendi aaducere vires,
Plúſque ſono, & terrore graui, quàm vulnere crebro
Officere, & multas incaſſum emittere flammas.
Vſque adeò, vt recto quum vix centeſima niſu
Dextera collimet, conſtans ſibi, certáque cæpti,
Dum medio pugnæ feruent ardore phalanges,
Deme metum: paucos hæc tradit machina letho.
Quippè aliquà oblongi variet ſi fiſtula ductus
A iuſto oppoſiti contrà libramine recti:
Nil agit, in vacuas ſcandens emittitur auras

Glandula

Glandula, conuexo nequicquàm decidet orbe.
Veh miſero, cuius rectam ſors obuia plagam
Excipit: haud vllo lethum præſentius ictu eſt.
Si numero, quantum præſtaret ab impete: peſtis
Nulla foret Ditis funeſtæ acceptior aulæ.
Nunc tardo eiectas reparans molimine vires,
Pigrior ad plagæ inſurgit momenta ſecundæ.
Parte alia campis ſi pugna inſtabit apertis:
Prome arcus, & prome leues in fata ſagittas:
Haud alio plures telo morientur inulti,
Nec magis, antè manus quàm conſeruiſſe duello
Comminùs indultum eſt, animum deſponderit hoſtis.
Vſque adeò vt vecors volitantibus eminùs armis
Miretur ſolem obductum: dehinc grandinis inſtar
Demiſſam ſegetem ferratam, murmure rauco
Horrendi ſtrepitus: qualem crateribus altis
Ætna refert, tellus ſeu quando immugyt ima,
Tecta mouens, totáſque vrbes reuoluta ruinis.
Corda pauor feriet, oculos attollere contrà,* * Cæſ.
Nimbus in aduerſos telorum atrocior actus
Haud ſinet, inſolitas ſonus exagitabit & aures
Ereptæ offundens mirè deliria menti:
Haud ſecùs, ac torpor ſi quenquam panicus vrget
Immemorem, pigro lymphatum pectora pulſu.
Vt verò & rutilo manantia membra cruore,
Vulneráq; aſpicient, celeri lethalis arundo
Quæ facit antè ictu, penetrata per ilia ſerpens,
Quàm præuiſum oculi poterant diſcernere telum,
Tunc dolor, & mæſti gemitus, funeſtáque tota
Vox acie, intactis etiam, formidine cogent
Stare comas: iam iámque inſtantem horreſcere mortem.
Quid faciant, clypeos poſtquàm damnauerit vſus
Vnica ſpes iſti obſiſtens teſtudine peſti?
Attamen & clypeos fruſtrà obtendiſſe Quirites,

Parthus eques docuit, verſo metuendus ab arcu:
Irruere, & laxis equitatum immittere habenis
Fortè iuuet: ſi non ſudibus ſolertia noſtrûm
Ante pedes fixis, equitum cohibere cateruas
Noſceret, atque alijs acceſſum eludere technis.
Vnde ſimul geminis quum ferreus imber ab alis
Ingruit, & repetens, fœcundis tela pharetris
Ter decies crudo euentu iaculatur in hoſtes,
Nil moror æratæ loricæ tegmina: nudas
Sufficit eſſe manus, ſiue os, aut crura, per omnes
Omnibus haud partes it fida panoplia: ferrum
Hamatum ſi ſe carnem demiſit in imam,
Hæret, & effracto remanet pars vltima ligno.
Sæpè quidem terebrans galeáſque, & ſcuta trilicis
Materiæ, & ſquammas vincens thoracis aheni,
Si chalybe ex puro lectiſſima ſpicula fiant.
Ne memorem, toto paſſim quotus ilia campo
Indignans ducet ſonipes, penetrabile telum
Quum latus, aut nudos ſentit ſæuire per armos.
Tollitur, & fruſtrà retinentem fræna magiſtrum
Excutit, ordinibúſq; acri ceu turbine ruptis,
Aufugit. Haud alia noſtris victoria parte
Sæpiùs, à pauidum quàm turba incepit equorum.
Nunc igitur qui vim maiorem ponit in armis
Igniuomis, pellente retruſam puluere glandem,
Spectet opus numeri: decimum proferre pharetra
Impiger arcitenens, totiéſq; emittere telum,
Quum ſoleat (mirum ni aliquo lethalior ictu)
Antè nouo ſcloppo Vulcani machina tarda
Quàm reboët, longo exanimis pòſt tempore flammas,
Nec quæ ni cunctata diu pulmonibus efflet.
Adde quòd emiſſis vel millia plura ſagittis
Incubuiſſe queant vnà: quando vltimus omni
De numero, læuæ ſublatæ ſpicula ab arte,

Si

Si paulò conuexa magis protrudat in auras,
Illa quidem innocuo proprios ſuperâſſe volatu,
Et diſcent medios ſcitè deſcendere in hoſtes.
Nec minùs emiſſo in conuexum vis ſua telo eſt:
Nam grauitate ruens, vires acquirit eundo,
Et maiora trahit demiſſum fulmina ab alto.
Attamen ipſa ſuas Cyclopea fiſtula dotes
Prædicet, & nemo feralis vulnera teli
Non metuat: iunctis vti qui viribus hyſce
Nouerit ambobus, propria ſtatione, locóque,
Omne feret punctum. Vos ô mea cura Britanni,
Vt quidnam tacito voſmet ſubducitis auſu,
Paulatìm à patrijs, (quænam dementia?) taxis?
Scilicèt, an ſordent veteris monumenta trophæi?
An tantam tormenta trahunt Cyclopea laudem,
Iudicio ſubuecta leui? verſatile vulgus
Dum præfert potiùs quicquid neſcitur? & illa
Quæ toties verbo tenus vltra ſydera tollit,
Non vllum vlteriùs facto traducit in vſum?
Sic noua nec ſurgunt, nec ſtant antiqua: ſed imis
Comptior hæc pubes poſtquàm reſoluta medullis
Deſueuit ſtadio committere corpora aprico,
Spectatrix placitas gaudet laudâſſe per vmbras
Quæ non ipſa facit: num detrectantibus inſtat
Maiorum cenſura potens? num gymnica ſaltem
Pædotriba hodiè quiſquam certamina pangit?
Informans teneros olim maioribus artus?
Curritur? an luctatur? an haſta nititur? eheu
Quis patriæ vindex humeros accommodat Atlas
Hys ſuper? aut veterem reddit vel matribus ipſis
Morem adeò celebrem? paruis puerilia taxis
Brachia gnatorum, paruiſque inſtructa ſagittis
Armandi in poſitum ficta ſub imagine palum,
Qui veteris noménque, odiúmque reſuſcitet hoſtis?

Ne prius annixo genitrix ientacula gnato
Porrigat, in medio telum quàm fixerit orbe:
Ilicet, à paruis ſtarent ſic maxima cæptis:
Nempè ſimul creſcunt tacito cum tempore vires,
Atque vſu inuictum neruis ſuccedere robur
Antè puer, iam mox iuuenis, mirabitur exin
Vir quoque florenti tam formoſiſſimus æuo:
Tota ſuburbanus patriæ ſpes ardua campis
Dum coit, & curuus multa vi cogere taxos
Aſſolet, adductis collimans ſæpè lacertis.
O vtinam ſolido paſſim conamine gentis
Sola forent noſtris hæc vt campeſtria ludis
Arma per intonſi ſoles conceſſa ſerenos,
Cuius amor primus Daphne Peneia, Diui.
Ille quidem auratis comites ſpectaret ab alto
Affulgens radijs: multáque rubedine ſacrum
Os condens, lucere crepuſcula ſera tuberet
Inuitum à placitis abitum teſtantia ludis.
Nunc (licèt antiquos nondum mos aureus arcus,
Nec penitùs Triuiæ templis fixiſſe pharetras
Suſtinet) horreſco quonam ſocordia ſenſim
Tanta iuuentutis queat inclinâſſe labantis:
Mollicies ex quo ſtudijs ſubrepere verſis
Cæperit, & vetitis inuerterit otia ludis,
Ocia, non madidæ pridem conceſſa popinæ,
* Syſtole. *Non* ſphæriſterijs, caueiſue, vbi nobile gallos*
Turba ſolet nugax inter ſpectare duellum:
Nec molles vbi laxa choros triclinia pubem
Eneruo inuitant Cytheream ducere ſaltu:
Siue leues vocibus talos prouoluere in orbem:
Et quæ præterea verbis reticenda modeſtis
Ipſe pudor damno dubitat dixiſſe pudoris.
Vnde hodiè imbelles quiſquis mirabitur artus,
Pulpoſis prauis non reſpondere nepotum:

Audiat,

Audiat, infœlix ferali carmine bubo
Quæ cecinit nuper turrito culmine ſidens.
Scorta, chori, citharæ, calamiſtra, vnguenta, fritilli,
Et redimita roſa in mediam conuiuia noctem,
Balneáq;, & pictæ veſtes, & Medica ſtrata,
Et ſomni pingues per vultus ſolis adulti
Perdiderant olim Graios, pòſt inde Quirites
Mutârunt verſos variarum in monſtra ferarum:
Nunc alios eadem Circeia pocula, porcis
*Supplementa parant comitum ſubiungere * Vlyſſei* * Synæt.
Lapſa retrò poſtquàm conamina prauа iuuentæ,
A cultu videas ità degenerâſſe priori.
Appagè, & hæc (ales) Stygijs cantâſſe memento
Manibus, infauſtum hoc omen diuertite noſtris
Dÿ laribus, liceat mores tinxiſſe modeſto
Surgentes, primam & frugi duxiſſe iuuentam:
Quo ſine, nec caſtris ſucceſſerit vtilis vnquàm,
Nec roſtris, luxu ciuis qui diffluit alto.
Sed nihil inſimuo: & rectæ virtutis amore
Dignum erat has peſtes clara proſcindere voce,
Quæ malè ſurgentis ſpem produnt meſſis in herba,
Enerúntq; animos. Quid enim ſpondere iuuentus
Egregium de ſe poterit? quid denique magnum
Poſcenti patriæ officÿ pro iure rependat,
Diſciplina patrum ſi non retinetur ad vnguem,
Noxia quo totis pellatur blanda voluptas
A foribus, nullam peccandi vt præbeat anſam,
Hys quibus in vitium flecti ſurgentibus annis
Tam facile eſt, poſito quàm cera liqueſcit ab igni:
Quàm vicina ſuos Lais tabeſcere amantes
Fecit: quámque nouos à fratre argentea Phœbe,
Quum propior facta eſt, congreſſu ſuſcipit ignes.
Ergò iterum, atque iterùm imberbem monuiſſe iuuentam
Quid caueat, poſtquàm tota hoc ſe cardine verſat

Spes patriæ, nihil eſt noſtram, quæ publica ſpectat
Commoda, cur pudeat repetito carmine muſam.
Nam neque nunc vanis phalerata poëmata bullis
Tam ſtudeo, quàm res oculis proponere coram,
Nec moror ampullas, aut ſeſquipedalia verba:
Sed prodeſſe volens, ad fontes ſæpiùs ipſos
Vnde operis manat reliqui vis tota, recurro.
Dixi quidem, quæ iura domi, quæ fœdera ciues
Concilient, propria fretos ſtatione, locóq;.
Et docui cultis vti non ſegnitèr agris:
Nec minus æquoreus victum quæſiſſe per artes:
Néue queat patrijs ciues expellere regnis
Incautos quicunque manus congreſſa duello:
Tela manu cunctis ſtatui, propriiſque refixa
Parietibus non inſuetè molirier arma,
Omnibus inſtantis ſuaſi pro parte periculi.
Armatis intacta diu pax ſtabit: inermes
Finitimi bello vexabunt vſque procaci.
At modus, & ſcitis Bellonæ hic terminus eſto:
Quippè manum tabulæ exactæ ſubducere dignum eſt,
Ex quo rauca ſuos dudùm mutâſſe laborat
Muſa modos, tanti ſtrepitus pertæſa canorum,
Ære cauo aſſidue dum reddit buccina, cantum.
Illa fides rurſus cupiat ſumpſiſſe modeſtas,
Et plectro leuiore canens percurrere carmen
Non adeò vibrans: quin ipſe exterritus, æquor
Iam tanta vndarum aſpiciens conſurgere mole
Inflatum, cui ſe non Dijs, non viribus æquis
Vimine texta ratis lento commiſerat vnquàm,
Optem aliò verſis tandem diuertere velis.
Tela etenim atque enſes, & caſtra, & ſtructa virúm vis
Nil placidum, nec lene ſonant, commotior altos
Mars cupit ipſe modos: Marti gratatus ab imo
Impulit incumbens Aquilo ſtridentior æſtus

Pacati

Patati maris, & validis freta viribus egit.
Parce ſed ipſe dato (Borea violente) profundo,
Parce (precor) iam tenſa fatiſcunt carbaſa crudo
Impulſu, & paulùm ſeſe ſubducere tentant,
Leniùs vt reliqui peragatur ſemita curſus.
Nunc placidas opto tranquilli marmoris vndas:
Nunc Zephyros (ò ſi veniant ad vota rogati)
Quàm cupiam extremo metam impoſuiſſe labori.
Fallor? an optantis valuerunt vota precando?
Non fallor: teneris nempè ipſe Fauonius auris
Ecce venit, fratrémque iubet ſecedere toto
Æquore, & algentis perflare cacumina montis,
Stant vbi Byſtonio delubra patentia Marti.
Eſt locus abrupto quà vertice tollitur Hæmus
Aëra deſpectans medium, nubéſque ſuperbo
Stare ſupercilio paulò infrà ſpectat inertes.
Templa procul videas radijs obuerſa coruſcis
(Si quando amotis clarum ſe nubibus infert
Sol genitor, terris quamuis rariſſimus illis)
AEnea tota foris rufo penetralia ſurgunt
Sandyce, ſanguineos Diuiteſtantia mores:
Forma parem circo ingenti complectitur orbem,
Erectis chalybe ex duro, atque adamante columnis.
Hic Deus, & conſors Getico Bellona ſub axe,
Vnanimes, nigro conſperſa altaria tabo
Ante fores oculis luſtrant crudelibus: intùs
Ex adyto ſpecus ad Stygias demiſſior vndas
Seſe aperit, multámque exhalat tetra mephitim.
Quà Dea Tartarijs, furiarum maxima, regnis,
Tiſiphone ſcandit ſuperam illætabilis oram,
Si quando durum immittens mortalibus ægris
Inſani ſtudium per mutua vulnera ferri,
Sæuit, & eiectum iubet in præcordia virus
Serpere, gliſcentes tantilla ab origine cauſas

Dum nectit furor, & gladios hinc, inde miniſtrat.
Huc Aquilo notis poſt quàm ſe rettulit oris,
Immani feſſus ſeſe iactabat in antro,
Procumbens, largáſque trahens pulmonibus auras
Mugitu caua ſaxa imo reſonare coëgit.
Aſt ego pacatas animoſi Aquilonis ab atro
Turbine qui vndarum video ſubſidere moles,
Gratulor, & Zephyris poſthâc, ſi littore ſiſtar
Optato, albentem promitto ab ouilibus agnam.
Flant Zephyri, & vernos ipſa edunt littora odores
Proxima: nunc illos emenſa per æquora montes,
Qui ſe adeò aſpectu primo exhibuere videnti
Difficiles, nigra incincti capita ardua nube,
Paulatìm auguſta video ſe exporgere forma,
Frondentes, viridíſque intextos vndique ſyluæ
Tegmine: iam ſurgunt propiora cubilia Diuûm
Capripedum, intonſis vacui qui aut montibus errant,
Aut gratos ineunt per prata virentia luſus.
Pan medius buccas calamis exercet, amantes
Syluicolæ Satyri, & Nymphæ, plexo ordine in orbem
Indulgent choreis. Nudas exerta papillas
Naïs odoratos capitis geſtamina flores
Colligat in ſertum (puto) quod promiſerat ipſi,
Qui propter recubat, gremio confotus, Amynta:
Oſcula nam iungit iuueni. Mihi frigidus imas
Zelotypo liuor ſerpens vexare medullas,
Tam bona, tam pulchra caperet quòd baſia paſtor
Incomptus, nullo Tyrij ſpectandus ab oſtri
Tegmine, ſed latos humeros conſtratior vrſæ
Pelle ſuper: ſpecie at præſtans, formáque virili
Fortè deam ingenuâ tactam virtute merebat.
Dona mouent noſtras, Danaës poſt furta, puellas,
Quæ fulmum gremio admiſit non inſcia pignus:
Cæleſtûm non vlla inflectunt munera mentes,

Sordidiùs

Sordidiùs pacto formam ſtipulentur vt auro:
Nudus amor precium indignans vbi condat, aperto
Non habet vſque ſinu, & nulla mercede mouetur.
At mihi non æquo paſtoris gaudia vultu
Spectanti procul, æthereas vox miſſa per auras,
Sic ait: (indignus tactare hæc littora plantis)
Si liues, ſi fortè bonis macreſcis opimis
Alterius: Diuûm ſedes regione ſub iſta,
Atque hominum nullo aut paruo diſcrimine proſtant.
Aureus hic etenim ſæclorum vertitur ordo
Antiquam retinens formam, melioribus æui
Temporibus, quando ſubiens argentea proles,
Per caput alterius nondum iurare parabat.
Audiſtin', quæ fortè pij cecinere poëtæ
Solis ad occaſus Atlantia in æquora porgi,
Falices vernante ſolo, & pinguedine tractus,
Mella vbi fronde liquent, & ſpirant cinnama venti,
Sponte ſua incultis ſegetes naſcuntur & aruis?
Hæc tu ſorte bona, & Diuûm indulgente fauore,
Heſperidûm ſecreta vides viridantibus hortis
Clauſtra, & conualles, fortunatóſque receſſus
Tot plectris celebres. Pauci quos æquus amabit
Falcifer, hac poterunt veſtigia ponere terra:
Victor ab Heſperijs ex quo Tirynthius oris
Hûc etiam impulſus fama, & nouitate locorum
Appulit, & primo vix ſignans littore plantas
Polluit hoſpitium cæſo cuſtode, ſorori
Malâque tergemina quondam abſtulit aurea raptor.
Illæ præcipites ſummo de rupe dedêre
Corpora: Saturnus caſum miſeratus acerbum,
Suppoſuit iam iam morituris noſtra puellis
Flamina, & illæſas propria regione locauit,
Multa priùs culpans, imprimis mentis anarâ
Pignora peruigili fruſtrà commiſſa draconi,

Terra parens illos quæ non produxit in vſus,
Semper vt auriferi gemerent ſub pondere rami.
At poſtquàm arbitrio Diui, ſeque, & ſua trina
Conuerſis animis exhinc tribuere ſorores,
Ille ſoli, verníſque roſis, tactúſque virenti
Tegmine, perpetuum latè retinentis amictum,
Progeniem antiquam Auſoniæ traduxit ab oris,
Plantauitque ſuos iſta ſub ſede colonos.
Sanguine qui iam olim mites Aborigine creti,
Creſſa prius, mox illa, hodiéque hæc regna fauente
Numine concordes animis, & moribus ornant.
Olim etiam puris, per tot contagia rerum
Quum profugum profugi terrus ſequerentur, & alto:
Nunc poſtquàm errandi modus eſt, finíſque malorum
Conceſſus, ſtabiles Parcis tribuentibus agros,
Parua manus iuſtum in populum propagine creuit:
Et Saturnicolas ſeſe de nomine dictant,
Quem penes & ſcripti ius eſt, templique poteſtas,
Quod vidiſſe potes clarum lucente ſmaragdo
Planicie in media, vt ſurgens caput inferat aſtris.
Sed quid ego hæc, oculis quæ mox haurire videndo
Liberiora potes? tu proram obuertere ripæ
Falici appropera, atque hauſtis è flumine lymphis
Ora, manúſque ambas ter conſperſiſſe memento.
Finierat: tacitum mihi ſpes accendere pectus,
Lenis & à tergo Zephyrus propellere puppim
Cœperat: innumeri circum ſua corpora cygni
Suaue quid argutæ recinentes gutture Phœbo,
Obtulerant, glaucas vitrei per fluminis vndas
More ſalutantûm: ſpecies ea blanda placebat
Et comitum, & quo non aliud panda oſtia flumen
Fulchrius illabens genitori obuerterit vdo:
Siue ſus celebrent Tarſenſes marmora Cydni,
Siue Syri Chryſorroam, ſeu vellere Colchis

Aurato

Aurato cantata velit præcellere Phasin.
Ast ego dum tanto successu allabor apertos
In portus, paulùm Phœbeos inter olores
Conticuisse velim: quærunt alterna Camœna.

LIBRI SEXTI FINIS.

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Septimus.

QVum simplex Natura boni molimine paruo
Contentis, solidas spes, & syncera refundat
Gaudia, iucundo longùm durantia sensu:
Miror inexpletos humani pectoris ausus
Tum vano absentes res suspirare labore.
Naturam nobis facilem, paruóque tuendam
Dat Deus, æthereos qui nobis indidit ignes,
Iussit & amoto verum disquirere velo.
Contrà alia fallax incumbit opinio parte,
Et rapit auersos studia in contraria sensus,
Illudens vmbris visis, operosáque falsa
Sub specie mentita refert: obuincta Platonis
Quale specu pubes luci contraria spectrum
Parietibus vidit non vnum insistere versis.
Gaudebat nouitate ipsa frustrata inuentus,
Surgentésque auidis oculis tendebat ad vmbras.
Tum (cui fortè specu ruptis excedere vinclis
Contigerat, verbóque ipsas res cernere vultu,

Multùm diſſimiles ſpectrus per inania viſis)
Motus amicorum non digna ſorte, recurrens
Dum clamat, dubia falſos ſub luce cauernæ,
Errare, & verſos puri iubet ætheris hauſtum
Excipere, à pandi foribus qui irruperat antri,
Ridetur ſolus ſapiens, neque proficit hilum:
Quin potiùs pergens, ſannis exceptus amaris,
Fellitur, & pugnos ſentit crebreſcere. Tanti eſt
Intempeſtiuo contra tot tendere vero.
Haud ſecùs ingenua ſimplex ſe fronte beatum
Porrigit, & faciles offert venientibus vlnas.
Illi adeò faciles, ipſúmque parabile ſpernunt,
Nullo alto niſi quod proſtat: ſordeſcit inemptum
Quicquid adeſt, longéque optant inſiſtere caro,
Difficili, vario, vetito, terra vltima Eöis
Quod poſuit clauſtris, vel Doris amara profundo
Condidit antè ſuo, nec montis parcitur vllis
Viſceribus: flauas irritamenta malorum,
Diuitias, ſummo pergit dum cura periclo
Eruere, & nullos auidiſſima condere in vſus.
Hinc exoſa malos, & tantis territa monſtris,
Diua potens trutina terras Aſtræa reliquit.
Succeſſere doli, & fallendi mille caterua,
Quin & vis per aperta furens, manifeſtáque rapto,
Fraus vbi tecta parùm proceſſerat, abdita muſſat
Neſcio quid, vitys impar reuerentia recti.
Ipſáque ſimplicitas, qua ſola ſydera adibat
Primus homo, varia iamdudùm operoſior arte
Vix audet duplices ad cœlum tollere vultus,
Conſcia commiſſi ſceleris, vitæque Deorum
(Neſcio quo Geny ſuaſu) mortale relictæ
Ob donum: damnoſa gulæ dum crimina ponit
Ante oculos, veſtémque vnà cum crimine, noſtræ
Acceſſiſſe cuti corrupta mente reuoluit.

Horum

Horum ergò num cælicolas conſortia quiſquam
Ferre putet? num pura Dei natura beatis
Suſtinuit lucis, & amœnis ſeæibus horti
Impuros habitare admiſſa labe parentes?
Vnde genus mortale ſumus, patriáque negata
Nunc profugi toto miſerè diſpergimur orbe:
Nec modus, aut requies: hinc vrget callidus hoſtis
Cauſa mali, ſocijſque exultat liuidus vmbris:
Hinc (ô iura Deum, & ſocialis teſſera vitæ)
Ecce viro vir damna ſtruit. Genus omne ferarum
Non adeò noſtri ſitiens ſe ſanguinis infert,
Excita quàm ſtimulo rabies humana ſuopte.
Nec ſatis hoc: hoſtem ne quis ſibi defore dicſet,
Ipſe repugnando proprijs contraria miſcet
Spicula viſceribus. Nuſquàm pax: agmine denſo
Affectus varij circum præcordia certant,
Et miſerum per mille cruces renuentibus vſque
Diſſidijs perdunt. Sic læuas mordicus artes
Dum ſequimur, partéſque operoſa ſcientia ad omnes
Neglectis Dijs auſpicibus ſine lege cietur:
Corruit infirmo ſpes hæc innixa bacillo,
Et reuoluta luto incaſſum ſeſe erigit alto.
Irrident Superi audacis molimina cæpti,
Atque indignantes (quoniam, quæ ſemita nobis
Natura duce monſtrata eſt, contempſimus artis
Arbitrio) hanc pœnam infligunt, erroribus actis
Vſque per anfractus cæcos, & lubrica labi.
Atque ita qui niueis olim candore liguſtris,
Præſtitimúſque ipſis natiua albedine cygnis,
Dum Deus, & melior rexit natura ſequaces,
Nunc varij atratos cornos nigredine furua
Induimus, Superóſque (vt amabile pectoris album
Deſierit) dudum auerſos contagia tanta,
Cernimus hinc pleno ſeſe ſubducere paſſu:

Siue per æthereos tractus, & lucida regna
Semotum & placidum degentes molliter æuum,
Siue ſub antiquo, Heſperidum per culta vireta,
Saturno procul à roſtris, aulâque, foroque
Noſtratum nimio cultu potiora ferentes
Simplicium arcano recti conſortia ſenſu.
AEquum erit hîc igitur noſtro deſcribere verſu,
Florentes ſine labe locos, & amœna bonorum
Prata, & fructiferos non vllo ſemine campos.
Fas mihi ſit luſtrata loqui, quæque integer hauſi
Hiſce oculis, efferre foras: ita iuſſerat ipſe
Qui Deus illa tenet profugus lætiſſima regna,
Solamen curarum ingens: nam fata ſororum
Expulſo Iouis imperijs, hijs attamen oris
Orbe procùl reliquo innocuos celebrare receſſus
Indulſere ſeni: quamuis ea cruda ſenectus
AEternúmque Deo pubens reuireſcat in æuum.
Nunc etiam parua ea cura adiungere ſceptris
Aſtræam imperij comitem, & communibus aris,
Par maneat, quæ antiqua fuit, promptiſſima nullo
Vomere quum fruges tellus proſciſſa ferebat.
Illa epulis, victúque vna, templóque recepta,
Læta ſuper tali puras deſcribit honore
Saturni leges populo: quibus addere quicquam, aut
Demere, ſtructuram fuerit peruertere totam.
Vis ea quippè breui pollet ſub carmine ſenſus
Ingenui, vt cana pro maieſtate, nouator
Non auſit planis nebulas ſuffundere dictis:
Aut aliò torquere aliò tendentia verba,
Dum breuitas ſuccincta placet, nec fallere promptum eſt,
Cuilibet ex vulgo nota eſt quum forma loquendi
Simpliciter. Gemino ſi quid repetatur ab ouo,
Tunc ò tunc dubitâſſe potes: latet anguis in herba,
Quandò per ambages excurrit rabula: quandò

Pellibus

Pellibus Attalicis centum, foliisue papyri
Bis totidem, nequeat se exoluere tot labyrinthis
In sese incurrens: rudis, indigestáque moles
A cælo ad manes demittitur: & tamen imo
Vel primum caput edicti concludere versu
Difficile est nostri iurisprudentibus, artem
Battologam longo per verba retexta paratu
Dum magis obscuram nigra lolligine rediunt.
Longè aliud rudibus succincta, atque horrida præstat
Disciplina viris. Nihil hic Astræa laborat
Qualitèr inter nos, deflexo tramite recti,
Tot scelerum formis nequicquàm ferre medelam
Nititur (ipsi adeò rediuiuis surgimus hydris)
At faciles in verba viros, paucissima dictans
Allicit: illi imis excepta reponere pergunt
Carmina pectoribus. Vidi quum templa subirem
Structa Deo, & cippo legerem quæ insculpta fideli
Ante fores stabant, terno concludere versu
Omne opus hoc Diuam, vitæ melioris alumnis.
Mente Deum reputa memorem fandi atque nefandi.
Quod satis est queras Naturæ è fontibus ipsis.
Te metire tuo: ciuis fac ciuibus adsis.
Pauca quidem, at largo pollent hæc carmina sensu
Difficile est, atque Herculeo par pugna labori,
Insuetis, modulo hoc sese componere: si non
Cura altrix, mos & patrius meliora reponant.
Qualitèr Hesperidum videas per amœna vireta
Semideos homines aurai simplicis haustu* *Dixresis.
Vsque hodiè afflatos, reliquis excedere, quantum
Pallenti rutilans plumbo sese exerit aurum.
Quippè, quòd à Superis maius ne vota requirant
Vlla hominum, quàm quòd mens sana in corpore sano
Adsit, freta bonis quæ prostent, & mediocri
Insistens, nil vltrà animo profusiùs optet,

Hic, tibi non veterûm depingent ſcripta ſopherum,
Vera ſed effigies expreſſa in moribus ipſis
Viuentûm, atque habitu totius corporis, annos
Qui vegetos ſemper ſuprema ad tempora ſeruent.
Sed libet hȳs etiam paulò diffuſiùs apta
Indulſiſſe mora, & ſeriem pertexere cunctam.
Primùm equidem ſimulac prora ſe littus amicum
Exhibuit, ſaltúque leui florentibus herbis
Ingentis librata dedi veſtigia prati,
Accurrere viri miſtim, faciléſque puellæ,
Vultu hilari: neque Naïades, Faunique bicornes,
Semideique alȳ vitârunt hoſpitiis vllos
Congreſſus: poſtquàm non hæc ſine numine Diuûm
Regna peregino cuiquam contacta ſciebant.
Quin age fare, hoſpes, quis te Deus iſta per vndas
Littora adire iubet? quæ cauſa viæ, atque laboris?
Quèis ego ſic placidè contra reſponſa parabam.
Ne verò (ô Superis nimiùm dilecta propago)
Querite, quæ tacito contingunt ordine Diuûm:
Imperiȳs correptus agor, maiórque fatigat
Me Deus, obyciens tumido non ſponte profundo.
Nam feror, atque humili ſolus freta concita lintre
Hactenus euolui: tandem vox miſſa per auras
Hoc requiem portu, & fuluis promiſit arenis.
Sed neque remorum impulſu, neque lintea pandens,
Arte ratem hûc vlla flexi: blandiſſimus vltrò
A tergo Zephyrus miti crebreſcere flatu
Inſtitit, ac veſtris inuit ſuccedere ripis.
Vos (ni vana fides fallit ſub imagine pulchra)
Diuinum genus eſſe reor: date ſedibus iſtis
Hoſpitȳ pro iure ſocis communibus vti:
Si licet, & mea fata ſinunt: non oppida viſum
Hûc aliena Sinon venit: metus iſte ceſſat,
Si quis ab ignoti aduentu ſeſe hoſpitiis infert.

Talibus

Talibus oranti dextras in fœdera iungunt,
Et largam immittunt verbis spem lenibus vltrò.
At cui canitie multa veneranda senectus
Maturos capitis, barbaque asperserat annos,
Optimus (illud erat grandæuo nomen) Iarchas
Dux populi, & morum custos, idémque sacerdos,
Qui solus subiens adyti penetralia, vulgo
Præ foribus stanti responsa efferre solebat:
Has senior miti fudit de pectore voces.
Quisquis es, accipimus venientem, & sedibus istis
Hospitio fouisse breui dignabimur: vltrà
Carnuoro nulli castis fas sidere terris.
Nunc tua te pietas, & quod tibi numen amicum
Adfuit, hæc vnà nobiscum inuisere templa,
Qua vicina vides, faciet: licèt alta prophanis
Relligio obsistat, sacratum insistere limen.
Primus erit Numen labor hic tibi ritè precandi:
Quæ Dijs consultis fiunt, sacrisque litatis,
Faustius extremam pertingent ordine metam.
Dixerat, & medio sese agmine iunctior infert,
Me comitem à læua statuens: circumflua turba
Vnà ingressa viam, studio nos cinxit in orbem.
Iamque propinquabant templo, iuuenilia puro
Graminis intacti quod vicerat ora virore.
Molem simplicitas non affectata decebat,
Affabram, & laterum vasta compage stupendam:
Sed quam nulla manus Polyeleti sculpserat, aut qui
Palladia proprios incluserat egide vultus.
Vt verò aduentum est, bipatentes cardine verso
Sponte sua valuæ patuère, atque atria largis
Emicuere intùs spacijs, rutilantia fuluo
Vndique, ceu Phœbi radijs, instrata metallo.
Ante fores venerata Deum, ter poplite flexo,
Prona preces fudit concepto carmine turba.

Ipſe pio ante omnes ſtudio grandæuus Iārchas
Qua foribus vicina rudi ſtetit ædita ſaxo
Ara, æuo ſpectanda, & relligione parentum,
Dona focis cumulans libamina thurea caſtis,
Et ſalſas fruges, & farrea liba liquenti
Lacte ſuper ſpargens, cædíſq;, & ſanguinis expers,
Innocuo Diui placabit Numina cultu.
Tum demùm manifeſta oculis (mirabile dictu)
Corpora cæleſtum, formaque ex æthere puro
Conflatæ, faciles ſeſe obiecere piorum:
Numine qui afflati tanquàm propiore, ſilebant
Muſſantes, tenſíſque vrgebant ſydera palmis.
Quum, ne ſolus ego ritus tempſiſſe viderer
Aduena ſolennes iſtos, curuabar & ipſe,
Plena Deo geſtans iam pectora. Nempè videbam
Vt ſolio Pater antiquus ſe falcifer aureo *
Componens, læuam Aſtræa tutante, ſedebat,
Maieſtate Deo digna pleniſſimus oris
Syderei, atque habitu ſupra mortale coruſco.
Nec mora, ſacratas ſoluit quum pectore voces,
Hæcq; ita dicta dedit. Peregrinum adducite coràm,
Et ſolum in medio digreſſi linquite Fano:
Pauca priùs, nulla pallentia pectora culpa
Quæ reſcire nefas, iſti ſine teſte locutus
Pòſt reddam veſtris conuiuam accumbere menſis:
Dignus enim cui vos ſtudium præſtetis, & hæc eſt
Hoſpitij pro iure mei ſententia iuſſi.
Tres maneat ſoles, veſtrorum à quolibet omni
Officio cultus: quarto quid denique agendum
Conſtitui vlteriùs, res ipſo tempore prodet.
Tum poſtquàm ceſſere omnes: Saturnus amico
Me pater en repetitò affatur blandior ore.
Chare puer, ſi fata darent, te ſedibus iſtis
Perpetuum aptarem comitem, propriúmque referrem.

* Synær.

Nunc,

Nunc, quoniam obſiſtunt labes & originis, & mos
Impurus, teneris qui te præuertit ab annis,
Non potes integrum nobiſcum hic ducere tempus.
Attamen hæc poteris duris ſolatia rebus
Efferre, & rediens popularibus ordine geſta
Narrauiſſe tuis, hæc te vidiſſe beata
Littora, dignum habitum, cui ſe cæleſtia viſu
Corpora, congreſſúq; iſthic committere aperto
Non inuita, epulis & ſuſtinuère ſacratis.
Nec tu, chare puer, caſu hæc tibi tanta fluenti
Obueniſſe putes: ipſe huius muneris autor
Extiteram, priùs ac ventoſa per æquora vectum
Te Zephyrus dicto incumbens hijs intulit oris.
Nempè tuos nobis iamdudùm Aſtræa labores
Inculcans, non inuitis euicit, vt iſtam
Haurires oculis noſtratùm & pectore formam
Viuendi: vnde alijs referens oracula Diuûm
Antiquo poſsis populos inflectere cultu,
Præcipuéq; tuos diuiſos orbe Britannos.
Quos quoniam Oceanus tumidis circumfluit vndis
(Vt mea regna vides circundata marmore eodem)
Et ſi toto alia eſt terrarum vlla inſula tractu
Huic noſtræ ſimilis, vix inferiora reponens,
Non abſurdè aliquis ſtudio peregrina pererrans,
Heſperidûm ſtatuat veſtram à regione ſecundam:
Seu nemorum iuuenile decus, ſeu perpetuum ver
Veſte ſuper totos viridi conſternere campos,
Seu florum patulos per tot diſcrimina vultus,
Et liquidos fontes ſalienti gurgite cernat
Certantes pictis immittere floribus humorem * Hypermeter.
Argento ſimilem, ne quid clementia cæli
Quanta viget, memorem: aut ſuaues blandi aëris hauſtus.
Hinc mihi communi procul à contage malorum
Semina ſi luxus frugali excludere vita

Nequitiam, & penitùs ſurgentem excindere in herba
Brittannis animo fixum, immotúmque ſederet,
Spes eſt, velle Deos iterùm ſuccedere veſtris
Sedibus: vt nemorum tacti frondentibus vmbris,
Plus verò puris animis, & pectore puro
Veſtrorum (quæ philtra Deos ante omnia captant)
Per iuga, per lætas valles, diſcrimine paruo,
Humanos celebrent, quales hoc littore, cætus.
Ne verò, ne quære, Deos quo crimine læſos
Exceſſiſſe olim terris euenerit omnes.
Non locus hic veterum cauſas repetiſſe malorum,
Nec qua, me ducto, mortalia pectora culpa
Suſcepere Ionem: ſtetit hæc adamantina Parcis
Mutati, ob ſcelerum facies, ſententia mundi.
Si qua tamen, ſi qua eſt veteris præſtantia vitæ
Semideis propior, ſi quid differre putatis
Gaudia perpetuo longùm pendentia filo,
Hys, quibus abrupta per tot ludibria ſortis
Non ipſi reges ſuprema ad tempora pollent:
Ferte retrò greſſum, & conuerſo inſurgite clauo.
Nunc procul à primo mortalia pectora fonte
Currentis fluuij deuexis vorticibus ſe
Commiſere, leui ſtudio peregrina videndi.
Quóque magis pergunt (qualis qui ex Alpibus vdis,
Suſcipit innumeros in ſe Padus impiger amnes)
Dilatare vident fluuium ſua ſepta: ruentes
Hinc atque hinc alij miſcent dum turbida riui
Brachia, congeſto fœdè inficientia limo,
Puros primitio latices qui à fonte fluebant.
At fluuius ſumptis animis turgentior æquo,
Tranſiliénſq; humiles contempto margine ripas
Irruit, & cultos latè ſuperobruit agros,
Multa mouens, audétq; mari concurrere aperto.
Hinc patulis vaſtum ſeſe dum faucibus effert

In

In pelagus, perculſa vndis, Auſtriſque carina
Fluctuat, & tantis demùm congreſſibus impar
(Heu mortale genus) quàm vellet marmora ſæui
Nunquàm iſthæc læuo tetigiſſet ſydere ponti?
Quippè omnem ſuperans artem vis cruda procellæ
Ingruit, atque minax crebrò ſtat fulgure cælum,
Horrendum ingeminans diſploſa è nube fragorem.
*Quid faciant? repetant fauces? & fluminis * alueo* * Synær.
Aduerſo cupiant fontes petiſſe relictos?
Scilicet, vt cupiant, tanta caligine merſis,
Vnde redire viam dabitur, ſi non Palinurus
Fortè Deus quiſquam temoni adſiſtat, & altas
Attollenti vndas Neptuno inſtructior obſtet?
Sic auibus tandem quæſita ſcientia læuis,
Præclarum quiddam ingreſſu promittere primo
Dum ſatagit, vanóque inflat mortalia faſtu
Pectora (ceratis qualis qui ſydera pennis
Icarus, immodico nimium vicina volatu
Senſerat) in medio mortales æquore ponti
Spem mentita ſinit fruſtrà oblucrarier vndis,
Obturet decimus dum verba nouiſſima fluctus.
Quantò rectius hoc? ſi res ſibi ſimplicis vſus
Natura monſtrante homines, quantúmque neceſſe eſt
Quærentes, animis inuenta ſuperflua vaſtis
Nulla terant? quid enim tranquillum immenſa cupido
Mentibus abſentes res ſuſpirantibus indit?
Quod poterit maius placidos peruertere ſomnos
Tormentum, irrequieta animi quàm cura reuulſi
Inuidia, ambitione, gulæ, Veneriſque proteruis
Illecebris? quidnam canos præſentiùs infert,
Quam victu, & ſtudio morbus contractus iniquo,
Qui medio obſiſtens, extrema affectet vbique?
Vnde hodiè veſtrúm quotus eſt, longæua ſenectæ
Tempora qui videat? vobis, qui luſtra, peregit,

Quot ſibi Zodiaco ſtatuit ſol annuus aſtra,
Iam capularis erit, tremulóq; innixa bacillo
Membra ferens, ægrè languentia ſtamina vitæ
Deſpondiſſe volet, iam iamque abrumpere filum.
Hȳs verò (tantum mos, & natura tulêre)
Vix puer eſt ſimiles æquans regionibus annos.
Mille datur noſtris Phœbi ſpectâſſe labores
Exactum totiès repetentis iugiter annum,
Febre procul, morbóque omni, curáque medendi.
Terminus hic olim vitæ ſtetit omnibus idem,
Quot vicibus frondere licet poſt frigora quercum.
Ergò ſi quibus hîc, illîc rationibus eſſet
Imbuta, ingenuè totam traducere vitam,
Stirps hominum, nimio fata impendentia luxu
Quæ accelerat, propriaq; manus violentiùs infert
Naturæ innumeris per tot contraria ſucis,
Paulatìm amiſſos iterùm ſibi creſcere longa
Natales ſerie, & maiores corporis artus,
Sana, valénſque ipſum miretur aduſque ſepulchrum.
Hoc etiam extremis ſummum ſubiungere dictis
Humani generis ſuadet iactura, dolori
Quæ mihi ſemper erit (quamuis contemptus ab illis,
Stare meas videam ſine thure indigniùs aras)
Vt mala mens fœdo plærunque in corpore ſordes
Ipſa ſuas prodit, mores cenſentibus oris
Ex habitu, ſic alta lues à ſanguine ſenſim
Corrupto, ſociam inſecit rubigine mentem.
Perdita mollicies, ventríſque operoſa vorago,
Læſerunt animæ priùs organa: deinde tumenti
Bile iecur, largáque implere cupidine venas
Cœpere, & ſenſus ad ſe transferre miniſtros.
Sic animæ obiectis vis tota exercita falſis,
Quantumuis ratio, quiddam luctata, reclamet,
Corporis it pedibus miſerandè in verba magiſtri.

Vnde

Vnde hodiè ſcelerum denſata examina perdunt
Tot mortale genus, & pergùnt pellere Olympo.
Quòd ſi pura foret viuendi forma prophanis
Reddita, veſtitu, & victu contenta modeſto,
Quæ non vltra ipſos naturæ adſciſcere quicquam
Primitios vellet motus, quando omnis abeſſet
Luxus, & ad primos conferret ſingula fontes:
Nulla foret totum regnandi ſæua per orbem
Ambitio, non vis, crudis ſcelerata rapinis,
Non odium, non liuor edax mortalia cæco
Pectora præſtruerent, & ciuica iura tumultu.
Denique, contentis paruo, non Serica veſtis,
Non tabulæ, non ſigna manu fabricata Myronis,
Non ebur, aut pictis cænacula ſtrata tapetis,
Non orbes citrij, cunctiſque nocentius aurum,
Humanas adeò raperent in deuia mentes,
Præſtigijs, vmbriſque ſuis, quæ diſſita pulchram
Oſtentant ſpeciem, verùm propiora caducos
In fumos reſoluta abeunt caligine oborta,
Nec ſolidum, aut quicquam poſſunt promittere certi,
Hijs, qui falſa leues pro veris gaudia captant.
Cætera tute oculis hic colluſtrare, meóſque
Quàm præſtent alijs, liquido diſcrimine poſſis
Conijcere: inde tuis tria te poſt lumina Phœbi
Euectum Zephyri auxilio per inane, reponam.
Ille meos olim reuerentior ordine iuſſus
Ferre ſolet, ſedóſque iſtis habet incola regnis.
Dixerat: ingentique oculis ſplendore coorto
Non faciem vlteriùs Diui, non templa videbam.
Vſque adeò radijs adyti interiora coruſcis
Fulgebant, ſuaues fundente ipſo aëre odores,
Quales, non Arabûm ſaltus, Panchaïca rura
Vlla ferant, ſed nec Phœbi terra vltima tractu
Eöo quæ dives equos emittit anhelos.

At pius ille Dei mystes, venerandus Iarchas
Accedens, prensánsque manum, mihi lumina frustrà
Tendenti huc, illuc, porrectáque brachia ventis,
Affuit, ac templi foribus transmisit apertis.
Inde vbi paulatim pulsa caligine, densæ
Discessere oculis nubes, visusque facultas
Reddita, consuetas potuit discernere formas,
Assusos vidi indigites, ciuésque beati
Littoris: ipse choros Nymphis comitatus agebat
Syluanus: tum pone sequens stetit ordine longo
Spectanda, alternis pueróque & virgine pompa.
Pan calamos inflare leues occeperat, hirtum
Fronde caput pini cinctus, modulamina cantu
Tota manus Satyrûm excipiens postrema sonoro,
Si qua viæ fuerant fallebat tædia: lucum
Donec lata cohors, comes & grandæuus Iarchas
Deuenere sacrum: quem, quo formosior ipse
Visus erat, tanto formosi pignora maior
Relligio est nostra non explicuisse Camæna.
Quippè immensa stetit longos concreta per annos
Sylua, viresçentes præbens venientibus vmbras,
Natura dubium, an texta concinnior arte:
Ars dedit implexos ramos per mille figuras:
Fœcundi Natura soli prælatior arti,
Aëryis steterat cedris, multáque cupresso.
Sed neque glandiferas quercus, quæ verticis alta
Vmbratum longo signabant limite terram,
Nec densas deceat ramosa cacumina fagos,
Aut platanos siluisse, vmbris frondosa recessu
Brachia porgentes, nec qui nitidissimus vndas
Prosiliens è rupe caua, fons murmure rauco
Extulit, & medium secuit nemus, ipse retortos
Mæandri de more in gyros sæpè recurrens:
Haud secus ac laribus si quum decedit amatis

Singula

Singula cauſatus rurſum redit, inque cupitæ
Coniugis amplexus, & mutua pignora coniux
Retrò agitur, nectitque moras non inſcius omnes.
Parte alia cicures arguta voce volucres,
Vt nemus, & caua ſaxa ſuper reſonare docebant,
Quinetiàm mites poſita feritate leones,
Atque lupos, pictóque immiſtos tergore lyncas,
Securis eadem paſſim per paſcua ceruis
Dignum erit hic aliquo ſaltèm perſtringere verſu.
Quippè homines, nec adhùc maculato pectoris albo
Heſperidùm innocui quales in ſaltibus errant,
Tale ſtat innocuo fretum genus omne animantum
Humanì ſtudij exemplo. Nos fœdere rupto
Semina lædendi reliquis immiſimus olim
Prima feris, noſtráque truces nunc cornua culpa
Expediunt tauri indomiti: conſurgit in vngues
Tigris, & incuruo ſus perforat ilia dente:
Et meritò. Quid enim? noſtris violentia caſtris
Militet, hys nullum vi vim propellere fas ſit?
Chara Deo reſtant ſua pignora, quæque creauit,
Et ſeruata cupit. Qui primus fœdera ſoluit,
Ipſe luat, totidémque hoſtes, quot & antè miniſtros
Sentiat: hæc labis lex antiquiſſima reſtat
Contracta, imperio poſtquàm priuamur auito,
Nec ſeruile genus ius vltrà in cætera habemus.
Hic igitùr ſpondis poſtquàm per gramina primi
Diſcubuere Dei, maiorúmque ordine longo
Canicies, tum deinde virùm robuſtior ætas,
Illa tamen iam tum defuncta virentibus annis,
Maturæ & propior poſt ſæcla exacta ſenecta,
Aſtitit allatis epulis ſuccincta iuuentus
Prona miniſterio. Menſas frugaliter ipſas
Sola Ceres clauſit, præter qua hortenſia culto
Quiſque ſuo in medium bellaria protulit horto.

Parte alia matres, eadem per gramina, eodem
Ordine, ſeiunctis tacitæ conuiuia ſpondis,
Tantùm virginibus peragebant curta miniſtris.
Delicias mora nulla nouas queſiſſe proterue
Hijs poterat, paruo ſublatis tempore quadris.
Nec gula conditæ damnoſa venena culinæ
Contentis modico & frugi ſuperaddere quibat.
Nulla ſitim vitis Lenæo tincta furore
Explebat, nec fortè Deum te (Bacche) putabant
Fonticolæ cyathis contenti ſimplicis vndæ.
Poſtquàm exempta fames, iam non cratera coronis
Græculus incinctum ſtatuens, certamine fædo
Vrgebat ſocios certa ſub lege bibendi.
Surrexere omnes: Saturni ante omnia laudes,
Quum breuis, at pleno cantu concluſerat hymnus.
Inde cateruatim patulæ ſub tegmine quercus,
Quæ medio cunctis ſtabat procerior horto,
Membra reclinabant. Muſcoſa ſedilia tellus
Attalicis potiora dabat (me iudice) lectis.
Inde manu poſtquàm alta ſilentia iuſſit Iarchas,
Surrexit ſenior quidam, cui ſorte diei
Illius incubuit munus reſidente popello.
Quippè ſenum ſtat cura iſtis pro more vetuſto,
Siue Deum laudâſſe bonum, cunctique parentem,
Quod mare, quod terram, quod cælica regna creârit,
Siue aliquam pleno de tot virtutibus ore
Deſcriptam pubi commendauiſſe minori.
Vnde hodiè hic iuſtum, cras alter fortè modeſtum
Prædicat, & quis ſit ſedati pectoris vſus.
Hic crapulæ, & luxus damnoſa pericula taxat,
Ille malam inſequitur per tot diſcrimina pluris
Quærendi rabiem, & ſacros Polymeſtoris æſtus.
At facunda ſenex ſuſpenſis auribus ora
Qui ſua tum ſoluens verborum diuite vena

Impulſam

Impulſam huc, illùc turbam, ceu vecte, mouebat
Totus in hoc, priſci laudabat maſcula ſæcli
Corpora, quæ non tam quicquam ſuperaddere iuſto
Curabant, nimio potiùs quàm demere, ſi qua
Re poterat ſimplex, nullo caruiſſe periclo
Humanæ ratio, & Naturæ perintegra vitæ.
Quippè hominem à reliquis quum ſola animantibus oris
Erecti ſpecies diſtinguat, lucida ſpectans
Aſtra Poli, internóque viget qui ſpiritus igne,
(Seu mens, ſeu ratio, vis hæc interna vocetur)
An non turpe homini, purgandum atque omnibus eſſet
Helleboris, veræ quærenti inſignia ſtirpis,
Oſtentare cutis ſplendentia tegmina, veſtes,
Ipſum animum (Cereris ceu ſacra abſcondita) nuſquàm
Proferre? immò etiam vinctum immerſúmque tenebris
Condere mentito vanæ ſub tegmine byſſi?
Tanquàm aliquid byſſus virtuti conferat, aut non
Simia iugè foret, quantumuis ſe induat oſtro.
Simia, vel barbæ faceret nota Stoicida ſtrum:
Aut demùm externo indigeat mens nuda paratu,
Quæ ſi pulchra viget, per ſe formoſior ipſa eſt:
Vt magis arridet detracta veſte puella,
Quàm vetula omnigenis ſine prodeat illita fucis.
Ergò etiam veſtis narrabat ſimplicis vſus
Quis foret, & quantum tremulis indulta lapillis,
Curáque Achæmenio quæſitis æquore baccis
Officeret: ceu iam manifeſta inſania pridem
Deliris animis pleno ſubreperet æſtu.
Nec tacito intereà, quicquam placatior, ore
Tranſiluit Tyrij ſanie conchyle profundi
Nobile: nec ſuccos alios, quos miſcet ahenum
Velleribus quæ præbet ouis candentibus vltrò,
Si candor varios natiuus fortè iuuaret,
Lanáue Ericthææ donum venerabile Diuæ,

Queis pretio immani non ipſa holoſerica per ſe,
Nec ſatis infamis depexa ex arbore penſi
Lanugo faciunt, phrygiano fruſta labore
Ni conſciſſa ſuper, quin ipſa & fimbria, veſtis
Materiam exæquent opere, & dementibus auſis
Sartorum: vnde alijs tanta eſt patefacta refuſis
Lerna malis, cauſam ex cauſa nectente catena.
Ingemuere omnes, fratrúmque infanda ſuorum
Crimina (nempè homines etiàm quibus vltima Thule
Vbera præbet inops algentia, ſemine cunctos
Cognato agnoſcunt genitos, fratréſque fatentur)
Plorauere, aliquam optarunt & denique mentem
Hijs quoque, mutato in melius reſipiſcere faſtu.
At mihi, dum tales ſenior dabat ore querelas,
Sæpè pudor ſtimulans ſuffuſa per ora cucurrit.
Conſcia veſtitus deliramenta ſuperbi
Ipſe mei nam mente colens, tum corpora villis
Iſtorum contecta, aut craßis fota lacernis,
Damnabam ingenuo commenta ſuperflua voto
Noſtri orbis, puróque iſtorum tegmina more
Diſcupiens, in me cunctorum verſa ſtetiſſe
Ora, peregrina culpandum veſte putabam:
Obſtupuíque, nouo qualis ſub marmore gnatis
Orba ſuis Niobe: attonito quum lumina vultu
Sic mea ſtare videns deiecta, hæc infit Iarchas.
Erubuiſſe tuum hoc (fili) mihi ſollicitat ſpem
Eſſe aliquem melioris adhúc mortalibus ægris
Propoſiti ſenſum reliquum, nec pectora callo
Omnibus ex æquo vitiorum obducta rigere.
Tu modò viſa memor rediens narrâſſe memento.
Nec dubito: at grata eſt requies alterna laborum.
Aureus Oceani iam gurgite præcipitat ſol,
Veſper & atratas quamprimùm nuntius vmbras
Noctis, & incuruæ præceſſerit ora Diana:

Surgamus:

Surgamus: vos ô ſocij quò cuique cubile eſt,
Pergite, at hic noſtrus per opaca ſilentia tectis
Dum repedans Aurora rubet, ſucceſſerit hoſpes.
Iſta ſed exacto me plenè exponere verſu
Cynthius admonitor non vult: nam vellicat aurem,
Excerptíſque iubet paucis, vt cætera curſim
Expediam, iuſta memor vltima claudere meta.
Parendum eſt, & multa ſciens indicta relinquam.
Nam neque vix credenda alys deſcribere ad vnguem
Proderit, aut illud non hic imitabile frugi
Illorum, iuſto explicuiſſe volumine refert.
Auribus, atque animis alienis: mollius ex quo
Viuere nunc iſtic placuit. Tria lumina Phœbi,
Et totidem noctes illic tranſegimus, omni
A populo Heſperidum ingenuo candore medullis
Ex ipſis, imóque libentèr pectore foti.
Nec tria, ter centum vicibus ſi lumina Phœbi
Talia fulſiſſent oculis gratiſſima noſtris,
Crediderim paruo vel temporis interuallo,
Mi curam potuiſſe lares repedare videndi.
Talis erat numeris ſpecies obiecta beati
Plena ſuis, quantum mortalibus ætheris alti
Nondum etiam indigenis, concedant inuida fata,
Inuida, ni noſtro liuentia crimine. Gentem
At qualem hanc hominum? quàm plenis ſuccida vidi
Membra toris? roſeos viuaci & lumine vultus?
Forma parùm certè Superis conceſſerat ipſis:
Siue Deæ luuore haud vna in virgine tangi,
Idæo poterant memores ſub iudice litis.
Seu puer inſtantes iam tunc gratiſſimus annos
Signaret dubio, niue colluctante, rubore,
Seu criſpam imberbis per eburnea colla fluentem
Cæſariem traheret, non vnius ignu ephebus
Obliquo nympha ſed diſſimulantis amorem

Lumine: flauentis ſeu formoſiſſima barbæ
Sylua viro iuſtis ſtaret maturior annus,
Siue ſenectutis geſtans inſignia quiſquam
Albentes traheret venerabilis ipſe capillos,
Quilibet eximiæ viſendus imagine formæ
Pulcher erat: qualem plenè laudâſſe per omnes
AEtatis poſſit numeros ſpectator Apelles.
At ſi animi dotes, formoſo à corpore quiſquam
AEſtimet, has oculis tanquàm ſua corpora prodant
Candida cunctorum, quis poſſit pectora viuis
Depinxiſſe modis, ſeu paruis rectiùs vmbris?
In tanto populo mores, actúſque reuoluens,
Nil non eximium, nil non laudabile vidi.
Imprimis commune bonum ſocialitèr omnes
Curabant, opibus generoſo pectore temptis.
Nullus amor nummi, non vlla ſuperbia mentes
Torquebat titulis inſudauiſſe modeſtas.
Nil erat æquales inter, quo roderet vnguem
Liuor, ab alterius ſuetus macreſcere opimo.
Vna fuit victus ratio, veſtitus & vnus
Omnibus: ingenuo Naturæ ſingula ſine
Dum penſant, modicóque nihil ſuperaddere ducunt
Eſſe bono ſummo propiùs, quàm plurima vanè
Quærentes medijs fruſtrari, vt Tantalon, vndis.
Prætereà, ne quid, non æquo pondere partem
Obrueret, partem ſubtracto faſce leuaret,
Mutuus hic cunctos labor, & data dextera in orbem
Vrgebat: ſtudium poſtquàm populare fluebat
Communem communi opera tutarier & rem,
Et prolem, & canos exacta ætate parentes.
Hinc ope, tum tenero certabat amore viciſſim,
Alter in alterius propenſus commoda: ſacri
Quippè Deum generis quicunque extare parentem
Mente vigens reputat, mortalibus æthere ſummo

Dimiſſos

Dimiſſos animæ clauſtris geſtantibus ignes,
Nunquàm animo immani gratis ingratus haberi
Eligat erga hominum autorem, generiſque propinquos
Quos ſciat imbutos eiuſdem particula auræ,
AEquatúmque animi nactos cæleſtis honorem.
Dedecus hoc noſtræ proprium propaginis eſto,
Noſtro immitis amor ſe tantùm vt diligat orbe,
Se colat, omne volet tacitus ſibi cedere votis,
Deuoret atque oculis, quod terra, quod vnda, quod aër
Continet, & nunquàm ceſſet ſceleratus habendi:
Iſta ferens, pòſt illa petens, mox tertia ſubdens,
Quæ populo (nigras anima indignata ſub vmbras
Vt fugit) integro videas potuiſſe viritim
Annonæ ſupplere famem. Tantum horrea celant
Improba, tabentique penu cellaria putres
Vermiculos rimis paſſim fundentia, clauſæ
Per foris annoſos diducto robore poſtes.
Intereà ventri demenſum indicere auaro
Quis queat? hæc proprij fuerit quum ſemper habendi
Natura, vt magno potiùs depromere aceruo
Quiſque volutatus cupiat, quàm dicere ineptè
Eſſe meum, nec & eſſe meum, quo cætera turba
Naturæ pro iure queat communitèr vti.
Et miramur adhuc, rupto quòd fœdere apud nos
Paulatìm commune bonum priuata tulerunt
Commoda, paucorum & placitis Reſpublica ceſſit.
Nempè animi à vitio imbuti medicamine diro
Quærendi vlteriùs Pandoræ pixis aperta,
Fudit in humanas ſcelerum tot millia mentes,
Quot neque vel culices tellus AEgyptia profert,
Pontica nec ſæuis fœcunda eſt terra venenis.
At verò Saturnicolis vt copia cornu
Paupera corda beèt pleno, & quàm dinite vena
Contentis bona quæque ſua non tempore deſint,

Nil opus vt longis hic dicam ambagibus. Illic
Fidus amor, tum cana fides, pietáſque, pudórque
Ingenuus, candórque animis, & grata virum mens,
Illic in tenui larga & procincta voluntas,
Promptáque ſedulitas, vel non orata, iuuandi.
Nam quid? noſtra preces moroſa ſuperbia poſcit:
Illic (o niueos cœtus, & lactea corda)
Creditis an lentè, tanquàm Iunonia ſacra,
Auxilia incedant, rogitando ingrata petenti?
Aut tantùm officius gens hæc coluiſſe propinquos
Magnum habeat? (quiddam hic magnum eſt) immò om-
Quamlibèt ignotis opera ſe comitèr offert, *(nibus vna*
Deducit, miſcet conſortia, ſedibus yſdem
Conſtituit, menſa impertit, ſimul omnia præbet,
Quæ ſibi contrà optet tribus, ſi poſtulet vſus.
At mirum qua mente viri, qua mente puelli
Maiorum capita, vt totidem ſibi Numina proni,
Atque verecundi ſuprema ad tempora ſeruent.
Par quoque virginibus pudor, & reuerentia matrum:
Et licèt auerſis animis, & moribus, omnem
Cultum, habitúmque odio, ni ſit frugalior, omnes
Alto habeant, damnéntque omne id, quo iure carere
Frugalis Natura poteſt, & maſcula virtus:
Spurcitiem tamen, & ſordes inimiciùs vno
Propoſito vitant, memores cæleſtia puris
* Cxiii. *Numina corporibus, * vt pura mente colenda.*
Quæritur hinc illis fontano lympha lauacro:
Et toties merſant artus fluuialibus vndis:
Hinc florum lectas ſpecies beneolentibus auris,
Quæ teneras feriant nares, cerebrúmque focillent,
Illecténtque oculos, circumgeſtare, ſuíſque
Aſperſiſſe caſis, quin & thymiamate crebro
Se luſtrare ſolent, atque indumenta, thoróſque,
Et quicquid patuli clauſtris committitur antri,

Ne

Ne vitium ignauus torpendo colligat aër.
Denique terſa placent terſis. nec dicere promptum eſt,
Quàm purè, & qua mundicie ſeque, & ſua ſeruent.
Atque ita ſimplicitas iſtos natiua, Deorum
Munere perpetuo ſtans inconcuſſa, perenni
Maiorum & ſtudio, (nil admiſiſſe nouatum
Moribus, aut priſcæ viuendi ab origine formæ
Qui rebus longæua putant dare tempora vitæ)
Florentes pietate ſua, & ſuper omnia Diuûm
Conuictu, tantùm non ipſis inuehit aſtris.
Me miſerum, illius triſtiſsima noctis imago
Vt ſubiens mœrore animum perfundit inerti?
Quum teneris, ô chare vale, vale, inquit Iarchas
Me pater amplectens vlnis: iam tertia fulſit
Lux exacta, Deo dictante nouiſsima, apud nos
Qua licet eſſe tibi. Tu iam nunc inuius ibis
Ignota regione viæ, per inania vectus
A Zephyro, & tandem patrio ſiſteris in orbe.
Quarè age, da dextram primùm, ſimul vltima chari
Hoſpitis hoſpes habe ſtudia, & te immitte cubili.
Cætera linque Deo: digreſſúque anxius ipſe
Deſtituit largo madefactum lumina fletu,
Suſpenſúmque animi: donec ſubrepere ſenſim
Obſtructis cerebri cellis ſopor inſtitit altus,
Perfuditq; imas Lethæo rore medullas,
Obiciens ſimulachra modis variantia miris.
Nempè adſtare latus propter diſpanſior alis
Viſus erat pulcher iuuenis, formoſa virenti
Syndone membra tegens, redimitus tempora ſerto
Puniceo, vernísque roſis ab Adonidis horto.
Oráque ridenti vultu fragrantia pandens
Mille vnà ſpecies florum exuſtlabat, & inter
Verba roſæ miſtim ex labris, violæque cadebant,
*Alba liguſtra ſuper, * & lilia iuncta liguſtris,*

* Cæſu.

Luteus & Clymenes flos, & iuuenilis acanthus,
Tuque etiam Narciſſe tuæ nimis improbe formæ
Mirator liquidas ſedati fontis ad vndas,
Tuque Hyacinthe rubens minio, puer inclyte quondam
Lamentate tuo, diſci poſt vulnera, Phœbo.
Adſum (ait) imperio monitus, iuſſúq; potenti
Illius, has miti ſceptro qui falcifer oras
Poſſidet: haud vlli hanc operam mage ſponte locârim.
Ipſe Pſychen quondam puero gratatus Amori,
Nunc te, ne timeas: dictúq; amplexus in altum
Suſtulit: hinc nubes ſubtùs mirabar, & arcto
Lumine vix vllas poteram diſcernere terras:
Oceani tantùm tremulo fulgore micabat
Parua ſuperficies, tot dudum de paraſangis
Vix benè qui exiguæ ſpacium exæquauerat vndæ:
Surgere ſol contrà maior, Titaniáq; aſtra:
Et iam præcipiti ſeſe dedit ecce volatu
Aliger in vaſti ſubuexa cacumina montis,
Terque quatérque leui fretus moderamine gyri
Subſtitit, illæſum acclinans radicibus orni,
Depoſitúmque vnà ſomnus, vectórque reliquit.

LIBRI SEPTIMI FINIS.

DE

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Octauus.

Mirabar, ſpeque incerta dilucula nondùm
Clara ſatis luxiſſe videns, quibus aies in oris
Solum abiens, prædámne feris per inhoſpita luſtra,
An potiùs propter veſtigia culta virorum
Liquiſſet, tacito mecum ſub corde putabam.
Intereà ſyluas vario Philomela paratu
Complebat, tremuláſque impulſo ex aëre frondes
Sollicitans, crudos Terei plangebat amores.
Parte alia illudens, eadem vocalior Echo
Reſponſante ſono querulæ lamenta ferebat:
Illa adeò auſcultans paulùm, ludibria voce
Iam magis arguta indignans ſuperare parabat.
Nec modus, alternis dum vero certat imago:
Ipſe diù pendens animi diſcrimine paruo
Vix poteram ingenuam à ficta dignoſcere vocem:
Tanta per incertos errat fallacia ſenſus.
Ecce autem procul, & ſummis velut auribus hauſtus,
Criſtati vigilis vicina per oppida cantus,
Latratúſque canum (quoniam Tithonia coniux
Iam turbare Polo ſuruas occeperat vmbras)
Fidentem prærupta dedit per ſaxa recliuis,
Anguſtæque viæ, ſonitus quà proximus aures
Perculit, indicio non longè abſtare virorum

Tecta per inſtructas plateis, & mœnibus vrbes,
Siue per extenſos, rureſtria culmina, pagos.
Quum ſubitò ad læuam Thameſis pulcherrimus vrna
Cærulea effundens ſinuoſi flumina tractus,
Ipſe Pater glaucos redimitus arundine crines,
Extulit è medijs rorantia corpora lymphis,
Atque ita rauca ſonans, inſit: fili ô mihi fili
Exoptate diu ſalue, redeuntia tandem
Hic ô, fige morans veſtigia: non tibi ſemper
Proderit inſano ſic inaulgere labori.
Sit modus, & vidiſſe tenus iuuet: omnia nec tu,
Nec quiſquam, non ipſe olim polyhiſtor Athenæ
Cura ſuæ Laërtiades, fumantia Troiæ
Qui poſt fata vagus, ſolus bis quinque labores
Neptuno indignante tulit: tot adiſſe pericla
Tot populos, tot regna, & cinctas mœnibus vrbes,
Quin etiam dextras toties tetigiſſe potentes
Sceptrigerûm, ramis prætextum mitis oliuæ.
Eſt quiddam titulis meritò adieciſſe paternis
Quòd poſsis: nomenq; tuum Gentilibus exhinc
Fortè tuis decori exiſtet, poſt liuida fata
Quum nihil inuidia vlteriùs virtutibus vllis
Detraxiſſe queat, ſed facti gloria perſtet
Maior ab exacto mortalis ſtamine veli.
Interea, ne tu nimio peregrina videndi
Illectus ſtudio, patrijs iam grandior oris
Vſque abſens perdas ſuauiſsima tempora vitæ:
Si ſapis (inſtat enim mox canens barba) cauebis.
Ergò age cum charis fac congerronibus, vna
Qui te voce cient, inſtaures læta Lyæi
Pocula: iucundum eſt ſeriem repetiſſe laborum
Poſt epulas, tunc cum crepitantior igne caminus
Exultat, miſsiſq; libet garrire ſophiſtis.
At ne turpe puta, paulò infrà quam potes, eſſe,

Neue

Nèue minor, quàm ſis, vulgo cenſente, videri.
Non ſummiſſa quatit Boreas virgulta fragore,
Nec dedignatis contenderit ille ſalictis:
Quum tamen excelſas euertat ſtirpitùs altis
Montibus & cedros, & opaca cacumina quercus.
Inſere tu quandoque pyros, quandoque per herbam
Proiectus, teneras calamo meditare Camenas.
Grandia mitte alijs: extrema impingere meta
Sæpè ſeneſcentes, olim laus prima, quadrigæ
Suerunt: emeritos ni dones iam rude curſus.
Quòd ſi fortè iuuet nonnunquàm audire negoci
Quid geritur: toto referet tibi ſemper ab orbe
Londinum, num Turca fremens immittat habenas
Claſsibus, Illyricos an tractus vrgeat armis.
Quid Cæſar, quid Gallus agat, quæ proxima fuſcus
Hiſpanus noua regna petat, quid cana ruinis
De tot Roma ſuis primum inſtauraſſe laboret.
Multáque præterea turbis oppleta, Menippi
Quæ tanquàm è ſolio ſpectans mirabere nunquàm,
Si ſapis, immò eadem hæc olim diſcrimine paruo
Acta putes, tragico nunc perſonata cothurno,
Nunc ſocco ſubnixa leui, ludóſque dediſſe
Secura tum mente ſophis olim atque datura,
Si verum eſt nihil eſſe nouum, ſed facta futuro
Curriculo, punctum rurſus reditura ad eundem:
Quum tibi nunc gemitus quædam, ſed plurima riſus
Materiam tam ſtulta ferent: molimine magno
Amentûm procerum, & populorum fluctuantûm
Irrita dum toties reddit Rhamnuſia vindex
Vota, minas, odia, inſidias, malè conciliata
Fœdera, bella, leues & luſo Numine paces.
Tu memor incerto quàm ſtent pede ſingula, firmum
Nil adeò hic ducas, quod non contraria poſsit
Sors ima inuoluiſſe rota: fer cuncta, fabiſque

Abſtineas, cuiquámque caue te addicere parti
Concertantûm hodiè de lana ſæpè caprina:
Si vitare potes vix intellecta probâſſe,
Dum Deus, & melior litem concordia ſoluat.
Intereà (vt ſemper dubia eſt ſors quæque futuri)
Nullius os læſiſſe voles, aliena benignus
Præſentûm, abſentûm procudere commoda cures.
Sic tu charus eris, ſic te vidiſſe libentèr
Nota, ignota velit, peregrina, & ciuica turba.
Verùm tuta licèt tibi nunc ignobilis oci
Conſilia inculcans, nolim immiſcerier vllis
Partibus, emeritas poſthâc (tua gaudia) Muſas:
Attamen hæc turbis tam fœta ætate labantes
(Heu pudor, & pietas fruſtrà ſ. ætenta Deorum)
In diuerſa ruunt vbi læuo Numine ciues,
Si videas (vidiſſe potes) tendentia contra
Pectora pectoribus, pluſquàm inciuilitèr altis
Digladiari odijs per fœda opprobria linguæ,
Quum te ciuis amor par hinc, par debeat illinc
Communiſque ſimul patriæ iactura mouere,
Iniectis ſatagas tam ſæua incendia lymphis,
(Si potes) & longa quam primùm extinguere Lethe.
Hoc melior curabit idem cenſura bonorum,
Quèis inuiſa nocens diſcordia tanta dolori eſt.
Non Iouis ira minax, non cælo fulmina, ruptis
Non maria aggeribus, non terræ flamma cauernis
Exiliens, non vis adeò quæcunque remotis
Immiſſa à populis noſtras populabitur arces,
Vt furor inteſtino odio ciuilia carpens
Pectora, ſi in partes ſcindit ſe turba refuſas.
Sed potiùs tacuiſſe velim, quod abominor: vndas
Nile tuas atque Inde tuas, ſtagnare cruentum
Barbarico accipiam tabo priùs, & fera Turcas
Agmina conuerſis in ſe mucronibus vti:

Quàm

Quàm mea collatis deplorem flumina ſignis
Mutâſſe in Tyrios priùs ora argentea vultus.
Verba gemens Amnis ſingultu infecta ſupremo,
Finierat, medijs ſacrum & caput abdidit vndis.
At velut oblongo nondùm qui exuta ſopore
Membra parùm attollens dubitat quæ prima videntur,
Num planè videat vigil, an per ſomnia imago
Illudens cerebrum obiecto titillet inani:
Sic mihi iam oſtentis toties, formíſque Deorum
Correpto, attonitus mentem turbauerat horror,
Quò me iuſſa Deûm, quò fata incognita vellent
Tendere: viſa memor num mens mea ritè referret,
An delira nouis hæc fingeret excita monſtris:
Quum Genius contrà mihi pectus talibus vrſit.
Ergò inſane audes delíria dicere Diuûm
Oſtenta? an dubitaſſe potes? non omnia Diuis
Hæc quadrare vides? & Diuis digna loquutos?
Num quid turpe iubent? num quid, quod prona per omnes
Non optet numeros rectæ Politeia formæ
Succeſsiſſe ſibi? paulùm te collige, & acri
Quælibet expendas animo: (proiectus in vmbra
Vt ſatur epaſtas iterùm bos ruminat herbas)
Si longum eſt totam hanc repetitò texere telam,
Vltima tantiſper modulo metire ſagaci,
Quæ Deus innocuis tam conuenientia ſceptris
Falciger, & populo ſtatuit ſeruanda beato.
Illius vt caſtas ſubeant & Numina ſyluas,
Antrág, natiuo gratè ſurgentia muſco,
Si repetis: repetiſſe etiam iuuet, vlla per iſtas
Videris an quoquam momento Numina terras?
Num cœtus celebrâſſe virûm? non horrida (forſan)
Quos ſua paupertas excluſerit hoſpite Diuo,
At procerum? (ſi quid Superos dignabile tangit
Fortè ſupercilium, & lati reuerentia clausi,

Siue quid aurato rutilans toga dibapha limbo)
Numnam etiam tectis (quamuis laquearia fuluo
Incruſtata micent, morum portenta, metallo)
Succeſsiſſe Deos noſtro cognoueris orbe?
Siue per impuras iſthic conuiuia menſas
Exegiſſe, nouis vbi tot commenta coquorum
Delicijs, domino faſtidia cruda palati
Vix ſarcire queant, vt languida ſurgat Orexis?
Sin nihil iſtorum cæleſtia pectora tangit,
Quin potiùs vitâſſe ſolent: operoſa neceſſe eſt
Iſta hominum commenta, bono contraria, vitæ
Corrumpant puros fontes, animúmque labantem
Inficiant, miſſo vt, veræ virtutis amore,
Antè Deo qui impenſus erat, patriæ, atque propinquis
Omnigenis, quà terra patet (ne tu tibi paucos
Proponas) proprij inuertant hæc omnia cura.
Vnde animo egregiè neglecto, corporis vſque
Cultus, amórque ſui ſupereſt: nec dicere promptum eſt,
Quàm validè affectus circum præcordia falſi
Intendant ſtimulos victa ratione furentes.
Nempè cupis: dein ſi teneas optata, ſuperbis,
Contemniſque alios præ te, nec liuor inerti
Intereà bili ceſſat tibi rodere pectus,
Si vicinus ager pluſquàm tuus ambiat, aut te
Incedat ſaturo quiſquam ſolennior oſtro.
Seu gemat illius potiùs ſub pondere diſcus
Adriaco rhombi qui luſerat ante profundo.
Hinc dolor, hinc odium, hinc lites, hinc iurgia paruis
Principijs ſenſim iratos in prælia trudunt.
Parte alia, benè veſtitos, comptóſque labori
Velle putas, aut poſſe putas incumbere honeſto?
Delicias num ſol, num ſudor gymnicus iſtis
Excutiat ſignis, quèis ne toga diffluat, aut quid
In præcompoſita luxatum veſte laboret,

Nec

Nec ſeſe cubitis trudentis credere turbæ,
Nec luctа certare volent, nec tendere curſu,
Nec ſternacis equi colla indignantia frænis
Flectere, nec ſumptis duram ſaltare ſub armis
Pyrrhicham: perſona vetat. Sic bellica virtus
Iugi exercitio conſtans, perfectáque agendo,
Torpet hebes: tanti (ociues) & amicula propter,
Nil ſumus, & patriæ libertas proditur, empto
Milite degeneres dextras luitura ſucrum.
Quippè viros ſi bella manent, ſi ferrea robur
Arma volunt, neruóſque habiles (geſtamina fortis
Ne fruſtrà Nireus imbellior aptet Achillis)
Cenſen' fæmineis iſthæc tractanda lacertis?
Aut benè inexperto quicquam te credere Marti
Iſtorum, qui dum veſti parſiſſe laborant,
Parciùs edurant valido ſua corpora niſu?
Præterea (vt nunquàm ſocio ſine perdita tendit
Mollicies) benè veſtitum, bona fercula par eſt
Expetyſſe gulæ, callentem ſcita, profundus
Quæ gurges ſcripto liquit ſuper arte coquinæ.
Vnde Venus prurit petulans, Muſáſque Priapus
Præcipites furcilla exturbat fonte, ingiſque
Parnaſſi, atque graues incocta ſaginula ſenſus
Nil altum ſpirare ſinit: ſed crimine ab vno
Crimina concordi manant & cætera curſu.
Crimina quot noſtris hinc enaſcentia campis
Nec memorâſſe velim, nec ſi memorâſſe laborem,
Iuuerit: vſque adeò morum ſi clauſtra reuellas,
Frugales epulas, & veſtis ſimplicis vſum,
Poſt immitte tuis Neptuni flumina campis,
Quà data porta, ruentis & hæc cochlearibus olim
Vna opera pergas iterùm exhaurire minutis.
Hæc Genius: neque tinnitus dextræ abfuit auris,
Quondam Socratici cantatum Dæmonis omen:

Sed quamuis iam dicta iterùm haud dixisse laborem,
Istáque non vanè Genius tam noxia strinxit:
Attamen exactum peragenda videntur ad vnguem
Altiùs, & primo labes à fonte petenda.
Nam duo cum valeant retinendæ vincula plebis,
Iussus, & exemplum, quantum effecere iubendo
Tot reges, toties taxantes perdita apud nos
Instrumenta gulæ, & luxus, vestisque prophanæ,
Iamdudum scimus: toties quum pulsa recurrant,
Transcendántque nouis noua claustra potentiùs ausis.
Non placet, & potiùs nunquàm vetuisse probârim,
Dissimulasse super, læsæ discrimine tanto
Quàm maiestatis, quicquam mandarier, vsu
Et tacito populi consensu mox abolendum.
Ergò, aliquid certè vitio est, & non nihil ipsi
Semper abest nodo: quare si iussa minantèr
Hactenùs in ventos abièrunt rapta procellis,
Nonne opus exemplo reges anteire suopte est,
Et primos tentare vadum? Dubio procùl omnes
Inde cateruatim conuersa mente sequentur.
Et non inuitè tam fida exempla capessent,
Quum metus omnis abest, & prurit opinio pulchri
Illabens animis non vlla lege coactis.
Quippè quid hîc scitis, aut scripto iure minutìm
Res cunctas tractare iuuat? lex scribitur, & mox
Archiuis mandata, sitúque obducta sileſcit:
Immemor inuitus paruo quum tempore fiat.
Tu si aliquem recto, sine vi, conamine blando
Illectans iunxisse queas, violenta reponas
Condita, dum nullas alitèr ferat ille medelas.
Non magis vt lictor tractum formidine cogat,
Quàm si oblata boni species, spe diuite ducat.
Ergò tuos non tam iubeas quæ tu facis, illi
Ne faciant, quàm se potiùs componere ad illud,

Ipse

Ipſe quod effigias exemplar pulchri, & honeſti:
Externo ſaltem quantum comprehendere ſenſu
Simia turba poteſt, oculis plus credere ſueta,
Quàm tabulæ innumeris affixa per æra lituris.
Scimus enim quantum laudatos quilibet omni
AEmulus ex populo factis effingere certet:
*Poſtquàm laudis amor * etiam ignauiſſima tentat* * Cæſa.
Pectora, plebeioſque animos, quanquam ordine læuo.
Nam genus, aut clarum ingenium, aut Mauortia facta,
Illuſtréſue animi dotes, quibus alta refulgent
Pectora nobilium, ſi fex ignaua popelli
Haud ſimilare queat, nec ſi queat, improba vellet,
Saltem aliqua ſimiles iſtis vt parte notentur,
Effingunt næuos, veſtéſque, & fercula magno
Conciliant, quantum res, & lex luſa malignè,
Concedant animis ſtulta ratione ſuperbis.
Quippè leuis ſi pluma caput, toga byſſina tergum
Exornent, adſintque coëmpta cupedia, quantum
Nobilibus, iam ſe hoc claros, iam ſanguine priſco
Prognatos, primæque putant fore claſſis alumnos:
Hijs demptis, quo ſe iactant, quid denique reſtat?
Nobilibus frugalis eat cibus, & toga puro
Vellere quadrupedis patrij: iam quiſquis inempta
Nobilibus certare volet, ſimiliſque videri;
Effingat mores, vera & virtute ſatisdet
Se, quanquam ruri, & libertino patre natum,
Omnia commeruiſſe tamen. Nec rodere liuor
Audeat ingenuo conatu ad ſumma parantem.
Maieſtas, ſpeciéſque igitùr ſi dia monarchæ
Haud ex veſte ſuis tam conſpicienda putetur,
Bacca licèt, tremulóque abſint fulgore lapilli,
Quos Oriens habet, atque habeat, neque barbara poſcat
Ipſi adeò intextu radient vt pallia picto,
Quàm ſi alio (modus haud deerit) venerabilis adſit

Inuento, vt non tam peregrini exotica ſumptus
Forma probet regem populo, quàm paruula paruo
Quæ nota conſtaret pretio, qua cognitus omnem
Procumbente genu videat ſibi cedere turbam:
Iam nihil eſt, ipſius cur quæ rex improbat, vllus
Audeat hinc ſtolido ſibi deſumpſiſſe paratu.
Si veſti non vllus honos: num pignora quiſquam
Inſtituat carò empta, haud vllos prodere in vſus?
Par ratio & menſas poterit taxâſſe nepotum.
Quarè ego nunc adytis quod Delius edidit ipſe
Ortygiæ, circum tripodes, laurique perennes
Concuſſæ tremuère, ſolúmque immugijt imum,
(Pace bona liceat) vobis proferre, monarchæ
Angligenæ, inſtituo: vos (ſi pia cura) fauete
Auribus, atque animis, quantum ratio exigit, æquis.
Imprimis, quoniam vix vllius indiga noſtra eſt
Inſula diues opum, ſed vel ditiſſima lecto
Vellere, quod toto tantum laudatur ab orbe,
Aut ſi non quantum meruit, culpemur inerti
Nos ſtudio, qui vermiculi plus inteſtinis
Deferimus, patriúmque decus contemnimus vltrò,
Lex æterna ſacris ſciſcatur danda columnis,
Approbet hanc regis, populique, patrúmque poteſtas,
Ne liceat byſſo poſthac veſtirier. Ipſe
Rex alys ſumma ſignum prætendat ab arce,
Laneus, & frugi trahat in conamina turbam.
Quiſquis adhuc veſtes (olli ſunt pectora duro
Marmore dura magis, quem rex non mouerit ipſe)
Progreditur vetitas humeris aptâſſe ſuperbus,
Huic adeò bifores, regalis ianua, valuæ
Obſirment aditus, neu ſacra palatia turpis
Contemptor pedibus poſsit calcare neſaſtus.
Quinetiam ne templa Deûm celeberrima pompis
Introëat, fora iurus inops prætерlegat, inde

Comitia,

Comitia, & cœtus vitet ſolennitèr actos.
Præterea incedens digito pro iure notetur,
Matribus & pueris ridendus. Non ego poſthâc
Pœnam aliam ob faſtus huic obiecisſe laborem.
Parte alia, luxus truncandi haud infima pars ſit,
Vnanimi vnanimes veſtitu incedere ciues,
Quantum poſsibile eſt, habita ratione virilis,
Fœminei & ſexus, templique, & ruris, & vrbis,
Atque magiſtratus. Facile eſt inſignia cunctis
His ſua ſeruari, & paruo tamen illa fateri:
Ne quid ſumptus iners digni arroget, aut potiores
Ille trahat partes, tegitur qui carius. Hoc ſi
Concedas: nunquàm ſolida radice beatus
Ille tibi ſurget cœtus, qui fluctuet æſtu
Præſtandi, non tam vera virtute, petitis
Corporis in cultum quàm Barbaricè ornamentis.
Vnde hodiè centena puto vix nomina poſſe
Delicias plenè muliebris dicere mundi.
Ecce viros variæ veſtis diſcrimina torquent:
Seu malè præcinctus toga diffluat, aut cinctutis
Ilia conſtringat Spartano more, Cethegis,
Seu virgata micet, ſeu pulla, aut candida, nullo
Interſtincta placet, porrecta, plicatilis, ampla,
Stricta, oblonga, breuis, ſinuoſa, aut denique plana,
Veſtis habet formas, quot non trahit illa colores
Iris in aduerſum, madido Ioue, conſita Phœbum:
Quot non Theſſalicis pallens Lucina venenis:
Quot nec ſæua truces effudit Scandia gentes,
Fatales Roma (ſic Dij voluere) labanti.
Quinetiàm, vt ſtultis ſtultorum exempla petuntur,
Gallus amat Thuſco rediens incedere amictu:
Thuſcus habet tunicas lumbo tenus impræcinctas,
Neſcio num veteris Porſennæ exempla ſequutus:
Gaudet Dalmaticas Germanus ferre lacernas:

Germanas Batani lanásque, & pocula poscunt:
Palmam hodiè at cunctis chlamydatus dempsit Iberus,
Ipse agilis, sed tardigrado sub pondere lentùm
Incedens, siue illi undosam fimbria vestem
Sæpè triplex claudat, siue illi stupea moles
Enormes caligas diductis passibus insiet.
Omnibus ast omnes numeris superare paratus,
Quæ videt in cunctis etiam stultissima, solus
Indigesta super, transfert imitando Britannus.
Vsque adeò, vt nostris dicat peregrinior oris
Allabens, quidnam hoc? Italos, Gallósque, Getásque,
Atque Arabas, Batanósque, & flauicomos Alemannos,
Atque leues vna video regione Pyrenes
Transmissæ populos, & Achiuos insuper vnctos?
I nunc, fortè tui miraberis insciа monstri
O patria, ô Diuùm domus alma Britannia, quid sit
Quod tibi diuersos diuersis moribus istic
Fata dedere viros: credin' tam dissona vestis
Quòd queat ingenia instinctu formare sequaci?
O ciues (sed nec ciues vocitâsse laborem
Tam varios) ô quicquid auis nunc estis ab vnis,
Multi, multimodique, & multicoloribus alis,
Qua tandem facie, aut quonam procedere amictu
Perplacet? immotis vt stet sententia velis,
Nec fluat, atque leues temerè mutetur in horas?
Nempè aliquid si lingua trahit vernacula magni
Momenti ad mores fluxos, rigidósue popelli
Vtentis, grauitate graues, leuitate volucres:
Efficiens, habitum nihil hîc interfore censes?
Id si fortè neges: dicat tibi Roscius, aut qui
Cunctantem indignans famulum spectante theatro
Occidit sceptro (tantas Agamemnona quondam
Non verum exercere iras docuere cothurni.)
Nimirùm qua quis persona prodit, oportet

Tale

Tale quid efformet dictis, geſtúque theatri
Si plauſus meruiſſe volet: quin optimus ille eſt
Hiſtrio, qui nouit ſinxiſſe ſimillima veris.
Hæc adeò vt fiant, animum componat oportet
Rebus, vt is ſe illum verè putet eſſe Lachetem,
Siue Getam, aut quemuis, quem ſumpta veſte reponit.
Ergò etiam & ciues habitu prodire modeſto,
Atque verecundo decet, & ſuper omnia forma
Vnimoda, quò æqualis amor æqualibus inſit
Mentibus: hinc alius ne veſte ſuperbiat, illinc
Ne dolor excruciet liuentia corda aliorum:
Paulatímque decus non à virtute petatur,
Sed tunicis: quo iure etiam vel bellua cocco
Tota inſtrata ſuper, poterit geſtire, ſuáſque
Mirari auriculas, atque exultare rudendo.
Quòd ſi exempla petas, nec quid non vſque probatum
Teſtibus, in duros ſtatuas demittere ſenſus,
Ecce omnes, terra omni, atque omni ætate, ſub ýſdem
Legibus aſſuetos ciues, ritúque ſacrorum
Viuere, vt ýdem habitu ſemper cognoſcier vno
Inter ſe voluere vni. Non pallia ſumpſit
Laudato pro more toga gens ſueta Quiritûm,
Nec toga Cecropÿs conſcendit pulpita Athenis:
Non magis ac patriæ iuuit ſtola Perſica quondam
Veſtis amatores: quamuis violentior ille
Iam ſe Ammone tuens, vltrà & mortale ſuperbus
Laxa renitentes voluit redimicula ferre
Æmathios. Gallúſne ſago non notior olim?
Non Scytha pellitis tunicis? non tegmina villo
Horrida Germanos quondam oſtendère viriles?
Quid memoro antiquos? ſtetur præſentibus: oro,
Non hodiè demiſſa gerunt & amicula Turcæ,
Atque alij, quos lapſa fides in verba coëgit
Illius, errores Nabathæis primus ab oris

Qui Pharias tulit in ſedes, Aſiámque veneno
Infecit latè mollem, Libyéſque retoſtæ
Littora, Atlantiaci ſuperauit & intima ſaltus
Regna, mináxque ipſi iam nunc ſupereminet Iſtro?
Nil moror illorum veſtis num forma probetur:
Hoc dico, vnimodos (tanti eſt concordia) victos
Iamdudùm varios aruis pepuliſſe paternis,
Atque focis, ariſque ſimul. Iam quantula pars eſt,
Quam colimus loti baptiſmate totius orbis?
Olim aliter: factum clames indignitèr: & me
Re vera miſeret. Sed quid miramur, eundem,
Conſtantémque ſibi, ſi diſſitus expauet hoſtem?
Quippè repugnando qui ſecum diſſidet ipſe,
Non idem eſt, ſed inæqualis pro pectore torpens,
Omnia tuta timet. Quocirca & moribus impar
Redditur, imparili populus qui veſte laborat.
Improbus ille ſuper, cuius quum nauſea rerum
Ferre nequit formam conſtanti lege manentem,
Fluctuat, atque odit poſſeſſa, inhiatque futuris.
Vnde vel à minimis progreſſu ſæpè proteruo
Et maiora volet nouitati inuoluere. Fœlix
O fœlix vna ante alios vrbs inclyta, vallo
Quæ maris Adriaci, penitúſque paludibus altis
Tuta manens, ſed tuta magis moderamine legum
Diuino, grauibúſque viris, lectóque Senatu,
Frugales epulas, patriæque inſignia veſtis
Vſque eadem præfers, ſolis poſt mille labores,
Exactum toties repetentis iugitèr annum.
Non tibi tantillæ primæua ab origine cauſæ,
Temnuntur, patrij laxa compagine moris
Soluendi: vſque adeò eſt, aliquid mutâſſe, beatis
Suſpectum. Admiſſo inſiſtent mox altera primo:
Exemplóque prement, poſt indignata repulſam.
Scilicèt, hoc liceat? cauſæ eſt cur non licet illud

Iam

Iam ſcimus: permitte lubens: ni denique mauis
Ingratis. En quò tenuis neglectáque rima
Immani tandem ſeſe diducet hiatu.
Sed redeo ad noſtros: vobis ſi fortè Britanni
Quis Deus hoc animo fixum duit omine dextro,
Velle togis patrijs, atque vno more foueri,
Velle famem breuibus latrantem exoluere cænis,
Ne productа graues cogant conuiuia ſomnos,
Quin duo fercla omnes ad ſummum carnea menſas
Concludant: (olera excipio, pulmentáque, & horti
Dona laborati grauidis pendentia ramis,
Deliciáſque ſuper, quaſcunque benignior imo
Effundit pelago Nereus, lætatáque raptu
Squammoſi pecoris trahit ipſa in retia Doris.)
At neque natales, videar ne durior, iſtis
Legibus includo, aut ſolennia feſta, profuſam
In ludos ſolito recreant quæ tempore plebem,
Nec geniale epulum, priſco quod fœdere Bacchus
Atque Ceres pepigere Hymeni, Venus alma licentèr
Pangendæ indulſit ſoboli, nucibúſque proteruis.
Iam meliora iterùm, quin aurea ſæcula prorſus
Spondeo, ſedatos animos, ſaniſſima cunctis
Corpora, victricéſque manus, & priſtina gentis
Belligeræ, impigrè reuocato Marte, trophæa.
Quinetiam, quanta haud alias prædiuite cornu
Copia per noſtras ſparſit ſe fertilis vrbes.
Nam paruo ſaturanda fames, obſonia parcè
Atque parabilitèr promens, ſi cætera condit,
Et paruo tibi tecta cutis, nil prodigit vltrà
Quam ſatis eſt, ſimpléxque togæ ſibi poſtulat vſus,
Maxima ſeruando quis non videt affore parcis
Commoda? diuitias tantùm non montibus auri
Æquandas? vbi terra parens tam diuite gleba
Ter totidem frumenta viris (ne deſit aratrum)

Et nouies totidem laudato vellere veſtes
Largitura (ſuo luxus modò limite conſtet)
Congeſto queat hinc ſecura expromere aceruo,
Atque libens alijs lucro quæ multa ſuperſunt
Ingenti vanum proponere. Curret ab Indis,
Curret Hyperboreis Mercator gnauus ab oris,
Iſta volens, quin illa volens: vicinia fruges
Expetet, ex aliqua rarò non indiga parte.
Dia ſuas populis regina Britannia dotes
Veſte triumphali ſcapulas induta decoras,
Atque comas auro obryzo connexa virentes,
Diſtribuet, toto ſpolia atque reducet ab orbe
Aurea, Daricos captos, refugóſq; Philippos
Ante triumphati qui transfuga terga dedere,
Ditârúntq; alias reſupino hoc tempore gentes.
Tum verò ſi diues habet quo lautiùs vti
Lege nec offenſa poterit, quum peſſima ventris
Ingluuies, tergique operoſa, & perdita moles
Cancellis cohibentur, & hâc non denique laxa eſt
Labendi via, ſaltem aliquà vt prorumpere poſſit,
Et famæ inſeruire, & vulgo dicier, hic eſt,
Siue peregrino palatia maxima ſumptu
Extruat, aulæis aut tecta rigentibus auro
Inſtruat, aut abacos cælata mole gementes
Inſternat cælo, (tot vaſa & pocula ſurgent)
Seu tabulæ, & Pario ſtatuantur marmore ſigna
Porticibus longis, equus arduus, arma, libelli
Omnimodi exornent ædis loca lecta politæ:
Seu placet ad citharam, ſiue aſſa muſica voce,
Muſica diuinum donum, & præſtantibus aptum,
Ingenuiſq; viris, quam qui contemſerit, orbos
Arguit indocti ſtupido ſub pectore ſenſus.
Seu quocunque modo, ſalua ſe lege, refuſum
Diuitijs queat hic locuples oſtendere honeſtis:

Nil

Nil moror, vt nequeam planè omni ex parte Britannum
Fingere ad optantis votum: ſaltem eroget iſtas
Diues opes in res, quæ publica commoda damno
Afficiant minimo, quæque exuperabile quiddam
Vel poſt fata ferant. Domus alto marmore ſtructa
Durat, & ornatum patriæ communiter affert.
Signa manent alios: ars hîc non barbara luxum
Excuſare poteſt, abaco nil deperit, ipſa
Stragula, quæ potiùs taxes, & lauta ſuppellex
Tranſit ad hæredes: nihil hic non rurſus in vſum
Confertúrque aliorum, & quid durabile præſtat.
Fœda redundantis ventris quò (dicite) tranſit
Ingluuies? tantúmne in ſtercora pendere fas eſt?
Siue impenſa nouis in veſtes perdita formis
Excreſcat, celeri fortaſſe obnoxia Iano?
Quàm citò pœniteat, quàm non ſyncera voluptas
Hæc fluat, alatis hinc abripienda quadrigis,
Quid memorâſſe velim? tu pecteris, & teritur res
Et veſtis: nihil hic reliqui ſperaueris, vltra
Inuidiam, aut ſannas, ſi mendicâris, amaras.
Talia poſſeſſo Phœbus dum pectore dictans
Afflatum proferre iubet, ſubigítq; premendo,
Non accepta loqui, ſed conuenientia vitæ,
Ecce repentino ſeſe deducere Olympus
Diſceſſu mihi viſus erat: vidi atria magni
Magna Iouis, mediúmq; Iouem, cingente corona
Cœlicolûm, athereis fulgentia corpora ſellis
Vt ſuffulta, Iouis ſolium ſublime, theatri
In ſpeciem, aſſeſſu clauſere hinc inde reducto.
Clara auro, atque ſuis lux interſtincta pyropis,
Vertice de ſummo radios ſpargebat in orbem
Innumeros, quantum obtutu comprendere viſus
Perſtricto quibat: ceu quando obuerſa coruſco
Caligans acies ſoli, reſoluta liquentes

Tota eat in guttas. Sed enim durabile ſpectrum hoc
Non fuit: at clauſis iterùm ſe regia cæli
Abſcondit foribus, paulatìm ductus in arctum
Vt minus atque minus ſpacium complebat hiatus
Ille rubens, donec reliquo nihil aëre diſtans
Cæruleo rurſus ſeſe veſtiret amictu.
Interea è ſummo demiſſum cardine Olympi
Accelerare Deum video, per inania vaſtis
Tendentem ſpacys, quà pronior impetus illum
Præcipitem dedit in terras: haud ſegniùs ac ſi
Prædæ inhians niueum media inter nubila olorem
Quum videt ad liquidas fuluus Iouis armiger vndas
Securum, atque vda ſiſtentem corpora ripa,
Deuolet, incautóque celer ſuperincubet hoſti,
Ocyor excuſſa neruo ſtridente ſagitta,
Ocyor atque Notus, & fulminis ocyor alis.
Vt verò adſtiterat propter, poſitóque nitore
Conſpiciendum oculis dederat ſeſe arduus iſtis:
Primùm equidem fletu ſteterant ſua lumina oborto,
Et gemitu indignans crebrò ſuſpiria fouit.
Dein verſo in riſus idem lætiſſimus ore,
Tot ſuper ingeminans concuſſo ſplene cachinnos
Edidit, vt centum Heraclitis tendere contrà
Democritos totidem verſa ratione putàſſes.
At verò & ſpecie Deus hic mirabilis ipſa
Totus erat: nam dextra ſtylum geſtabat acutum,
Læua tulit pugillares. Dictabat in aurem
Neſcio quid raucum nigranti corpore corvus,
Inſidens humero: ſimilis Deus auſcultanti
Fouit auem, iam iamque ſtylo dictata parabat
Excipere, & fidis committere cuncta tabellis,
Hiſpidus vſque ſitu, tum ſcabro liuidus ore.
Ruga cutem obduxit vel plurima, dentibus atris
Rictus hians linguam vibrabat ab ore triſulcam,

Qua

Quæ quanquàm abſentes, longo certiſsima tractu
Tangeret, arbitrio carpentis ſingula Diui.
Nunc oculos, cancri de more, emittere totis
Viſus erat ſpaciis, nunc pœtos condere eoſdem
Extremis cerebri cellis: ceu viſa negaret,
Viſa tamen, latúmque vigil ſeruator ad vnguem,
Conniuens, aciem ſibi diſsimularet acutam.
Hic igitùr, iamdudùm illi ceu notior eſſem,
Compellat dictis prior, & ſic corripit vltrò.
Non locus hic rectè ob culpata, reprenſáque (amice)
Pœnituiſſe tibi. Qua libertate tuorum
Hactenùs impuræ damnaſti crimina vitæ,
Et damnâſſe decet calcem conſtantèr ad imam.
Conſcia tam pulchri incepti te maſcula virtus
Erexiſſe poteſt, & veri amor, & pius almæ
Impenſus patriæ labor, & reuerentia Diuis
Præſtita: quos lapſis iterùm ſuccurrere rebus
Humanis, tam certo opus eſt, vt ni Deus iſtis
Adferat auxilium tota compage ſolutis,
Nulla manus iuſtam ferat hic humana ſalutem.
Quarè age, confidens iterùm te collige, Diuo
Nec fautore cares. Quin ſummi rector Olympi
*(Non iniuſſa loquor) * eadem hæc efferre, ſupremis* * Cæſu.
Delapſum cæli ſpaciis me iuſſerat: vt te
Mœrentem erigerem, & monitis ſolarer amicis.
Hæc Deus, at poſita poſtquàm formidine quicquam
Mortalis Diuo poteram retuliſſe loquenti,
Sic contrà ingredior, quæſitiſque anxius inſto.
Quis Deus es, quo te compellem nomine, votis
Hinc onerande meis? tua namque altaria libo,
Fumantíque ſuper cumulauero thure quotannis.
Subriſit. Neque ſacra mihi, neque templa, nec aras
Quæſierim: ſæuæ ſeruies licet iſta Dianæ,
Morosíſque aliis, ſeſe qui ſanguine fuſo,

Placaríque volunt humanis inſuper extis.
Momus ego, an Momo quiſquam tulit hactenùs aras
Erigere? hoc igitùr tam vano abſiſte labore.
Sint licèt ingrato mortales pectore, & ipſe
Auribus haud ſemper verum Saturnius æquis
Excipiat: tamen vnus ego imperterritus inſto.
Fata regunt ſceptra ipſa Iouis, Diuóſque, hominéſq;:
Et me fata Deum ſtatuerunt crimina ab æuo
Carpere, tum Diuis frænum impoſuiſſe vel ipſis.
Dij (quoniam Superis maior reuerentia veri eſt)
Cenſorem admittunt Momum faſti, atque nefaſti,
Et ſumma inuectum pro libertate modeſtè
Suſcipiunt. Homines, tantilla animalcula, frontem
Contraxiſſe ſolent, ſi quis mõdacior vlcus
Tangat, & impuro dentes in crimine figat.
Iuppiter (en populi næuos, faſtúmq; caduci)
Ferre poteſt Momum, cælo & dignatur eodem.
Vilis homo, Tyrio veſtitus prodeat oſtro,
Imperitétque alijs, monitorem credimus vllum
Perferat? aut dignos veraci indicat honores?
Quæ peruerſa virûm mens hæc? quæ nauſea tanta eſt,
Exulet vt rigidi libertas vnica veri?
Solæ auguſta terant fallaces atria linguæ,
Verbáq; ab alterius ſemper pendentia nutu?
Mirum igitur, reuoluta ſuo ſi fœda luto ſus
Incubet? & cæno ſemper iactetur eodem?
Tu verò ne cede: manet poſt funera vero
Laus olim. Quid ſi virtus laudetur, & alget?
Eſt tamen, & virtute nihil perfectius ipſa eſt.
En ego, nec mi aras poſco, nec vota vocantûm:
Quid tum? paruus ego videor, qui iura vel ipſis
Præſcribo æthereis ſtellantis ciuibus aulæ.
Quum mea libertas vel formidata Tonanti
Sæpius, ac vellet, poſito ipſum nectare cogat

Officij

Officij meminisse sui, Superisque vocatis
Concilio totos quandoque indicere soles.
Quæ fuit illa (putas) dudum lux tanta reclusis
Sparsa poli portis? habita est en curia cœtu
Vix aliâs, quantum memini, magis acta frequenti.
Digna quidem risures inter pocula cœpit
Gliscere: creuerunt partes, sententia dicta est
Legitimo tractata modo, solitúmq; theatrum
Complerunt Superi, medio via lactea cœlo
Quà patet, & celsas summi pertingit ad ædes
Ætherei regis: vario causa acta tumultu est
Dissona, discessu tandem sententia vicit
Nostra, reclamantûm studio indignante Dearum.
Quæ posito sexus velo, positóque pudore,
Ampliùs imperium nolebant ferre virorum
Hic muliebre genus. Quin si cordata marito
Iuncta foret stulto (totis pulmonibus istud
Vrgebant, nihil ingenio, nec acumine sexum
Cedere fœmineum, par sit cultura, virili)
Protinùs acciperet translatas iuris habenas:
Ille colum, illa domus tractaret iura regunda,
Aut demum æquato regerent communitèr isthæc
Imperio, captus si non foret illa minoris.
Nam quid? quando hominem secernat sola subactis
A brutis ratio, rationis fœmina compos,
Cur non & pariles sociata capessat honores?
Qua facie, aut quo iure queat sibi subdere seruam hanc
Vir suus? an densæ tanta est fiducia barbæ?
Fratereà, an causæ est (postquàm cœlestia Diuæ
Consilia, atque Iouis soleant implere Senatum)
Cur non & vestris eadem permissa potestas
Coniugibus, totidem suffragia ferre tabellis
Has quoque disponat, partito iure fabarum?
Hæc Iuno, reliquæq; Deæ clamore secundo

Exceptæ iuuenum tunc asseruêre Deorum,
Sola tamen Pallas nec seſe immiſcuit illis,
Nec valdè est lætata, fabámque abiecit inertem.
Quando ego miratus studium, importunáque vota
Cœlicolum, imbelli fragilis committere sexus
Arbitrio humanas rerum (proh tempora) habenas
Qui vellent, legique parùm abforet (ecce) rogatæ,
Exurgo, dictiſque Tonantem inuectus amaris
Incuſo, reliquoſque Deos, quòd nectare dudum
Ambroſiáque ſua ſaturi, non cautiùs horis
Iſta darent matutinis. Dein conſcia ſummi
Pectora compello Iouis, an Iunone vel ipſa,
Quum ſoror & coniux toties demiſſior audit,
Lætetur? Quod ſi Ioue nil ſapientius ipſo eſt,
Hunc ſua Iuno tamen quandoque procaciùs vrget,
Quid cauſæ eſt, parili ſemel hæc ſi polleat (inquam)
Imperio? Oedipodionidum cur prælia fratrum
Non renouet? ſceptrúmque Iouis partita licentèr
Arroget, & gemino mundus ſub rege laboret?
Motus erat dicto Saturnius, & miſer acres
Coniugis iratæ voluebat pectore lites.
Quando ego tam caluiſſe Iouem in contraria cernens,
Subdo iterum hæc. Pater alme Deum, partire benignus
Cum conſorte tua faſces, facito ipſe periclum
Primus, & alternè ſtatuas Iunonia regna:
Vlla tui poſthàc cenſen? reuerentia ſenſus
Flexerit indomitos, & non tractabile pectus?
Nam meminiſſe potes, nec adhuc (reor) excidit illud
Tyreſiæ, zelúſque thori, & de pellice rixæ.
Fac ſemel illa pari tecum pro iure agat: actum eſt.
Fulmina ſi deſint, crepidas metuiſſe tumentis,
Iratæque queas. Quæ tunc ô maxime Diuûm,
Quæ tua conditio ſuerit? Nunc iacta ſub iſto
Fundamenta locat ſcito: concedito ſubtùs

Imperitâſſe

Imperitâſſe viro poſſit ſua fœmina: deinceps
Et ſuper imperio muliebri hæc aſtra petentur.
Túque etiam vultu quantumuis tetricus illo
Quem Phydias, quémque, vt libuit, tibi finxit Homerus,
Coneris retinere Iouem, petulantior illa
Thyrſum agitans, toto cælo bacchata feretur.
His dictis conuerſi animi. Sed regia coniux
Triſte quid iratis oculis intuta, minarum
Effudit modios, pauidum ceu iurgia Momum
Terriculent, cauſáne queant mouiſſe recepta.
Nunc, quoniam egregiè vobis victoria parta eſt,
Me duce, mortales: idem rex Iuppiter iſthæc
Me voluit vulgare viris. Ego commodiorem
Tete hominem nec quæſierim, qui geſta referre
Poſſit, Olympiaci cauſámque edicere cœtus:
Vt minùs hinc dominas comptas ſciolaſque paueſcens
Turba maritalis, loris ſciat aptiùs vti
Penè quidem amiſſi imperij, & ſua iura tueri.
Poſtquàm etenim labes cunctos non vnica morùm
Inuaſit, quando ipſe alios adeò acritèr vrges,
Parcere fœmineæ quid ineptiùs (obſecro) claſſi
Inſtituas? nihil hic carpendum denique reſtat?
Si nihil ipſe potes dignum hic reperire notatu,
Hos pugillares legito, (ſimul obtulit vltrò)
Inuenies muliebre genus quo peccet abundè.
Atque etiam hunc coruum (quondam gratiſſimus albis
Ille fuit pennis Phœbo: ſed vera loquentem
Delius iniuſtis non dignè exercuit iris:
Ipſe clientela eiectum, tectóque recepi)
Præſtitero. Ille tibi non falſa Coronidis ædet
Furta, & fœmineos labenti hoc tempore mœuos.
Dixerat, & liquidas abiens conceſſit in auras.
Aſt ego diſtentè conſcriptos marginem ad imum
Dum pugillares euoluo, iterúmque reuoluo,

Dúmque meo auſculto coruo, rauca ora loquaci
Gutture qui ſoluens, dicenda, tacenda monebat:
Praterüſſe ſuis noſtra hæc conuexa quadrigis
Auricomum ſenſi ſolem, Veneríſque decora
Veſpertina nouæ ſuccedere lumina nocti.
Pulchrior hæc ſolito ſcintillas iecit ab alto,
Et tanquàm haud ignara foret quæ Momus acerbo
Inuectus ſtudio pridem dixiſſet, amicos
Nunc ignes prompſit plenè, nunc nubibus atris
Nictu oculi, & tenebris os illud amabile texit.
Quid facerem, hærebam: cauſam abieciſſe verebar
Commiſſam, & rigidi corda indignantia Momi
Non tutum irritâſſe putans, ſtimulante procaci
Alite, verſiculos pronus vertebar in acres.
Parte alia placidis, teneris, blandiſque puellis,
Non bella intentanda, virûm pro lege recepta,
Dum reputo, & nihil hîc magni patrarier, acer
Si fodiente ſtylo ſexum proſcinderem inermem,
Parcendum, & medio moderatè tramite ſenſi
Sic iter ingrediendum: vt Momo iuſta querenti
Nec deeſſem, Veneris nec plus ſatis aduerſatæ
In me odium, atque altas conflarem incautiùs iras.

LIBRI OCTAVI FINIS.

DE

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Nonus.

CORVE loquax, odio antiquo damnate puellis,
Dicito, ſi quid habes: quid enim auſcultâſſe nocebit?
Iſta tuo potiùs malim effutita periclo,
Iamdudùm audacis pœnam ob conuicia linguæ
Qui paſſus, nihil hic iterùm dixiſſe paueſcas,
Momo tute tuo. Satis eſt tua dicta fideli
Si calamo excipiens, alys penſanda relinquo.
Dicam equidem audactèr: nec pœnam deprecor vllam
Bile tumens, ſtudióue minùs ſi vera maligno
(Ales ait) promam. Sed nec (reor) ipſe ego falſi
Conuincar, noſtra hæc æquas ſi dentur in aures:
Nec cupio inſontes (ſunt hæ quoque) crimine eodem,
Quòd peccent nimio plures, inuoluere cunctas.
Quid ſi ego iam decimam quamque excepiſſe benignus
Suſtineam? Quid ſi plures tu fortè lapillis
Digneris niueis, numerúmque auxiſſe bonarum
Contendas? Nihil hoc cauſæ prodeſſe malarum
Aut queat, aut voces carpentum liberiores
Obſtruere, vlla ſua ſi infamis, & obruta labe,
Suggerat inſiſtens rumori alimenta ſiniſtro.
Iamdudùm ſatis ipſe viros mordacitèr omnes
Ob luxum, mollésque habitus, productáque fercla
Carpere, nigrantiſque ſalis conſpergere totis

Tentâsti cumulis, Momum exuperate magiſtrum.
Hic differre putas quicquam? potiore feratur
Iure (puto) ob ſexum, aut formam, conſinia vitæ
Si qua verecundæ tranſmittens fœmina peccat,
Quàm ſuus illa eadem ſi admittat fortè maritus?
Dicas, iſta virus vt ſint pleniſſima probri,
Culta placet multis ſua fœmina. Scilicèt æquum
Poſcitur, hinc oculos vel vt ipſius paſcat adulter.
Anceps nempè malum, nec ſimplex illa bipennis
Qua mactat miſerum mulier damnoſa maritum.
Siue habet, & tota tunc ſe vult vrbe videri,
Quàm facilè integros circumfert baiula fundos?
Siue ſuis fictos fletus curruca labellis
Abſorbet, quæ nictu oculis torrentibus illa
Profudiſſe ſua nouit ſtatione manentes,
Si qua peregrino prodit ſpectatior oſtro
Ad ludos, toleraſſe potes duriſſime? fuſca eſt,
Indotata ſuper Tuccæ Cornelia: papè
Nulla erat heſternis ſacris operoſior auri.
Nos inhonoratæ, & deiecto lumina vultu,
Scilicèt annicula ſtetimus poſt oſtia chlæna.
Audin' tu? ſartore opus eſt, iam iámque vocato.
Confice ſex pereant libræ: ni denique mauis
Illa ſuas pangat clàm noctes callida mæcho,
Idque aliquo, ne quid precio ſine ſperet Adonis.
Quippè opus eſt multo, multorum quæ placitura eſt
Iudicijs, formámque viro componere ſoli
Quid rureſtre ſapit. Prognatam Conſule magno
AEmiliam, ſciolè quum libros attigit, atque eſt
Pſaltria, tum pluſquàm Sempronia mobile ſaltat:
AEquum erit & media cultam ſpectarier vrbe,
Atque ſuas populo, & ſcenæ producere dotes.
Tu (bone vir) quid contrà audes mutire? decorum
Exigit, vxorem metuas vt dote ſuperbam:

Ne

Ne tibi ſandalij cerebrum noua Tyndaris ictu
Diminuat. Specta, atque ſile, ſeu laudibus iſtis
Sponte faue: ni vis coràm illa vt turbida rixis
Rem peragat, fiáſque enictus fabula vulgi.
Quippè potes comptos dominæ turbâſſe capillos?
Durior aut Veneris pulſâſſe indignitèr ora?
Caſtigare graues grauiori aut verbere voces?
Dij meliùs: tunc tu metuas Actæonis illa
(Noſtin' quæ?) media (vetus eſt) tubercula fronte.
Turpe viro certè, tam dura lege coāctæ
Imperitare ſuæ. Noctes qui litigat, ille eſt
Infami digito dignus, nurúmque ſuſurris
Tam tacitis, vt poſt plebs tota reſciſcat in aurem:
Indignúſque, ſuis quem pulchrior vlla lacertis
Implicet, aut veram pòſt reddat prole parentem.
Quidnam igitùr? nec ferre queam? nec iure mariti
Importuna meæ cohibeßim vota puellæ?
Hæc cupit, illa cupit, dedimus: nunc altera poſcit.
Quis modus? impenſæ totis Pactolus arenis
Non benè ſufficiat. Nec noſtris iſta parantur
Complacitura oculis: malim vidiſſe modeſtæ,
Matronæque habitu: nunc quid dubitetur, habemus:
Quid contrà oppoſuiſſe, nihil: quum peßimus iſte
Mos adeò inframis laxâſſe repagula ſexus
Suſtinuit, domibúſque datas nunc in fora truſit
Et cœtus, mox vt ſperent ſuggeſta diſertas.
O bone, ſi commune malum eſt, mirabile ſoli
Ne facito: inueniet prudentior hys quoque finem
Quò ſtatuat: ſi quâ labes irrepſerat, illâc
Et repedare gradum iubeat, pulſámque reuerti.
Mollis enim quum res ſit fœmina, cuilibet apta
Principio formæ, quam qui genuere parentes,
Quàue nouam à patrijs, & adhúc ſine labe tenellam
Abducit laribus, ritè adieciſſe laborant.

Tu, ſi morigeram cupis, atque bonam, atque pudicam,
Diſciplina domi videas quàm caſta parentum
Illius obſeruetur, & olim an liberiori
Voce laborârit vulgi Seruilia mater.
Tertia tunc etenim ſi deducatur, iniquum eſt
Et fragilem, & nixam exemplo culpâſſe puellam.
Nam quid? nonne ſuis excluſa ſimillima coruis
Oua ferunt pullos? Mater meretricia, lenæ
Munere turpis anus, & auara, bibáxque, ſupremos
Ad canos defuncta, nihil moderabile gnatæ
Conſuluiſſe volet: monitis ſed quorſum opus? illa
Quæ vidit, quæque audiuit, præcociter imos
Condidit in ſenſus. Nec matrem docta magiſtram
Quæret, vt admiſſos bis ſex impleuerit annos,
Prona, petulça vltrò, per amica ſilentia lunæ,
Ferratis iuuenum admittet lamenta feneſtris,
Et cantus, gaudenſque ſono teſtudinis, & ſe
Nunc Helenam, nunc aut Venerem vocitarier ipſam,
Laudatæ poſthâc, volucris Iunonia, caudæ
Extollet pennas. Quin tu nimis inuida amantûm
(Quippè quid hîc cunctor, ſi non bis ferrea?) votis,
Cancellata, reuincta, atque importuna feneſtra,
Appagè: iurauit cunctos meus iſte profundi,
Atque Erebi, cælique Deos, nihil oſcula præter
Sumpturum. Ergò vncto præſtabit cardine laxas
Huic aperire fores, neque & hoc mea reſciet vnquàm,
Aut ſi reſcierit, ſunt oh (clàm luſit & illa)
Iurgia, quæ genitrix fundet malè conſcia, tanti?
Nunc age. Duc tali prognatam matre iuuencam:
Credin' Paſiphaë non tauripotente futuram
Tauripetam? tauróſque olim quæ damnet inertes?
Inde, maritales intra ſimulatque penates
Intulit illa pedem: credin quòd poſtibus vnctis
Iam mala poſt illinc auerruncata faceſſent?

Illa

Illa mala eſt: tu crede tamen meliora, labantem
Blanditiiſque animum ſinito exorarier. Vno,
Vno nempè die ſceptrum tibi (Iuppiter) illa
Auferat, hinc repetas? nugæ: promiſerat? actum eſt.
Claua priùs forti tolletur ab Hercule, geſtum
Quàm ſemel imperium mulier bacchata marito
Reſtituiſſe volet. Iam nunc vxorius adſta:
Obſerua: poſcit pallam, redimicula, inaures:
Curre: quid hic ceſſas? vulgo vult illa videri?
Tu pete, lecticas, humeris geſtata Syrorum,
An ſibi quadrijugis malit carpenta caballis.
Præterea, eſt matrem pia iam quòd ſæpiùs ægram
Viſitet: hem? matrem? ſpectacula: quo comitante?
Euryalo. Noſtin' vicinæ conſobrinum
Euryalum? Nihil hic timeas: vicina quoque illis
It comes, ipſa quidem mulier primaria, lecta
Atque pudicitia: quantum flos integer æui
Exactus caſtam faciat, quam nemo rogabit.
Iam redeunt; iam fronte opus eſt. Quo denique freta
Peßima tu foribus plantas efferre mariti
Abſentis? Mi vir (ſed quid ſibi mollia quærat
Verba animi fidens?) libuit: nec carcere clauſos
AEolus hic ventos ſola ſperâris in aula:
Nec meus ille pudor fama ſuper æthera notus
Hoc meruit. Syra curre domum, atque accerſe parentes,
Tu genitrix, tu cauſa mali, tu prima petitam
Mille procis, vni huic voluiſti nubere monſtro.
Nunc habet, & ſpernit. Quantum mutatus ab illo,
Proiectos toties carpſit qui limine ſomnos?
Poſtibus atque roſas poſuit, ſimul oſcula iunxit?
*Sed quid ego hæc? Nemon' * iſto me abducere? nemo* * Cæſu.
Confidens animi, caſus miſeratus acerbos?
Non ſuperant in fata manus? non denique præſtat
Aut ferro, aut laqueo miſeram hanc abrumpere vitam?

O quali coniuncta viro: tonat vsque loquaci
Dodonæa ſono cui tintinnabula cedant.
Ipſa canis repetens, nullique libentiùs Echo
Reſponſura ſono, totidem dum verbula certat
Reddere, victa pudet: tot queſtibus illa retinnit
Argutum quiddam, & ſtridens, ſed non ſine fletu:
Nempè ſuos imbres etiam iſta tonitrua fundunt.
Tu miſer hic tribus ægrè expreſſis victe labaſcis
Lachrymulis? ne quæſo iſtos corrumpito ocellos
Stultula: dixi equidem tentans: iam pœnitet, oro
Ne ſæui: ah quò nunc te proripis? illa vbi victum
Senſerit, occluſo ad noctem ſtat ſola cubili.
I male, quere aliam tibi quæ reſpondeat: oro
Tu mea: nequicquàm: obteſtor: non audio: pallam
Adiiciam, eximia ſpecie, bis murice tinctam?
Et quam bis peragat phrygiano fimbria limbo?
Nolo equidem: (quamuis nec pallam ſtulta recuſem)
Zelotypa ſed dona manu collata pudicam
Dedignari opus eſt. Satin' hoc dixiſſe proteruo
Iam ſemel eſt? iura poſthâc: mea lux, mea dulcis
Iuro vt vis, quod vis: age, nunc ignoſcitur, intra:
Vi tamen iſta facis, minima eſt nec gratia pallæ.
Proh Venus, & caſtis Veneris puer ignibus olim
Præfice, tùque Hymenæe vago vix vlla cubili:
Tantáne tam fragiles teneat fiducia formæ,
Vt permiſſa gregi indomito non æqua poteſtas,
Et pecus indignè perdat, pecoriſque magiſtros?
Mitte tuos queſtus, alieno hoc tempore, amice,
(Coruus ait) quin & mirari deſine, quid ſit
Præcipuam huic tantæ labi quod porrigit anſam?
Cæreares etenim varias quum fœmina formas
Suſcipit, & iam iam præceps in denia fertur,
Dux ſuus auerſos aliquò ſi flexerit orbes,
Si cupitis veſtra vitia hæc ſurgentia culpa,

Præſtruere:

Præſtruere: ipſi etiam exemplis abſiſtite fœdis,
Proritâſſe malas, fragilíſque incendia ſexus
Paſcere, tanquàm auidis ſubiecto fomite flammis.
Nempè nec iſtarum vitium immedicabile finxit
Naturæ vis alma, nec eſt cur non bona poſſit
Meſſis ab hoc iterùm cultu ſperarier aruo:
Quin ego quas læſi cupiens lenire puellas,
Sic ſtatuo, hos nævos vitio euenisſe virorum,
Qui primum impuri ſpecimen ſub tecta tulerunt,
Inſpicienda ſuis, & probra ignota puellis,
Dùm pudor ille viros vinclo cohiberet eodem,
Quem tanto inculcare ſuis conamine certant
Non pudet? vnguentum redolet tua barba, capillos
Et criſpare ſoles, & tergo ſerica poſcis,
Annulus in digitis tremulo fulgore lapillos
Iactat ab Auroræ ſurgentis ſede petitos:
Quid tandem expectas faciat tua Caia, Cai?
Quid puer? aut tenera iam ſaltans bimula planta
Ad Gaditanos numeros, gnata inſcia, quid ſit
Olim etiam tremula prouectam clune moueri.
Qualis es, ipſe etiam tales tibi tolle: nec vltrà
Tute malus doleas ſimilem tolerâſſe maritam.
Dixerit hic ſi quis, toto connubia in orbe
Hijs ſubiecta malis plus ſemper fundere amari:
Nec benè ſub ſocio vix vnquàm viuere tecto
Vnanimes quos nectit Hymen, vinclóq; iugali
Dextera iuncta facit proli incubuiſſe futuræ:
Non equidem vſque adeò generis primordia veſtri,
Nec ſacras Veneris leges, ritúſque reuello,
Cœlibis vt potiùs protollam commoda vitæ.
Diua potens tædis, Diúmque, hominúmque voluptas,
Blanda Venus, te nec generis culpâſſe parentem
Par fuerit, nec moroſis lepidiſſima vinclis
Tu cohibenda manes, quam luſus atque lepores,

Et Charites discinctam in dulcia prælia trudunt:
Vnde animis iam delibutis fœmina castè
Fœcundos vteros proli, resoluta medullis
Exhibet, & vacuus curis vir blandulus vltrò
Colla petit, duris nunquàm violanda lacertis,
Si volet vt socio redamet se fœmina vinclo
Illud agens, sciti genitorem intenta puelli
Vt faciat, nec dulce opus acri aliena dolore
Disperdat: (tanti est hic pronus spiritus, & mens.)
Attamen vt lepidis maneant sua iura puellis,
Primus honos mensis, & nulla pellice pallens
Læsus amor, blandum alloquium, partésque secundæ
Imperij, quantum œconomæ non infima cura
Communes commissa potest fouisse penates:
Nec minus hæ cunctis discant meruisse maritos
Obsequijs, (postquàm lex & Natura tenellas
Infirmásque iubent vultu pendere virili)
Hoc opus, atque isto versat se cardine moles.
Prima parens vrbis domus est, domúique regundæ
Quum præsint socio lare vir pater, & sua coniux,
Quisquis in œconomi primæua labitur arte,
Ignarus qua lege pater, qua lege maritus,
Quaque herus esse suis idem queat, & diuersus
Vix benè ciuiles posthâc componere cœtus
Nouerit, aut rectè populo præscribere cuncto.
Quippe homines priùs, at nec quosuis quærat oportet,
Florentem statuat qui forma, & legibus vrbem.
Nam viles, nam proiectos, nam corpore fœdo,
Imbelles, mancos, stupidos, non denique vultu
Seruili admittat, quisquis melioribus vti
Iam queat, aut posthâc vitium benè corrigat arte.
Nempè cupis pubi præstantia corpora? (rarò
Pulchra animo facies pulchro spem lusa fefellit)
Si cupis, & modus haud desit: (modus vnicus iste est)

Arripe:

Arripe: ſcin' quiſnam? matrum pulcherrima cures
Corpora præſtantes patriæ procudere fœtus.
Matrum opus hoc: Brutis quæ cura impenditur, omnes
Nouimus, vt lectis maribus lectiſſima toto
Agmine formoſos artus ſua fœmina ſubdat.
Hic differre nihil reris, qua matre parentem
Te Venus alma facit? magnum & memorabile Numen
Tu ne ſperne Deos inter coluiſſe priores,
Quorum erat antiquo genitor de ſanguine Cælum,
Vranieque parens. Cæleſti ab origine cretam
Inſignem ceſto Venerem, tunicíſque pudicis,
Demiſſóſque oculos peplis, vultúſque tegentem,
Tuta poteſt tenero matrona incingere ſerto:
Tuta poteſt virgo, nondum congreſſa virilem
At ſperare thorum quæ iam nunc nubilis inſtat.
Tritam aliam, fædoq; maris de ſpermate cretam
Laſciuam, nudam, pæto quæ lumine amantes
Allicit, & facili riſuſe denique prodit,
Mitte lupis, ſpurco quæ fœdant corpora quæſtu:
Mitte peregrinis, vappis, nebulonibus, inguen
Indomitum, vt nequam ſub Numine, nequitèr iſti
Ranciduli, latrinæ in olentis forte lacunas
Exonerare queant meliùs, quàm crimine tecto
Sollicitare nurus caſtas, auréſque pudicas:
Si tamen hinc veſtra ſpurcæ locus vllus in vrbe eſt
Cypriacæ: colat illa Paphon, vel fortè remotis
Sola ſtet in luſtris: extrema ſuburbia multum eſt
Fornicibus cinctis ſi percolat: vt lanienas
Illò etiam, ſordéſq; omnes, protrudere præſtat,
Excrementa velut quæ puri corporis hauſtu
Inficiant naréſque, oculóſque, poróſque patentes:
Et tamen in magna penitùs quæ tollere plebe
Vix queat ars, naſcendo vetuſtis quum noua certent.
At tibi connubio Veneri libâſſe pudicæ

Si placet, & genialem Hymeni condicere cœnam,
Tu, cui luſtra viro iam quinque exacta peregit
Prima iuuentutis tenera lanugine forma,
Illa quidem ignaris potiùs prælata puellis,
Aſt infida nouos quæ vix benè ſeruet amores,
(Credite vos, magnæ iuſtiſſima cura Dionæ,
Lapſa fides iuuenum quas vel iurata fefellit)
Primum animo tibi proponas, quo ſanguine creta,
Qua forma, qua ætate, quibúſque ante omnia virgo
Moribus, in iunctos veniat noua nupta penates.
Nempe ſui ſimilem poſt ſe liquiſſe, magiſtra
Si natura omnes cupiunt: vnde altus ab æuo
Inſtat amor brutis proprios defendere fœtus,
Ignotóſque arcere, ſuiſque expellere luſtris,
Magna maritali debetur gratia vitæ:
Vnde nouæ ſoboli deſudat cura parentum
Mutua, perpetuum gignendo dum facit ortum
Humani generis, formandóque efficit ipſo
Bis genitos: tanti eſt, pietas ſi nutriat altrix
Spem patriæ, & recto ſimul educet ordine alumnos.
Sed neque tam ſimiles cupiat ſibi gignere fœtus
* Synær. *Ageſilaus,* claudo vt malit pede, quàm pede recto,*
Nec blæſum ſibi balbus amet titubante loquela,
Litterulam vt nequeat ſcitè proferre caninam
Filius, iniectos ni ruminet ore lapillos:
Nec quocunque pater vitio ſua corpora damnat,
Illud item in gnati pergratè corpore ſpectet:
Eſt aliquid formoſa quòd vno pignora cuncti
Exoptant voto, & ſpecie inſignita decora.
Ergò immaturis ſapiens (immitia poma
Nondum etiam tangens) ſtatuet parciſſe puellis,
Si cupit vt loculis vterus ſpacioſior amplis
Conceptum plena foueat propagine ſemen.
Illyricos gens priſca boues ſi fortè requiris,

Dimidiò

Dimidio Auſonijs maiores corpore bubus,
Cur tanta ob ſpeciem prouexit laude Quiritûm?
In promptu cauſa eſt: quadrima ætate minorem
Nullus amor tauri admiſſus conſcendere vaccam,
Ingentes illic matrum perfundere cellas
Semine quod pleno, caua per ſpacioſa, ſolebat.
Taurus item toruo frontem ſetoſior ore
Maximus è toto lectus grege mugiſonantûm,
Pendula cui laxo ſtabant palearia mento,
Cornuáque ad pugnam ventos quæ ſæpè vocabant,
Regnator vacuos ſibi ſolus habebat amores
Liber, & intonſis depaſcens montibus herbam.
Nos hodiè (ah facinus) peruerſo more vocamus,
Si qua virum tam fortè petit, bus ſextus vt annus
Accedit, plenas exinde, viríque potentes.
Nil minus. Expectent liceat ſex altera brumæ
Tempora, quàm tactu ſe immiſceat vlla virili.
Sic Lucina fauens, nullîq; libentiùs vnquàm
Implorata aderit: robuſto fœmina niſu
Ingentem emittet puerum vitalibus auris.
Altera præpropero diſperdet corpore fructus
Exiguos, nanos, aut gibbo tergore curuos.
Ipſa ægro poſthâc ſuprema ad tempora ventre,
Laxatis vteri clauſtris, ſpem vanida fallet,
Difficiles partus longo cunctamine penſans:
Si neque perpetuos deinceps ſterileſcat in annos.
At ſi non vanus cupias tibi tollere ſignis
Formoſos pueros: matrem elige clunipotentem,
Succidulam, rectam, atque alta ceruice decoram,
Quæ flauis latos humeros promiſſa capillis
Ornet, & vberibus turgeſcat pectora anhelis.
Stricta quidem medio, ſed pòſt ampliſſima ventre:
Cui iuuenile femur, ſuccincta ſub nate, robur
Arguat, & tactu ſolido non cedat. Iniquum eſt

Si qua latent, efferre foras, meliora putato:
Et teretis ſuræ, breuis & pedis, inde petuntor
Indicia, & quicquid tunicis velatur honeſtis:
Hanc tua ſi ſpeciem tibi lecta puella reponit,
Tu modo, quum vultum tranquillo in littore cernis,
Ne tibi diſpliceas, nec Mopſo Niſa proteruis
Indignè coniuncta auibus, lepidiſſima turpem
Reſpuat) haud dubiè formoſa parentibus ipſis
Pignora filioli certabunt: qualia cultis
Sub lauris virgulta enodi germine ad auras
Cæleſtes tendunt viridi gratiſſima fronde.
Hic verò, æqualis quum ſit concordia vitæ
Coniugium, pauper tu ne quæſiſſe potentem
Inſtituas: genus, & faſces, victóſque Syphaces
Linque alijs, quorum bifores vaſta atria valuæ
Manè ſalutantum gregibus complèſſe laborant.
Nube pari, nuptámque pio redamandus amore
Proſequitor. Parua quid cauſæ eſt, quominùs aula
Illa tibi Iuno, tu fulmine Iupiter illi
Depoſito, vnanimi poſitis viuere regno?
Fælices quantum inuideant perſæpè monarchæ?
At tua ne Iuno (namque hæc quandoque proterua eſt)
Inſurgat, nimióſque animos ſpe colligat acri,
Exarmata tuæ videat ſi inſignia dextræ,
Longiùs illa caue, breue nec repetenda reponas:
Vt neque vibrantem metuat, neque temnat inermem.
Par labor eſt: dubiúmque, metus magis, aut amor, iſtis
Conueniat: ſecurus amor fluit, at metus odit.
Sed redamet potiùs moderato ture ſeuerum,
Et qui blanditijs, aliqua ſed fronte, modeſtis
Demeruiſſe volet non ſtulta mente puellam,
Quæ ſciat à fatuo & bardo, diſtinguere pectus
Quale quidem cupiat cordata virile mariti.
At neque non animis multum hoc quoque conciliandis
Attulerit,

Attulerit, quo quiſque loco eſt, arte, atque parente,
Tali etiam vxorē quæsiſſe loco arte, parente.
Imprimìs ne vrbana viro noua nupta colono
Tradatur, grauibus raſtris, curuóque ligoni,
Dedignata manus vnquàm admouiſſe tenellas.
Neue Palis tradu&ta ſinu rubicunda virago
Ruſtica, Mercurio multùm irridente, mariti
Auſit inexperta ſeſe iactare taberna
Vrbani, tenuéſue plicas, quibus ante coëgit
Lintea texta domi digitis ex cannabe craſſo,
Indoctè, ſtomachante viro diſperdere byſſi:
Aut abacos vitro inſtru&os, ea pocula fagi
Eſſe putans ritu horridulo tra&anda paterni,
Duriùs immiti contingere pollice: clarum
Quum videat ſonitum tot cruſtas ædere fra&as,
Quàm ſibi diſpliceat? quàm vellet ſydere læuo
Nunquàm adeò inſuetis bos ad ceromata membris
Acceſſiſſe, ſui ia&ura, & bile mariti?
Quid referam? notos cupiat, pertæſa taberna,
Ad poſtes nigra indu&os fuligine, quiduis
Exegiſſe operæ potiùs benè firma valentis.
Siue molat truſas ſegetes, nec furfure curet
Exa&è tenuem frugi purgare farinam:
Siue colis fuſos filo demittere craſſo
Inſtituat, ſtaménue alterno pro pede cogat
Surgere, & immiſſo radij ſubtegmine texi
Induuias molita viro, natíſque, per Auſtros
Cum grauis agricolas etiam ipſos detinet imber:
Aut cælo exiliens te&is incompta ſereno,
Vtilitèr paruis meſſorum conſerat hortis
Prandia, ſerpillúmque potens, porróſque virentes,
Alliáque in ſimas ſenſim aſcendentia nares:
Siue canens paſtas vocet ad mulctralia vaccas,
Illa vltrò accurrant domina, ſtudeántque leuari

Vbera conſuetis ſe demittentia palmis:
Siue aliud quiduis faciat rureſtris oppella:
Quam nihil, vnde pigram meritò vicinia damnet,
Tota Pali, aut Cereri, aut Pani dumeta per aſpra
Exponens auros multo ſudore lacertos.
Quanquàm equidem vrbanas alicui incubuiſſe labori
Tantum aberit, lentæue vt nolim occurrere vitæ
Illius, extincto quæ ſieuit paſſere, quantum
Non olim patrio conceſſerat orba ſepulchro,
Vt potiùs ſegnes ſuperare Cupidinis arcus,
Illicitáſq; faces, occluſis auribus, vni
Intentas iubeam, vitata per otia, caſto
Quem fugit ille malus, glaciem ceu flamma, labori.
Nempè nec aſſiduo veſtras cuſtode, aliorum
Seruari de more, velim non ſponte pudicas,
Vſque adeò illa via eſt iam ſtultè ingreſſa maritis
Zelotypis, nimia paritèr ſe afflígere cura,
Et ſumptu: ornatas, pictas, nil denique agentes
Dum dominas altis ſeruant penetralibus, aut ſi
Has prodire ſinunt, tanta hoc fit denique pompa,
Vt non ~~non~~ Memphiti productus ab æde Serapis
Ibat linigeris quondam per compita myſtis
Structior, oſtentans ſacrata cornua fronte.
Stultum erat hoc (dices) ſed quid diſcriminis (oro) eſt?
Ille bouem: anne tuam tu cuſtodire iuuencam
Iam venerabundus, tanquam pro numine, pergas?
Quantò rectiùs hoc, veris vxoribus vti
Vt veris, nec imaginibus? tu roſtra, forúmq;
Procures, villámque & prædia? degener illa
Tanquàm aliena, domus intra pil curet agendum
Septa maritalis? nec ſaltem prouida ſeruet,
Quæ tua ſedulitas longinquis vexit ab oris?
Nempè tuum eſt rem augere foris: rem gnanitèr auctam
Illius eſt parili penſare, & condere cura.

Ergò

Ergò aliquid ſemper quod agatur, fœmina frugi
Inueniet, media quantumuis degat in vrbe,
Penſa trahens, pictis diſcrimina ſiue tapetis
Tot varians, quot formæ inſunt animantibus ipſis,
Siue colant terras, ſeu pennis aëra ſulcent.
Atque erit hîc intra proprios aulæa penates
Fœmina quod princeps comitum confecta labore
Ipſa comes, præſeſque operis, venientibus vltrò
Hoſpitibus monſtrare queat, non ſegniter horas
Conteſtata ſuis, ſed nec ſibi deperiſſe.
Parte alia, ni linifices, & ruris, & vrbis
Matrona, Angliacis auferre hoc dedecus oris
Inſtituant, alia merx hæc exotica parte
Linea dehinc veſtris ne det mantilia menſis,
Nec quæ vela ſuis veſtra de more puellæ
Et capiti, atque humeris niue candidioribus aptant,
Seu tandem tenui quæcunque induſia lino
Texta cuti propiùs, ſeu vir, ſeu fœmina geſtant,
Nil video, cur non poſthâc infamia pœnæ
Iuncta nurus ſegnes taxet: certetur & ipſis
Inter, vt inſignem capiat digniſſima palmam,
Ore virûm laudata, alias dolor vrat inertes.
Nempè tuas telæ, matrona, & gnaua, per ædes
Cannabis, aut lini contuſo cortice, tunc
Quicquam habeas, quod non tibi dextra domeſtica texit?
Quis pudor? imperio tantùm ceſſiſſe maritos?
Mancipia vt probrum hoc vxoria facta, ſilentèr
Diſſimulent? adeón' ſenuerunt omnia luxu?
Quòd ſi etiam hoc ſummo princeps pro iure vetaret,
Neſcio num tabulis melior ſententia fixis
Proponi, aut populo poſſit magis apta ſupino.
Nam quæ præſentis ſocordia temporis extat,
Ære nec exiguo tela hæc aliundè parata
Veſtratûm depexit opes. Nec dicere promptum eſt,

Grandæua viduo matres lare turba ſuperſtes,
Re tenui, tenuéſque nutus, tenuéſque puellæ
Quot benè liniſicæ poterunt ope ducere vitam
Textrīna, Iſiacis quæ primùm venit ab oris,
Si placet hanc manibus ritè exercere pudicis.
Ipſa Paretonias poſthâc non latior vrbes
Inachis aſpiciet, querulo celeberrima ſiſtro,
Tot ſtudijs gauiſa coli: partita labores
Fallet opus cantu, formæ aſſimilata coronæ
Cura puellaris, fuſoſque, rotáſque, colóſque
Expediet, tum linigero trahet vndique penſo
Fila, nec arguta pollex quæ ſpernat Arachnes,
Nec tua, cui poſita fama eſt Tirynthia claua
Robora, ridentes inter neuiſſe miniſtras.
At neque Palladÿ dotes non dicere doni
Fas fuerit: quo te reſonet (Diua innuba) verſu,
Lanifici inuentricem operis, celeberrimus ora
Velliger Angliacæ tractus? tu maxima templis
Digna quidem iſtorum cui ſoli altaria fument:
Attamen in partes Phariam ſi accedere Diuam
Et pateris, iunctóque coli non thure pigebit,
Nil tibi deperiet: tantùm haud ingrata quotannis
Illa tibi bis ſex candenti tegmine mittet
Interulas, totidémque aurato lintea limbo.
Nec (reor) adiectis non demulcebere donis
Torua aliâs: tanti eſt non expers munere Pitho.
Si qua ſuas igitùr coniuncto munere palmas
Hys matrona libens exerceat: illa proteruas
Caſta preces inuenum ſurda præterleget aure,
Et prima obſcænas ſpes herba excindet amantûm.
Quippè quis hic calamis aditus, pharetrate Cupido
Eſſe tuis poterit? ſi nullo cultior auro,
Si neglecta comas, ſi trita veſte puella,
Soli intenta operi per tecta domeſtica clauſis

Incumbat

Incumbat foribus? præsenti nempè marito
Munditie placitura sua, verbísque pudicos
Sensibus ex imis quæ spirent semper amores?
Absenti gratata, domum testudine seruet
Fixior, & gnatos communia pignora, seruos,
Ancillásque, penúmque, operásque, & denique totam
Rem curet, læto & redeunti occurrere vultu
Festinet, collóque insurgens oscula libet,
Oscula (Dij magni) mediúmque amplexa lacertis,
Mollia quæ duras moueant suspiria cautes?
Hic focus intranti scintillis latior actis,
Gratatus domino, flamma depascet edaci
Fissa priùs cuneis, siccatáque robora quercus.
Interea famuli, partes sortita iuuentus,
Hic ocreas, alter petasum, festinus ab vdo,
Defessósque via demet. Stabula ipsa caballis
Stamine, & arenti surgent præsepia fæno.
At famulæ expedient epulas, Cererémque canistris.
Ipsa vna ante omnes, non dedignata coquinam
Inspicere, hic propria ceu quæ versetur arena,
A se cocta suo proponet ferula marito.
Ille auidus teret ore dapes, laudésque merenti
Ingeret, & cupidis laudata labra labellis
Carpet, inoffensa iam iam latissimus aula:
Sæpè Ioui summo tacitas qui dicere grates
Coniugis ob tantæ genium, dotésque pudicas,
Nec Venerem interea cesset sibi numen amicum
Propitiare prece, & lectos promittere honores
Ipsi Hymeni, structam quadrati marmoris aram,
Turture quæ gemino fragrantes inter odores
Fumet, purpureis sertis redimita quotannis.
Scilicèt in votis quid maius poscat habendum
Morigera, & gnaua? cui forma vxoria culpa,
Atque vacent mores: miti, sed non ita tardo

Ingenio, argutis quin feſtiniſſima dictis
Sæpè iocans hilari certet: ſin fortè redibit
Mœſtior, hîc caueat turbato opponere quicquam,
Quod magis irritet, non ficto aſt anxia vultu
Mœreat, & captet molliſſima tempora fandi,
Ipſa quidem ſimplex, nec libro operoſa magiſtro:
At perdocta patris quæ ſecum ex ædibus acris
Afferat œconomæ ſtudium, partéſque probatas.
Nempè, hæc tuta magis. Sed vt eſt ſua cuique voluptas,
Qui volet inſignes committere fortè poëtas
Quæ queat, atque ſophos fari quod torqueat ipſos:
Illum ego perpetuæ cenſuræ, vt iuris adempti
Subijcio. Sciola nihil eſt audacius: aut ſe
Præferet, aut quare? ad cramben, bis tèrque reponet.
Læta tibi currant conuiuia liberiori
Sermonis ſerie? nutu, aut pede torua iocoſum
Impediet. Largire aliquid? largita negabit
Penè ſupercilio. Soli quum ſola per vmbras
Conuenit? hic nihil eſt intempeſtiua loquente
Intolerabiliùs: tu iam reſolutior vltrò
Delicias, & verba voles ſine felle, venuſti
Plena ioci, lecto geniali, & luſibus apta?
Illa memor dictum hoc, factum hoc, refricabit ab ouo,
Si qua per elapſum commiſſa erratula ſolem
Ignaro exciderant, nec culpæ obnoxia, nigrum
Ni quod ſuſtineant (ſe iudice nempè) lapillum.
Quid facias? curis tu lenimenta parabas?
Illa mouet bilem. Ludo tibi fortè futuram
Sperabas? ludos hæc te facit, & propè tangi
Se vetat: aut ſi dat, minima eſt non gratia, tunc ſi
Docta ſolœciſmos non imputat: vtpotè caſta
Naſonis dudum proiectior arte magiſtri.
Si non hic etiam Zenones, ſiue Cleanthas,
Carneadáſue crepat: ſed fac ſe coninge dignum

Te

Te putet: en quotus eſt tam doctam ferre puellam
Qui mereat? pleno aut poterit qui pectore habenas
Immodicæ rexiſſe ſuæ, quæ iura marito
Iam dare docta ſapit? libros euoluere magnum
Eſſe putat, nec prima domus elementa regundæ,
Nec didicit paruo pultem coxiſſe puello?
Stulta iuuant ſtultos. Populi pars maxima ſtulta eſt.
Nec tibi moroſa ſapiens vxorcula fronte
Farte placere poteſt meliori temporis: æquum eſt
Quod rides, non illa procax irrideat. Id, ſi
Illa magis ſapiat quàm tu, dubio procùl, & mox
Expectes: fragilis tanta eſt ea nauſea ſexus.
Nempè nec imitæ cupiat cordatior vllus
Imperitâſſe ſuæ. Qui vult dare iura volenti,
Fac minùs illa ſciat, miretur verba loquentis,
Suſpiciat, memor obſeruet, nec ſpernere tentet.
Tota ſed à vultu dependeat vſque mariti,
Viribus & ſexu potioris, læta libentèr
Si iuga ferre volet mulier, quæ ferre neceſſe eſt.
Attamen exculto vir præſtans pectore, cultam
Si tollit (quæ cura fouet plæraſque parentum,
Et iubet à teneris operoſa volumina cunis
Diſcere, Apollineo ſolamen dulce marito)
Fortè pares ſtudijs ſors quos coniunxerit æquis
Fœlices ter, & ampliùs ipſa ad funera reddet.
Rara ſed hæc paucis contingit copula: nunc vt
Degeneres animos aurum arguit, & ſacer æſtus
Quærendi generum, qui conficit omnia, Plutum.
Barbarus ob titulos (quid non ſperemus amantes?)
Siue ſenex grauida cui turget cenſus in arca,
Bis puer effæto quamuis balbutiat ore,
Prima leget raræ tam culta roſeta puellæ.
Illa quid? in queſtus niſi quòd reſoluta gementes,
O pater, ô duro exclamet ſors improba fato:

Ingenio, argutis quin feſtiniſſima dictis
Sæpè iocans hilari certet: ſin fortè redibit
Mœſtior, hîc caueat turbato opponere quicquam,
Quod magis irritet, non ficto aſt anxia vultu
Mœreat, & captet molliſſima tempora fandi,
Ipſa quidem ſimplex, nec libro operoſa magiſtro:
At perdocta patris quæ ſecum ex ædibus acris
Afferat œconomæ ſtudium, partéſque probatas.
Nempè, hæc tuta magis. Sed vt eſt ſua cuique voluptas,
Qui volet inſignes committere fortè poëtas
Quæqueat, atque ſophos fari quod torqueat ipſos:
Illum ego perpetuæ cenſuræ, vt iuris adempti
Subijcio. Scioſa nihil eſt audacius: aut ſe
Præferet, aut quare? ad cramben, bis tèrque reponet.
Læta tibi currant conuiuia liberiori
Sermonis ſerie? nutu, aut pede torua iocoſum
Impediet. Largire aliquid? largita negabit
Penè ſupercilio. Soli quum ſola per vmbras
Conuenit? hic nihil eſt intempeſtiua loquente
Intolerabiliùs: tuiam reſolutior vltrò
Delicias, & verba voles ſine felle, venuſti
Plena ioci, lecto geniali, & luſibus apta?
Illa memor dictum hoc, factum hoc, refricabit ab ouo,
Si qua per elapſum commiſſa erratula ſolem
Ignaro exciderant, nec culpæ obnoxia, nigrum
Ni quod ſuſtineant (ſe iudice nempè) lapillum.
Quid facias? curis tu lenimenta parabas?
Illa mouet bilem. Ludo tibi fortè futuram
Sperabas? ludos hæc te facit, & propè tangi
Se vetat: aut ſi dat, minima eſt non gratia, tunc ſi
Docta ſolœciſmos non imputat: vtpotè caſta
Naſonis dudum proiectior arte magiſtri.
Si non hic etiam Zenones, ſiue Cleanthas,
Carneadáſue crepat: ſed fac ſe coninge dignum

Te

Te putet: en quotus eſt tam doctam ferre puellam
Qui mereat? pleno aut poterit qui pectore habenas
Immodicæ rexiſſe ſuæ, quæ iura marito
Iam dare docta ſapit? libros euoluere magnum
Eſſe putat, nec prima domus elementa regundæ,
Nec didicit paruo pultem coxiſſe puello?
Stulta iuuant ſtultos. Populi pars maxima ſtulta eſt.
Nec tibi moroſa ſapiens vxorcula fronte
Farte placere poteſt meliori temporis: æquum eſt
Quod rides, non illa procax irrideat. Id, ſi
Illa magis ſapiat quàm tu, dubio procùl, & mox
Expectes: fragilis tanta eſt ea nauſea ſexus.
Nempè nec imitæ cupiat cordatior vllus
Imperitâſſe ſuæ. Qui vult dare iura volenti,
Fac minùs illa ſciat, miretur verba loquentis,
Suſpiciat, memor obſeruet, nec ſpernere tentet.
Tota ſed à vultu dependeat vſque mariti,
Viribus & ſexu potioris, læta libentèr
Si iuga ferre volet mulier, quæ ferre neceſſe eſt.
Attamen exculto vir præſtans pectore, cultam
Si tollit (quæ cura fouet plæraſque parentum,
Et iubet à teneris operoſa volumina cunis
Diſcere, Apollineo ſolamen dulce marito)
Fortè pares ſtudijs ſors quos coniunxerit æquis
Fœlices ter, & amplius ipſa ad funera reddet.
Rara ſed hæc paucis contingit copula: nunc vt
Degeneres animos aurum arguit, & ſacer æſtus
Quærendi generum, qui conficit omnia, Plutum.
Barbarus ob titulos (quid non ſperemus amantes?)
Siue ſenex grauida cui turget cenſus in arca,
Bis puer effæto quamuis balbutiat ore,
Prima leget raræ tam culta roſeta puellæ.
Illa quid? in queſtus niſi quòd reſoluta gementes,
O pater, ô duro exclamet ſors improba fato:

Huic ego delicias, creſcentiáque oſcula demens
Seruaui, & primos (heu) virginitatis honores?
Ah quia nam patrio tantum dant biblia iuri:
Sed ſi corpus habet vir iam meus, attamen omnis
(Vt reor) ipſa mihi remanet mens libera vincli.
Hanc ego vel medijs elabi amplexibus optem,
Elabetur enim, fugiétque auerſa petulcum,
Ille meo nectet ſi quando brachia collo
Ruſticus, & ſimæ melior dare baſia Copæ.
At vos ó duri miſeram lugete parentes,
Si ferro, aut laqueo, læua hac me exoluere ſorte
Suſtineo: inuitas nec clauſtra tyrannica ſeruant
Magnanimas, adeóque mori ſtat cuique ſuum ius.
Sic malè conſartos neque pronuba luſtrat amores
Magna Iouis coniux, neque ſuaui ſparſa liquore
Oſcula Acidalio Charites de fonte miniſtrant,
Atque neque dulce tuens tædas Erycina coruſcat
Balſamina ſaturas gutta, terue vrget in orbem:
Torua ſed obſcuras picea nigredine Alecto
Ipſa faces præfert nubentibus, & malus Hymen
Triſte vlulat, Stygióque etiam linit vnguine poſtes.
Ergò nec hoc nihil eſt: mulier ſi pulchra ſupernè
Deſinat in piſcem: quorſum conamine tanto
Attinuit luſiſſe operam? non luditur (oro)
Quum datur inſulſo mulier Phœbea marito?
Digna, nouos in quam Paridas miſer ille paueſcat,
Ipſa aquilas, tauróſque legens, ſuſpiret ab imo,
Fœlicéſque vocet quas autor crimine purgat?
Quantò erit hoc ſatius, ſucci quum protinùs expers
Teſta recens, talem ſeruat conſtanter odorem,
Ille rudis qualem primò inſtillâſſe laborat,
Informans propriam figulus non inſcius ollam
In quodcunque volet, ſeu malit rura, vel vrbem,
Siue lyræ aptatos digitos, vncóue ligoni?

Illa

Illa nihil ſapiens melius, quam vir ſuus optet,
Tota viri ſtudijs, iuſſiſque obtemperet vltrò?
Nempè ità ni duro vir geſtet pectora ferro
Dura magis, toruis etiam Cyclopibus vt ſit
Toruior, & nulla dehinc conciliabilis arte,
Omnia longanimi tolerantia cauta puellæ
Conficiet. Plæráſque bonas, tractatio prauas
Eſſe facit: ſine corde viri ſi ignobile nomen
Sæuit, Cumani laruatum tegmine aſelli.
Quantò hodiè plures cogit Xantippa maritos
Effera, Socraticas tandem tranſcendere metas?
Eſt modus. Eſt facilis nonnunquàm obliuio multi,
Ne qua viro ſemper memori ſuccenſeat ira:
Ille cicatrices veteres moroſior vſque
Ne fricet, vt rabiem iam deſperatio cogat.
Denique ſuccinctis complectar vt vltima verbis,
Si noua nupta volet, quamprimùm cerea ſeſe
Fingere ad exemplar morum, vultúſque mariti,
Ille etiam ſummo ſi nolit iure, niſi expes
Alterius curæ, extremas adhibere medelas:
Concordes ſecurus Hymen fæliciter ambos
Duxerit ad ſeræ vix tempora ſenſa ſenectæ.
At tu (ſancta Venus) iubaris pulcherrima clari
Sydere, ſurgentes ſeu Phœbi anteire quadrigas,
Labentiſue polo tibi ſtat deducere currus,
Quod ſupereſt, placanda manes. Inſtauret vterque
Thure dato coniux redimitas Numinis aras
Tædiferi, vt caſtos amborum ſuggerat ignes
Mentibus, & nullo violandum tempore vinculi
Ius initi, quod non olim carioſa vetuſtas,
Nec canis comitata queat diſſoluere rugis,
Nec facies obiecta nouo formoſior ore,
Nec genus, aut lecti ſpes inſidioſa potentis:
Aſt qui primus amor iuuenili in pectore ſedit,

Ille etiam vnanimes foueat, conſtétque ſepulcro.
Tanti opus hoc, tantíſque viget Venus alma per ævum
Vtribus, omnigeni tellure, atque æquore fœtus
Semina inexhauſta dum paſsim lege propagat.
Quæ ſi fauſta ſuo luſtrârit ſydere matres
Angliacas (adhibete preces, linguíſque fauete)
Illæ inconcuſsim, genialis fœdere lecti
Seruato, egregiam prolem patriæque, virísque,
Atque ſuæ parient ſolamen dulce ſenectæ.
Parte alia, admiſſæ Veneris rata ſacra pudico
Coniugio pubes, vbi iam maturuit annis
Percolet, atque ſtatus vitabit cælibis, atras
Lege monente notas, nec præmia ter patris auſit
Temnere, moratis proprium quod ciuibus eſto:
Hinc, diſperſa vagè per corpora multa libido,
Hand vllam ſolido iunctam ne fœdere tollat:
Inde Iouis ſummi monitis ſubmiſſa propago,
Vt faciat lapſi generis reparabile damnum.
Hæc vbi dicta dedit rauco de gutture coruus:
Suſpexit, fixámque aciem ad conuexa ſereni
AEtheris intendens, ceu iam reuocatus amica
Voce foret, vocem ipſe etiam ſentire videbar:
Explicuit geminas pennis nigrantibus alas,
Iurantíque manu raptis curuo vngue tabellis
Has (ait) vt Momo referam (namque innuit) æquum eſt,
Nunc abeo: tu chare vale, monitúſque fideles
Excipe, & ordita iam mox ſubtexe Camænæ.

LIBRI NONI FINIS.

DE

DE REP. ANGLORVM INSTAVRANDA,

Liber Decimus.

Pulatìm extremæ videor ſuccedere metæ,
Ægrè feſſa trahens niſu veſtigia crebro,
Ardua non paucis ſcatuit via tota ſalebris,
Quà metimur iter. Pelago iactatus, & iſtis
Saltibus en iterũ exceptus, prærupta ſupremi
Horrebam (fateor) ſimulachra obiecta laboris.
Quod ni cura Deũm dextra auxiliante leuaſſet
Labentem, in primo deſiſtens limine greſſus
Perplexos retrò, ſpe ſuccumbente tuliſſem.
Sed vicit bona ſedulitas: iamq; improba ad imam
Ducta manus tabulam, quamuis laſſata, decenti
Geſtit opus totum (ſi fas) circundare limbo.
Nempè nec innumeris conſertus floribus hortus
Proderit, incinctus ſi nullo ex ordine proſtet:
Nec ſi limbus abeſt, tela qui fila coërcet,
Et certo laterum adſtrictu vaga ſtamina cogit,
Iam dubium eſt, quin tela patens mox diffluat vltrò.
Qualis enim pleno fluuius ſi turgeat alueo, * Synær.
Et nihil ipſe Hyades tumido moderabile ſuadent,
Protinùs obſtantes certet tranſmittere ripas,
Multa mouens, caput imbriferúmq; in margine ponat
Penè quidem victor, latè ſtagnantibus vndis:
At ſi exultantem, ſummis licèt incubet oris,
Ripa ſuo inſiſtat melior compeſcere vallo,
Poſtquàm omni conniſo opera vis irrita fluxit,

Impetus ille ferox, ſenſim & fera corda reſidant:
Haud ſecus informem, nulla & ratione ruentem
Alma ſalutari limbo reuerentia legum
Conſtringit populum, propriáque in ſede reponens,
Communem ſeruare docet rem partibus æquis.
Hoc caput, hoc calx eſt. Non cœtus ciuicus vllus
Olim, hodiè, aut poſthâc iactis ſine legibus vſquàm
Extitit, aut extare poteſt. Lex ſpiritus ipſe eſt
Ciuilis vitæ: tolle hanc, ſimul eripe moli
Corporis infuſos animæ immortalis honores,
Qua viget omne animal, ſentit, ſapit, atque mouetur.
Nimirùm non grex nomen trahit, aut armentum
Ciuilis cœtus (quamuis animalia quædam
Bruta repræſentent ſocialis fœdera vitæ)
Quod natura dedit brutis, perfectiùs artis
Auxilio mens culta viris, ratióque peregit,
Viuendi inſtituens ritus, quæ iura vocamus.
Iura Deum agnoſcunt cœli, terræque potentem,
Iura dedère ſuos populis regéſque, ducéſque,
Atque alios quorum imperio reſpublica ſponte
Contulit excelſos, moderandi inſignia, faſces.
Iura nefas pœnis, fas diſtinxère merentum
Muneribus: decus hinc, illinc comes additur ingens
Dedecus, ad ſeros tranſmiſſum vtrunque nepotes.
Denique ſecuros humiles, placidóſque, potentes
Iura ſua ſtatione, locóque, atque ordine ſiſtunt.
Quæ, quoniam hæc, & plura viris operata modeſtis,
Vtilitate ſua iuſtum, rectúmque probârunt,
Dignum erit extollant homines venerabile donum
Iuſtitiæ, quæ palantes in culta vocauit
Oppida, & à victu reuocauit prima ferino.
At neque lex omnis confusè eſt omnibus apta,
Nec decet ad normam cunctos componere eandem,
Qui diuerſa ſui cœtus fundamina ponunt.

Hoc

Hoc ſolo æquales cunctos ſtatuiſſe licebit,
Omnibus ex æquo lex ſi proponitur, vnam
Conciues vrbem proprio qui fœdere condunt.
Iuris enim par ſit fretos munimine eodem,
Sedis vt eiuſdem ſocios, agnoſcere lancem
Æquatam inter ſe, nihil hic fidentiùs vllo
Ob genus, aut vires, aut ſtructos æris aceruos,
Tentante in minimum quemuis de plebe, quod vno
Non omnes, iure vni, animo punire laborent:
Quantummis poſitas leges differre videmus
Diuerſis, aliáque alios diſtinguere forma.
Forma etenim tali melius ceu conuenit, æquum eſt
Non aliena vnquàm lex edita quadret ad vnguem,
Ne ſeruare volens, vt talis, talibus obſit,
Inducátque nouam formam, migrante vetuſta.
Quippè viris ſenſu abſtruſo lex vna ſupinis
Non ſemel eripuit faſces popularior: illis
Regia dinaſtas peperit, popularibus antè.
Quocircà & legum caueat præſcriptor eiſdem
Aut varia, aut illis non conuenientia ferre.
Iſta ſed vt ſpecie clareſcant turbida prima,
Altiùs à puro deducam ſingula fonte.
Principio, cœtus hominum Natura creauit,
Addidit vtilitas iunctis ſocialia iura:
Quumque modo triplici foueat Reſpublica rectum,
Seu rex, ſeu populus præſit, lectúſue Senatus,
Eſt eadem cunctis diuerſo iure voluntas,
Et ſimilem abſimiles prætendunt denique finem:
Nempè ſuos, & ſe ſaluos communitèr omnes
Exoptant, cunctis coëundi hic terminus extat.
Et quanquam varijs quandoque hæc terna figuris
Plus minùs alternant plexos per mutua nexus,
Nomen at hinc propriè queuis Reſpublica ſumet,
Vnde alijs longè præſtans in corpore pars eſt,

Cuius ab arbitrio rerum flectuntur habenæ.
Nunc, licèt affectu vario diuersa sequentes,
Quilibet ipse suam certet præponere Spartam,
Nil opus hic critici partes tractare magistri,
Quin potiùs linquam positam sub iudice litem.
Quamuis longa dies, & rerum prodidit vsus
(Vt nec apum memorare velim quæ forma regendi est,
Nec super ipsius proponam exempla Tonantis)
Vnum aliquem, annosa pro maiestate, monarcham
Qui proauos numerare queat, proauúmque parentes
Insignes patrio semper diademate reges,
Plus oculos, animósque suis perstringere sceptris
Multorum quàm sorte datos ad tempora fasces:
Quos propria sumptos spernet de fæce popellus.
Quum male priuatus dudum, priuatus & acto
Tempore sustineat solij decora alta vetusti,
Ciuibus vt propriè metuendum, & amabile dictet:
Immò equidem æquales inter, contentio discors
Exagitat stimulis rarò vnica corda superbis.
Tutius est igitur soli indulsisse perennè,
Ille licèt quandoque ruat sine iure proteruus,
Quàm fera ab æquali passos ludibria dextra
Post multis seruire viris, quibus excidit vnus.
Vndique nam vitijs quum perfectissima nobis,
Et scateant multæ nostra in compagine rimæ
Fælix, atque bono dicetur proxima gens hæc,
Quæ minimas toto sustentat corpore labes.
Nam nihil, optantis fuerit, propriéq; Deorum est.
At benè si mixtis iungant se partibus, & rex
Et proceres, quodámq; tenus suffragia plebis,
Vt, quod præcipuè pulchrum est, in quolibet horum
Concreta, & dubia tandem sub mole resurgat:
Hic ego natales cupiam, & duxisse senectam,
Optatósque lares sero posuisse nepoti.

Regnum

Regnum igitùr (quoniam regi ſubmittimur Angli)
Dicetur populi res, & tutela Britanni:
Cuius ab imperio ſcripto de iure iubentis,
Legibus & patrijs nixi, vis maxima pendet.
Qui neque ſi poßit, cupiat perrumpere iuſtum,
Nec cupiens noua iura ferat, ſeu condita tollat
Non prius ordinibus regni de more vocatis,
Vt procerûm, populiq, rato ſtent ordine vota,
Omnibus & poſitum ſciſcat coniuncta voluntas:
Hic modus, hoc trutinæ libramine, gemmeus eſto.
Ritè regit, qui ſponte ſuos in vota coëgit,
Libera permittens conſultis ciuibus ora,
Siue fabæ (forſan) potiorem vocibus vſum,
Maluit atque patris præponere nomen herili.
Sic etenim longa regnum immortale catena
Legitimos ſtatuet regali ex ſtemmate reges.
Præcipuè ſi quos regni antiquißima vincla
Addiderant Comites (latet ipſo nomine ſenſus)
Aduocet in partes operis, curæque profundæ,
Conſpicuos cenſu, & genere, & virtutibus altis,
Rex caput vt reliquos per brachia protegat artus.
Si verum eſt, vnum non vno tempore corpus,
Munus idem ſupplere locis benè poſſe remotis:
Nec Thameſim (hyberno ſi quid magis arroget imbre)
Stagnantem, rectè pratis ſitientibus addi:
Nam ruit, & nulla infrænis tunc lege mouetur)
At bene compoſitis ſedatus quum fluit vndis
Tum ſatagat, riuos primæuo à flumine ducens,
Irriguas foſſor ſulcis immittere lymphas:
Quæ nec depereunt, nec dando deperit ipſe,
Qui fluit, à vena fons ſemper diuite manans.
Nil etenim fonti deductis brachia foßis
Abſcindunt, quod non multo cum fœnore partes
Retribuant: poſtquàm fonti terra humida rurſus

Subijcit occultis alimenta perennia venis.
Hoc igitùr plebique, & regibus vſu erit ipſis,
Eſſe aliquos, medium quiddam qui finibus aptè
Concilient, nodóque ligent extrema reducto:
Quum neque plebeio ſe miſceat alta poteſtas,
Nec gratè aſpiciat populus ſublime recurvus,
Ni medio inſiſtant ambos connectere vinclo,
Quos proceres, ſatrapáſue, ab auita ſtirpe decorum
Intulit, & regum voluit latus indefeſſo
Conſilio, regnique vices pro parte tueri.
Quos equidem, an caſus primùm, an ſolertia ſtruxit,
Non adeò arguerim: vtilitas venerabile donum
Agnoſcit: prudens eamque nepotibus ille,
Qui primus voluit quiddam decedere ſummo,
Et minor eſſe ſuis Theopompus viribus, vltrò
Inductis Ephoris: nimióque, vxoria temnens
Iurgia, præpoſuit modicum, & durabile fluxo.
Nam neque legitimos reges per Barbara tela
Cinxerit ignotus laudato iure ſatelles,
Quin ſua nobilium deuoto pectore cura,
Atque amor, officio certans occumbere in ipſo.
Nec genus inuiſum, ſuſpectáque dona tyranni,
Si tenera linquat, ſpem vanam ætate, puellum,
In ſua ſeruârint ſurgentia vulnera cives,
Quum metus omnis abeſt, odio poſt fata manente.
Quæ dubio ſolers quiſquis ſub corde volutat,
Sit licèt infandis Domiti ſecurior auſis,
Aut cui caſtrenſis caliga cognomen adhæſit,
Ipſum etiam exuperans lecta feritate Neronem:
Vix vnquàm placidos carpet per membra ſopores,
Excitus aut furiæ facibus, ſcelerúmque latratu,
Oſtentíſue nouis, materniſue inſuper vmbris.
Quin vigil intenſas tantillum fallere curas,
Nec poterit tortis iucundum admittere fibris.

Quicquid

Quicquid id eſt, metuat metuentes ipſe neceſſe eſt,
Et fruſtrà imploret, quos nullos fecit, amicos:
Seu caueat medijs graſſantes enſibus enſes,
Aut ſuſpecta thori genialis culcitra primùm
Sollicitè excutiat, quàm coniugis oſcula libet,
Pocula ſeu proprio agnato porrecta reuitet,
Siue etiam volucrum plangentibus intremat alis,
Aut demùm propria conſurgat territus vmbra,
Nil habet in tota ſecurum cæde tyrannus.
Quóque magis pergit, ſtructos magis induit in ſe
A coniuratis gladios, & ſpicula dextris.
Vſque adeò, vt feras cupiat deponere ſicas,
Vellet & infælix vltrò plebeius eſſe:
Sed ſemel arreptis vrgens lupus auribus obſtat,
Et iubet optatam iam deſperare ſalutem.
Pœna ſuos igitùr perdentem plurima vindex
Exagitat, viuas corrodens vſque medullas,
Sanguinis & fuſi ſtimulis præcordia carpens,
Mille cruces ſcelerum capiti per inge rependit.
Quæ quoniam ſceptri nouitas tam dura miniſtrat,
Eſt magis à ſummo votis, & pectore, rege
Optandum, vt ſolij longùm conſeruet auiti
Progeniem, ignotis ciues nec faſcibus addat.
Sanguinis hæc etenim tanti per mutua vis eſt,
Vſque ab auis, atauíſque, genus quum pareat vni,
Vſque ab auis, atauíſque, vnos qui vendicet idem,
Vt neque non cupiat ſaluos, foueátque paternè
Non minùs ac proprij connatos corporis artus,
Qui primam ſtatuet, ſeruato ciue, coronam
Rex pius, imperio miti populariter acto:
Nec domino parere velit plebs anxia, quem non
Aptatum longo à maioribus induit vſu,
Ipſum adeò obſeruans, qualis qua flore ſequaci
Lutea ſe flectit Clymene ad veſtigia Phœbi,

Ipſi adeò exoptans Tithonia ſæcula, prolis
Vt tamen auguſtæ ſpem votis nutriat æquis.
At quoniam ordo triplex regnum moderamine certo
Sic ſtruit Angligenis, vt prima, & ſumma poteſtas
Regia, non procerum ſuffragia, nec ſtatuentis
Coniunctim populi aſſenſus pro parte repellat:
Nunc, quo ritè ſuis nectantur ſumma ſupremis,
Et medium extremos hinc, inde reſarciat artus,
Quæ leges, qua temperie concinnitèr iſtud
Corpus alant mixtum, foueant, ſeruéntque, videndum eſt.
Imprimis, quæ lex partes non reſpicit omnes,
Aſt alijs, vnam protollens, derogat, ac ſi
Fraude mala ſtatuat, non tanta, at tota poteſtas
Hanc penes exiſtat, reliquis ſua iura coarctet,
Illa quidem nonum (moneo) expendatur in annum
Quid velit, inſidijs ne incautos opprimat omnes.
Nempè tribus ſimul ordinibus ius eſſe ſacratas
Condendi leges, patrio pro more vetuſtas
Longo vſu ſi docta tulit: modus iſte rogandi
Haud ſecùs ac baſis hanc noſtram ſic conſtituit rem,
Vt ſi inconſultis reliquis pars vlla ſuperbo
Imperio quicquam ſtatuat, ſeu tollat, ad omnes
Quod ſpectat, poſthâc quo nomine læſa vocetur
Publica res nobis, nihil ampliùs ipſe laboro.
Sufficit, vt nomen taceas, rem noſcier ipſam.
Aurea paulatìm mixtura antiqua nouatam
Quum recipit formam, libertáſque vnica rerum
Deſtituit ſenſim ciues læua arte nouantes
Sæpè quod ignorant. Tanta dulcedine vanos
Immutare iuuat, cuius vel poſtera ſæcla
Pæniteat, tunc quum nec ſe reuocâſſe priorem
Ad formam tutum eſt, habitu ſemel altero adepto,
Nec tamen illa recens placeat, quin ſe arguat vſu
Degenerem: vnde nouo ſtudio peregrina probandi,

Turba

Turba leuis rursum insuetis se legibus aptet,
Qualitèr immisso clauum propellere clauo
Assiduè certans per mille foramina putres
Exterebret tandem tabulas, & inutile lignum
Reddat, Mulciberi tantùm fornacibus aptum.
Longè aliud quondam placuit Locrensibus, alto
Iudicio antiquas leges, formámque regendi,
Sic tandem intacta serie retinentibus, vt si
Aut veterem delere parans, aliámne rogare
Instituens, populo faceret quis verba vocato,
Colla priùs laqueo nectens, ea pacta subiret,
Aut persuadendi quod iam desumpserat, aut mox
Tentatos temerè ob ciues capitale ferendi
Supplicium, duro exemplo documenta daturus,
Obstringente gulam laqueo quem nexuit ipse,
Tranquillos populi affectus, placidámque quietem,
Sollicitâsse nouis num præstet denique cœptis.
Quippè grauis tardo quum stet Respublica motu,
Haud alitèr vasto quàm si pede machina mundi
Longum opus immenso motus vix compleat æuo,
Circulus vt magnum tandem consarciat annum,
Hanc si tam lenta Numen ratione ministrat,
Par erit ipsa Dei ciues exempla sequamur,
Ordine seruato, ne præcipitantèr agamus,
Lege, modóque suo maturè quod statuendum est.
Nempè vel in quouis mutatio facta repentè
Corpore, suppositi si plena est vsque periclo:
Heu quæ intemperies, quæ turbæ denique molem
Ciuilem, si fortè quid est mutata, sequentur?
Hinc ergò & næuos potiùs tolerare monebat
Intactos (qui vix quicquam molitus ineptè est)
Dius Aristoteles, studio quàm restituendi
Festino, ingentem subitò accelerâsse ruinam.
Hæc si fortè bonos ciues exempla mouebunt,

Diſpiciant, num ſi figant, iterúmque refigant
Tantilla inducti tabulas ratione ſacratas,
Idque repentino momenti ad tempora motu,
Longa quies poſsit rem conſtabilire fluentem
Aſsiduè hûc, illûc: pila ceu verſatilis æquam
Quæ per planiciem digito propulſa, rotundum
Siſtere vix corpus longo pòſt tempore nouit.
Sic patriæ leges, quarum veneranda vigebat
Simplicitas, dum cana fides melioribus annis
Maiores dedit indignos nunc labe nepotum,
Quid (quæſo) meruere nouis centonibus vſque
Iam ſuperinduci toties? pulcherrima pridem
Quum fuerant nobis primæua volumina legum
Nuda licèt, poſita ceu præſtans veſte puella?
At (reor) vt ſimplex victus, cultúſque priorum
Tranſyt in varias, tanto diſcrimine, formas,
Nunc tandem varijs opus eſt compeſcere frænis
Multifidam renouis gentem quæ pullulat hydris.
Hoc ſi fortè placet: quidnam eſt tam multa recudi
Iura noua aſsiduè cum cernimus, Iliada ipſam
Prolixo ambagûm longè ſuperantia textu,
Quòd tam rara hodiè morum ſartura ſequatur?
Brutáne ſunt legum noſtratûm fulmina? an ipſi
Cuſtodes fœdè labendi exempla miniſtrant
Prima ſuis? an fortè ſat eſt iuſsiſſe? nec vllo
Iam cuſtode opus eſt? ceu plebs obtemperet vltrò?
Quicquid id eſt, hoc non nihil eſt: miſerúmq; profectò eſt,
Turba virum tanquàm medicorum deſtruat ægrum,
Sic tanta in legum farragine, tot ſimul actis
Quotidiè cuneis, patriæ perrumpere iura,
Iura vel heſternis fruſtrà præfixa columnis,
Nonne fuit ſatiùs, modico texiſſe paratu
Perpaucas, benè conſtantes, meliúſque notatas
A populo, & prono ſeruatas pectore leges,

Vnius

Vnius exemplo temptæ, quàm ſoluere cunctas?
Quippè, quid hic cauſæ eſt, vnam qui tempſerit, idem
Non alias ſoluat, commiſſi hortamine fretus
Impunis? ſin fortè bonos vel ſponte putâris
Eſſe homines: erras. Lex ſic cuſtode tuenda eſt
Peruigili, vt nullam veniæ ſpem porrigat auſis
Illicitis. Qui nil condonat, limine primo
Fortè per indocti dicetur compita vulgi
Crudelis: verùm hunc, vno, qui iure perempto
Innumeros ſcelerum intactos à crimine terret,
Arbitror humano ingenio magis eſſe propinquum,
Quàm ſtultæ vnius noxæ qui parcit, vt omnes
Poſt eadem veniæ ſpes turpibus illiget actis.
Fruſtrà igitùr bonus ille Solon prædura Draconis
Sanguine ſcita tulit ſcribi: dic optime, tune
Tam mitis plures iugulas, an acerbior ille?
Nouimus, & quò ſe nimia indulgentia profert,
Teſtis es ipſe, tuæ patriæ popularia iura
Qui ſtatuens, viuus patriæ vidiſſe tyrannum
Diceris, atque tuos iam tum ſenſiſſe ſubactos.
Attamen, vt regi gladios hæc dura miniſtrent
Tempora, tam crebris ſcelerum ſurgentia formis,
Nil vetat (externè quicquid ſimulauerit) altam
Quin foueat ciuis ſeruandi pectore curam
Anxius: & nullum plectet, quem prona voluntas
Non benè conuincat ſcelus incurriſſe ſcienter.
Dignus erit venia, quem vis, aut neſcius error
Impulerit: quandoque etiam ni immanius extet,
Et nulla facinus delendum tale litura,
Ipſa poteſt ætas, ſexus, cauſa, & genus, atque
Conditio, & tempus, merita atque antiqua, rigorem
Infractum ſummi iuris condire minori
Supplicio: hic quamuis idem pareciſſimus eſſe
Debeat, & iuſtas potiùs præferre ſecures,

Sæpè memor quantis indulta licentia ciues
Laſciuire animis correpta protinùs anſa
Inuitet. Fluidis nihil eſt procliuius, omnes
Quà data porta, ruent, laxiſque expanſa iuuentus
Carceribus, pleno ſectabitur inuia greſſu.
Hæc verò (expertis ſi quicquam credimus) huius
Signa mali iam tum procul incumbentis, habentor:
Quum videas ciues paulatìm (ac ſi ordine tempto
Extra aciem miles non iuſſus prodit in hoſtem)
Fidere conſilijs, neglecta lege, petitis
A propria (vt cerebro arridet cuiuſque) Minerua.
Quum ſciolè inſiſtant ſcrutari, & quærere cauſas
Cur potiùs non hoc lex olim, ac iuſſerat illud?
Et ſtudio carpant maiorum inuenta maligno:
Quum ſeſe & ſatrapis ima de claſſe monetæ
Si quid habent loculi, nullo conferre rubore
Contendant: quid enim primi meruere parentes
(Ille refert media natus de fæce popelli)
Poſtera progenies, diuerſo vt tramite vitæ,
Pars proiectet auos, pars prandia curta lupinis
Conficiat? mouet hìc aures circumſtua turba,
Et tacito audacis confirmat murmure voces.
Prætereà, aſſuetum quum detrectare laborem,
Lentiùs & patrias tendunt meditarier artes:
Quiſque aliud vitæ genus (vt faſtidit auitum)
Arripiens, nec ſtare loco contentus adepto,
At rurſum mutare, & adhùc mutare paratus,
Nec patiens, ſi quid liceat (ſi cæpta ſecundet
Fors ſua) non prima demùm conſiſtere claſſe.
Parte alia, vt frugi ſemel oſa eſt regula victus,
Vt gaudet nitidæ tunicis plebs infima byſſi,
Cœnat apros, Bacchúmque ſitit, plumáque recumbit,
Scortatur, ludit magno, talóſque palæſtræ
(Quippè opus hic neruis) deſes præponit honeſtæ,

Iam

Iam dubitâſſe potes, mutatis moribus, iſtos
Et mutare ſtatum velle, & nouitate furentes
Expectare ducis tantummodò iuſſa Cethegi:
Si tamen intereà incautos non opprimat hoſtis,
Dum certant ſtudio inter ſe diuerſa ſequentes.
At ſi non vano cupitis cognoſcere ſigno,
Tabentis populi expunctam ſpem quamque medelæ,
Fac tantundem omnes prætendant ſcire: valete,
Plaudite, tum lumbos exporgite ſpectatores:
Fabula iamdudum vel poſt aulæa peracta eſt.
Nullus abhinc alium feret, at (ſe iudice) primus
Eſſe volet, cathedrámque nouus ſcandiſſe magiſter.
Inclyta ſic virtus, cuius laus omnis in actu
Conſiſtit, ſolis poſt hæc aget omnia verbis,
Diſquiret cauſas rerum plebs ſtultula: quid ſit?
Quale ſit? & quantum? magno molimine certans
Expendet: capita & quum tot nil conuenit inter,
Res ipſa in dubio, magis ac fuit antè, manebit.
Intereà, certi dum quid communitèr omnes
Conſtituant (Græcis hoc fiet fortè calendis)
Non ſeſe accingent operi, quod quæſtio pendens
Indefinitum liquit, linquétque per ævum.
Atque ita nugiloquis quantum ipſa ſcientia creſcit,
Creſcet item faſtus, lis, & diſcordia, & iræ:
Hinc odium, & vindicta memor, partéſque ſequelis
Inſtructæ, ſaxa, atque ſudes, ac denique ferrum.
Sanguine ſi verò ſemel incrudeſcitur, actum eſt.
Ipſa ſalus vix hos in priſtina fœdera coget:
Victa, vel inferior pars vltrò tendet ad hoſtes,
Et patriæ fines vnà populabitur: illa
Dum gladijs confoſſa ſuis, & præda profanis,
Concidat, atque ſolo fumet Neptunia Troia.
Tum verò (heu rerum faciem) florentia quondam
Serta perornatæ paſſim qui viderat vrbi

Cingere compoſitos feſtiua fronde capillos,
Hoſpes, & obſtupuit, raros miratus honores
Frontis, in albentes inductæ marmore cruſtas,
Tale decus laceræ, & ſciſſæ neglecta per ora
Abſore quum cernat, tales hic pectore queſtus
Proferet. O fædam non dignè paſſa ruinam
Pulchra ſtrues, ſocijs olim iunctiſſima membris:
Quæ te intemperies, quæ cælo fulmina, & iræ
Cælicolûm, hoc triſti diſiectam denique caſu
Turbârunt? nomen certè, ſedémque notaui
Iampridem: maneat nomen quantumlibet, & nunc
Iſta loci facies eadem compareat, ipſa es
Longè alia, ac fueras, nec iam te agnoſcimus inter
Ruderáque, & ſtrages, & diruta mœnia, celſis
Tot quondam aërias referentia turribus Alpes.
Scilicèt (ò ciues) animo hæc hauſiſſe profundo
Iuuerit: externo ſi quid miſerabilis ore
Ingentes poterunt vrbis mouiſſe ruinæ
Externos: quanto complèrint omnia luctu
Indigenæ: ipſi oculos mentis ſi denique rebus
Internis adhibere velint? grauiora videbunt
Excidia, & iactas primùm intra viſcera flammas,
Cognatóſque animos, coëundi fœdere rupto
Seſe inter, quàm quid tulerit vis extera damni.
Ciuis enim longo rerum qui polleat vſu,
Idem etiam tenero patriam qui pectore cunctis
Præferat, hic homines inter quæ chara putantur,
Quum videat primæ ſurgentia ſemina labis,
Progreſſu in totos fœdè diſpergier artus,
Quid faciat? clamet? quid ſi quem nulla poteſtas
Inſignit, ſtrepitu bacchantûm excluſus, inanes
Fuderit in ventos ad rauim verba, ſupinis
Auribus inſueto longè ingratiſſima vero?
Proderit? in ſummos ni ſe prudentia reges

Inſinuet?

Inſinuet? longè ante pedes & cernere donet,
Quæ quandoque grauem parient neglecta ruinam?
Tantùm inter denſas nemorum mœſtiſſimus vmbras
Solus hic aſſiduè ſecum hæc, affixus Olympo
Humentes oculos ſtudio profundet inani.
Iuppiter, omnipotens (tibi ſi mortalia curæ)
Cur pater, hæc prima lentus non corripis herba?
Auxilióque ſubis? Quid nunc timeatur, apertis
Vel tantillum oculis ſtertentùm plurima poſſet
Torpedo in foribus poſitum agnouiſſe, ſuóque
Dum licet, & ſupereſt, ſeſe excuſſiſſe veterno.
Nam quò (proh) lapſæ conceſſit gloria gentis?
Quò patriæ cura vnanimis? quò ſacra Deorum?
Quo decus antiquum ſolij regalis? & illa
Præbita nobilium claſſi reuerentia dudum?
(Eheu) quid prodeſt cladem nouiſſe futuram,
Ni ſuperare datur? video ſurgentia monſtra
Sphyngáſque, Scyllæque canes, anguéſque Meduſæ,
Harpyiáſque truces, exporrectámque Chymæram,
Centimanúmque Gygen, ſerpentipedéſque gigantes,
Omnibus vt portis emiſſa potentiùs iſtas
Conquaſſent ſedes, & proturbare tridentum
Ictibus inſiſtant: iam propugnacula, turres,
Mœnia deficiunt, nutat res vltima, fatum
Accelerat, nec adhùc ciues timor occupat vllus?
Sella magiſtratus quid eburnea? quídue Senatus
Purpura dehinc veteri pro maieſtate, furentùm
Fecerit ad ſurdos alienis auribus æſtus?
Victa iacet legum non formidata poteſtas,
Vlteriùs culto nihil hic opus ore diſerti,
Reſponſis nec (Paule) tuis metuentia ferri
Roſtra ſilent, muſſat Prætor, vis ſola gerit rem,
Vis mala, tecta, vias, loca publica, & ipſa Deorum
Templa, adyta, & quid non? ſuppreſſo iure, querelis

Confundit canique ſenis, puerique, nurúſque
Imbellis, ditíſque inopum ſpolia vltima paſſi,
Et quemcunque poteſt potior ſpoliâſſe minorem
Viribus: vt ſæuo nihil hic immanius hoſti
Attribuiſſe queas. Quid quòd pugnatur, & ipſos
Inter latrones de prædæ partibus? & quem
Dextra potens præfert, hic Phyllida ſolus habebit?
Talibus incaſsùm ciuis bonus aſpera fata
Si fleat, ipſe animo præſenti abſentia cernens,
(Haud alitèr, quàm ſi vitali ſemine, ab ouo
Mox fieri pullum, cui nota potentia rerum eſt,
Nil dubitet) tum ſi rutilo Saturnius ore
Iam clara ſe luce Deum profeſſus ab alto,
Hæc referat: fili, fatum, & ſua cuique dies ſtat:
Nec tamen impediunt ſoli ſecreta Tonanti
Cognita (quicquid id eſt, quod præſciat ille futurum)
Quò minùs ad normam certent componere cuncti
Quam dedimus, moréſque ſuos, momentáque vitæ,
Spe pleni, hanc quò quis propiùs ſeruârit ad vnguem,
Hoc illi minùs à diris, monſtríſque timendum
Tartareis, vnde exuperat genus omne malorum.
Tu verò iam ſi quid habes, aliúue, minuta
Plebe magis ſapiens diuinos ætheris hauſtus,
Quorſum hæc ingrati, aut timidi præſagia veſtris
Subtrahitis? patriámne decet ſic vſque tacendo
I rodere? non alios inter pars veſtra pericli eſt
Communis? quocirca homines quos tangit, adite
Vos, mea progenies: ſolis effundere queſtus
Montibus, in tenues quæ mox Notus exigat auras,
Quid iuuat? hæc non tam ſapientem tempora poſcunt
Ceu ſpectatorem, quàm qui ſe proferat actor,
Labentíque humeros patriæ ſubporrigat vltrò.
Hæc pater æterno Diuùm ſi fatus ab ore,
Corripiat timidi ciuis cunctantia corda,

Quid

Quid dignum hic tanto monitore exinde reponat?
Deſerta? an loca culta viris? nemora? an fora fidis
Vocibus increpitet? mediſque in millibus ardens
Teſtetur patriæ impendens miſerabile funus?
Inuitiſque etiam inculcet ter amabile virum?
O veri ſacra effigies, ô ſola bonorum
Gloria, ſimplicitèr conceptus promere puros:
Quò diuerſa fugis? num diſſimulantèr agentes
Reſpuis? atque ideò terras exoſa, paternos
Ipſa ſinus repetis? nos falſi detinet vmbra?
Nimirùm cauet vſq; loco, meminitq; perennè
Harpocratis: ſin quid loquitur, tatuiſſe colacem
Præſtiterat, nocuo dominum quàm prodere palpo.
At redeo, vnde abij. Leges adamantina ſemper
Clauſtra inconcuſſas ſeruent, venerabile iuris
Nomen & in ſacro vigeat diademate tutis:
Ne qui cuſtodes referunt, ſibi parcere quiddam
Regale eſſe putent, plebi præfractiùs inſtent.
Plus nocet exemplo minimo rex ipſe profanans
Se primum, vnde alios trahit alta libido ſequendi,
Quàm ſi mille viros, ob crimina quæ facit, author
Caſtigans, ſtudeat rurſum prodeſſe minando.
Demus enim (hoc hodiè quoniam reſponſa tulerunt
Iuridicûm, cabalam arcanam qui pectore ſeruant)
Maior vt ipſe ſuis ſit legibus, atque ſuperſtet.
Attamen vt populum ſibi demereatur amicum,
Qui patriæ pater, & populi vult paſtor haberi,
Sit minor, idque volens. Nihil hîc minus illa tyaræ
Maieſtas feret, aut ſceptrum, ſi iura libentèr
Præponit, ſolio excelſo, quem iure iubente
Mos vetus, atque ſuûm vota haud inuita locârunt.
Meta ſed hîc noſtri propè iam confecta laboris,
Occulit aërium denſa intra nubila conum,
Cætera candenti maior quo proxima trunco.

Quadratum latus ecce baſi ſuperædita magnæ
Opponens, feſſumque vltrò deſiſtere cogit.
Nec vanum augurium, toto quod vertice metæ
Celſus apex oculis ſeſe ſubducere noſtris
Inſtitit, atque ipſis ſuccedere acutior aſtris,
Quantum vix acies contracta cernere fronte
Iam queat, auratas quamuis faſtigia pinnas
Oſtendant tremula radiantis luce coronæ.
Ergò quidem ſpacijs quando hic excludor iniquis,
(Quippe breui non eſt regis deſcribere verſu
Munus, inexhauſta penſantis ſingula cura)
Abſtineo. Haud deſunt maioribus hæc quoque velis
Qui tractata olim commendauere ſequutis
Temporibus. Meminique alio me denique Regem
Ter magnum laudâſſe libro, præſtantibus heros
Auſpicijs noſtras nuper qui rexerat vrbes,
Pace bonus, bello inſignis, ſeruantior æqui
Quo fuit, aut fido non alter pectore maior,
Quiſquis in hæc oculos deflectat tempora, ſero
Neſcio quid, peiora die: quo proxima fatis
Omnia nunc tacita rubigine tacta ſeneſcunt.
Quanquam etiam paucis pauca hæc ſubiungere verbis
Quid prohibet? Memorem princeps fandi atque nefandi
Qui putat eſſe Deum, ſummo qui rector Olympo
Deſpicit, & pronus cuncta hæc mortalia cernit,
Non ita tranſmiſſis perget violâſſe repaglis
Iura, & fas, aráſque Deûm, patriæque penates,
Vt putet eſſe ſuos ſeruilia corpora ciues,
Atque ſibi natos per clauſtra domeſtica vernas.
Vultis inoffenſis animis comprendere verum,
Vos, quibus hæc manibus ſurgunt ingentia ſceptra?
Plebs primùm reges ſtatuit: tus hoc quoque noſtrum eſt
Cunctorum, vt domino faueant popularia vota:
(Si quid id eſt, quod plebs reſpondet ritè rogata.)

Nam

Nam neque ab inuitis potuit vis vnica multis
Extorquere datos concordi munere fasces.
Quin populus reges in publica commoda quondam
Egregios, certa sub conditione parauit,
Non reges populum: namque hijs antiquior ille est.
Ergò sollicitis plena vt mens regia curis
Insomnes peragat noctes, stertente popello,
Et decet, & par est: postquàm custodia soli
Demandata, gregem pastore aut ter beat, aut ter
Mactat, inassueto, si quos custodijt, ore
Deuoret, & sæuo crudescat dente Lycaon.
Sed nec tanta potest crudelis gloria facti
Successisse rogis: nulla pallescere culpa
Præstiterit, flentésq; oculos non ficta per ora
Demisisse tuos: quum tu præstantibus actis
Iam functus, merito migrans deberis Olympo.
Effice te votis optet plebs anxia iugem,
Perpetuúmque sibi. Timeat moderantiùs: at te
Vel sine fine pium, faustum, mitémq; salutet,
Atque salutaris veneretur syderis instar:
Non agitet diris, sæuo seu crine Cometen.
Hinc tu rarò alijs ea demandâsse memento,
Quæ fuerant cura potiùs peragenda iubentis.
Quô tibi lictores, fasces, sellámque curulem?
Si vacuum laua iam possidet arte tribunal
Seianus, capreis turpi bacchante magistro?
Villicus es: non omne tibi conuiuia tempus
Regali contexta terant, nec balnea luxu.
Nec canis, aut longa comprensa indagine sylua,
Tam placeat, crebris aut scandens ardea gyris,
Nec sonus auratæ testudinis, aut parasitus
Mimica in offensum iaciens dicteria vulgus,
Nec Lamiæ quondam iactata potentia tantum
Arroget, aut scena, aut dubijs sors anxia talis,

V tregem laxis obliuiſcare decori
Cancellis, præcépſq; ferare in ſcommata vulgi.
Parte alia exoſa eſt nimia inclementia fiſci
Inſidians loculis: crudelis epiſtola quid non
Sanguine ſcripta poteſt proſcriptis demere? quid non
Tetra pudicitiæ illudens petulantia læſis
Deſignat tantorum animis? inuiſior hic tu
Quid metuas poſthâc, nòrunt etiam hij, quibus altum
Sæua odium impreſſit violentia: nempè libido
Non ſemel inguinibus diſcinctis maxima dempſit
Imperia: & quantum eſt inſontûm haurire cruorem?
Cautiùs hic agito: quamuis centeſimus alta
Enumeres ſerie tritauos in ſtemmate reges.
Corruet hæc etiam tam longa potentia, ruptis
Legibus, immanis ſi pro ratione voluntas
Stat tibi. Non opus eſt exemplis: ipſe trementem
Ipſe horror ſceleris mentem ſibi conſcius omnes
Admotus, crepitúſq; aures attollere coget.
I miſer, hinc plumis languentia membra reclina:
Dic ſileant: miles prætorius atria cingat:
Heus pueri, heus, quid vult? confeſtim accurritur: eccum
Surgentem: quidnam eſt? nequeo dormire, loquentûm
Neſcio quis ſomnos viſus turbare ſuſurrus,
Atque pedum ſtrepitus: nemo eſt: ſatin' omnia clauſa?
Clauſa magis Danaës quàm turris ahænea: rurſus
Ægra thoro curis confectus corpora mandat,
Vixque oculos dulci inuitat libare ſopori,
Idolum obtorto circundare brachia collo
Æthiopis ſentit, ſaltem aut ſentire videtur.
Exclamat quiddam argutum per ſomnia: Auerni
Quale ſolent tenues campis fœlicibus vmbræ:
Et tandem vt multa ora eluctantia ſoluit
In queſtus. Mala turba accurrite: nempè quis iſti
Inſtitit, (ex condit ſe poſt aulæa) cubili?

Excutite:

Excutite: haud vllus, ne muſca hic denique reſtat.
Stulte, quid hic caniſſe foris iuuat? intus oberrat
Ille malus, geniique occurrit larua ſiniſtri.
Hic alius laxo reſupinus cardine rerum,
Imperiõq; impar, & gurgite nequior illo,
Cui totos Tiberi loculos exhauriit annus,
Opſonat ſolidas, alter Galienus, inulto
Hoſte, priùs partas tanto ſudore tyaras.
Ingemit omnis eques, lato & manus addito clauo,
Atque renaſcentis luſtrum timet Heligabali.
Tantùm aliqui, abiectæ plebis fæx infima, laudant,
Ludio nimirùm Paris, Ambroſiúſque choraules,
Dignus & hijs menſis conuiua Tricongius ille,
Atque Tigillinus, liberti etiam vmbra potentis,
Neſcio quis vanum protollens Græculus aſtris,
Græculus haud vllis nunc non viſendus in aulis.
Heu quàm decliui ſerus ſe veſper Olympo
Præcipitat: ſcin' quæ tandem vehat? ecce fidelis
Præ foribus cupit admitti vir pallidus, ore
Barbato: Sophus eſt? excluditor: alter amicus
Addit ſe comitem, cano capite ipſe, paternus:
Quàm verò indignum? (pleno hic demurmurat ore
Aſſentatorum chorus) an tu ſemper ephebis
Eſſe minor patiere oblitus principis? & te
Liber in iſta dabis retinacula? non licet omne
Quod libet imperium partito cum Ioue? demens
Concredit, plenóque hilaris ſuperſcitat auro.
Intereà magnis irarum fluctibus altum
Ruminat indignans populus ſub corde dolorem.
Improuiſa dies, & ineuitabilis hora
Alta iacit tectis ſecretæ incendia flammæ.
Quære tibi poſt hâc melliti verba colacis
Dulcia, procinctæ pigmenta & florida linguæ:
Nullus adulator morti ſe deuouet, vt te

Protegat : at verſis fortunam paßibus ambit.
Opecus indignum, faciles quod principis aures
Occupet: ô magnis peſtis iam tritior aulis,
Quàm facilè vt foribus ſeſe bipatentibus vnquàm
Excludi ſinat, aut citrias non cingere menſas
Polypus expanſis pergat, de more, flagellis.
At verò ancipitis quæ tandem gratia facĩi eſt?
Tantáne palponem teneat fiducia linguæ
Flexibilis, calidum, atque rigens ore efflet vt vno?
Et tegat atra albis? & mutet candida nigro?
Scilicèt : egregium quiddam, dignúmque triumphis:
Pſittacus aurata longùm nutritus in aula,
Χαῖρε ſuum ficto ſcitè ſi gutture promit,
Idque etiam ferula ventris dictante magiſtri.
Nonne putes melius, fas indulgere Catoni,
Liber, & erectus, mordaci radere vero
Qui ſciat, & nævos nondum præſcindere adultos?
Increpet hic, à te ſi quid delinquitur : hunc tu
Tam ſidum reuerenter habe. Quem gratia flectit,
Aut odium, aut lucri ſpes improba, pelle ſeuero,
Pelle ſupercilio: ſemper iucunda loquenti
Vix tu crede Deo, quamuis oracula palpo
Illita purpureas ſeſe demittere in aures
Feſtinent, adytis cælum ſpondentibus vltrò.
Scilicèt, hijs Ammone ſatos debemus, & illos
Pelle leonina, mediam clauáq; per vrbem
Lymphantes, Phœbóſque nouos teſtudine ſumpta.
Nempè Palatinis Superis qui denegat aras,
Sanus homo eſt? Babylon commentum prodidit, aerè
Ilia corrodens, iterùm mortalia, lympha.
Tyndaris Herculeas compreſſit Martia fauces.
Vncus Apollineum cælo deducere diuum,
Et potuit fœdis lacerum mandare latrinis.
Ergò homines? mihi crede, meri : ſed comprime labrum,

Donec

Donec Olympiaco naulum ſoluiſſe Charonti,
Numina conſpicias dudum præſentia, & Orco
Iam gratere bono numerum creuiſſe relatis.
It funus, pallentem animam circunſidet atris
Conſcia Tiſiphone crines innexa colubris,
Omnia præteritæ ſubeúntque piacula vitæ,
Quot nouies non Styx timido capiti abluat vndis,
Nec benè centena luſtret Proſerpina tæda.
Tunc tandem diſpanſa patent magna atria culpæ.
Diſplicet: & totis mallet quæſiſſe tyaris
Veridicos: mallet ſanctas placuiſſe per artes,
Non animas letho illuſtres miſiſſe, proterui
Reſcripti ad numeros, & ſequipedalia verba:
Non fauiſſe malis, non inuidiſſe bonorum
Suſpectis (eheu) virtutibus, aut vice verſa
Præmia promeritis ita ſubduxiſſe, pudendæ
Illa voluptatis cumulatò vt ferre miniſtros
Miremur: cape tu faſces Proconſulis: & tu
Propretoris habe: bibit hic: corruperat alter
Sacra Bonæ iam nota Deæ: quantum accipit ordo
Quadruplatorum? mallet ſuper omnia leges
Seruâſſet patrias, vindex acerrimus Argi
Centum luminibus, quibus & Iouis ales, & acri
Ceſſiſſent acie ſerpens Epidaurius. Optet
Non aliò detorta, ſuis ſubſcribere iura
Feciſſet placitis, ſcelus hoc hortantibus ipſis
Iuridicis: tantum Maſuri (ſi Dijs placet) auro
Pagina corrupti confert, ſi dicat, opinor.
Multáque prætereà cuperet melioribus olim
Auſpicijs patriæ collata, & ciuibus ipſis,
Non vni deſumpta ſibi: ceu machina rerum,
Principis ad nutus ſolùm ſeruire miniſtra
Debeat (ah facinus) præclaro munere abuſi,
Quo melius, dignè, & benè geſto, non habet orbis:

Indignè, nihil eſt toto infœlicius orbe.
Iamque opus exegi: iam pectore magnus Apollo
Excutitur: gratare tuo, gratare poëtæ
Terra parens, oculis vna ô mihi charior ipſis.
Neue mihi ſpectro poſthâc tam fœda per vmbras
Humentes occurre, polo dum noctis opacæ
Vela tegunt vultus, tunc quum placidiſsima ſomnos
Feſſa trahunt terris animalia cuncta ſilentes.
O, erit ille dies quum tu conuerſa, venuſto
Natiui decoris vigilem conſtantiùs ore
Compellas? verámque Deam, Numénque Britannis
Tutelare velis, non monſtro tecta, fateri?
Quas ego tunc Veneres, ſtupefacto lumine, cernam?
Qualia nec Zeuxis pinxit, nec cultior alter,
Semiopus infecta cui ſic liquiſſe tabella,
Laudi erat artificùm pòſt relligione ſequentùm.
Tunc ego purpureas maculoſis ferre cicutis
Et ſpondebo roſas, & nigris lilia ferre
Helleboris: adeò iam tritum erit arbuta dulci
Melle, ſimul fontes lactis turgeſcere riuis.
Quippè pio populo, & gnauo, ſenſúſq; modeſti,
Numina nec raucis ſtudijs laſſata vocantùm
Præſtò aderunt, facilíq; manu maiora petitis
Contribuent, medióque aderunt præſentia cœtu,
Fortè ſui poſthâc & parcent limina Olympi
Tam iugi calcare pede. En erit hic quoque ſyluis
Læta quòd alticomis, campíſq; virentibus errent,
Quum vacat, & ſaturis placet alternata voluptas.
Salue magna parens, operoſa Britannia dotum
Culta viris præſtans gregibus, pinguiſsima glebæ
Vtilis ad ſegetes, & graminis vtilis herbæ,
Rore madens, atque imbre madens, & ſole tepeſcens
Molliculo, & vernæ ſuauiſsima flatibus auræ:
Sic tibi perpetuis floreſcant tempora ſertis,

Vt

Vt tuus hic vates medios nunc inter Iberos
Munere legati fungens, ignobilis oci
Supplendis opus hoc raptim qui condidit horis,
Vellet inauratis rediens ſuſpendere templi
** Parietibus, plectrúmque, & pulſas pectine chordas,* * Proceleuſmaticus.
Atque lyram informi compage exile ſonantem,
Quale decet ſatyræ ſocco reſonare pedeſtri
Germanam, & ſimilem, ſi non eſt ipſa, poëſim
Mordacem. Vena maiores diuite vates
Pangere purgatas quod pleniùs impleat aures,
Non equidem inuideo. Pugnax genus eſſe loquela
Huic argumento tam conuenit, vt ſale multo
Si careat, putres altè calcaribus actis,
Vix poterit morbos aliquo expergiſcere ſenſu.
Quanquam equidem, toto quod nunc delinquitur orbe,
Non vnis (ne quid placeat ſibi cætera turba)
Obiecto Angligenis: intrà peccatur, & extrà.
Optimus ille, minùs reliquis qui tangitur: & te,
(Gens mea) mox alijs claras prætendere tædas
Ne pigeat, verſis cunctóſque reducere velis.

LIBRI DECIMI FINIS.

IN LAVDEM HENRICI OCTAVI, REGIS ANGLIÆ PRAESTANTISS. CARMEN Panegyricum.

LONDINI,
Excudebat Thomas Vautrollerius
Typographus.

1579.

Beneuolo Lectori S.

NVNC tibi licebit (candide Lector) hoc præſenti libello pro tua voluntate frui: quem luſtris ferè quatuor iam prę̃terlapſis doctiſſimus Chalonerus de ter maximi illius Henrici Octaui Anglorum Regis encomijs ſcriptum, Sereniſſimæ Elizabethæ eiuſdem filiæ, ac Auguſtiſſimæ Principi noſtræ pro ſtrena dedicauit. Hunc ego tam dignum libellum perpetuis tenebris obrui, indignum exiſtimaui: & propter perſonas tam illuſtres, & authorem, & ob ipſam denique materiam. Quamobrem cum reliquis eiuſdem authoris libris anteà nunquam prælo commiſſis hunc quoque priuatum priùs, hoc tempore publicum fieri, ac aliquantò emendatiorem nunc recudendum curauimus. Tu tali (quæſo) Phœnici, aureæ ipſius Naturæ fabricæ optima ſemper (vt par eſt) libenter precare, libello fruere, noſtríſque laboribus faue. Vale.

Τί θαῦμα, ſηρὸν εἴπερ εἰρήνην πάτρα
Ἔσχηκεν αὖτη; αὐτὸς Ἀσραίαν Θεὸς
Σύνταξεν ἄρχειν τῆς πάτρας Βρεπανικῆς.
Ἠλισαβέτην, παρθένον ſιστρεφῆ·
Ὡς ſηθὰ κἀ ſιδύῃ Ἀγγλίας κρατεῖν
Κεῖνος, κ' ἀνελθεῖν ὀſὲ εἰς τὲς ὐρανύς.

G. M.

SERE-

SERENISSIMAE, AVGVSTISSIMÆQVE HEROINÆ

D. ELIZABETHÆ, DEI GRATIA Angliæ, Franciæ, Hiberniæque Reginæ. &c. magni illius Henrici octaui Anglorum Regis filiæ, Dominæ ſuæ clementiſſimæ, colendiſſimæq;.

HEctora Priamiden laudari voce paterna
Iuuit: laudati laus ſtetit ore viri.
Si iuuat, & maior laudato laus ſtat in ore,
Quæ laus, laudato eſt à genitore ſeri?
Lætus erat Priami gnatus, laudante parente:
Lætior à tali ſe genitore ſatum.
Tu tanto (Regina) potes tibi laudis aceruo
Adÿcere, Henrici nomina magna patris.
Quo maior noſtris nunquam Rex præfuit oris:
Optima, iam tali es laude patris, melior.
Sic tibi laudati, longùm fœliciter anni
Proueniant, titulis exuperéntque nouis:
Vt nihil auguſto fuerit te ſanguine creta
Dignius, auguſtum quàm ſimulare patrem.
Tam ſimilis vultu quum ſis, ſpecioſa virago,
Fac ſimilis referas, maxima facta patris.
Ille quidem læto excepit munuſcula vultu
Quæ parua, at grata lata fuere manu.
Tu (precor) accipias, anni redeuntis in omen
Hanc, licet exilem, quæ tibi ſtrena datur.

Ad librum.

ANno principium conſtituit nouo
Ianus, bicipiti limite, terminus
Exacti orbiculi, & ianua temporis
Inſtantis, rediuiuo hîc vbi ſemine,
Fœcundi gremium Sol rediens ſoli
Implebit genitor: quò facie noua
Syluarum virides extuberent comæ.
Nam cœli rigor, & frigoris impetus
Paulatimque gelu, nix quoque candida,
Diſcedent, hyemis tela potentia,
Et cedent Zephyro, qui pater optimus
Veris, prata nouis veſtit odoribus
Ornans omnigenis herbida floſculis.
Tam grato volucres munere concitæ,
Vocali ferient omne nemus ſono,
Et valles, ferient ſaxa ſed & ſono,
Argutum querulæ dum repetunt melos.
En campis teneri luxuriant greges,
Non vltrà madidi iam memores Noti,
En ludit medijs ſquammigerum pecus
Vndis exiliens: vſque adeò iuuat
Laſciuire animos, quos recreat calor.
Ergò hoc & memores pignore concitos,
Spe plenos, docuit fidus amor viros,
Strenas complacitis munera amiculis,
Certo more Patrûm, mutua mittere,
Optantes, reſeret ſydere proſpero
Anni principium, lætus vt exitus.
Non damnant placitis Chriſticolæ nouis
Quod pulchri ſpecimen fluxit ab Ethnicis,
Quin dant: & memores hoc potiùs dabunt,
Quod Ianus melior, iam reſerat nouo

Exemplo

Exemplo, renouis Chriſticolis ſacros
Poſtes, ætherei regna ſimul Poli.
Nam faſtos benè ſi mente reuoluimus,
Infans Pontificis ſcinditur hoc die
Cultro, qui ſuperis venit ab ædibus,
Captiuos Barathro perpetuò datos,
Exemptos proprio ſanguine reddere.
Quare, nil dubitans, ipſe ego iam paro
Quod dem: ſi placido Iuppiter accipit
Vultu, quod tenuis, pronus at obtulit.
Anne eſt, quod timeam? ne Iquis edita
Regina à cerebro, deſpiciat meum
Tantillum, aſt alacri pectore proditum
Munus? non faciet. Quarè age, nudior
Oſtendas, animi quàm mihi diuitis
Portas pauperies obſtruat inuida:
Hoc do, quod ſupereſt: perge, liber tere
Auguſtas ſemel, atque hoc ſatis eſt, manus.

IN LAVDEM HENRICI OCTAVI REGIS ANGLIÆ PRAESTANTISS. CARMEN

Panegyricum.

LAudabunt alij fœcundæ pignora Romæ,
Tot monumenta Ducum, vaſto quos extulit orbi
Fama volans: Quis non Pompeij, & Caſaris acta,
Scipiadúmque, animo admirans, ter lecta recondit?
Sunt alij, Graijs ducibus præconia palmæ
Qui tribuant: doctis hic iam depromit Athenis
Fortia facta virûm: mauult hic dicere alumnos
Sparta tuos: cuncti at meritis ſuper æthera tollunt
Pellæum iuuenem, Phœbeæ lampadis inſtar,
Ipſe ſuis maior vitijs, virtutibus altis,
Cætera Graiorum qui obduxit geſta virorum.
Omniáque hæc, Latio cultu, Graióque nitore,
Pulchra quidem per ſe, reddent pulcherrima ab arte.
Me pietas, atque ipſa etiam indignatio partim
Propulit, vt patriæ primum decus, hactenùs vltrò
Quem indictum muto ore ſilent tot pectora docta
Angligenûm, hîc tenui conarer dicere verſu,
Multa priùs genium, cunctanti mente, precatus
Tanti hominis, ne tantillo indignetur ab ore
Laudari, primis ſi paulò inſtructior annis,
Dedocili inſuetas repetam nunc carmine Muſas.
Ergò age, quiſquis eris, cui ſe liber offeret iſte,

Henricum

Henricum octauum referens, qui sceptra Britanna
Imperio dudum longo florentia rexit,
Mente, manúq; valens: quoniam diuersa sequentes
Sunt aliqui, fortasse, minus qui candida promant,
Ignari causarum, alieno & pectora ductu
Imbuti, satagant Heroà lacessere dictis,
Extincto seu quis barbam vulsisse leoni,
Iam pauidè attrectans, at paulò audacior instet:
Ne quæso accedas, animo peiora sequuto,
Quin potius næuos, multa virtute rependens
Dispicito, an iusta poteris texisse litura.
Primum equidem, si quisquã hæc vltima tempora sæcli
Iamque senescentis, iamque in peiora ruentis,
Discutiat: quem non communi labe petitum,
Inueniet peccare per agros, atque per vrbes?
Vsque adeò, vt meritò dici queat optimus ille,
Quem minimo inuoluit denigrans fama reatu.
Quo minus id mirum est, si fortunatior, & Rex,
Indulsit genio, admittens quandoque proterua,
At non immani veniam superantia facto:
Quum Reges peccare bonos malesuada voluptas,
Et faciat laxis secura licentia habenis
Nullius insolita ferulam subeunte magistri,
Iam Regum palma: quorum est sibi nota potestas,
Quid liceat, laudémque minus libuisse meretur,
Si summis tantùm digitis libamina carpant
Parca voluptatum, quas fertilis aula ministrat.
Quanto etiam pluris, si non abstemius est is,
Qui minus accipiat, quo maior copia rerum,
Quàm si quem prohibet metus, aut vis, duráue egestas.
Hic igitùr, longo Regum de sanguine cretus,
Penè puer, didicit sceptris succedere auitis
Iam iuuenis, iam Rex, iam se præstantior ipso,
Si spectes animi sublimis pignora, docto

Quem Muſæ fouere ſinu, Charitéſque lepore
Dotárunt gratæ multa grauitate loquelæ.
Vſque adeò, vt populo facturus verba, vel vlli
Legato, aut cuiuis de re quacunque adeunti,
Sic potuit varijs cultiſſima promere linguis,
Non minus vt cunctos facundia tanta moueret,
Quàm geſtus, vultúſq; etiam ſat amabile ſpirans.
Nam velut ex ipſo quis iudicet vngue leonem,
Sic etiam, poſitis inſignibus, ille alieno
Diſſimulans ſi fortè per vrbem exiret amictu,
Cognoſcendi auidus mentem, moréſque popelli,
Non potuit cupiens, ignota fallere veſte,
Quin ſpecie, atque ipſo greſſu ſublimior eſſe,
Quàm mentiretur, vulgo appareret, & alta
Ingrediens, ceruice tenus turbæ ſupereſſet
Attonitæ, humano ceu quiddam augnſtius ore
Cerneret obtutu fixo. Nam membra decora
Prætereo prudens, & quæ ſi ſingula carptim
Perſequar, immenſum exigerent, iuſtúmq; volumen.
Hoc equidem affirmem, neque me ſententia fallit:
Quum pulchra excellat forma gens Angla, decúſq;
Præferat ingenui, vix vnquam ruſtica, vultus,
Vicerat ille omnes tunc pulchros pulchrior vnus:
Tantá fuit ſacræ maieſtas regia formæ.
Quam ne quis formam tantùm putet, illita ceu quis
Pulchri hominis, picta deſignet membra tabella,
Non hic corpus erat ſine mente, ſed acer, & aptus,
Præſtitit, ingenuo quæ liber corpore præſtat:
Æquales veræ præuertens munere palmæ.
Nam patrio certis metam de more ſagittis
Figere, neruoſo lunantem robore taxum,
Tam benè vix olim Herculei didicere lacerti:
Si lucta certaret, erat cui viribus impar
Inuideat Pollux, quercinæ frondis honorem.

At bellacis equi in gyros ſi fortia colla
Flectĕret, artifici pertrectans voce, manúque,
Caſtora iam dicas: idem ſi lucidus arma
Indueret, galeam nutanti vertice criſta
Cui decus, & multo thorax ſuperadderet auro,
Hoc erat Iliacum ſuperare vel Hectora: ſyluas
Venator multo ſi cum cane retia ceruis
Intendens peteret, non ſi Theſeia proles
Hippolytus, Triuiæ perdoctus voce magiſtræ
Hoc ageret, maius poſſet decus inde referre.
Sed quid ego hæc memorem? quæ plebi ſingula cordi
Sic fuerant, ſic ore viri pendentia contrà
Ora attollenti, & lachrymis ſua gaudia faſſa,
Vt neque vel niſu quis commendatior alter
Concinno foret, aut quem vellet grata venuſtas,
Quidlibet egregium magis oſtentare decore:
Vſque adeò arriſit ſpecioſo è corpore virtus
Gratior, & placitæ reſpondens actio formæ.
At ſi animum ſpectes, quo longè excelluit Heros,
Quantus erat? quanta & regnandi præditus arte,
Conſilÿ ſemper conſtantis prætulit auſa?
Fortiter incumbens, dum magnus magna capeſſit,
Nil humili verſare manu dignatus, at alto
Contendens Reges, ſéque ipſum æquare labore?
Namque vno eximios illa ætas tempore Reges
Quum ternos ferret, quos formidanda poteſtas
Sic alÿs longo præuexerat interuallo,
Vt quarta, aut ſexta demum ſubſiſtere claſſe,
Cætera iam Regum properaret turba minorum,
Quúmque animos iuſto maiores, conſcia virtus
Hinc faceret Gallo, qui damnis ſæpè repulſus
Fortior, indomitæ exemplo conſurgeret Hydræ,
Hinc etiam Hiſpano generoſa ſuperbia pectus
Extimulans, & tot regnorum larga facultas,

Cæsareo cunctos instaret subdere sceptro.
Tertius hic medium noster se ingessit: vtrique
Alterno, quandoque hostis, quandoque & amicus,
Consilio, illorum & sese conatibus, vltrò
Opposuit, trutina aduersos dum pensitat æqua.
Sic etenim, imperij quoniam exitiosa libido
Hos agitans, firma nunquàm consistere pace
Passa diu est, quin sæpè nouas causata querelas,
*Instructos paribus, * in prælia truderet armis,* * Cæsu.
Vnde etiam tremeret quassata Europa tumultu
Horrisono, in partes sese iam tota refundens:
Quanto rectius hic, studio meliora secutus?
Quum prohibere minas amborum, innatáq; bella
Haud potuit, tantis miscentùm vulnera dextris,
At potuit prohibere, altrum ne vinceret alter.
Atque ita, si alteruter præstaret sorte fauente,
Iamque instans, iugulum victricia tela pararet
Figere in alterius, quò iunctis viribus auctus
Tunc vacuo solus possit dominarier orbi:
Haud tulit vlterius grassantem noster Achilles,
Supremo bellum confectum ornare trophæo:
Quin ipsis prædam extorquens de faucibus hosti,
Auxilium victo insperato tempore ferret.
Vi remoræ plenis velis sistente carinam,
Dum medio cursu prohiberet longiùs vti.
Sic etenim, Papiæ fertur sub mœnibus altis,
Anglica Cæsareas fouisse pecunia turmas:
Qua sine (scimus enim) tunc non te (Galle) tulisset
Iactabunda suis captiuum Hispania claustris.
Qua sine, Telephio non rursus more redemptus,
Ex vna ferres medicinam, & vulnera dextra.
Talitèr ille olim, summo qui vertice ab Ida
Troianos Danais lento certamine contra
Constituens, nunc hos, nunc & Saturnius illos

Vincere

Vincere permiſit dubius, quæ ſi quis ab Anglo
Dicta putet, ſtudio res qui Anglas iactet inani,
Ille vel Henrici ſaltem incunabula Regis
Diſpiciat: primis & quæ pulcherrima ab annis
AEdidit, aduerſo Ludoici lilia Marte
Concutiens, Gallóſque vnus qui tempore eodem
Flectere fræna metu, & calcaria ſubdere anhelis
Fecit equis: vnde ille dies calcaria Gallis
Enſibus intactis potiora oſtendet in æuum:
Fædifragóſque abſens, inſtantes tergore Scotos,
Immanique ipſum proſtrauit vulnere Regem:
Demens, qui fidei firmum connubia vinclum,
Sordidius pacto Galli poſtponeret auro.
At non inſurgens, atque inſperatior ille,
Abſentis fines populatus Scotus amici,
Sic potuit validis iuuenem diuertere cæptis:
Quò minus inſignes multa vi, fortiter vrbes
Concutiens, binas tandem expugnaret, ademptas
Gallorum imperio: qui tanquam numine ferri
Immiſſum inuicto cernentes, fata verenti
Iudicio, geniúmque viri exhorreſcere tandem
Incipiunt: placidas artes, pactis Hymeneis
Verſantes, ſi ſic firmo conſiſtere vinclo
Pax queat. At Gallis quiſnam hoc vertiſſe pudori
Dictitet, à magno pacem depoſcere Rege?
Cuius in adiunctis Cæſar ſtipendia caſtris
Sic meruit præſens, vt iam vexilla nigranti
Sparſa Aquila, fului ſequerentur ſigna Leonis?
Quod decus haud vnquàm temerè quis vendicet alter:
Auguſto comitante alieni prælia ductus.
Neſciat vt dubij, tandem ſententia vulgi,
Vtrum legato maior laus Cæſare parta eſt,
Cæſaris an titulis quod ſpretis, ceſſerat vltrò,
Auſtriacum mallens defuncti ornare nepotem.

Sic etenim, terris ſublato Cæſare, poſtquàm
Iam nouus auſpicijs Cæſar de more, creandus
Eſſet, & ambigerent, quem primum voce referrent,
Huic patuiſſe ferunt procerum ſeptemuira vota,
Quos penes arbitrium eſt, quem Cæſaris inſula adornet,
Inſula in humanis quæ præſtantiſſima rebus,
Inſolitam hoc primum renuente, eſs paſſa repulſam.
Quo ſpecimen cernas, iuncta pietate, modeſti
Principis, haud vnquàm temerè, longinqua petaci
Ambitione furens qui ſtringeret, aut mare cælo
Commiſceens, altam vellet turbare quietem
Tot miſerè populorum, ob non ſibi debita regna,
Regna, alijs adeò per faſque nefáſque petita.
Quorſum etenim cuperet, maiora capeſcere ſceptra
Conſcius hic? quantis flueret ſibi terra beata
Diuitijs? generi humano quas copia largo
Promeret ex cornu? cui non ipſa Itala tellus
Anteferens, gremio rectè ſe præferat almo?
Siue ſolum ſpectes, vbi certat fertile amæno,
Siue ſitum, portus tutos maris inſula noſtri
Quot præſtet, longo ſe extendens maxima tractu?
Vix vnquàm miſeris aliquà non hoſpita nautis
Inſula, quæ vndiſono Oceani circundata vallo,
Tutior ipſa viris, rarò vim reppulit, vltrò
Aſt inferre manum didicit: qua fretus, inerti
Bellates animos, tandem tabeſcere pace,
Haud tulit: aut nimio, pacem deſueſcere bello,
Optimus hic cenſor, quid tempore præſtet vtroque.
Pacis amans potiùs, ſi pax ſine Marte cruento
Innocuos poſſit tutò exercere ligones.
At ſi bella forent (nam crebrò bella peregit)
Suſcipienda, animo hoc ſeſe commiſit arenæ
Ille, vel vlturus, ſi quæ ſibi damna priores
Vicini inferrent, vel ſi quis iuſtiùs æquo

Vicinum

Vicinum premeret, clypeo tecturus: iniquam
Cautior, haud vnquàm passus prorumpere sortem
In caput alterius: namque hoc libramine tutos
Europæ populos, statuit sua iura tueri
Posse diu, multa cum libertate minores,
Si non vnius, sceptra ambitiosa Monarchæ,
Insolita demum ferrent ceruice, iubentis
Quidlibet, exundantem vbi littora nulla coërcent.
Sic igitur causæ communis, sydere dextro
Protector docuit, quantum prudentia possit:
Sæpe salutaris velut interiectio, rebus
Humanis statuens, quæ tandem meta, modúsque:
Quod quia magnanimo, toties patefecerat auso,
Discite mortales, quàm veris gloria fulcris
Huic stetit: hic etenim dictus diuersa per ora,
Arbiter & belli, & pacis, cognomine pulchro,
Tale decus meruit, titulo speciosius omni,
Quale decus, nulli veterum tribuêre triumphi.
Hoc erat, æquato Reges incedere gressu,
Quodque suis docuit se quemque includere septis.
At si de genere hoc, pergam numerosa duella
Distinctim longa serie prætexere, certè
Nunc liber exiguus nimium procresceret: ergò
Historiæ potiùs scriptoribus illa relinquam.
Nam neque vel toties deuictos ordine Scotos,
Aut ipsam gentis quæ flammis cesserat, vrbem
Metropolim, vel tot castellaeuersa per agros,
Hic canere est animus: nec te fœcunda beatis
Quæ spatiosa aruis, numerosa classe, querelam
Gallia, non vnam propter, tam sæpè petita es,
Gallia, vicinis non vno crimine læsis,
Crimine sed nullo, prorsus quæ inuisior extas,
Quam quo degeneri, iam Rex tuus vnus & alter
Consilio, immani iunxit socia agmina Turcæ:

Quem cunĉti & meritò, vitant cane peius & angue:
Téque vel imprimis procul hinc arcere decebat
Saltem pro tituli pugnantem laude prioris,
Quod quoniam inter vos ſic conuenit, eſto: ſupernus
Viderit iſta Deus, quorſum hæc audacia creſcet?
Sed præſtat reuocare gradum, & quo tendimus, ire:
Iamdudùm properamus enim, Mauorte relicto,
Flectere equos, diuæ Pacis per amœna vireta.
Ergo vale, Mars quære alium, qui carmine digno
Fortiùs hæc reſonet, quæque & tibi munera curæ,
Arma, enſes, clypeos, arcus, tormenta, phalangas,
Et claſſes, quarum Oceanus ſub mole, fatetur
Se toties preſſum, vix auſum ſurgere contra,
Vaſtatáſque vrbes, & te obſidione petitam,
Tandem ſemirutis, deuicta Bononia, muris:
Sis licet, ac vel ſola, operis pulcherrima iuſti
Materies, liceat ſicco pede, maxima quæque hæc
Prætereuntem, in pacis opaca ſilentia ferri.
Pacis enim quis non bona ſæuis præferat armis?
Ergò ades, ô Henrice iterum ter maxime, laudes
Ipſe tuas, ſtellis admixtus, deſpice ab alto,
Afflatu & ſuperæ, refocilla lætior auræ.
Sed tanquàm varijs, diſtinctum floribus hortum
Ingrediens, nouitate ipſa ſtupet anxius, huic, an
Huic flori admoueat digitos, ea copia pulchro
Gyruagos oculos, aſpectu diſtrahit, omnes
In partes, neque habet quem tandem præferat altri:
Sic mihi iam dubio, facies pulcherrima rerum,
Ingeritur, neque turba ſinit diſcernere, primum
Quid dicam: ſed prima gradu prudentia primum
Ipſa locum meruiſſe poteſt: certiſſima Diuûm
Progenies, cælo demiſſa, vt regibus aſtet,
Et Regum ad virtutis opus, conamina flectat:
Proſpiciens, parteis oculos verſánſque per omneis

Iugiti,

Ingitèr incumbénſque in publica commoda, noctes
Inuigilans curis, dum plebs ſecurior altum
Stertendo ſatagit tandem edormiſcere villum.
Haud alitèr, medio quàm cum ſua carbaſa ponto
Vncta ratis, celeri pulſu infert nocte ſerena:
Cuncta ſilent, nautas nox intempeſta quieti,
Ordine neglecto, paſſim per tranſtra ſupinans,
Indulgere iubet, ſomnúmque ciere reflando.
Solus at inſomni temoni adſiſtere dextra
Nauclerus didicit, patulo ſua lumina cælo
Intendens, ventóſque cauens, ſi fortè procella
Ingruat, & placidi faciem maris obruat vndis:
Surgite nunc ſocij, exclamat, nunc tempus inerti
Ampliùs haud ſomno ſuadent triuiſſe pericla:
Et ſæuus læuam, ventis crepitantibus, Auſter
Paulatìm inuadens, video, quid turbine acuto,
Oceano exurgens, nubes hæc fuſca minetur.
Ferte manus celeres, verſis incumbite velis:
Ipſe ego, ſi dictis alacres parebitis vltrò,
Præueniam, & tuto nauim hanc in littore ſiſtam,
Hic, vbi vicino portus ſe prouehit ore.
Hæc fatus, dauerſa viros in munia transfert:
Illi acuunt ſe voce, manúque haud ſegniùs inſtant.
Talitèr Henrico prudens ſolertia pectus
Inſtruxit, longè ante diem cauiſſe pericla,
Et vitâſſe ſimul: nam vix nocuiſſe parato
Siue hominum inſidiæ, ſeu fata minantia poſſunt:
Tam valido inſiſtit clypeo ſapientia tecta.
Primum igitùr Regis munus conſtare regendo,
Dum reputat, fruſtráque minas proferre tonantes,
Quem populi nimium corrupta licentia temnat:
Rurſus, ab inſidijs nullo conamine tutum,
Hunc licet aſſiduus claudat de more ſatelles,
Quem gens tota odio communi deuouet Orco:

Ille quidem ſtuduit, Proceres, populúmque Britannum
Conciliare ſibi, & medio connectere vinclo:
Vt neque vel nimio iam deſpondiſſe rigore,
Aut animos nimio iam poſſent tollere faſtu.
Qualis equus, cui incautus eques malè laxat habenas,
Saltibus indomitis ſe in deuia proripienti,
Aut ferus aſſiduis pertundit terga flagellis,
Degeneriſque aſini clitellas ferre coërcet.
Quod noſter ſumma, extremum vitabat ab arte,
Hinc, atque inde malum: nam vectigalia iuſtum
Qui miſero imponit populo excedentia pondus,
Quíue oneroſa nimis iubet, aut nimis imperiosè
Contendit, ſine lege ruens, pro lege teneri,
Hic equidem ſeruæ mandans ſeruilia plebi,
Nunquàm alacri vtetur pòſt in certamina, parcè
Pectore tunc ictus aduerſos ſuſcipienti,
Si fortaſſe laréſque, focóſque, & pignora chara,
Obȳciant non ſe ſibi, ſed ſeruare tyranno.
Qui tunc mentis inops, alieno milite fruſtrà,
Ignotis patriámque volet defendere dextris,
Ipſe ſuis diffiſus, & obſeruans velut hoſtes.
Contrà, vbi iam lentè nimiùm reſupina poteſtas
Fluctuat, & quiduis populo concedit, inani
Conſilio plauſus captans, quos tempore paruo
Congeſtos, pòſt excipiet plebs bruta cachinno,
Spernere docta virum, ſic indulgere paratum,
Ille etiam ſerò vellet cohibere vagantes,
Maieſtate carens: nam dudum bellua plebs hæc
Dedidicit timuiſſe Deum, timuiſſe iubentis
Imperium, qui ſic precibus iubet enſe repoſto.
Quare etiam Henrico ſtetit hæc ſententia, facto
Nolle ſuos, indigna ſuis committere turpi,
Siue indigna pati, quaque & gens libera nollet,
Imperium auerſata iubentis, murmure longo.

Sic

Sic lentè durus, venerabilis extitit: vltrò
Quæ iußit, facili populo concredere ſueto,
Eſſe quidem pro re communi, ea mentibus hæſit
Credulitas, nihil hunc fruſtrà molirier, eſſe,
Eſſe aliquid, licèt hoc celauerat ille repoſtum,
Cur ſubitò agricolas bellis obuerteret? aut cur
Iam reuocans, rurſus vellet committere aratro
Perdociles? ſacris obfixos poſtibus enſes
Ponere, & antiquo terram proſcindere ſulco?
Rem facilè augentes ſecura per otia, feſtis
Ludicra, feſtiua cum libertate, diebus
Tractantes, multóque obeuntes ſtulta cachinno,
Stultior hæc quoniam plebs vult ſibi, ſeria molli
Aſpernata animo: quæ cernens ſingula paſtor
Hic populi, tacito gaudebat pectore, ſigna
Sic ea lætitiæ hos dare publica: quæ ſimul ille
Et tulit, & præſens promouit, triſtibus auſis,
Seria vix vnquàm fauſtè tractante popello.

Nam veluti frondes veris quæ tempore planta
Arborea emittit, patulis & poſteà ramis
Florificans, ſpondet numeroſum denique fructum:
At ſi degeneri ſqualleſcat percita muſco,
Liuentem cui rara comam gemma emicat inter,
Fronti nullus honos, ſpectante cacumine terram,
Extemplò agricolæ ſpes omnis trunca relabi
Incipit, haud vanis ex ſignis conijcienti,
Ægrotare ſibi ſtirpem hanc radicibus imis:
Sic populus feſto redimitus tempora flore,
Si ludit, cantúſque ciet, ſi ter pede terram
Ingeminans pulſat, choreas per compita ducens,
Mille modis vario commiſcens omnia plauſu,
Si bibit, atque inter calices ſua facta recenſet
Fortia, ſi bardis operam dans, auribus adſtat,
Dum magno ingentes nugas molimine, cantant

Ad citharam, ille arcu contendit, at ille palæstra,
Proïjcit hic magno connixus robore ſaxum,
Hic agili præceps iactat ſua corpora ſaltu,
Victor ouat, laudémque, & præmia larga reportat,
Quæ ſero gaudet ſenior ſeruâſſe nepoti:
Hæc mihi ſi claro peragat plebs omnia ſole,
Nil dubitans veris ſe efferre coloribus, vt quæ
Natiuam ingenuè teſtetur ſimplicitatem,
Quis non hæc animi tranquilli, candida dicat
Argumenta fore? & puro de pectore labi?
Qualia nequicquàm ſimulandi neſcia fingat,
Si mutare ſtatum iuſta indignatio vellet.
Qualitèr econtrà, ſi quis mihi pinxerit, alto
Torpentem mœrore animi, & conſortia plebem
Quæ fugiat, niſi quæ ſecretas ferre per vmbras
Tendit, vbi hos cœtus nox intempeſta coëgit,
Nil ſanum querula triſtis iam voce ſuſurrat,
Dira ſed in Regem iaciens, lectúmque Senatum,
Paulatìm induitur ſic coniurata, rebelli
Pectore: iámque parat ſceleri ſe accincta, nefandos
Si quis in arma viros, dux profligatior, vltrò
Educat, ſpecioſa foris prætendere doctus,
Intùs at immani verſans crudelia cœpto.
Heu Superi: quis nam hos docuit maleſana ſcientes
Conſilia exercere? quis vltrà quàm decet, altùm
Hos voluit ſapere? & cenſuram denique rerum
Sumere? num ſcire, aut nimium ſcire, officit iſtis?
Quis regat hos vnus? quorum vel quilibet inſtet
Conſilio iniuſſus ſe inferre, exquirere & idem
Omnia non dubitet, rationibus vſque minutis?
Et damnet, minimum quod non ſibi quadret ad vnguem?
Talia ſed mota peragit plebs effera turba,
Cum furit, & longo iamdudùm pondere preſſa,
Tandem (animos faciat ſeu deſperatio) ſurgit

In rabiem conuersa, feris truculentior ipsis.
Ni caueat, memori volueus prognostica mente,
Qui regere hos Princeps, exemplo primus honesti
Debuit, haud aqua arguiturus voce popellum,
Qui magno exemplo, docuit peccare minores,
Aut nimis indulgens, peccare per otia plebem
Sustinuit, (namque otia sunt fomenta malorum)
Aut malefacta in prima imprudens negligit herba
Corripere, arboreo quæ temnunt corpore falcem,
Pòst vbi per plures morbi contagio creuit,
Aut miseros tandem, veluti ludibria, & vmbras
Negligit, aut alijs ridens exponit inultos,
Quod genus vt fastus verum est insigne Tyranni:
Sic nullo grauiùs commotos pungit ab æstro,
Quàm si despiciat, quorum vltor debuit esse.
Namque hominem sociale animal natura creâsse
Cum voluit, certo iungentem fœdere cœtus,
Vtile communi quò tandem quilibet vsu
Perciperet, magno sese dum corpore miscet,
Membra quidem statuit pronè spectantia terram,
Imperio capitis subdens, vbi sacra superni
Lucet imago Dei, quo distribuente, cuique
Iam membro accedit rata pars, & cuique suum ius.
Præcipuè imbelles protectos vindice dextra,
Dum metuit temerare virûm manus improba, corpus
Non vno ciuile modo quæ destruat, audax
In scelus, atque manu stringens aliena rapaci,
Ni caput occurrens, horum compescere diros
Insultus satagat: qualem se feruida pullis
Cristati præbet coniux enixa mariti,
Perfidus in gyrum penna se præpete miluus
Si flectens, ventri inconcessam quæritet escam.
Quid faciant pulli? ni iamdudùm anxia mater
Instantem panidæ soboli perterritet hostem,

Lurconem dum voce minax, & ſubmouet alis?
Talitèr (vt paruis componere maxima fas ſit)
Dia Deûm proles, nobis Aſtræa, ſalubri
Iuſtitia humanos trutinans ſic temperat actus,
Vt neque perfidiæ ſedem violentia tetra
Inueniat, quam Diua procul ceruicibus arcet,
Iamdudùm ſuetam miſerorum ſanguine paſci,
Nec vana ſurdas plebs aures voce fatiget,
Cui nihil armorum eſt præter lamenta, precéſque,
Læſa ſuis dum ſe gaudet refouere ſub alis,
Iam placido innocuam producens tramite vitam.
Hæc illa eſt igitùr virtutum maxima, iuſto
Quæ tanquàm regina alijs virtutibus anteit,
Immotos oculos obuincens faſcibus, enſe
Erecto cui dextra riget, cui læua bilancem
Suſtinet: hæc olim propriè ſeu ſymbola recti,
Maiores (Aſtræa) tuis ſuperaddere ſignis
Gaudebant: animis ea dum verſatur imago,
Sæpè ſalutaris venerati numinis vſum:
Qua ſine, non pietas, non aut clementia inani
Nomine, labenti patriæ ſuccurrere pergant,
Dum malè condonant manſueto pectore culpas,
Ferro opus eſt, vbi nunc contendit ferrea proles,
Inſcriptas tabulis ſacris perrumpere leges.
Quas niſi iuſtitiæ cingant adamantina clauſtra,
Durior hæc ætas hominum violauerit vltrò.
Quod prudens longo Henricus cognouit ab vſu,
Quo ſe proripiat populus mala beſtia, legum
Ni multo cuſtode tenor ſeruetur ad vnguem.
Iunior hic etenim dum forſan mite benigni
Principis ingenium precibus miſeratio flectit,
Non vni indulſit, non vno crimine turpi.
At cum ignoſcendo tandem perceperat, vnus
Quanta nocens toti dimiſſus damna maniplo

Inferat,

Inferat, audaci ingeminans ſua crimina facto:
Noluit vlteriùs iam clemens dicier vni
Parcere, ſed multis, duxit manſuetius eſſe,
Parcere quàm ſoli, qui nollet parcere multis.
Ergò metum duxit vinclum præſtantius eſſe,
Quo populus temerè mores mutatus in horas
Stare loco poßit, crudæ formidine pœnæ,
Quàm ſi indulgentem vitijs, vitioſior horæ
Momento tantùm plebs diligat, huic amor eſt nam
Recti odium, & nullo bacchantèr currere fræno.
Quòd ſi aliquis damnet rigidi ſic Principis arctum
Imperium, populo ſcriptas qui ſanguine leges
Proponat: quodam tenùs hoc fortaſſe fatendum eſt.
Tempora, ſi & mores, ſi non & plurimus vſus,
Arguerent, humana magis meminiſſe pericli
Pectora, quàm ſi quid lætum, aut gratum accidat illis,
Ingrata obliti benefacta recondere mente,
At memori dociles animo proponere acerba,
Quæ paſſa, aut patienda reuoluunt nocte dieque.
At ſi Regis opus, gladio ſtat vindice, noxa
Stirpitùs à puro vt ſic tollatur grege: quiſnam
Iam pius, aut clemens magis eſt, qui monſtrat apertè
Quid caueant, claris edicens ſingula ſcriptis,
An qui ſecuros, legum leuitate fefellit?
Longa quibus vitij obduxit tolerantia callum?
Póſtque nouo exemplo, inſſo, pro legibus vſus,
Armatos populo immittit? (ſuprema poteſtas
Si benè ſupremum imperium ſic exerit) vna
Iam plures perimens, longè crudelior, hora?
Quàm qui vnum perimens, plures ſeruauerat vno?
Sed metus hic pœna, in paucos quæ exercita, paucis
Exemplis ſtetit, haud facile eſt dixiſſe, potentûm
Quàm benè conatus compreſſerit, ilicèt iſtis
Olim vicino coniunctus pauper agello,

Tam malè vicini ſenſit mandata potentis,
Vt ni cuncta cliens, obnoxius vſque patrono,
Perficeret, nutu que iuſſerat ille ſuperbo,
Actum erat iſtius de re, de bobus, & agro.
Quere nouas ſedes, aiebat dines, inultus
Haud patiar, quin tu quis ego ſim, & tu quoque qui ſis,
Ipſe malo edoctus tandem fateare tuomet.
Quid faciat pauper? tremulo cui torpet in ore
Lingua affixa metu? numnam maſtigia pergis
Mutire? haud equidem fas ſit (patrone) benignus
Tolle tuas inſtar (quaſo) mihi fulminis iras:
Tolle tuum quodcunque meum eſt, vel me quoque tolle,
Dummodò pace tua communi perfruar aura.
Hæc olim Henricus damnans maleſueta potentûm
Imperia, iniuſto miſeros torquentia faſtu,
Vlteriùs vetuit Cumani obtendere aſelli
Mentitam populo hos, magno ſub nomine laruam.
Non ſolùm in medio, regni ſeu corde, tribunal
Supremum cingens numeroſo iudice, lites
Antiquo de more ſtatis qui menſibus omni
Diſcuterent populo, pauper ne obſcurus, an aurum,
An genus, & proauos iactet, diſcrimine nullo,
Quinetiam binas diuerſis addidit oris
Iuſtitiæ ſedes, vbi præſide nixa poteſtas
Lecta virûm, pulchro incepto præſentius illis
Ius poſsit dictare, loci diſtantia fortè
Quos potuit retinere domi, ni teſte propinquo
Legis opem poſſent ſentire parabilis: vnde
Idem erat extremis qui ignotior abforet oris,
Tam facilè vſurus legum munimine, quàm qui
Verba palatino propior Regi explicat ore.
Hoc erat, hoc igitur, quo demùm robore fulta
Plebs potuit tutò tandem coluiſſe potentes,
Quod ſatis eſſet, & vlterius nihil addere ſupplex,

Mitius

Mitius imperium reputans, dum ſeruiat vni,
Ille licèt pro iure ſuis regalitèr inſtet,
Quàm multis dare multa, per & non debita iura.
Iure etenim cuſtode fruens, intenta labori,
Mille modis victum plebs ingenioſa parabit,
Rem ſatagens arcti parcendo augere peculi.
Qualis ſtramineo quæ ſe formica ſub antro
Exercet, nunc hûc, nunc ſedula fertur & illûc,
Torrida flauentes dum campos occupat æſtas,
Abroſam condens miranda per horrea meſſem:
Quo genio indulgens, torpentis tempore bruma,
Promat opes, parcos benè quas ſeruarat in vſus,
Nil metuens, ni vim metuat contemptior vrſi,
Qui ſerus imbelles perrumpens vngue cauernas,
Sæpè ſolet plebis nigrantis corpore veſci,
Nequicquàm quæ parca dapes cuſtodiat, ipſa
Cum cuſtodis egens, laniata per ilia, dentem
Suſcipit, at quanto ſatius cuſtodia firma,
Iam toto miſeræ frugum redimatur aceruo?
Talitèr & populus non vna induſtrius arte,
Pauxillo paucum adijciens, diteſcere pergit,
Beſtiolæ exemplo tantillæ edoctior, annis
Quid valeat ſeris aliquid tribuiſſe repôſtum.
Quod vos non vobis (Ciues) ſeruâſſe repôſtum
Quis ferat? aſt alijs ſeruauerit ille repôſtum,
Quiſquis opes cumulare parat, cuſtode remoto,
Fortior imbelli quas auſert nomine præda.
Ergò pios iuſtis qui vos ſub legibus alta
Pace fouent, prono venerati pectore Reges,
Diſcite, quando opus eſt, in publica munera, quiſque
Quæ rata pars, illis veſtri tribuiſſe peculi.
Si datis, exiguo totum quis non benè ſeruat?
Non datis, exiguo totam quis non male perdit?
Quæ veſtro ingratè Regi ſoluiſſe tributa

Respuitis, per vim vobis pòst auferet hostis
Ingeminans, diro nectens vos compede, charis
Coniugibus, vestrisque illudens sæpè puellis,
Quas ante ora patrum, non vno crimine turpes
Efficiet iuuenum manus improba, vos quoque mæstos,
Non lachryma vultus liceat stillante rigantes,
Hæc prece iam tarda, tam tetra repellere damna,
Quin oculis etiam coram obuersetur imago.
Nam voces tunc & dominorum, & verbera, victa
Iam ceruice pati, & laribus decedere anitis,
Sic malè congestum linquentes hostibus aurum,
Instructásque dapes, pretiosa & vellera lana,
Non illos pridem quæ tondebantur in vsus,
Et quæcunque nouo exemplo committere victor
Audeat, haud animo victi renuente recusent.
Quidquid erit, vincenda proteruia sæua ferendo est.
Proh Superi: horrendum hoc omen diuertite nostris
A laribus: Domino & Regi seruire Britanno
Ingenuo ingenui pergamus, tempora Phœbus
Annua dum repetit vasti certamine cursus,
Dum calet æther, & aërio flant corpore venti,
Dum refluis lunæque vices mare sentit in vndis,
Et medio tellus dum fert sua pondera centro.
Quarè age, tu qui Anglo gaudes vir nomine, gaude,
Si tibi pauxillo libertas ære redempta,
Tam benè fortunas demùm seruauerit omnes.
Fortè putes stultus si quid tibi deperit, vltrà
Quàm cupias propria custodiuisse sub arca,
Non benè communi quod sic committitur arcæ.
At si qui ditat, de te iam diuite tollens,
Sic tibi perpetuo fælicia tempora cursu
Proroget, ipse tui cingens te milite nummi:
Non video cur non liceat, sempérque licebit,
Tollere quod satis est, Princeps pius haud petet vltrà,

Haudque

Haudque alio quàm quo deceat vel iure, modóne.
Sic licèt Henricum, vicina potentia Regum
Iam nimio excreſcens, ſuperaddere plura coëgit,
Maiorum pridem quàm vectigalia ſtultis
Fortè rapina fuit, prudentibus at mera virtus.
Tempore ſcire ſuo, non magna augere tributa,
Cui res vſque foret cum talibus, omnia dudum
In decuplum geminaſſe ſuis, quos non piguit, ne
Fortè aliqu[illegible] deſit totum ſitientibus orbem.
At licèt inuidia rumpantur & ilia morſu
Nonnullis, quibus hoc angere æraria, totum
Diſplicet, haud aliam pro re, pro tempore, formam
Qui ſtatuant, licèt hinc, atque vrgeat inde neceſſe,
Quàm qua maiorum proceſſit curta ſupellex,
Scire velim: noſtris vnquàm qua tempora rebus
Ingruerint, metuenda magis, pro mole periculi,
Aut metuenda minus, tali ſub Rege repulſa?
Scire velim: ſi tam durum ſit tollere, quando
Ditior extiterit nobis Reſpublica: res &
Quæ priuata, priori longè opulentior æuo,
Tollere de magno, audacter ſuadebat aceruo?
Hoc quoque ſcire velim: tollentem paucula damnans,
Liuide, cur potiùs non ipſa ad ſydera tollis?
Millia qui largo tibi fœnore plura rependit,
Plumbea quæ inuenit pridem, pòſt aurea reddens?
Aude ingrate negare, & primam ſi potes, effer
Pauperiem: cui nunc maleſuada opulentia turget,
Luxu Aſiæ, cui menſa Apici, cui tecta Luculli,
Concedant ebore, & ſignis, pictiſque tapetis,
Cuique peregrino cultu non barbara coniux,
Aſſidet, ipſa comas nodo gemmante reuincta.
Quid dico vrbanos? vel ſi ſe ruſticus offert,
Quàm nitidus? quantum & victu mutatus ab illo
Iam fuerit? zythum ſæclo ructâſſe priori

Cui magnum fuit: at nihil eſt nunc vina diebus
Et vel non feſtis, madido tribuiſſe palato?
Luditur, & veſtitur, & eſtur, quod Sybaritæ
Inuideant: tu ſtulte putas, hæc omnia macris,
A tenui & vacua depromi poſſe pharetra?
Non ego, nec tanti fraudârim præmia facti,
Solus in immenſas quod ſe demittere curas
Suſtinuit, toto procurans pro grege paſtor,
Dum toties totum tibi ſuſtinet, alter vt Atlas.
Si neſcis? num rere aliud tunc temporis actum,
Quum tua diſpoſitis caſtellis littora in orbem
Cinxerat, & portus non vna mole reuinxit?
Ne qua manus noſtris ſuccedens aduena terris,
Hoſtilem incautis poſſet diuertere prædam?
Quid? mare tam pulchra, & valida tibi claſſe ſubactum
Quod dedit? exempli cæptor, quo ſi ſapit, vltrò
Ytetur Regum ſtirps poſtera, doctior vſu,
Quàm proſit patriam muris cinxiſſe abiegnis,
Hijs, quibus in media, res & ſpes, ſiſtitur vnda?
Arte noua puppis dum plurima, turribus altis
Altior, edomitum imperioſa per ambulat æquor?
At nihil eſt, nobis ſic vltima littora reddi
Tuta foris: ſi non medio lectiſſima regno
Corpora fida virûm, muro præſentius omni
Auxilium patriæ conducens ære perenni,
Martis opus pacem voluit vigilare per altam.
Quid? quòd nobilium ſobolem ſubmiſit equorum?
Longinqua quæ ſtirpe vterum per paſcua lata
Hinnifremæ complens, generoſo ſemine, matri,
Theſſala nunc Anglis, Nomadúmque armenta reponit?
Quid? quòd & AEtnæum ſpirans de faucibus ignem
AEnea terribili reboat nunc machina bombo,
Paſſim omni digeſta loco? Nam cætera belli
Inſtrumenta, domi, atque foris, quæ prouidus vſque

Congeſſit,

Congeſſit, ſileámne? opera vel vanus eadem,
Enumerem, Thameſi ripas quota cingit arundo?
Ardua quot nobis paſcantur per iuga damæ?
Quotque canum nemus omne latranti voce remugit,
Angla tuis (Diana) ſacris, operata iuuentus
Cum vacat, alipedes ſectans per deuia ceruos?
Hæc ille aſſidua meditatus mente, ſuorum
Certa ſalus, certo quo ſtans pede falleret hoſtem,
Non vllis potuit iam parcere ſumptibus, & quò
Salua foret nobis res, nullis vſque pepercit.
Ergóne magnificum fœcundi pectoris auſum,
Tot benè velle viris, populo patriam, patriæque
Seruantem populum, vox praua, & ruſtica perget,
Optima detorquens in peſſima, lædere dictis?
Quid potuit maius cuiquam conferre, ſalute?
Quid voluit potius? tota quod mente cupiuit,
Tota opera toties tibi præſtitit: ilicet, hoc eſt,
Vir medicus, puero nonnunquàm abſynthia miſcens,
Inuitum antidoto cautus quod ſanat amara,
Multa prius meditans: pueri lachrymaque, precéſque,
Auerſa horreſcunt ingrati pocula ſucci:
Ille etiam, puero motus, nollet dare: tandem
Vincit amor veri, inuito conferre ſalutem.
At mirum ne quis putet, vnum hunc omnibus, omni
Non ex parte, ſatis plenè potuiſſe placere:
Quum pater ipſe Deûm, ſummi regnator Olympi,
Iuppiter, ætherea terras moderatus ab arce,
Incertæ nequeat plebis tot diſſona vota,
Et ſimul, & grato cuiuis coniungere nexu.
Si pluit: hic Boreæ canas, gelidaſque pruinas.
Si riget: hic tepidos, præfert Aquilonibus imbres.
Si ſudum eſt: vernas alter vocat Æolus auras.
Nymboſi exurgant odioſo turbine venti:
Iactatus clamat ſuperos Palinurus in vndis.

Denique quid multis opus est? ni Iuppiter ipse
Prospiciat, cunctis quid congruat aptius, vlla
Contentos homines reddet iam sorte? beatis
Non si Cælicolis Chyrona adiungere vellet.
Tam vario plebs ad præsentia nauseat ore,
Dum cupit vlteriùs, quod nactum denique spernat.
Quare, ego vos, capitis quibus est reuerentia cani,
Compellem potius; maturi pectora sensus
Promere, quid faciat? multus qui multa reponens,
Vnus, non vnam personam sustinet? hic, si
Auribus vnius tantum se accommodet, omni
Sibila displiceat, passim iactante theatro.
Est quod scire vnum satis est: male quod sciat omnis:
Est pulchri, est quædam perfecti idæa, reposta
Quam specie Princeps animo proponat, inertis
Illa licet vulgi, rudiores fallat ocellos.
Sic etenim, culpant quæ forsitan vnus, & alter,
Aut plures, non illa vno damnauerit ore
Iam populus, nec quæ aspectu primo horrida squallent,
Reiicienda putet: multo laudatur ab vsu,
Difficili pulchrum quod nititur: at benè cæptis,
Annuat ipse Deus, fælix vt & exitus adsit.
Sic certè Henrico (tantum valet alta medullis
Insita credulitas, longos concreta per annos)
Non vna obiciant multi se voce, priorum
Quod placita immutans, Dinûm spectantia cultum,
Longè alius, quam qui tantum tibi detulit olim,
Ipse loco te (religio Romana) mouere
Sustinuit: migrare iubens à finibus Anglis
Teque, tuósque simul tot nomina Diua cucullos,
Quando etiam tantum, non hinc secura dolorem
Sperabas, nostris nam quo seiunctior oris,
Hoc ignota magis, venerandas sanctula claueis
Obtendens, multáque animos formidine complens,

Ignaris

Ignaris poteras lucrosam exponere mercem:
Si benè sic mœcho prostat Superûm domus auro.
Nescio: nec sacrorum argutus censor, apertis
Vocibus, hic pergam abstrusas depromere causas:
Quæ noua Relligio, hunc, antiquam Relligionem
Flectere, ad exemplar primæuæ relligionis
Impulerit? multo pectus iam numine versans?
Nam Deus hæc tam vasta, procul dubio, exerit ipse,
Commutans, adimens, flectens, quandoque reponens,
Imperia, & ritus, mores, formásque regendi,
Quæ steterant, rursus facie mutata recenti,
Qui iubet in Chaos antiquum, repedare per vmbras.
Hoc scio, si meritis, dignè contingere iniquis,
Pœna potest: potuit, labis nunc Roma magistra,
Promeruisse, suæ quantum nil credere larvæ,
Tot gentes properant: solis namque Anglica tellus
Non damnat votis, prius, & pòst, quæ potior pars,
Christicolûm damnat: Romæne nescius erres
O Præsul: vos & comites, quos purpura vestit,
O vtinam, antiqui seruantes limina Petri
Dignius, illi etenim vestri rubor occupat ora.
Vultis vt antiqui stet vobis gratia facti?
Pascite oues, rictu neque dilaniate lupino.
Vultis vt ipsa pedum vobis vestigia signent
Basia? sit vobis pura, & sine crimine vita.
Vultis vt excrescant vobis tot castra, tot vrbes?
Hæc habeant pauper, neu scorterum agmina tollant,
Sed nihil est: nec iam rauco clamore theatri,
Ipse pudor vobis, desueti pectora honesti,
Amplius igniculis, plusquàm torpentia, sursum
Erigit: vsque adeò Romæ nunc ferrea constat
Segnities, nolle vlterius resipiscere, inanes
Iactanti voces, & non sua tela mouenti.
Heu Superûm domus: antiquo quæ purior æuo,

Sanguine tot Procerum Chriſto incunabula regni
Fundâras, quo nunc te impuro proripis auſo?
Quid ſtruis? aut qua ſpe, partum decus improba, niſu
Degeneri, pergis Herebi confundere monſtris?
Flecte gradum, verbis colliment facta neceſſe eſt,
Nunc, vbi cum ſtultis, non eſt tibi res idiotis
Amplius, at pluſquàm doctos, quos littera telo
Inſtruit, inque tuum tenebris cinctum caput armat.
Non potes ignaros, ex gnaris reddere: formis
Ars fœcunda nouis, exemplo quum queat vno,
Millia tot cudens, paſſim proferre librorum.
Scilicèt, hoc demum, ceruix tua vulnere nutat,
Quod ſcit, & vnde ſciat, populo eſt reparabile parvo.
Vnum hoc demito, & antiquam ſic reſtitues rem:
Non potes? ergò etiam vita te redde priori,
Quò ſuperas agilis conſcendas pauper ad arces.
Sic etenim, toto paſſim circumſluus orbe,
Sancta Cliens iterùm ſuſpexerit atria Petri
Atria nunc deſerta, malis aut trita cucullis.
Nam dabit hoc meritis, meritò quod detrahit iſtis
Moribus: haud æquum eſt nos hæc dare, teque ita luxu
Parta nepotino diſperdere: ſedibus Ales
Si ſuperis lapſus, iubeat concredere, nos hæc
Vt ſiunt, oculis, non auribus excipiemus.
Cur igitur nobis tam noxia lumina reddis?
Quidue palam? at laudes præſtat memorare merentis,
Non vitia iſtorum percurrere, quæ Deus olim
Corriget, aut tollet: non inſequor iſta libentèr
Quæ lippis nunc & tonſoribus ore teruntur.
Nec mihi mens, homines viuentes more vetuſto,
(Sunt quoniam & Romæ) impuris coniungere puros.
Nec tua, quæ tibi digna ſuperſunt (Roma) reuello:
Viderit hæc alius, quantum tibi deferat orbis.
Optârim potiùs, niueo candore micantem

Paſtorem

Paſtorem niueo pecori ter lactea clauſtra,
Clauibus ingenuis tecti reſerare ſuperni.
Optârim potiùs, caſtas caſto ore ſacerdos
Effundátque preces, diuini & ſemina verbi,
Omnibus amplectendus, vt omni maior honore,
Laudetur, placeat, præſit, metuatur, ametur.
Optârim, pecui ignauum, mugitibus amplis
Quod reboat, clauſoque ciet lugubre ſub antro,
Craſſa cucullatæ mutet diſpendia vitæ
In melius: nam ſi veſtis nunc ominis inſtar,
Turgentéſque genæ, ventérque abdominis alti
Theſaurus ſpecie offendunt: ſi denique non eſt
Solus, qui ſolo Monachum ſe nomine iactat:
Nec pauper (mirum) qui dum nil poſſidet, omni
Poſſideat villa, præſtat quod lectius: optem,
Linquat vt hæc mundi mundo. Vulpecula nam ſi
Macra cauum repetat ſtrictum, quem macra ſubiuit,
Fortè iterùm celſi conſcendet culmen Olympi
Par leuibus ventis, volucrum & velocior ala.
Nunc iacet, immundo gaudens vt amica luto ſus.
Auerſata oculo Phœbi renuente nitorem:
Qualis furua ſuo quæ gaudet noctua fuſco
Iam ſenior, grauibúſque volans cunctantiùs alis,
Præda auibus metuit prædatis ne ſiet ipſa.
Vſque adeò eſt tenuis nam venter, ab arte magiſter
Quærendi, quæ poſt perdat ventroſior æquo.
Ergò, tuo dempſit ſi tam bona fercula ventri,
Henricus, ſi tam lauta inſtrumenta popinæ:
Tu quibus immeritam carnem afflictare ſolebas
Crudelis ſi tam regalia clauſtra per vrbes
Iam medias (ſic ſola placent namque oppida ſoli)
Ne reputes, quicunque monaſtica dogmata ſector
Collaudas, potuiſſe tibi hæc ſine numine tolli?
Numen erat, nimium tibi quod præcidit: & hæc eſt

Ingentis (nam exempla docent) natura ruina,
Quæ multos congesta subit structura per annos,
Ipsa caput cælo satagens inferre superbum,
Mole ruit propria, terrámque cacumine tangit:
Saxa imos tandem spargens disiecta per agros,
Quæ varios aptet rursus constructor in vsus.
Quarè, hoc Henrico, & patribus, populóque Britanno
Atque (Deo si sic visum est) humana memento
Humano, Superûm cultor sic pectore ferre,
Vt decet: haud spectant terram cælestia vota.
Nam manus hanc hominis, tibi qui dedit, abstulit. Ergò
Terram iure tenens, & iure iubente, relinque.
Inueniet Dominum, non vnum tempore longo
Quæ possessa manet: semel hæc te pauit, inerti
Antè suis quàm te studio succedere castris,
Et Venus, & Veneris comites, suasere supinum.
Impiger hanc iterùm vir bellicus obtinet, acri
Vtilior patriæque vices defendere dextra,
Quàm tu, qui miseras instas vocalior aures
Non intellectis Diuorum obtundere psalmis,
Si tamen vllus erit, qui audire per otia perget.
Nam sine mente sonum Deus indignatus obaudit,
Agnoscens hominis formam, sed pectus aselli.
Quòd si fortè aliquis Monachorum claustra reponat,
Horrea pauperibus pascendis structa fuisse,
Annuerim: at si tam pulchrum est dare pauperis ori,
Vir pius hoc æquè faciet iam quilibet, ac tu,
Qui velut offa tuis tantum versaris in offis.
Scimus pauperibus quid sit dare: pauper erit mi
Moribus innocuis qui vellet viuere paruo,
Et vixit, paruum manibus, pedibúsque recondens,
Dum vires, ætásue, aut sors meliora tulêre.
Nunc etiam mallet vitam proferre labore,
Fractior, & cui mendico ingenuus pudor obstat.

Iam

Iam quotus hic noſtris pauper verſatur in oris?
Quis neſcit, magnos magna vi nunc nebulones
Sic petere, vt ni des, dubites ne tollere pergant?
Quis neſcit, proſtrare malis nunc artibus Iros,
Impura qui voce, ſtipem per compita clamant
Luce tenùs, multa quam pòſt ſub nocte bibones,
Ridentes nimiùm facilis pia pectora vulgi,
Scorta inter magno ſtrepitu, rixíſque profundant:
Quótue hominum nequam viuunt, nequiſſima proles.
Hanc iubeas mancam, vel ſi pede claudicat vno,
Saltem aliquid ſanis præſtare per otia membris,
Nolit: cur? dulce eſt benè paſcier, eſt agere & nil.
Hæcne placet Superis pietas inſulſa? petenti
Da facilis, mendicus erit: verùm abnue, fiet
Aut cerdo, aut quiduis: ventri namque omnia dictat
Ingenioſa fames, vacuo labor improbus inſtat.
At mihi ſi ter tot (dicat nunc Anglia mater)
Adſint, vberibus homines quot nutrio magnis,
Dummodò gens prono contendat gnaua labore
Me colere, ex ipſis penetralibus abdita verſans,
Vna ego, ter tot & exuperans, alimenta rependam.
Men' pudor eſt igitùr torpere per otia vobis?
Tam benè, quæ Solymæ vincam præconia terræ?
Nam ſterili infœlix eſſem ſi percita iunco,
Aut minùs agricolis ferrem lapidoſa per arua,
Torrida vel venis peterem ſitientibus imbres,
Ipſa fame cogente ſibi pro lege iuuentus
Sufficeret: namque artis opus ſine lege, parata
Subſtituit melius, quibus eſt natura nouerca,
Quàm fortunatis, quos pinguior educat vlnis:
Ni labor hos inſtans ſtimulis exerceat, & lex
Strictior, ignauo indicens ieiunia ventri.
Mentiar, his olim ſi non conamine ſtulto
Cœnobia ignauis præbebant prandia, quot vel

Tertia pars noſtri agricolis vix protulit arui.
Tertia pars Monachis nam ceſſerat: hi male paſto
Ventre, alios etiam fruges conſumere natos
Paſcebant, & iam, nil præter paſcere, pulchrum
His fuit, & nullos iam tandem paſcere in vſus:
Quos ego ſapè meæ telluris inutile pondus
Et ſenſi, & quat quot vel nunc benefuada laboris
Munera defugiunt, indignos cenſeo victu.
Ergò age, tu (mi Henrice) decus, tu gloria noſtri
Prima ſoli, cape ſceptra manu, deforme Britanno
Pelle ſolo pecus omniuorum, pecoríſque magiſtros.
Sic ego nobilium matrix non lenta virorum,
Ingenuas pergam rurſus florere per artes,
Marte potens, flauæ ſtudíſque operata Minerua.
Dixerat, & magnum his dictis commouit alumnum.
Ergò vna iam voce iubens migrare cucullos,
Suſtulit ignauis ſua ſic præſepia fucis:
Structáque (Somne) tuis loca furua ſilentibus vmbris:
Et tibi (Nox) caliganti, Noctíſque ſorori
Deſidiæ, & quæ cum non ſit, tamen eſſe videtur.
Neſcio ſed Monachis num ſit, tamen eſſe videtur
Callida quæ ficto mentitur hypocriſis ore.
Si dubites num ſit: collum ſaltèm aſpice tortum
In læuam: tam fida manus (ſi Dijs placet) olim
Succedens nudis pietatis ſedibus, aſtu
Pura peregrino corrupit dogmata cultu,
(Antoni) haud ſimilis tibi, nec tibi (Paule) nec illis,
Deſerta patribus qui cellas ponere eremo
Gaudebant, vix radices ieiuna per ora
Sumentes, niſi quas paruo manus extulit horto
Ipſa ſerens, proprio poſt vota peracta labore.
Potus erat, gelido latices de fonte fluentes,
Menſa humus, & feſſis præbebant antra cubile.
Nunc igitur Monachis qui non hæc pinguia demi

Prandia

Prandia fers, veteres at ſaltem reſpice: puris
Vocibus hi poterant iram mulcere Tonantis.
Carminibus poterant (tanta eſt fiducia) Iouæ
Iam facili fulmen vibrata euertere dextra.
Quid faciant iſti, venter quibus eſt Deus, & Dux?
Corrigat hos aliquis? ſi non peſſundet iniquam
Progeniem? dum quis putre, & immedicabile vulnus
Palliat? an potiùs ferro, aut per cauſtica prorſus
Amputat, extirpans vitij monumenta nefandi?
Quæ tu (quiſquis eris) placatus, deſine cælo
Inſerere, & tandem æterna diſpunge litura.
Nam rem relligio peperit pòſt filia, matrem
Ditior, immemori confoſſam dente ſubegit.
Quod pius indignum facinus quum cerneret Heros,
Diſpulit inſtantem maternis viſceribus rem.
Sic orba euaſit mater, ſic filia demùm
Mundano placuit ſubdens ſe nupta marito:
Et iam fœcundo peperit quoque filia partu,
Nixa vno geminos meliora in fata gemellos:
Tela manu criſpat, patriæ qui militat, alter,
Alter Palladys hanc doctior artibus ornat.
Infœlix (ò Res) materno crimine fœlix
Prole tua, patriæ ſic pergas gignere noſtræ.
Sic properent alij nobis longo ordine Reges,
Belligeros, doctoſque viros, per præmia larga
Allicere: Henrico primi ſtet gloria cœpti,
Tam benè ſublatam patriæ qui reſtituit rem.
Hic ego ſi centum linguis centena per ora
Dulce melos poſſem centena voce referre,
Qualia vel Phœbi ſuperent & carmina plectrum:
Non linguæ, non ora mihi, non carmina, centum
Vocibus, & toties Phœbeo prodita plectro
Sufficerent (ô Rex) condigna laude referre,
Quantus eras largo virtutum pectore fautor,

Dona ab inexhauſto manantia fonte rependens
Cuilibet, egregiè quicquam per facta merenti.
Vſque adeò (hoc dicam) nemo indonatus abiuit,
Quiſquis erat, quem tu cenſebas munere dignum.
Et ſapuiſti, (ò Rex) nam qualis crimina princeps
Infracto punit caſtigans verbere pœna:
Talis & ingenuos debet per præmia larga
Erigere ad virtutis opus: torpere videbis
Ingenia, omnigeno pridem florentia cultu,
Si nec honos, nec res, meritis ſuccedit honeſtis.
Quid faciat miles generoſo vulnere clarus,
Aduerſum cui pectus obit non vna cicatrix,
Si iacet, indigno ſenior neglectus in agro,
Bella gerens monſtris, cum paupertate, faméque?
Quid faciat culta præſtans facundia linguæ?
Quid varijs peregrina petita ſcientia ab oris?
Quæ vidit, quæque & didicit, ſelecta reponens
Iam patriæ? ingrato contrà ſi præmia pugno
Comprimat, has Princeps vltrò qui debuit artes
Ipſe domi nutrire, foríſue accerſere magno?
Qualis enim catulum lecta de ſtirpe magiſter,
Spem nemorum, cauta paulatìm inflectit ab arte,
Voce minax, nunc & caſtigans verbere ſæuo,
Si peccat, docili ſed pinguia fruſta repromens,
Quum paret, catulo paritèr ſpes, & metus inſtant:
Non faciat? iam fert vlulanti verbera tergo.
Si faciat? recipit laudatus fruſtula, & vltrò
Iam dominus caput huic mulcens blanditur, vterque
In ſtatione manent: facit hic, dat & ille: catellus
Iam geſtit luſtrare cubilia fœta ferarum.
Dente aper, exurgátue leo metuendus ab vngue,
Non metuit, pulchrum eſt vitam pro laude paciſci:
Dum fidus domini mereatur fruſtula blanda,
Expectans, (neque enim memori ſine munere mente

Obÿciet

Obȳciet tantis, ſe deſperatior auſis.)
Talis in errantes Henricus durior, illos,
Qui meruêre ſatis, nunquàm ſatis extulit: & non
Territus, exhauſti vitabat damna peculi,
Plus animos redimi, multo vel fœnore ducens,
Quàm dubio euentu ſubiti ſi fortè pericli
Negligeret, toto quod non benè redditur auro.
Quiſquis enim cupiat fidis confidere: certa
Spe foueat, dum res geritur, pòſt re benè geſta,
Re iuuet: eſt aliquid laudare, at præmia Princeps
Adȳciens, medio in curſu ſic incitat alis.
An quod ab immiti iaculatur fulmina dextra,
Iuppiter, an potiùs nomen trahit ille, iuuando?
Crede mihi, non eſt tam plectens crimina, quàm quæ
Splendida condignis dat præmia, (præſtat vtroque)
Iuſtitia: & non dans, hoc iam pede claudicat vno.
Nam vacat annales cuicunque euoluere, paucos
Inueniet Reges vllo laudarier acto
Pleniùs, hȳs, quibus à largo donum vbere fluxit.
Si neque præclarum facinus ſucceſſit auaro
Cuiquam, nec vicit, ſterili qui vincere pugno
Dedocuit: aonatiuum caſtrenſia vota,
Vrbanæ & plebis ſuffragia lata repoſcunt.
Auro opus eſt: medios aurum tranſire per hoſtes
Aſſolet: ipſa necem genitrix gnati expiat auro.
Hoc fuit Auguſto laudes quod ſtrauit, & ipſi
Iuliadæ: hoc magni titulum, profuſior emit
Magnus Alexander, ſeu quiſquis largitèr almis
Ingenȳs fauit: doctorum viuere princeps
Ingenȳs poterit Phœnicis ſæcula rari.
Nigrior ille licèt ſit Memnone, lotus in vndis
Pieridum, exibit vincens albedine cygnos,
Talis in ore virûm, qualem effinxêre poëtæ.
Ergò dedit: neque delicium Titus ille virorum,

Plura dedit, maiora dedit, neque promptiùs iſto:
Nam citò dans, bis dans, rarò bis ferre petentem
Suſtinuit: multos ſpes hæc tam certa iubebat
Ire per aduerſi manifeſta pericula caſus.
Si capite annueret, patria vel ſi (benè) lingua
Proferret, vox hæc licèt vna, ſed vnica, totum
Conficiebat, & emiſſum irreuolabile verbum
Huic ſtetit: ipſa Fides tali promitteret ore.
Hoc proceres, hoc ordo etiam affirmârit equeſter
Auctior, hoc Italus dicat, fateatur Iberus:
Quiſquis ab extremis terrarum & finibus, iſti
Se dignum exhibuit: namque hoc laudatior ipſo,
Non ea non dignis tam pulchrum tollere, duxit,
Reddere quàm dignis. Vos, ô, quibus iſte perenni
AEre dedit placidis litare per otia Muſis,
Si qua manet facto pietas, vos ô, decet omni
Tum ſtudio, & quo vos ornauit munere linguæ,
Veſtrorum ingentem ſtudiorum efferre parentem
Laudibus: ipſa (inquam) reſonent collegia laudes
Structoris, Diuis regalia tecta Camœnis
Structáque, regali cenſúque inſtructa Camœnis.
Ipſe ego quàm vellem digno conſurgere verſu,
Et mea fulmineo procurrere iam pede poſſit
Muſa, imitata tubam, nec quicquam exilior, altam
Virgilij, aut Graio cecinit qui Pergama plectro.
Conſcius at medio ponam mea carbaſa curſu.
Viribus hæc non apta meis: ego ſtultior inſtem
Fumanti ſolem terris oſtendere lychno?
Et luſi, & ſatis eſt: vobis hæc maxima linquo,
Dia Poëtarum ſoboles, Pernaſſia templa
Qui colitis, multa & Phœbi iuga conſita lauro.
Plura loqui timor ipſe vetat, vox faucibus hærens
Abnuit, infanti reſonare hæc grandia lingua.
Nam mea ieiuno ſi carmine Muſa pedeſtris,

Hactenùs

Hactenùs officij memor, hæc tam paucula tanto
Virtutum, tam non dextrè, deprompſit aceruo,
Concelebranda ſibi: quid vaſti denique acerui
Congeries faciet? Quid ſi nunc Regia proles,
Vel Ioue digna manus, patriæ ſpes trina, ſuperſtes
Magnanimo (agnoſcas cuius de ſtirpe) parenti,
Exurgat? partémq; operis ſibi vendicet huius?
Spondeat hæc numeris mea detantare Thalia
Tam raucis? & tam nullo ſale quæque referre?
Quis pueri Edvvardi ſuauißima pectora, mores
Ter ſuaues, pulchri exemplar, quod nullus Apelles
Exprimat, & nullo deſcribat Tullius ore,
Condignè hic pergat non digno dicere verſu?
Quis Mariæ conſtans per tot certamina robur
Iam queat admirans iuſto tractare cothurno?
Semper ab aduerſis namque hæc iactata procellis,
Indefeſſa tamen, animóſque induta viriles,
Multa tulit, cæptíq; tenax non territa manſit:
Digna quidem, quam indicij mens certior acris,
Eligere aptâſſet melioribus optima fatis.
Quis teneram, & niueo inſignem candore puellam,
Auguſta quæ fronte, oculo & micat, ELISABETHAM,
Tam benè ter magni referentem ipſa ora parentis,
Iam queat, atque pari meritis extendere laude?
Quæ licèt & generis, tum formæ munere, ſceptris
Ipſa ſuis maior, cunctas (me iudice) vincat
Quot ſunt, quot fuerant vnquàm prius, Heroïnas:
Attamen haud alio præſtat magis indice, pulchri
Quàm quòd in aſpectus pulcherrima pignora, non tam
Quiſquam oculos cupiat fixus dimittere fixos,
Quàm potiùs diui ingenij penetralia ſacra
Suſpicere, omnigeno Muſarum prædita cultu.
Si ſpectes quæ rara placent exempla, venuſtam
Huic Venus inuideat faciem ſuperata: decoram

Huic Iuno ſpeciem, iam non Regina reſignet,
Arte minor Pallas, huic & concedat Apollo,
Quum canit, aurata vel cum teſtudinis omnes
Per numeros varians, arguto pollice currit:
Ille Deûm interpres certet ſi interprete lingua,
Ille Deûm interpres, huic cedat munere linguæ.
Quô me Muſa rapis? iam non meus hæc ego Phœbi
(Ipſe etenim docuit) depromam oracula ab antro.
Fælix, ô tanta genitoris imagine, virgo,
Fælix ô ſceptris, fælix & munere diuo
Ingenij, fælix & diuæ munere formæ:
Reſtat adhûc aliquid, temet fælicior ipſa,
Aude aliquando tui, nimiùm cunctata, pudoris
Vincula, fælici, & pluſquam, conferre marito:
Paruulus vt nobis Henricus luſitet aula,
Qui benè pulcher auum referat, quo pulchrior alter
Non fuit, aut pulchris vnquàm præſtantior actis.

FINIS.

DE ILLVSTRIVM QVORVNDAM ENCOMIIS MISCELLANEA, CVM EPIGRAMMATIS, ac Epitaphijs nonnullis: eodem Thoma Chalonero Authore.

LONDINI,
Excudebat Thomas Vautrollerius
Typographus.
1579.

IN AVTHOREM, GVLIELMI MALIMI

μαρτύριον.

HERCVLEVS iſte planè labor hæc grauia, faceta, ac tam demum neceſſaria ſcientèr, ac affabrè ſcribendo, ornatiſſimum Chaloneru rarum Philoſophum, Poëtam inſignem, præſtantem denique φύσει, καὶ τέχνῃ, καὶ τύχῃ πολιτικὴν fuiſſe probat. Id quod nemini præſentia hæc eius opuſcula candidè perlegenti dubium eſſe poteſt, ſiue varietatem aucupetur, ſiue ſcientiam quærat, vel prudentiam hominis admiretur, ſiue verba tantummodò venetur, ſiue expiſcetur ſenſum, ſiue iuſto examine vtrunque, vel ſingula cõſectetur, ac trutinet. Talem igitur tantúmque virum qui laudat, æquus cenſor habẽdus eſt: qui vituperat, improbus: qui eiuſdem poſteris fauet, pius: qui famam vllatenùs lacerat aç cruentat, malitiosè iniquus. Pluribus in hac re minimè vtar, ne vel bonorum iudicijs nimiùm diffidiſſe, vel malorum petulantiam reformidaſſe, vel (quod ad illius laudem ſpectat) lumen in meridie accendiſſe, videar.

AD

AD SERENISSIMAM ANGLIÆ &c. REGINAM ELIZABETAM, QVVM A GRAVI MORBO, post tristissimum de eius morte Nuncium conualuisset, Epistola cum gratulatione hortatoria. 1562.

QVVM tot sustineas ex te pendentia vota,
(Spes ô labentis sola relicta domus)
Quàm malè te dubio dictum est decumbere morbo,
Tam benè te nobis gratulor incolumem.
Fama malum præceps absentis venit ad aures,
Hîc vbi diues aquis it Tagus auriferis,
Multáq; longinquas inimica voce per oras
Congeminans, primis addidit aucta nouis.
Hic tua lethali languescere pectora tabe
Dixerat: hic fato iam cecidisse grani.
Ille meos tentat quæsitis promere sensus,
Alter propenso condolet officio.
Quum nil solus ego scirem, tot vocibus actus,
Quid nisi constanter dicta proterua nego?
Ipse tamen tacitum secreto corde dolorem
Concipio, & dubia singula mente tero.
Quicquid id est, populus quod nunc demurmurat iste,
Non nihil est: aliqua parte sed est aliquid.
Demus, vt ancipiti vexetur febre, vel artus
Ah, teneros queuis carpat adorta lues:
Proh Deus, anne ideò non euasisse putanda est?
Hoc ego, quod nolim, tam citò crediderim?

Fama fluit mendax, mentitur primus & auctor,
Nec niſi peruictis auribus iſta feram.
Interea creber paulatim rumor, inanes
Decidit in ventos, & rediuiua manes.
Gratulor, & plenis nunc ſtant mea gaudia velis,
Quæ prius obſcuris tacta fuere Notis.
Ite triumphales per feſta Britannica lauri:
Vicimus: in tuto eſt ELISABETHA *loco.*
Iactata eſt (fateor) morbi ſurgentibus vndis,
Rurſus at in portum rettulit alma ſalus.
Nunc, licèt iſta vado depulſa pericula conſtent:
Metimur tanti proxima damna mali.
Ante diem ſi te confectam cuſpide Parca
Dempſiſſet mœſtis flebilis hora tuis:
Quid potuit noſtris ſuccedere triſtius vnquam
Rebus? vt in promptu cuilibet eſſe poteſt,
Qui ſecum regni reputet momenta vetuſti,
Quanta ſit & ſceptris vis ſubeunda nouis?
Nam ſi nil magnum facili molimine verſum eſt,
Sanguine mutatum conſtat & imperium:
Heu quantas abiens turbas Regina dediſſes,
Vnica nunc miſeris anchora ſacra manens?
Tecum vnà veterum cecidiſſet gloria Regum,
Et tecum Henrici ſtirps adamata tui:
Quem colimus, neque adhùc terris cenſemus ademptum,
Ora patris dum tu tam ſimilata refers.
Quod ſi nos adeò nomen veneramur amatum,
Quid facias generi tu pia gnata patris?
Ecce viàes in te ſobolem recidiſſe tuorum:
Reddere ſola potes, tollere ſola potes.
Si neque te generis, nec tangit cura tuorum,
At ſaltem patriam reſpice Virgo tuam.
Non tibi, ſed patriæ genita es, redde optima ſerum,
At ſaltem ſerum ciuibus officium.

Collige

Collige Virgo roſas, flos eſt fælicior vſu,
Intactum quàm ſi marceat omne decus.
Hanc faciem, hos annos, hæc membra decora iuuenta
Quis non fœcundo iudicet apta thoro?
Elige de multis quicum fæliciter annos
Tu gratata tuis, & pia mater agas.
Quum benè te paruis dulcis puer (ecce) lacertis
Colla petens ſtringat, gaudia quanta feres?
Oſcula libabit gnatus, feret illa maritus,
Ille dabit Domina congeminata ſua.
Me miſerum: hæc animo verſans nunc lætor inanè,
Spectator verè gaudia quanta feret?
Si neſcis: noſtra hic agitur de ſorte, futurus
Ille tuus cunctis dexter adeſſe poteſt.
Tuque parens patriæ meritò diceris, vt albo
Marmore vile putes corpora caſta tegi:
Quum ſolido inſcriptæ ſurgent adamante columnæ
Mutanti viduos, prolis amore, thoros.
Scilicèt hæc ſemper non eſt tibi forma perennis,
Et veniet canis addita ruga comis.
Vt fragilis iactura boni tibi mitior extet,
Formoſa rurſus prole virere datur.
Laudabit quiſquam gnatos? maturior alter
Hoc ipſo dicet mater & ore fuit.
Tu fœcunda tuos inter, noua ſydera Phœbe
Oſtendes populis exoritura tuis.
Tunc tua conſtitues in ſeros ſceptra nepotes,
Gens tua ſecuro tunc pede plaudet ouans:
Quum videat ſueti imperij languentia pridem
Stemmata, ſic gemmis luxuriare nouis.
Conferat hijs ſteriles quiſquam nunc cælibis annos
Actáque virgineo tempora propoſito.
Et quæcunque ſenex nimiùm tibi lectus, eremi
Qui deſerta ſuæ prætulit Ilaridi.

Laudibus ad nubes atque vltrà tollit, iniquo
Iam propior preſsi nomine coniugij
Matrona extenuans celebrata virgine honores,
Illa virum & gnatos ceu colat, iſta Deum.
Multáque prætereà potius laudanda modeſtè,
Neſcio quo nimium quum nocet omne modo.
Quæ ſpecioſa licet, regno parritura Puella
Regia, vix ſerues, tu pia dicta ſimul.
Nam neque neſcieris vel prudentiſsima, ſtirpi
Omnis homo quantum debeat vſque ſuæ.
Quo generis conſtet damnum reparabile noſtri,
Rectiùs vt ſenſit doctus Ariſtoteles:
Hac non lege ſatos, naturam hoc poſcere, iuncto
Nil, ſi fert ætas, purius eſſe thoro.
Caſta nec vt maneas, dignabere ferrea dici.
Triſte ferat precium quum tua virginitas:
Si male diſtractis ſtudia in contraria membris
Tota quidem poſt te terra Britanna fremat.
Nouimus Henricum, tum qui naſcuntur ab illo,
Arma per hos miſeris nulla mouenda manent.
Vlteriùs Domino ignoto ſi cogimur vti,
Linea in obliquo eſt non ità certa gradu.
Hic, atque ille petet: num ſi petet auferat illa!
Neſcio, nec concors exitus iſta manet.
Quiſque timet mœrens, quæ nollet damna futura
Proſpicit & capiti, quod licet vſque ſuo.
Vt pereat minimus quiſquam de plebe tuorum,
Vix tanti Trinia eſt, totáq; virginitas.
Ah piget, & nollem dictum quod abominor; atque hæc
Vana precor ventis verba caduca fluant.
Sed populi pia cura tui, caperurſus eandem
Tu populi curam pectore ſollicito.
Quod potes, & præſtat, da: non indebita poſcit,
Vtile ſed ſolio poſtulat ille tuo.

Ne

Ne ſerò, poſtquàm defloruit orba ſenectus
Ipſa tuos malles, certa futura tuis.
Nullus enim neſcit, quanta eſt fiducia ſceptris,
Quæ tardè inuitus de genitore capit.
Hæc via tuta manet, longum eſt vt cætera cures,
Quò penitùs tota ſuſpicione vaces.
Attamen hoc animo ſi ſtat tibi, nolle ingaleis
Ante foreis tædas ſtare tuas Hymenei,
Si tibi tam placeant vittata ſacra Dianæ,
Thuráque veſtali inge adolenda foco:
Proſpice virgo tuis: mater diceris ab actu,
Materne foueas ſi tua membra caput.
Haud equidem reor hoc factum ſine numine, letho vt
Proxima, ſic letho millia ſurriperes.
Si memor humani caſus, inſtantibus auſis
Dum licet, & poſſis conſuluiſſe velis:
Iſta tuo capiti maneat precor vſque corona,
Seráque ſydereis ſis ſocianda choris.
Quid vetat interea, viuam viuentibus, omnem
Tollere diſſidij lege monente viam?
Si ſcimus tua quos hæredes debita ſpectant
Sceptra, quis & primus, quíſque ſecundus erit:
Hæc rata ſi populo fuerint, patribúſq; Britannis,
Vt certos ſtatuant te præeunte modos:
Alma tuis mater, ſecuráque tempora gignes,
Quóſque piè ſeruas, tu tibi ſic paries.
Interea hæc animis iterúmque, iterúmque reuolue
Senſibus, ò patria ſpéſque, decúſque tua.
Imperium genus, ingenium Natura dedere:
Magnum id, conſilio maius vt hoc regat,
Iudicium, cultas tenera doctrina per artes
Addidit, in rarís quæque loquela viris.
Admiranda foret, ſeu te delectet Athenis
Digna loqui, Latio ſiue probanda foro.

Nam nihil (atque aliquid tamen est) moror altera linguæ
Dona, quòd externis extera visa places.
Vsque adeò vt non te peregrinam dicat Etruscus,
Illáue molliculo Gallia blanda sono.
Nec moror arguti suauissima pignora cantus,
Nec fidibus digitos omnibus artifices.
Nec faciem, quam certè habet, aut Venus optet eandem,
Nec quam Regina Iuno probet speciem,
Nec quæ vix vni tot (si non omnia Diui
Contulerint) hospes dona tributa notet.
Plus moror insontes mansueti pectoris alto
Consilio curas, & sine labe manus,
Quas vel læsa cupis nulla fœdare cruore:
Perpetuò vt possis, Iuppiter ipse duit.
Hoc pietatis opus: iámque hoc spes certa resurgit
Te quandoque tuum posse mouere preces
Tam iustas: quum non alieno poscimus ore
Nos tua gens, & quod poscitur (ecce) tuum est.
Coniugium? tuus ille feretur vir Ioue solo
(Vixque) minor: prolem? te puer ille beet.
Hæc si fata negent nostræ inuidiosa querelæ,
Quamuis illa sua stent ratione tibi:
Compositis non parua manet te gloria rebus,
Ne quæ tua aboles, mortua bella seras.
Viua tuos custodieris: manet altera funus
Gloria, successor ne vagus inde ruat.
Dixi. Hæc ô faciles confirment omnibus (oro)
Turba fabis Diuum, & tu Dea certa tuis.
Méque pio hæc absens modulor qui carmina plectro
Præsenti constans sydere respicias.
Neue supercilio damnes mea carmina duro,
Vt deceat, nullo fastus in ore sietit.
Antè tuo quàm stet, quàm dedignere tuorum
Pectora, stent medio sydera nulla Polo.

Erectis

Erectis erecta placent regaliter: & te
Hactenùs æquanimi noscimus ingenio.
Túque adeò simplex (quum sis tam candida) pectus
Sponte velis sensus non reticere suos.
Si tibi displiceant puro de pectore prompta:
Ingenium vultu concidet omne tuo.
Da veniam facilis: non hæc tibi scriptitat hostis,
Aut fallax blando turpior ore Gnato.
Liber at ex totis qui seruit sponte medullis,
Henrici cineres per tua sceptra colens.
Parua quidem Dominæ missa est hæc strenula tantæ,
Magna voluntatis pignora at autor habet.
Te, si fata suis current æqualia votis,
Longùm natalem ducere posse precor,
Sanam, fœlicem, lætantem prole, marito,
Diuitijs, regnis sub tua iura nouis.

AD EANDEM, PRO REDITV deprecatio. 1564.

Mittimus absentes, præsenti reddere dextra
Quæ cuperet Dominæ debita cura suæ.
Quàm foret hoc gratum, tam te statuente molestum est,
Parte mei præsens, parte quod exul ago.
Sæpè domum liber procincta mente reuertor:
Te sine non redimo, quod graue corpus abest.
Longa triennalis tulimus fastidia claustri,
(Ah miseri) Hispano congeminata solo.
Si quis in hijs absens Naso nunc degeret oris,
Forsitàn hic tristes conderet ille libros.
Cuique suum pulchrum est: nos Pontum Barbarus ipsum,
Nec vellet patriam destituisse Tomon.
Cui us erat, Romanus erat melioribus vti
Suetus, qui glaciem non tulit (Istre) tuam.

Me mea terra tenet, Zephyris placidiſſima blandis:
Qui volet, ardentes perſerat hic radios,
Atque orbata ſuis montana cacumina ſyluis,
Ruráque depexa ſquallida tota ſiti.
Et foſſas, vbi riuus erat torrentibus auctus,
Dum Notus hybernas incutiebat aquas.
Pòſt vbi flagrantem repetit ſol igneus axem,
Vix vlla Hiſpano flumina viua ſolo.
Si fons perpetuis ſcatebroſus bulliat vndis,
Si vernans læto gramine terra viret,
Piſcoſum patulo ſtagnum ſe porrigat orbe,
Germinet artificis conſitus hortus ope:
Miratur, ſtupet atque nouas turba inſcia dotes:
Quid faceret gens hæc rura Britanna videns?
Et volucres deſunt: nam deſunt arbore frondes,
Quæ canat, & nidum garrula ponat auis.
Et deſunt piſces longinquo ex æquore vecti,
Hæc tardè ad patinas, putida præda, venit.
Nec niſi rarus adeſt vitulus, tener hinnulus, agnus,
Quid mirum? ſuccus lacteus omnis abeſt.
Quid faciat mater, ſteriles quæ paſta per herbas,
AEgriùs arenti prandia quærit humo?
Quicquid ad inſtructas lauti parat addere menſas
Inuitans, fruſtrà hic altile ferre volet.
Strigoſis ſtrigoſa manent macilenta macellis
Neſcio qua, parca fruſtula ſciſſa manu.
Neue mihi obijciant, ſi quid magè dapſile talis
Fert ager, aut populus vnus, & alter habet.
Hic ego quæ deſunt paſſim, & communitèr vrgens,
Quæque iter ingrediens quærat vbique, noto.
Attamen aucupio (forſan) locus, aut locus hamo eſt?
Aut venatori ſtat ſua præda cani:
Iuro tibi intactæ pharetrámque, arcúmque Diana
Hanc Carpetanis nunquàm habitaſſe iugis.

Nam

Nam rarò quæ res capitur, non capta putanda eſt:
Illa volet prædæ diuitis exuuias.
Quid lepus, aut foſſis latuiſſe cuniculus antris
Qui ſolet, ad iuſtas fecerit (oro) plagas?
Rarus adeſt ceruus: vix vnquam vulnificus ſus:
Nulla trahit pictas tergore dama notas.
Quidnam igitur feciſſe foris paret hoſpes, iniquæ
Quò tandem fallat tædia longa moræ?
Claudat in obſcuris indignans ædibus artus?
Semper agens vno ſpongia fixa loco?
Hoc miſerum eſt: immò hoc bis dicat, quiſquis Ibera
(Ah nimis informi) cogitur eſſe domo,
Nec ſatis à rigidi Boreæ perflamine tuta,
Nec ſatis à flammis (Cynthie ſude) tuis.
Quis putet? algentes non ſplendens ecce caminus,
Nec leuat exuſtas vnda, vel aura, cutes.
Et Natura premens extremo hos vrget vtroque:
Et tamen ars nullam dextera quærit opem.
Muſca, culex, cimices graueolentia corpora, menſis
Et ſuperant ſtratis (turba proterua) thoris.
Puluis, vbi eſt æſtas, denſiſſimus aëra complet:
Aſpectum medio ſurripit ille foro.
Nec ſinit egreſſis reſerentur vt ora, vel oculi
Circius, inuiſo turbine ſæpè furens.
Pòſt, vbi venit hyems, immundius omnia cœnum,
Continuúſque altis occupat imber aquis.
Et ſubitò occurrunt ſoles vredine triſtes,
Et ſubitò algenti Bruma inopina pede.
Aut riget immensùm, nimio aut calet aër ab aſtro
Torridus, hic medium vix reperire datur.
Nullus ab extremo deſcenſus lenior iſto,
Paulatìm aſſuetos illud adire docet.
Hinc (reor) hoſpitibus tam crebro examine febres,
Et pituita nocens corpora ſollicitant.

Sudanti quandoque æstus pulmonibus ardent:
Pòst mucus madidis naribus egeritur.
Quære, quid edicat medicus? sua sanguine vena est
Exoneranda, (refert) cætera mutus abit.
Singula quid dicam? dico hoc quod sentio certè,
Quod nocet, hîc multum est, quod iuuat, exiguum.
Si placet ipsa sibi gens hæc, sique explicat alas
Illa suas: per me stent sua salua suis.
Non sum adeò ignarus, quin istis plurima tester,
Nam sua, deinde suo posse placere modo.
Attamen has quisquis longùm premet aduena terras,
Votiuum rediens thus, tabulámque dabit.
Iam verò, hæc modico per se constantia æuo,
Ipsa (puto) comis gens reparare studet.
Hispanus? proh iura Iouis: (dare iura loquuntur
Hospitibus summum, nec sine iure Iouem)
Penè supercilio vitat consortia duro:
Nulla Charis mæsta ludere fronte solet.
Parca manus stringit, mens iracunda querelis
Suppetit, & crudo clamor ab ore tonat.
Deme salutantis phrasi condita recepta
Verbula, quum toties basia dat manibus,
Quid supereſt verè expositi, atque lubentis amici?
Quid volet ille tuum, nolit vt esse suum?
Mos suus est populo valdè diuersus Ibero
A reliquis, cultu, pectore, finitimis.
Vastus habet vastos saltus, & inhospitus ipse est:
Deserto latè plectitur atque solo.
Nec supereſt vltrà proprio quod demat ab vsu,
Vnde paret mensas hospitis oppiparas.
Nec demùm inseruire vlli dignatur, vt hospes:
Tantus & in quouis paupere fastus ineſt.
Fastus ineſt: hac se, ceu libertate tuetur:
Hoc sua rusticitas nomine tecta, placet.

Pectora Nobilium meliori imbuta magiſtro
Excipio: vulgus rectius inſimulet,
Quiſquis ab extrema peregrinus tendere Calpe
Pergat ad algentûm clauſtra Pyrenicolûm.
Vnde ſit, vt reliquos præ ſe qui deſpicit omnes,
Ipſe parum reliquis gratus & eſſe ſolet.
Quid mirum? nulli qui ſeſe accommodat, illum
Contubernalem nec ſuus ipſe ferat.
Attamen hunc talem toto tolerare trienni
Tempore ſuſtinui, dum tua iuſſa ſequor:
Anglus ego. Satin' hoc vno loquor omnia verbo?
Quæritur, an dura eſt hic mea conditio?
Te propter patria careo, chariſque propinquis,
Te propter libris, pignoribúſque meis.
Te propter patrios ritus, fora, templa, penates,
Deſerui, & feſtis ſtructa theatra iocis.
Te propter meliora ætatis tempora perdo,
Ante diem cura præcipitante dies.
Te propter ſtant crine niues, iámque albida barba eſt,
Dum torpet toto corpore ſanguis iners.
Te propter nunc orbus ago, natóſque requirens
Deſponſa nequeo coniuge vir fieri.
Hoc nihil vt tangat reliquos, mihi vulnus amàrum eſt
Rem partam, poſt me non dare poſſe meis.
Si tamen vt donem, reliquum hæc legatio linquet,
Hic pereo, atque domi (me miſerum) pereo.
Ære grauem exhauſtas ædes repetiſſe alieno,
Hei mihi quid prodeſt? ſed tamen ô repetam.
O mihi ſi per te liceat: redde optima ſerum
Poſcenti reditum, dum licet, atque potes.
Crede mihi, paulùm ſi longius ipſa moraris,
Ipſe moram æternam mortuus hic faciam.
Deficio, excruciant ſtomachi me tormina, iugi
Curriculo: excruciat calculus, ære malum.

Sanguine iam tenues venæ priuantur, & ille
Non ego qui fueram, vix mihi notus ego.
Tu quoque quum vultus noſtros mirata requires,
Tangèris, miſeri commiſerata viri.
Eripe me hÿs inuicta malis: per ſydera teſtor,
Pérque tui cineres, Numina noſtra, patris,
Pérque tuam, mihi quæ tacta eſt, veneratáque, dextram:
Prætuleram patrio quum tua iuſſa ſolo.
Per Geniúmque tuum te clementiſsima ſupplex
Deprecor, hic ne me longius eſſe ſinas.
Quicquid in oppoſitum quiſquam tibi dictat iniquus,
Crede mihi: (expertus plus ſcio) crede mihi.
Crede etiam cauſæ, quum ſis iuſtiſsima, noſtræ:
An patria, & vita, iuſtior eſſe poteſt?
Nonne etiam hunc ſupereſſe voles, qui pronus, & vltrò
Præſtitit obſequium, rurſus vt ille queat?
Si quid ab hoc iſtic nunc poſco munere demi,
Adde alÿs: non me ſic tibi ſurripio.
Sed longùm inſeruire velim. Sine feſſa refecti
Membra queant iterùm pondera ferre iugi.
Sic tibi vernantes currant fæliciter anni,
Sic te Reginam dextera fata beent.
Sic tibi longæuæ ſuccedat paruulus (oro)
AEneas, ſceptris debitus Angliacis.

DEPLORATIO ACERBAE NECIS Heroidis præſtantiſſimæ, D. Ianæ Grayæ Henrici Ducis Suffolchiæ filiæ, quæ ſecuri percuſſa, animo conſtantiſſimo mortem oppetijt.

IAna luit patriam profuſo ſanguine culpam,
Vtuerè Phœnicis digna puella dies.
Illa ſuis Phœnix meritò dicenda manebat.
Ore placens Veneris, Palladis arte placens.

Culta

Culta fuit, formoſa fuit: diuina mouebat
Sæpè viros facies, ſæpè loquela viros.
Vidiſſet faciem? poterat procus improbus vri:
Audiſſet cultæ verba? modeſtus erat.
Ipſa ſed, vt facies erat inſidioſa videnti,
Lumina deiecto plena pudore tulit.
Ingenium (ô Superi) tenero ſub corpore, quantum
Nacta fuit? nactum quàm benè et excoluit?
Vix ea ter ſenos obiens exegerat annos,
Docta, cathedrales quod ſtupuère ſophi.
Et tamen ipſa humilis, mitis, ſenſúſque modeſti,
Nil vnquam elatum dicere viſa fuit.
At quæ viua omnes manſueto pectore vicit,
Elato geſſit pectore ſe moriens.
Conſtantéſque animos ſupremo tempore ſeruans,
Neſcio Socraticis ceſſerit anne rogis.
Quod ſi me vatum quiſquam de more locutum,
Arguat hæc fictis amplificare modis:
Iuro tibi Veneris, per & omnia ſacra Minervæ,
Perg. Aganippeas, Numina noſtra, Deas,
Quod nihil inſimmo: non laudatoris egentem
Quorſum opus ampullis tollere mirificis?
Nouimus, & noſtris hæc nuper vixerat oris:
Obiecta implacida blanda columba lea.
Quam quia læſerunt alij, quas debuit iras
Vertere in authores, fudit in innocuam.
Iudicet hæc iuſtus iudex qui pectora cernit:
Non quæ iura iubent, ſemper vt æqua licent.
Nec fuit, vt (ſi culpa fuit, quando inſcia peccat)
Altera tam ſæuis ſurgeret vlta modis.
Iuppiter æquanimis crudeles odit ab alto:
Hinc (puto) & vltrici fila minora dedit.
Languentiq. ægros longùm ſub corpore ſenſus:
Conſcia quò ſtimulis cederet acta ſuis.

Punijt & lenta primos Rhamnuſia tabe
Autores, diri conſilij oſa nefas.
Hunc hydrops, alium confecit calculus: iſti
Stilla grauis capitis, illi alia ingruerant.
Diſcite mortales: Sortem reuerenter habete:
Calcata vltorem ſæpè habet illa Deum.
Nec quia non ſemper manifeſtò Numen in iram,
Idque ſtatim ſurgit, Numen inerme putes.
Linquo ſed hæc alijs, quorum pia pectora fontes
AEterni laticis, Biblia ſacra rigant.
Me decet Aönijs tantum indulgere corymbis,
Quantum Helicon vati, Pieridéſque ferunt,
Concinere atque iſti miſeræ lachrymabile carmen,
Quæ periit ſæuis virgula tacta Notis.
O Iana, ô facies, ô pectus amabile duro
Cyclopi, aut ſi quid durius orbis habet:
Tene ità non animos ſaltem potuiſſe propinquæ
Flectere? nec demum flectere fœmineos?
Non ignara mali, non hæc miſerata iacentem eſt,
Quàm pia dicta alijs, tam fera facta ſuis?
Non potuit quondam cultam tam culta mouere?
Non raræ dotes, donáque magna Deûm?
Qualia vix vni tot contribuere puellæ?
Nec niſi perpaucis contribuere viris?
Mitto ego, quid fidibus ſciuit, numeriſque ſonoris:
Quid præſtabat acu, pingeret aut calamo:
Quis putet? hæc Arabum Chaldaica verba loquelæ
Iunxerat, Hebræum ſcitè idioma tenens.
Nam Graio, ſiue Auſonio memoraſſe loquentem,
Paruum erit: has aliæ per loca culta ſonant.
Gallus item & Thuſcus ſermo numerum auxerat Anglæ:
Si numeres linguas: bis quater vna tulit.
Inuideat Stridon, te Pentaglotte ferendo
Sancte ſenex, vicit noſtra puella tribus.

Quod

Quòd ſi formoſo veniens è corpore virtus
Gratior eſt, nihil eſt nobile ſtemma comes?
A proauis pater huic titulos dedit ordine longo,
Regales mater, læua per aſtra, dedit.
Hys periit, nec ſponte tumens, nec ſponte tiaris
Addita, ſed Procerúm noxa peregit opus.
Hïſe fortè ſuis rationibus vt tueantur,
Quid meruit pro tot ſola puella luens?
Ignouit victrix alïs, ſine vulnere ſceptrum
Ablatum Ianæ, quæ Maria obtinuit.
Huic non ignouit, teneræ nec dura pepercit,
Nec conſanguineæ (tam pia) nec grauidæ.
Ianam ætas, genus, & ſexus, Procerúmque reatus,
Quicquid erat, culpa ſoluere debuerant.
Nec tamen hæc Mariæ potuerunt omnia ſenſus
Flectere: ceruices quò minus illa daret
(Proh dolor) albentes gladio generoſa ſecandas,
Intrepidè indignam paſſa virago necem.
Qualis Achilleo mactata Polyxena buſto,
Dedecus immanis iuge Neoptolemi.
Aut nimis vltricem quæ placatura Dianam,
Proxima iam cultris Iphigenia ſtetit.
Turba dedit lachrymas ſpectatum effuſa: decori
Illa memor, moriens lumina ſicca tulit.
Oráque tranquillo vultu ſuauiſſima pandens,
Verba dedit duras apta mouere feras.
Me miſerum: nequeo vlterius, nam cætera fletus
Occupat. Heu tragicis Iana canenda modis.
Ah Maria immitis, fluuióque pianda noueno,
Par erat hoc ſaltem ſanguine pura fores.

ENCOMIVM AVARITIAE.

Domino Io. Masonio.

Accipe, sed fidum, multis deforme lituris
Exemplar: propria scripsimus ista manu.
Quis putet? hic non est scribam reperire fidelem:
Nil moror ipse notas, re tibi si placeo.

Paradoxa.

Lvdimus indocti, doctique poëmate ficto
Quidlibet: hæc olim iura Poësis habet.
Nec decet ad normam Musas revocare iocosas
In circumscripta si quid in arte licet.
Numen agit vates: agitante calescimus aura
Afflatu, qualis Pythius ex adytis,
Nec mortale sonans, solito nec sobria vultu
Nec coma consueta cui statione manet.
Sed totum mutata Deum quum pectore cæpit,
Non intellectos fundit ab ore sonos.
Sic mihi, nescio quid iamdudum tale vagatur
Sensibus: in syluas animus abripior.
Abripior, tu Phœbe premens in deuia cogis:
Phœbe sequor quo non semita trita vocat.
Nec placet assueto quicquam de fonte petitum,
Vnde suos hausit cætera turba modos:
Gorgonas, Harpyias, Centauros, atque Chymæras,
Tantalon, & quicquid fabula prisca canit.
Ritè crepet veteris charta ampullosa Poëtæ:
Fons tunc Castalius plenior ibat aquis.
Nunc adeò exhaustus numerosa per ora bibentum,
Vix habet vnde nouas irriget vsquam hederas.
Dicta quidem toties, iterùm dixisse cauebit,
Qui placuisse hodiè, vel nouitate volet.

Tempora

Tempora ſi quando quicquam admiſere nouati,
Hæc quoque ſunt cœptis non aliena nouis.
Caluitium, Quartana, & inhoſpitus ille Buſiris,
Si laudatores comperiere ſuos:
Fas fuerit nobis aliqua celebrare Camæna
Non minus inſuetum quod Paradoxon erit.
Nec quia vix aquas primò porrexeris aureis
Quiſquis es hæc ſola pro nouitate legens,
Ponere contractam mox dedignabere frontem,
Mutato ſenſim ſi liber iſte placet.
Ille palam rigido forſan damnabitur ore:
Fata luens dominæ dura Philargyriæ.
At tibi quum notos liber hic refricabit amores
Culpatæ quicquam ſi tibi dulce fuit,
Quantumuis pudeat, quæ te vrit flamma, fateri,
Ne pigeat vati ritè fauere ſuo.
Quumq; vel exiguo concedis murmure veris,
Sat ſuper hæc animum nouerit inde tuum.
Et facilis veniámque dabit, parcétque pudori,
Et dicet, ſtudio tangitur iſte mei.
Nos verò aduerſo namus ſi flumine, & ipſis
Contendunt ventis hæc folia oppoſitis,
Parcite: difficili ſtat maxima palma labore:
Pluſq; aliquid niti eſt, ſi voluiſſe ſat eſt.
Laudamus, quod nunquam alij laudabile dicent,
Efferimus, longa quod premit Inuidia
Conſenſus: culpante foro, vellente theatro:
Vt taceam (os durum) pulpita quid reboënt,
Aut quantis hanc contrà odijs it charta Sophorum
Iamdudum exploſo nomine Auaritiam.
At ſi aliud lacerare palam eſt, aliud penetralis
Proſciſſam tacito ſuſcipere hoſpitio:
Oro omnes non tam vulgo ſpecioſa loquenti
Credere, quàm vulgus quod populare facit.

Scilicèt indignum eſt ſolo de nomine quicquam
Damnari, vlterius ſi nihil inde neges,
Quod penitus totis non obuius arripis vlnis,
Natura affectus extimulante tuos.
Quòd ſi naturæ quodam tenus impetus, & vis
Argumentoſa pro ratione valet:
Deme parum errorem ſolo de nomine tractum:
Æquior hinc ipſis iam (puto) rebus eris.
Nempè, velut ſordens aliquà culpetur auarus,
Nemo tamen ſcitè culpet auaritiam.
Nec perſona tibi vitioſa, & ſordida, eodem
Rem quoque tractatam crimine conſcierit.
Non magis, inuiſus quàm quòd ſit proditor, arces
Hoſtiles nolis proditione capi.
Multa quidem facie vel prima admiſſa, probantur:
Multa niſi expertis non placitura manent.
Tum quoque ab ingratis fructus quandoque leguntur
Arboris, inuiſo nomine, præteritæ.
Nimirùm baccas gratanter carpimus ipſas:
Longè alio mater carpitur ipſa modo.
Hic verò ignaros error ni fortè leuaret,
Omnibus hæc lymphis culpa pianda foret.
Attamen ignaros nec tute fatebere, factis
Reddere, quod linguæ culpa proterua ſilet.
Verba parum valeant: pro ſe res ipſa loquatur:
Ecce vides: credas auribus, anne oculis?
Quid refert dubiæ quæ ſit ſententia linguæ?
Pondus habent mores, totáque vita magis.
Hijs moueor, longo nam quod probat orbis ab vſu
Quà Sol Eöos luſtrat, & Heſperios.
Vnius indignum eſt conuellat pagina docti,
Qui commune bonum ſomniet omne Sophi.
Scilicet vxores, prolem, & chariſſima vitæ
Pignora, quis cunctis hactenus expoſuit?

Illáque

Illáque non potius priuata in munia vertit,
Quicquid, in obiectum, dogma Platonis habet?
Communi quicunque putat, communiter omnes
Tam faueant cauſæ, quàm ſibi quiſq; fauet:
Deſipit, & magnas magno conamine nugas
Aſſerit, exemplis obrutus oppoſitis.
*Nemo etenim alterius, * æquè ac ſua commoda, curat,* * Cæſura.
Rectiùs vt ſenſit diuus Ariſtoteles.
Quin ſua quum tractat, legum poſt euenit arte,
Vt ſua det patriæ, ſe quoque, quiſq; ſuæ.
Vtimur vt propryis, quæ noſtro parta labore
Adſint ſubſidio (pigra ſenecta) tuo.
Nec fruſtrà incertos metuit ſolertia caſus:
Et formidatam veſperis eſuriem,
Frigidus annoſo torpet quum pectore ſanguis
Vtilior partis, nec reparare valens.
Non omnes Fortuna beat: quin ſæpè merentes
Ingratam videas deſtituiſſe rotam.
At gnauis Fortuna fauet: ſi niteris ipſe,
Porriget hæc ambas auxiliata manus.
Cunctantes iam elapſa fugit, nihil ocyus illa eſt:
Aduerſæ crines arripe: capta manet.
En, quotus eſt hodiè, fœlici ſorte relictas
A proauis, longùm qui tueatur opes?
Rarius inuenias, gallinæ filius albæ
Idem etiam vt gnauo polleat ingenio.
Quod ſi inopes acri ſtimulo labor vrget habendi,
Copia ſecuros ſemiſupinat opum,
Ingenio certè fateamur ritè colendo
Materiam ſacra promi ab auaritia,
Quæ iubet albentis iuuenes meminiſſe capilli:
Dúmq; licet, brumæ conſuluiſſe ſuæ.
Hinc artes inuenta Deûm, mortalibus adſunt,
Subſidiúmque iſto fonte perenne fluunt.

Ingenium præbet, largitor ad inuia, venter
Rhetoras hic peperit, Pœoniósq; viros,
Barbatósque super, pacta mercede, Magistros
Quantumuis vafri dissimulanter agant.
Nam nec causidicos fuerit memorare necesse:
Agmina clamoso quæ dedit iste foro.
Nec moror hic plebis quo pellat corda minuta
Intempestiuus cui nocet ipse pudor,
Nulla verecundi ratio vt seruetur egenti
Quid si Conscriptos incitat iste Patres?
Quid si alios, rigidæ celebratos pignore vitæ,
Nec tamen istius protinùs immemores,
Qui benè diuitias, magno quum pectore temnunt,
Sæpè prius spretis & superesse solent.
Omnia si memorem, quæ dictitat iste Magister
Insistam scrupos dicere littoreos.
Dicere Niliacæ folioſa volumina cartæ:
Quámq; operosa suis illa stetère notis.
Siue reuersurum Thamesim quota stipat arundo
Ludit oloriferis qua sinuosus aquis.
Scilicèt, inscitè crebrò caput insignimus,
Querite? & in patinis sæpius illud erit.
Delicias animo quamuis meditemur inerti
Si semel hic latret, continuo excutimur.
Iamq; moras omnes tam sæua potentia rumpit,
Quaque iubet, velis, & properamus equis.
Quod si nulla foret duris in rebus egestas
Ex quo terra senex non nisi culta parit:
Nunc quoque gens hominum glandem ructaret inertem,
Nunc quoque spelæis corpora fessa darent.
Nimirùm agrestes priùs ac spes irrita glandis
Luserat, vlteriùs consuluisse putas?
Otia quum nostris tam sint innata medullis?
Otia securis pestis amica viris?

Verum

Verum hebetes ſenſus (ſic Dij voluère) neceſſe
Tandem acuit, gnauis eruditíque modis.
Qualiter in ſilicis ſi quæ latet abdita venis
Scintilla attritu clarior exiliat
Proxima depaſcens ſicca folia arbore dempta,
Inde petens totum, quum benè adulta, nemus:
Sic nobis latuere diu, tectáſque volucris
Ingenij vires copia contuderat.
Ah ſimplex, nimiúmque aurato ruſtica ſæclo
*Copia nunc maior * (ecce) negata ſubit.* * Cæſura.
Nempè ſuas tandem ratio compulſa retectas
Agnoſcit vires, ingenióque micat.
Itque per ignotas tellure patente, latebras,
Atque triumphatæ viſcera foſſa petit.
Cogit & innumero victam parere ligoni,
Scinditur, & toto ſemina fert gremio,
Miratúrque ſuos tam crebro vulnere fructus,
Quódque ſuo intactum nunc ſit in orbe nihil:
Paulatímque animo iam deſinit eſſe maligno,
Spes & auarorum facta benigna fouet.
Namque laboratas tellus exercita promit,
Si piger expectes, ipſa recondit opes.
Semper ineſt ergò cupido vis tecta labori,
Ante diem vt curet, quæ vehit ipſa dies.
Et ſerat, in ſeri quod tempora colligat anni
Mox inſtans tremulo, tarda ſenecta pede.
Hoc verò, anne aliud quàm proſpicientia pura eſt?
Maxima in humanis annumeranda bonis?
Cælitùs hanc homini diuinæ particulam auræ,
Quis dubitat dextrum contribuiſſe Iouem?
Mente nihil maius, cauto quæ præſcia ſenſu,
Iam vitat, cuius non pigniſſe velit.
Ergò potes ſenſum plenè laudaſſe futuri,
Et potes effectus dilacerare ſuos?

V

Proſpicis, & vitas quæ nolles damna futura:
Anxius, & vitæ conſulis vſque tuæ,
Et tamen hanc animi pergis vim carpere cauti?
Vt ſimul & cures, curaque diſpliceat?
Quis putet? impendens capiti graue pondus ab alto
Declinas? & mox diſplicet ille metus?
Num timuiſſe licet? certè licet, anne periclo
Defungi? cur non? cur modus ergò nocet?
Nec tamen ille nocet: (recto ſi ſingula ſenſu,
Diſcutis) ambiguis vocibus error ineſt.
Mox tamen hæc. Nunc affectus mortalia corda
Quum pulſent, Odium, Spes, Amor, atque Metus:
Quæ bona ſunt, totis cupimus contingere velis,
Quæ mala ſunt, totis viribus effugimus.
Si tepet affectus, Ratio eſt: ſin ferueat, ægrè eſt
(Iudice te) læſi ſenſibus ingenij.
Et moderata iubes: & iam nimium ore refellis:
Et niſi non lento vis properare gradu.
Audio: ſed propriæ ſeruatrix cura ſalutis
In ſua non lentis commoda fertur equis.
Proſilit, atque animo verſat lymphata cupiti,
Spémque, metúmque inter, gaudia grata boni.
Nimirùm quò quid vitæ magè conuenit, aut quò
Hoc ſine deterior vita futura foret:
Acrius hôc nobis ſtimulos Natura potentes
Subdidit, id cunctis velle parare modis.
Mortales, viden' vt generis reparabile damnum,
Sollicitat blandis iungere membra toris?
Tunc animis ardor viden' vt vehementior inſtet?
Et ſi non furor eſt, proximus haud dubiè eſt?
(Proh Venus) vt cupidis ſeſe ingerit alta voluptas?
Quàm fouet ille ſuam? quàm fouet illa ſuum?
Deme parum afflatis ſtudia hæc violenta medullis:
Et genitrix virtus tota iacebit iners.

Totáque

Totáque posteritas ratione iubente peribit:
Nempè quis inguinibus vtitur, atque sapit?
Aut sapiens stultos maiori ex parte puellos
Non generat? tanquam quod facit, haud faciens?
Nimirùm affectus si non aduertimus altos,
Infælix cœptis exitus esse solet.
Non minùs ac positis epulis ieiunus ineptè,
Si stomachus partes negligat ipse suas:
Atque gulæ tanquam formidet crimina tantæ,
Dimidio incipiat, quàm queat, esse minus:
Quid fiet? reliqui tabescent protinùs artus,
Ilia strigosis & macilenta fibris.
Nonne fuit satius genio indulsisse palati?
Versari, & plenis plenius in patinis?
Si nocet hæc auido gustu percepta voluptas,
Mirum, ni dicant, quòd nocet ipsa salus.
Tolle semel mensis ne quid conducat orexis:
Et damus affectus hic quoque vt eijcias.
Sin iuuat ipsa fames, nec & hæc sine ritè comestum est,
(Nam lentos medicus nolit in ore cibos)
Improbe quid toties Cerealia munera vastè
Inuadens, animos corripis immodicos?
Tune sapis? sensu, Natura an fortè, profundo?
Quæ stimulos summis addidit ipsa bonis?
Nec parnos, nec inertis acuminis, aut moderatos?
Sed validos pleno, præcipitésque gradu.
Nimirùm dulces vitalis colligat auræ
Quisque libens haustus: vitáque nostra placet.
Támque placet totis, vt semper viribus vsque
Omne animal seruet séque súumque caput.
Prima salus verum est: memori hæc sub mente recurrens
Cuilibet è brutis prima tuenda venit.
Non insecta sequar: magni formica laboris,
Exemplum gnauis vt queat esse viris.

Nec parcis apibus quanta eſt induſtria pangam,
Curáue quæ cornos, ſollicitétque canes.
Atque alia humanæ propiora animantìa menti
Abdere, quæ rurſus craſtina menſa voret.
Hoc dico, nihil hìc fruſtrà molimine tanto
Naturam in minimis ædere beſtiolis.
Quóque magis ſenſus monſtrant vim bruta futuri:
Hoc magis humana nec ratione carent.
Quod ſi homo quantum homini differt quis fortè requirat
Proximus ille Deo eſt, qui magis ante videt.
Dæmonia eſt aliquis longæua mente valere
Qui putet, & cauſas tempore nòſſe magis.
Cernìmus albentis ſenium venerabile barbæ,
Iudicio impubes ante venire genas.
Prodigus eſt iuuenis: parca eſt & auara ſenecta,
Futilis hic, catus hic, cui magè danda fides?
Diſſipat hic ſolus centeno parta labore,
Colligit hic centum pòſt regerenda viris.
Nam licèt vſuræ tantillæ inſiſtat auarus
Dum viuit, partis immoritúrque bonis:
Pòſt tamen innumeros prædæ pars tacta beârit,
Et populo ſuperant, quæ reſerantur opes.
Improbet hìc quiſquam dementis pectus auari,
Semper in alterius commoda ſolliciti.
Vellera ſic alijs tondendas ferre bidentes:
Tollere ſic pandos, non ſibi aratra boues:
Neſcio: nec tantum moueor quo ſuadet auarus,
Quàm quo ſedulitas nos iuuet iſta modo.
Congregat, & moritur: quid tum? res parta ſuperſtat,
Vix alio multis concilianda modo:
Multi adeò verbis in publica commoda prompti:
Non dant tantillam, cum venit vſus, opem.
Hic nihil vt ſpondet, ſic linquit cuncta futuris
Súbque ſui cura, poſteritatis habet.

Fallitur

Fallitur, in populi populum qui fortè ſalutem
Coniunctis animis inuigilare putat.
Nunc commune nihil, ſaltem aut pauciſſima reſtant,
Occupat & proprij lex noua quemque boni.
Si nihil vlterius ferret pia cura Deorum
Auxilij, quàm quod nunc homo fert homini:
Neſcio tam crebras humana ſcientia clades
Noſtráue ſedulitas num reparare queat.
Impia conſumunt ſpes vanas arma coloni:
Proterit & ſpicas depopulator eques.
Grandinat aëria pater hâc Saturnius arce:
Fulminat hâc: ſtragem ſentit vtrinque ſeges.
Deplorat caſus gemmantis vinitor vuæ:
Quam ſæuo ſtrinxit dente pruina rigens.
Irruit hic pluuijs amnis torrentibus auctus,
Et pecus & pecoris obruit vnda duces:
Illic rimoſas torret ſol igneus oras,
Subtrahit & plantis roris, & imbris opem:
In tantis cæloque minis, bellique ruinis
Quum fremit ira Deûm, quum furit ira hominum,
Quid facimus? ſatin' hic tritis plebs ſtultula fidat
Subſidijs, nemo ſi ſapit vlteriùs?
Vt nihil in duros caſus ſolertia ſeruet,
Atque in ſperatam promat auarus opem?
Nos equidem Diuos nimium culpamus ineptè,
Si quid concepta ſpe minus obueniat:
Machina quum rerum diſcordi iuncta ligaclo
Non ſimul omne omni tempore, fertue loco.
Hic pluit, hîc riget, hic ſudo Sol torridus vrit,
Diſſonáque hæc ſcitè Numina conciliant.
Mens æquata Deo eſt: Rex Iupiter omnibus idem,
Et fouet ille Getas, & fouet Aſſyrios.
Numinis immenſa eſt ſapientia: nunc tibi pleno
Copia ſtat cornu: nunc tuus aret ager.

Collige quod ſupereſt in proxima tempora, triſti
Sydere poſterior ne neget annus opes.
Quem nimium fœlix rerum præſentia lactat,
Dignus erit ringi qualibet ille fame.
At ſtulti ſumus: ò nunquam benè cauta futuri
Pectora, mortales & ſopor altus habet.
Fidimus, atque animo ſperamus læta ſupino,
Nec metuiſſe malum poſſumus, abſque malo.
Iupiter hanc animis lethen miſeratus iniquam
Stertentûm paucos conſtituit vigiles.
Iuſſit & erectis animis ſpectare futura,
Neu ſe, neu cunctos perderet vna dies.
Atque ſalutiferi cellaria fixit auari,
Vnde penum eſuriens plebs aliquando petat.
Hic ſua cum merces, & quum ſua præmia quemuis
Iure manent, hominum qui generi auxilio eſt,
Si numero quandoque Deûm adſcripſiſſe merentes
Paruum erat, atque iſto creſcere & aſtra modo,
Cur inuentores primos dignaris Olympo?
Conſeruatores Tartara ad ima premis?
Quid iuuat egregium quicquam reperirier, & mox
Incuſtoditum fruge carere ſua?
Res (ais) ipſa placet, ſed non placet acris auari
Ingenium, ſordes, & manus vſque tenax.
Scilicet, iſta cupis, dubio pro tempore condi?
Diſplicet ille ſuo more, modóque tegat?
Quid? ſi non aliter, nec ni foret ardor habendi
Ille ſacer, tantis tu fruerere bonis?
Sol calet, & nimio radiorum diſplicet æſtu:
Te tamen an Phœbo poſſe carere putas?
Vrit iners frigus, torpenti corpora bruma,
Bruma tamen terris nec minus apta venit.
Haud ſecus, à nimia culpetur vt Euclio cura:
In rem cura tamen vertitur illa tuam.

Sin

Sin te iam illius miſeret, quòd amore tenendi
Defraudat genium ſordidus vſque ſuum:
Stultus es: illa homini parco fluit alta voluptas
Parcè agere, & veniens mente fouere bonum.
Tu cupis hoc præſens, præſentibus vteris, & mox
Differt ille alio gaudia conſilio.
Corporis vna tibi ratio eſt, iam iámque fouendi
Ille animo longas ruminat vſque moras.
Et ſpes ſæpè ſuas coquit immortalitèr vtens
Abſentíque abſens delicio fruitur.
Applauditque ſuæ, populus cum ſibilat, arcæ:
Seruat & ingratis, & placet ipſe ſibi.
Quod ſi ita conſtituit ſecum, ſi ita viuere geſtit,
Contentum planè nemo vocet miſerum.
Immò equidem inuitus qui nil facit, atque futurum
Mente bonum anticipat, nonne beatus erit?
Non fælix? pulcher? ſapiens? Rex denique Regum?
Omnia contento quum tribuere Dei?
Quod ſi etiam hic iterum vexes, & gaudia dicas
Non niſi præſenti tempore poſſe frui,
Spémque futurorum diſtincti muneris eſſe
Semi voluptatis ceu foret iſta ſeges:
Quid ſua ſi plenè iam guſtet gaudia auarus,
Non minus ac quouis qui fruitur volupi?
Gaudet amans (credo) pathica quacunque potitus
Quum venit in tepidum dulcis amica ſimum.
Miſcuit & plexis lateri latus ipſa lacertis,
Iamque parat grati prælia prima ioci.
Si gaudet iuuenis ſpe non fruſtratus amatæ,
Quid faciat noſter, cui Venus ipſa venit?
Aurea ſupponens vetulo, non lactea membra?
(Aurea ni fruſtrà dicitur ipſa Venus)
Nomen ab inſigni tulit hoc non irritè Homero:
Credibile eſt ipſam ſuppeditaſſe Deam.

Culta Meleſigenis placita, & genus omne Sophorum
Suſpicit, & vatum quotque fuere prius.
Quótque hodie intextos capiti dant ferre corymbos,
Nec minùs hic palmam poſteritate feret.
Ni cæcum dicas nihil hic vidiſſe poëtam,
Aurea tum Venus eſt, aurum & auara petit.
Quando igitur plenis auro ſuperincubat arcis
Euclio, non Veneres poßidet ipſe ſuas?
Quúmque volutatus fuluo interluſitat auro,
An quiſquam huic Venerem dicat abeſſe ſuam?
Oſcula dat flauæ toties repetita Monetæ
Oſcula (Dïj) pathicæ qualia nullus amans.
Comprimit ambobus dilectam ſæpè lacertis,
Delicias dicit, nequitiáſque facit.
Maiores teneræ quondam quàm Naſo Corynnæ,
Et quàm tu dominæ, docte Catulle, tuæ.
Quod ſi ea cuique ſua eſt, quò fert ſua quemque voluptas:
Quid refert, ſpecie qua placet alma Venus?
Candida ſeu niueo iuuenem magis illicit ore,
Siue ſenem flauis aurea tota genis?
Tu certè vt niueæ potiùs ſuſpexeris ora,
Ipſa tamen vultu tangitur alterius.
Candidus ille color flauo redimendus habetur,
Prædáſq; albentes aurea vincla trahunt.
Et faciles oculos dominæ perſtringit auaræ
Hic nitor, in nummis quem videt aureolis.
Attonito, tua ſum, proclamat conſcia, vultu,
En tua ſum, donis non neget vlla capi.
Teſtis erit Romæ Tarpeia, pacta nitentes
Armillas, patriæ præmia poſthabitæ.
Teſtis erit pulchri ſpecie quæ capta monili,
Prodidit abſconſum Graia Eriphyla virum.
Teſtis erit Procris, Pocri quid caſtius ante?
Dona tamen dubiam congeminata mouent.

Teſtis

Teſtis erit malo virgo Scheneia iacto
Paſſa moram, rapidis ocyor ante Notis.
Vos quoque frondoſæ monſtrantes vallibus Idæ
Corpora, tres vno tempore nuda Deæ:
Virginibus noſtris (mirum) ni exempla dediſtis,
Dona verecundus ne pudor apta neget.
Turpe leuet quamuis formæ contentio factum,
Arcano mali pectore imago ſtetit.
Aurea ſecretos monit diſcordia ſenſus
Hanc præter, formæ (credite) nulla foret.
Quod ſi ita ſit, Pluto ſeu iam Venus aurea proſtat,
Candida ſeu precio proſtituenda manet:
In Pluti certè poſitam fateamur vtramque
Arbitrio, qua vult, quin libet atque frui.
Ergò, voluptatum ſi nulla eſt maior, amanti
Quam Venus optatis porrigit illecebris,
Quem magis ipſe beet, vel cui magis alta voluptas
Perpetuò obueniat nullus (opinor) erit.
Nempè, nec hoc nihil eſt: niuea ſi longiùs vti
Inſtituas, ſenſim quòd tuus ardor abit.
Faſtidiſque tuam Venerem, iam laſſus amator,
Quando elumbe refers, emeritúmque latus.
Noſter amans flauam toties conſtantèr amicam,
Quum ſubigit, longas cóntinuátque vices.
Quumque dies, annóſque iterat, tunc fortius inſtat,
Et petit amplexus, immoritúrque operi.
I nunc, quiſque ſuæ decantet gaudia ſortis,
Et narret læto quod tulit hora pede.
Illi ſiue Ceres dubia lautiſſima cœna
Luſerit, aut poſito corniger ille mero.
Siue triumphatis Capitolia priſca quadrigis
Scanderit, aut circo vicerit omniſono.
Siue comas cinxit Pentathlus fronde oleaſtri,
Seu ſtupuere ſuos curua theatra modos.

Hauſerit auſcultans ipſius carmina Phœbi,
Spectet Apellea lintea picta manu.
Quis putet? aut breuis eſt, & non ſyncera voluptas,
Siue voluptatis mox ſatur ipſe ſuæ eſt.
Tædia ſubrepunt: & rebus longa potitis
Gaudia, naturæ nauſea non tribuit.
Sola tamen conſtans ſuprema ad funera auari
Lætitia vna manet, nec ſatur eſſe poteſt.
Nec bona iam ſenſu faſtidit nacta remiſſo,
Nec quò plura tenet, hôc minus vſque cupit.
Inuide, iam tantis ergò hijs aut æquior eſto,
Aut quibus oblatras, inuide tolle manum.
Nec quia difficilis faſtum patientia vicit,
Conſtantem culpes, ſi patienter amat.
Lais amatori cuiuis Ephyreia noctes
Non dedit: at cui non illa petita fuit?
Difficilem ſpretus potuit vocitare, ſuperbam
Difficilis carpſit nemo tamen faciem.
Tu cupis, & velles tacitè, & tua gaudia damnas,
Sepoſitis vulpes qualis iniqua botris.
Hoc tibi ſi falſum eſt: iam nunc intelligo acumen:
Confice ſexcentum, ſi potes, vſque ſtylis.
Quúmque Lycambæos contrà vibraris iãmbos,
Æra tibi in cœnam vix tria Zona ferat.
Quæritis, immerito maſtyx cur deroget auro?
Quærite, cur vulgus, quo caret, inuideat.
Diuitibus multos, paucis maledicere egenos
Quid mirum eſt? inopi lingua tamen ſupereſt:
Hac ſeſe ſolatur egens, ſortémque negatam
Deſpuit, & Cræſos (creditis?) atque Mydas
Eleuat: at foſſo theſaurum inuenerit aruo,
Theſaurum iniecta (creditis?) ille ſcrobe,
Rurſus in æternas malit damnare latebras,
Quàm raptim capſis tranſpoſuiſſe ſuis?

Non

Non tacet oblata latrator Cerberus offa?
Ignoſcítque ſuis mitior inde bonis?
Nec iam diſſimulat curis pallentibus actus:
Pallet amans omnis, pallet & iſte ſenex.
Maxima zelotypo dominæ cuſtodia reſtat:
Cuſtodit dominam peruigil iſte ſuam.
Et timet à ventis, propriáque exterritus vmbra,
Non atomos clauſas vult penetrare fores.
Hinc Venus aſſidui demirans pectus auari,
Victáque ſolliciti ſedulitate ſenis,
Sola fouet ſolum, iamque indulgentior, inquit,
Tam benè qui ſeruat, ſeruiat vſque mihi.
Intereà, hæc tacitæ ſeſe dum diuitis arcæ
Seruandam fido collocat obſequio:
Amiſſam hâc, illâc, dominam per ſaxa, per ignes
Turba per & moles quærit auara maris.
Impiger eſuriens in Auernum (iuſſeris) ibit,
Annuat inceptis hæc modò fauſta nouis.
Non metuet Ditis ſacrum temerare cubile,
Si redimi à Stygijs ſe velit iſta locis.
Nec metuet tauros iaculantes naribus ignes,
Aurato Venus hæc vellere ſi lateat.
Nec metuet vigilis rabiem irritâſſe draconis,
Fulgeat hæc malis dummodò ab aureolis.
Omnia pro domina patientior iſte ſubibit,
Nec metuet ſummi tela triſulca Iouis.
Hinc (ni omnis delirat amans) fateamur, oportet,
Hanc non vulgari poſſe placere modo.
De qua iam totus toties contenderit orbis,
Philtra habet, & ceſto non caret vſque ſuo.
Troïda ſi raptæ facies formoſa Lacænæ,
Atque Mycenæos truſit in arma duces:
En Dea quid faciat toties hæc vnica amantûm
Zelotypo regum pectore bella ſerens?

Cauſa coronati toties hæc facta triumphi
Præda manet Marti ſola petenda ſuo.
Gloria tum famæ cauſata obtenditur vmbra:
Hanc tamen, hanc quærunt intima corda procûm.
Hæc illa eſt adamata ſuis: ſeu nomine ficto,
Laudis amor dicta eſt, relligióue Deûm.
Hæc eſt ignotas nobis quæ protulit oras,
Et nunc non dubios ædidit Antipodas.
Quæritis auriferos quare nunc itur ad Indos?
Dicitur hæc illis Diua habitare locis.
Torrida quis ſubeat ſitientis climata Phœbi?
Pectore maiores ni ferat ipſe faces?
Hac duce, ni audaci ſoluiſſet nauita puppi,
Maxima pars orbis delituiſſet iners.
Hæc noua diſcluſit ſurgenti ſydera cælo,
Quà penes Antarcton, clare Canope, micas.
Hæc primum à ſyluis mores reuocauit agreſtes,
Quum domita eſt culta barbara terra manu.
Victáq; barbariem ciuili pectore mutans,
Hinc coluit terras, hinc coluítq; Deos.
Ni pater Eöas penetrâſſet Liber ad oras,
Et Gaditanum clauiger vſque fretum,
Nique feras olim Romana potentia gentes
Huius adegiſſet ſubdere colla iugo:
Simplicitas certè rudibus tam ruſtica ſæclis,
Staret in hos etiam continuata dies.
Barbarus hæc domino mulctæ cum nomine, ceſſit,
Solamen, ritus, iuráque traxit heri.
Victoríſque ſui ciuis nouus additus vrbi,
Hac rurſus vinci conditione velit.
Nimirùm ſublimis equo, nutritus & aula,
Quid repetat paruos ditior inde lares?
Et ſapit: & magnos geometres, pictor, aliptes,
Blanditijs nouit demeruiſſe Deos.

Et

Et patientèr agit captator funeris orbi,
Dum cadat in cuſſes præda petita ſuos.
Tum verò in totum quando ſucceſſerit aſſem,
Seque videt ternis creſcere nominibus:
Quam citò fortunæ vultum componere fælix
Nouit, & inflatis cuncta iubere genis?
Paretur: caudámque mouet ſeruiliter ille,
Qui fuit heſterno combibo ſympoſio.
Rara Deæ virtus, ſed adeſt ſua gratia Diuæ:
Nec deſunt Charites, cui Venus iſta venit.
Extemplò nam pulcher erit, tum ſanguine priſco
Æditus, & culto præditus eloquio.
Quicquid aget, laudatus aget, bona turba fauete:
Nec ſileant blando mollia verba ſono.
Mane ſalutatum cubito trudentia plebis
Agmina, quum ſoluit limine, proſiliant:
Hortentur, faſcéſq; petat, ſellámq; curulem:
Quid dubitet niueæ vota ſubire togæ?
Nam leuis vt durum nil flexerit aura Catonem,
Diuerſa populi parte tabella fauet.
Omnia diuitibus regina Pecunia præſtat:
Mitior eſt donis hoſtis & ipſe datis.
Crudus in Hectoreum (dum ferbuit ira) cadauer
Ille fuit, Phthij gloria prima ſoli.
At ſimul vt Priamo ſe Troica gaza ferente
Obtulerat, tumidæ mox cecidere minæ.
Lentiùs Æacides vlciſcitur inde Patroclum:
Quid facias? magnos munera (crede) Deos,
(Crede) Deos placant, hominéſque in fœdera iungunt,
Quamlibèt offenſis iuſta querela ſluat.
Vmbra tibi ante oculos, verſetur inulta parentis
Dona tibi occiſor, nec moderata, ferat:
Vt ſemel ille decor tremuli radiauerit auri
Hærebunt dubio famáque, & ira luto.

Oderis indignum: digniſsima præmia amabis,
Fama vale, valeant vltio, nexq; patris.
Auro opus eſt, dulci quis non ignouerit auro?
Flexile Caucaſeos flexerit hoc ſilices,
Immanéſque Getas, & ferrea corda Cycloplum:
Et dubium eſt cultis quid queat hocce locis?
Auri ſacra fames quid non mortalia cogit
Pectora? libertas hoc licitante perit.
Emerat hoc ciues corruptor Iulius olim,
Venalis pretio Roma vel ipſa fuit.
Nunc aliud tempus: ſed adhúc vetus obtinuit mos
Aurea vt AEneæ regnet in vrbe Venus.
Dic vbi non regnet? Paphus, & Gnydus omnibus oris
Nunc adolent tantæ cinnama, thúſq; Deæ.
Templa Deæ quæris? mortalia pectora viſe:
Templa tot inuenies hæc vbi fixa ſedet.
Nec tibi tam præſens Numen mirabile quicquam
Suſcitet: illa viros promouet, illa Deos.
Tentabat Danaën varia ſub imagine formæ
Iupiter, an maius quid Ioue mundus habet?
Num tamen obtinuit, gremióque acceptus amato eſt,
Ille prius noſtræ quam tulit ora Deæ?
Quem pater, & cuſtos, & virgo dura reiecit,
Senſit præſentem flauus adulter opem.
Culpantur fragiles auro expugnante, puellæ:
Parcite: num contrà turris ahena ſtetit?
Aureus Acryſij gnatæ ſe miſcuit imber:
Parcite: quis primum miſcuit æra ſacris?
An quia tunc fuco præluſit Iupiter aureo, *Synær.
Vulnera, quæ fecit, debet & ipſe pati?
Dicite Pontifices, nam vos dare iura loquuntur,
Quod placet in ſacris, corda prophana negent?
Pontifices, reges, ſatrapas, lectúmque Senatum
Aureus hic magnes quum trahit, & retrahit:

Miramur,

Miramur, populus magnorum exempla Deorum,
Tam benè si votis omnibus exequitur?
Regna, vrbes, & templa Deûm, nutúq; potenti
Cœlum aperit: dubium eſt, quin & Auernum aperit.
Hæc Dea ſi ramo quenquam donauerit aureo, *
Aduertet facilem portitor inde ratem.
Inuia perrumpit lentor penetrabilis auri:
Veriùs hæc ergò eſt illa catena Iouis.
Cedite mortales, dominam reuerenter habete:
Viribus huic veſtris, vis propè maior ineſt.
Durate: eueniet, quæ non ſperabitur hora:
Aurea ſpes ſemper quid inuenile refert.
Vos quoque pro numeris nummos ſperate Poëtæ,
Mecænas noſtro tempore ſi quis erit.
Herculè, ſi nemo eſt: magicas accingier artes
Proderit: hijs Daphnis ductus ab vrbe domum eſt.
Carminibus quondam cælo deducere Lunam,
Parum erat, & manes eripuiſſe Stygi.
Nullâne cantando vis eſt hodierna Poëtis?
Quæ Mecænates euocet è tumulis?
Tercèntum clamate Deos, Erebúmque profundum,
Atque informe chaos, tergeminámque Hecaten:
Et miſcete preces, precibúſq; minacia verba,
Addite, ſint diris carmina mixta ſuis.
Sic (puto) demulſis Mecænas verſus ab vmbris,
Sarciet ingratæ poſteritatis opus.
Aut demum hoc nullæ ſi ſunt in carmine vires:
Ampliùs auxilij neſcio quid ſupereſt,
Ni ſimul vt Muſis, totóque Helicone relictis,
Dediſcant artes pectoris ingenui.
Qui plus uiſſe volent hodie, penetralibus ipſis
Admiſſúque ſuos demeruiſſe Ioues:
Quidlibet induerint, dum depoſuiſſe pudorem,
Et niueam norint depoſuiſſe fidem.

* Synær.

Auribus oblongis hodierna palatia regum
Prædita, Pantolabos præ tibi (Flacce) ferent.
Ipſa quidem (vt verum fatear) Venus aurea amantes
Non recipit, Pallas quos inimica probat.
Ergò agè: quo dominam diues mereare benignam,
Nec nimium ſapias, nec nimis eſto bonus.
Denique, vt hoc vno concludam hæc omnia verbo,
Sit tibi cura tuæ: ſit tibi cura tui.

NICOLAVS PHILANDREIVS Lectori.

QVum ex quatuor virtutum quas morales vocant generibus, ipſam honeſtatem, ex qua fama & omnis exiſtit honor, æquè manare conſtet: tamen quæ animosè, atque fortiter in bello præſertim geſta ſunt, ea neſcio quomodo à Poëtis, Hiſtoricis, atque Oratoribus, pleniùs laudanda certatim arripiuntur. Hinc Thermopylarum, & Platearum, pugnæque Leuctricæ, & Salaminij trophæi gloria. Hinc decantati Cocles, Curtius, atque Decij, quique ſimili præſtitere virtute. Quæ virorum fortium celebratio, aut literarum monumentis conſignata commemoratio aliqua, ipſis Britannis adeò vſitata non fuit, vt Regis etiam Arthuri alioqui celebratiſſima vbiq; terrarum atque gentium militia, propriæ tamen, atque patriæ hiſtoriæ inopia pleriſque iam tandem fabuloſa videri cœperit. Et Iöannis Acuti Italorum literis, & ſtatuis clariſſimi, apud Anglos, niſi in domeſticis fortaſsè Scelleiorum abnepotum monumentis, vix vlla (quod ſciam) extat memoria. Quæ cum ita ſint, eáque iacere ſemper ſoleant, quæ honore non alantur: magis eſt mirandum, eam inſulam omni ætate viros produxiſſe tamẽ bellica laude memorabiliores, quàm

quàm pro gentis vel disciplina, vel pro militum vel præmio, vel gratia. Vt generosa illa indigenarum vis atque natura magnoperè sit profectò prædicanda, qui magnanimitatem hanc nulla neque præmij, neq; gloriæ ipe colentes Reipub. solùm inseruiunt, ipsamque vitam non pro laude (vt inquit ille) pacisci, sed pro patria gratuitò quidem certè, & non grauatè profundere consueuerunt. Atque hæc gentis huius magnanimitas quanquam & foris pristinæ Anglorũ virtutis memoria satis sit credibilis, & domi vel intrepida pereuntiũ nece aliquando probata: tamen quoniam exteris nationibus scriptorũ penuria satis nota esse non potest, laudabilem suscepit operam in Hispanicæ legationis otio Orator Chalonerus, quum memorabilẽ Edoardi Schelleij fortitudinẽ ad Scoticæ præsertim cladis (qua immortuus est) monumentum ita literis commendauit, vt eo in celebrando ipse & pietatis laudẽ, & propriam etiam ingenij gloriam sit meritò consecutus. Qui si bellatoris arma, atque impetus heroico modorum atq; vocum sono antiquo more decantasset, superbo ille quidem aurium iudicio inseruijsset magis. Verùm quum celebrium facinorum æstimatione, non numerorum compositione clarorum virorum admiratio efficiatur: Tibullina Elegiaco in genere concinnitate, quæ contigit, fruentes, Heroici carminis magnificentiam non magnoperè requirimus. Vale.

DE HEROICA EDOARDI SCHELlæi nobilissimi iuuenis Britanni fortitudine.

CLara decent claros homines præconia: cesset
Lingua memor, facti gratia nulla viget.

Eſt aliquid per ſe virtus: ſpreuiſſe triumphos
Magnanimo fortis pectore ſæpè ſolet.
Authori liceat, dum pulchri conſcia mens ſit,
Laudantum intactos præteriiſſe ſonos.
Ne liceat nobis ingrato pectore cines
Egregios per nos non ſupereſſe, rogo.
Quis fuit ille olim celebratus Mutius? aut quis
Curtius, in medio victima ſponte foro?
Vos (Decij) ſi quod patriæ tribuiſtis, eodem,
Quo cineres buſto conderet vrna breuis,
Non (inquam) hijs animis Roma, populúſque, patréſque,
Laudandos tacitè præteriere viros.
Sed meritis quantum potuit laus addere, fructu
Fortia facta ducum non caruere ſuo.
Ergò etiam egregios conatus illa iuuentus
Attulit, & titulo digna, triumphe, tuo.
Fœlices animis iuuenes, patriáque viciſſim,
Talibus ô magnam te quoque (Roma) tuis.
Nos humiles obſcura tegunt monumenta ſepultos,
Quos procul à cultu barbara terra premit.
Namque ideò noſtris pulchrum vix æditur oris:
Quòd labor it, merces nulla labore redit.
Redderet hoc regnum, populus quod reddere ſueuit:
Curtius in noſtro plurimus orbe foret.
At benè ſi geſtis ſpes præfuit, atque ſequuta eſt
Gloria, quæ à gratis ſponte redire ſolet:
Illa quidem fortes geſtorum fama ſuperſtes
Reddidit, in Latio qui viguere ſolo.
Noſtra quidem ſi quos produxit terra Britanna
Hijs ſimiles, ſimili non ratione tulit.
Nam benè quòd facerent, noſtris dedit vnica virtus:
Cætera ſpes laudis tota iacebat iners.
*Eugè ergò ô propriæ certè (*SCHELLÆE*) ſalutis*
*Prodige, ſed patriæ laus (*EDOARDE*) tuæ:*

Quem

Quem neque vel priſcis animo præſtante minorem,
Perduxit virtus conſcia ad interitum:
Si tamen interitus ſuccedens fama vocetur,
Iuge viro pariens poſt ſua fata decus.
Quale ſibi proprium ſtatuat Gentilis, vt hæres
Addat & exemplis æmula poſteritas.
SANGVINE *ab antiquo iuuenis non degener, ortus*
Hic fuit: aſpiceres, forma virilis erat.
Viuida vis vultus, aciémque, oculóſque micantes
Prætulit: aſpiceres, fortis ab ore fuit.
Corpore non magno, fido ſed pectore magnus,
Bellator Tydeus qualis & ante fuit.
Natus ad horrentis caſtrenſia prælia Martis
Nactus erat voto tempora danda ſuo.
Vixque genas præcox ſignans lanugine prima
Gallica Caletis arma laceſſierat.
Tum longo implicitos Anglos pars altera bello
Strage ſua ſenſit ſæpiùs eſſe viros.
Húncque vel imprimis famoſa Bononia vidit
Ad ſe victrices ſæpè referre manus.
Oh quoties pugnacis equi ſpumantia frena
Flexit in exitium Galle animoſe tuum.
Oh quoties alacri ſocios ſermone cohortans
Primus in aduerſos calcar adegit equo.
Non animus, non ars, non actio defuit iſti,
Caſtore talis eques iudice Caſtor erat.
Quoque etiam mirere magis, ſors adfuit auſis,
Dextera conatus iuuit & intrepidos
Audacis iuuenis: cui quæ potuere timori
Eſſe alijs, animos hoc magis addiderant.
Haud aliter quàm quæ ſub iniquo pondere preſſa
Fortius in pondus ſurgere palma ſolet.
Vnde nec egregij deceat reticere duelli
Succeſſus ſæui quod pepigere viri.

Quum legeret miles Teruennæ mœnia celsæ
Anglicus Austriaci Cæsaris arma fouens.
Landrisiúmque minax peteret: spectabat ab altis
Turribus ardentes Gallica turba rosas.
Signáque ab antiquo niueis contraria signis
Nec culpare potens, vidit, & ingemuit.
Hinc dolor à visu sensim ad præcordia serpens
Gliscere conceptis cœperat igniculis,
Indignánsq; pudor generoso pectore sæuos,
Hortantum studijs, trusit in arma viros,
Fidentes certósque animi seu vincere detur,
Seu patriæ ante oculos occubuisse suæ.
Parua manus, memoranda tamen, nec ab hoste per atram
Inuidiam titulis expolianda suis.
Quæ simul vt conscendit equos, hastásque trementes
Strinxit, & admissis prosiluit spacijs:
Prouocat æquatos totidem concurrere nostrùm
Nec studio pubes defuit Angla pari.
Pulchrum erat eximia specie, & constantibus ausis
Cernere protentis qualiter abietibus
Commissi iuuenes campo hinc atque inde patenti,
Fata ferebantur in sua præcipites.
Ordine seruato, geminos nam tessera iussit
Expectare suæ prælia pacta vicis.
Et quater innocuo pro cursu fauit vtrisque
Sors sua, seu ventos irrita tela leues,
Seu peterent fidis tutos thoracibus artus
Tot modo de solida frustula facta trabe.
Quintus at elato congressus fauerat hosti,
Pérque latus ferro lancea vulnifico.
Arma sub axilla iuuenis male fida Britanni
Perterebrans summo tergore promicuit.
Saucius ille tamen notas nec liquit habenas,
Nec tulit indecori pectora lapsa metu.

At leuitèr propriæ conuersus ad agmina turmæ
Schellævm hijs vltrò sollicitat stimulis.
Ecce vides: socij nunc te per vulnera testor,
Effice succes ſſuturba inimica breui
Gaudeat: in te vnum recidit sors vltima nostrûm:
Et potes, & vindex dextera sæpè tua est.
Ingemit, & chari sortem miseratus amici
Totus in vltricem procubuisse vicem
Festinat, versánsque animo, nec vulnera pauit,
Nec fouit gelidos corde tremente metus.
Sed casus sermone breui solatus acerbos,
Ipse tui (dixit) vulneris vltor ero:
Si pater ille volet, dubia Mars prælia sorte
Qui serit, & lancem sustinet ancipitem.
Tu modò lætitiam hanc Gallis ne crede perennem,
Siquid adhûc nobis quod doleant superest.
Interèà aduersa Schellævm parte lacessens
Strenuus, & magnis viribus, hostis ait.
Congredere: ingratas quid fando intercipis horas?
An quæ facta vides, ipse futura times?
Erubuit, dubium est magis, aut excanduit alter:
Sed rubor ingenuo maximus ore stetit.
Nec mora: protensis hastis concurritur: altè
Vulnere defixo (Galle animose) iaces.
Collapsaque manus moribundo corpore telum
Ter traxere: suum ter simul officium
Destituere: leues vita indignata sub vmbras
Dum fugit, & versis sors reuoluta rotis.
Laudabant socij, nihil ille elatior vltrò
Laudabat victum, Fors (ait) ista fuit.
Signum erat hoc verè fortis, sensúsque modesti:
Nunc cape, seruauit qua pietate suos.
Missvs erat lecta ductor comualle cohortis,
Hostilis latuit saltibus ecce dolus.

Omnibus insidiæ prorumpere partibus instant:
Atque impar tantis parua manus timuit.
Quod faceret propriæ motus ratione salutis,
Non fecit multis quò fuga tuta foret.
Vos (ait) ô socij, fugite hinc, me millibus vltrò
Obijciam, restans occupat atque pylas.
Euadunt comites, infestis millibus vnus
Obstat, & angustis faucibus vnus obest.
Improbe quid tantos vno mucrone lacessis?
Scilicèt ad Manes quò nec inultus eas.
Ecce ruunt in te solum numerosa caterua,
Tu ruis infestis obuius ordinibus.
Plúsque animo, quàm per vires contendis, & vrges,
Vi virtus tandem sed superata manet.
Captus ad hostilis ductorem duceris alæ:
Miratur facinus, consiliúmque tuum.
Præmia virtutis laudem quis ab hoste requirat?
Virtutem acceptam sed tamen hostis habet.
Namque ità nescio qua semper ratione paratur
Magnanimum simili sponte fauere suo.
Ast ea magnanimum tulerant si tempora Gallum,
Inter præcipuos Biseus, vnus erat.
Cuius vt ante oculos steterat SCHELLÆVS *inermis*
Olim etiam Gallo notus ab ore Duci.
Tu ne (ait) & gladio stabis sine? vix ea fatus
Discinxit proprium Biseus ense latus.
Huicque dedit, multo verborum affatus honore,
Maior laudati laus stetit ore viri.
Non malè mulctatum tenebroso carcere clausit,
Non duro captum perdidit imperio.
Sed mitis tristem properans sermone leuare
Lenijt, atque æquo restituit precio.
Alterius forsan tali mens tacta periclo
Cautior, & posthâc segnis ad arma foret.

Immemor

Immemor hic inſtare ſibi: & diſcrimina rurſus
Poſcere: tum gladijs obuius ire nouis.
Riſerat ex alto iuuenis ſucceſſibus amplis,
Lætatúſque animo Mars pater indomito.
Hunc (ait) indignum eſt torpere per otia: caſtris
Tam bonus hic miles militet vſque meis.
Atque vtinam: ſed fata breues licèt inuida curſus
Huic tribuere meo: ſit tamen vſque meus.
Quod ſupereſt, ego tela dabo: ſubmiſero & hoſtem,
Cuius transfixo corpore, victor ouet.
Dixerat, & ſonitum clypeo colliſus aheno
Dat capulus gladij, duro adamante rigens.
Quo Deus ille truces mortalibus incutit iras
Horrendum Æmonijs rupibus ore tonans.
Intereà incertis bellorum fluctuat vndis
Hinc ferus aſſertor lilij, & inde roſa.
Qualis ſi Danais Sigeio littore contrà
Troica ſub ſignis læta iuuenta ruat.
Alternis vincunt vicibus, cedúntque viciſſim
Lento congrediens vtraque Marte manus.
Ipſa cruentatis funeſta Bononia campis
Stat tanti precium, cauſáque diſſidij.
At mea non horum ſuſcepit Muſa labores
Dicere, nec litis ſemina ſparſa trucis.
Sufficit ob Regum plebem deliria plexam,
Non ſemel hoc periit crimine vulgus iners.
Te potiùs ter clare iterùm SCHELLÆE *canamus,*
Et tua marmoreis prælia digna libris.
Fortè recens equitum aduentans longo ordine turma
Auxilium feſſis hoſtibus attulerat,
Pulchra armis, viridéa ſimul ornatiſſima ſagos,
Argenti varium ſimbria clauſit opus.
Diſtincta ex viridi atque albo ſtant vertice criſtæ,
Bellator ſimili tegmine gaudet equus.

Illa VIDAMENSIS *Carnutum Regulus arma*
Ferre dedit, pictas & simul induuias.
Exultans animo, atque opibus, tum flore iuuentæ
Dux iuuenum, & dominæ tactus amore nouæ.
Hinc etiam comites ignem traxere medullis,
AEmula dum laudis pectora oberrat amor.
Quisque suas gestit vires per facta referri
Fortia, quæ rediens narret, amica probet.
Quisque alacri exoptans animo meditatur in hostem
Irruere, & propior voce lacessit item.
Hæc oculis cernens toruis SVRREIVS HEROS,
Quem penes Anglorum tunc stetit imperium.
Non tulit instantes nostris illuderé Gallos,
Notáque SCHELLÆI *pectora sic acuit.*
Aspicis? & patere intactos sub mœnibus hostes
Insolita demùm laude referre pedem?
Vade age. Sed multis feruentem accendere verbis
Quorsum opus? aut alacri subdere calcar equo?
Quà data porta ruit: comitum fidissima præstò
Corpora spectatum circuière latus.
Vt propiùs ventum est, designat quilibet hostem,
Quem petat, atque animos colligit inde nouos.
Ipsa cohortantûm vox mutua, murmure sensim
Crescit, & æratis adstrepit aucta tubis.
Non ea mens hosti contrà, discrimine aperto
Ancipitem Martis velle subire vicem.
Quin potiùs notas fraudum superare per artes
Tendit, & insidijs vincere dispositis.
Namque sub vmbrosa peditum manus abdita valle
Incautos lautè cingere docta, stetit.
Hùc vbi Gallus eques sensim retrò acta referre
Lilia: fallacis cæperat arte fugæ.
Extemplò expertos SCHELLÆVS *doctior æstus,*
Angla iubet fixo sistere signa gradu.

Solſus & explorans anteit: pernicior illum
Hiſpana genitus ſtirpe ferebat equus.
Et celer, & leuibus curſu contendere ventis
Et ſolitus docta flexilis eſſe manu.
Sic tecti patuere doli: ſed iniquiùs hoſtis
Pertulit inſtructos non latuiſſe dolos.
Ergò etiam aduerſa veterator prodit ab ala,
Prouocat, & Partha mobilis arte fugit.
Rurſus & inſtanti ſimilis redeuntia vitat
Prælia, nec iuſto comminùs enſe ferit.
Sed variè ludens (qualis Mæander in vndis)
Ipſe ſuas repetit, rennuit atque vices.
Scilicèt incautum partem tracturus in illam,
Quà ſtetit exſpectans inſidioſa manus.
Hic equidem dubio SCHELLÆI *pectora motu,*
Spemque, metúmque inter, ſic reputaſſe ferunt.
Perſequar? & tantos non inſciùs induar enſes?
Solus ego? an tanti vincere non fuerit?
Ergò aſtu noſtris impunè illuſerit armis
Subdolus? & nulla laude meos repetam?
Non faciam: fors ipſa fauet benè fortibus auſis,
Sentiat iſte mea vel nece vulnus (ait.)
Verba ſubit fremitus medio imperfecta furore:
Igne micant oculi, pectora anhela micant.
Qualis enim Hircano tigris ſpoliata receſſu,
Raptorem catuli quærit odore ſui,
Atque agili præceps fertur per deuia ſaltu,
Rugitu horrendas teſtificata minas,
Mox vbi prenſuræ ſimilis ſine vulnere ſentit
Prædonem rictus ludificare ſuos,
Et fremit, & rabidos vibrata exurgit in vngues,
Et repetit caſſas, tèrque, quatèrque vices:
Talis ab eluſa iuuenis violentior ira
Fruſtrantis gyros non tulit vlteriùs.

Illa VIDAMENSIS *Carnutum Regulus arma*
Ferre dedit, pictas & simul induuias.
Exultans animo, atque opibus, tum flore iuuentæ
Dux iuuenum, & dominæ tactus amore nouæ.
Hinc etiam comites ignem traxere medullis,
AEmula dum laudis pectora oberrat amor.
Quisque suas gestit vires per facta referri
Fortia, quæ rediens narret, amica probet.
Quisque alacri exoptans animo meditatur in hostem
Irruere, & propior voce lacessit item.
Hæc oculis cernens toruis SVRREIVS HEROS,
Quem penes Anglorum tunc stetit imperium.
Non tulit instantes nostris illuderé Gallos,
Notáque SCHELLÆI *pectora sic acuit.*
Aspicis? & patere intactos sub mœnibus hostes
Insolita demùm laude referre pedem?
Vade age. Sed multis feruentem accendere verbis
Quorsum opus? aut alacri subdere calcar equo?
Quà data porta ruit: comitum fidissima præstò
Corpora spectatum circuière latus.
Vt propiùs ventum est, designat quilibet hostem,
Quem petat, atque animos colligit inde nouos.
Ipsa cohortantûm vox mutua, murmure sensim
Crescit, & æratis adstrepit aucta tubis.
Non ea mens hosti contrà, discrimine aperto
Ancipitem Martis velle subire vicem.
Quin potiùs notas fraudum superare per artes
Tendit, & insidijs vincere dispositis.
Namque sub vmbrosa peditum manus abdita valle
Incautos lautè cingere docta, stetit.
Hùc vbi Gallus eques sensim retrò acta referre
Lilia: fallacis cæperat arte fugæ.
Extemplò expertos SCHELLÆVS *doctior æstus,*
Angla iubet fixo sistere signa gradu.

Solſus & explorans anteit: pernicior illum
Hiſpana genitus ſtirpe ferebat equus.
Et celer, & leuibus curſu contendere ventis
Et ſolitus docta flexilis eſſe manu.
Sic tecti patuere doli: ſed iniquiùs hoſtis
Pertulit inſtructos non latuiſſe dolos.
Ergò etiam aduerſa veterator prodit ab ala,
Prouocat, & Partha mobilis arte fugit.
Rurſus & inſtanti ſimilis redeuntia vitat
Prælia, nec iuſto comminùs enſe ferit.
Sed variè ludens (qualis Mæander in vndis)
Ipſe ſuas repetit, rennuit atque vices.
Scilicèt incautum partem tracturus in illam,
Quà ſtetit exſpectans inſidioſa manus.
Hic equidem dubio SCHELLÆI *pectora motu,*
Spemque, metúmque inter, ſic reputaſſe ferunt.
Perſequar? & tantos non inſciùs induar enſes?
Solus ego? an tanti vincere non fuerit?
Ergò aſtu noſtris impunè illuſerit armis
Subdolus? & nulla laude meos repetam?
Non faciam: fors ipſa fauet benè fortibus auſis,
Sentiat iſte mea vel nece vulnus (ait.)
Verba ſubit fremitus medio imperfecta furore:
Igne micant oculi, pectora anhela micant.
Qualis enim Hircano tigris ſpoliata receſſu,
Raptorem catuli quærit odore ſui,
Atque agili præceps fertur per deuia ſaltu,
Rugitu horrendas teſtificata minas,
Mox vbi prenſuræ ſimilis ſine vulnere ſentit
Prædonem rictus ludificare ſuos,
Et fremit, & rabidos vibrata exurgit in vngues,
Et repetit caſſas, tèrque, quatèrque vices:
Talis ab eluſa iuuenis violentior ira
Fruſtrantis gyros non tulit vlteriùs.

Sed propior, certúsque animi calcaribus actis
Luſorem infeſto comminùs vrget equo.
Euolat inſtinctu ſonipes, conamine certo
Haſta petit vafri ſubdola terga viri.
Non illum vlteriùs techna, non proxima texit
Vis comitum, aut ferro lamina ſtructa duplo.
Quin medias inter coſtas, per & ilia acutæ
Cuſpidis, altè acto vulnere ſenſit opus.
Fraxinus æthereas fragilis pars ſcandit ad auras,
At bona pars miſeri tergore fixa ſtetit.
Intereà immenſus telorum perſonat imber
Certatimque omni miſsile parte volat.
Hinc eques effuſus SCHELLÆVM *indagine cingit,*
Hinc peditis flammas machina tacta vomit.
Dira lues tetro paſsim ferit aëra bombo,
Plumbatáſque noua mittit ab arte pilas.
Si non cuique dies certo ſuus ordine ſtaret,
Et nequit inuito quiſquis obire Deo:
Tunc poteras SCHELLÆE *mori, quum quatuor ictus*
Vulneribus (domini fortè pericla luens)
Concideràt rediens ſonipes: ſed fata ſororum
Annùerant parui temporis eſſe moram.
Sic tua te truſit manifeſta in vulnera virtus,
Incolumem at ſocijs ſors bona reſtituit.
Singula quid memorem? finem quis quæritet ipſum?
Vix dolor id patitur, ſed memorare decet.
ANGLIA *Scotigenis rupto cum fœdere laſa*
Miſceret Scoto prælia cruda ſolo:
Adfuit hic præſtò, decus, & tutela ſuorum,
Pulcher eques, pulchro conſpiciendus equo.
Riuus vt in medio paulo torrentior ibat,
Conſtitit hic caſtris vtraque turma ſuis.
Eſt locus ad fauces, pago antè ignobilis, at nunc
Scotorum effuſo ſanguine, nobilior.

Donec

Donec enim pugnæ poterunt meminiſſe nepotes:
Mvskelbvrgvs tuum lugubre nomen erit.
Conſilium capiunt animo non diſpare vtrique
Flumine tranſmiſſo conſeruiſſe manus.
At rudis armorum Scotus, numeríque recenſor,
Stultiùs inſtructos tempſit ab arte viros.
Mene (ait) hos patria primum non pellere terra?
Ibitur: & primus conſita ſigna tulit.
Quæ fuit (ô Superi) turbæ properantis imago?
Impetus inſtantúm quis fuit ille pedum?
Structa per vndantes hominum quot millia campos
Vidimus haſtatis iungier ordinibus?
Quæ Pellea phalanx longis inuicta ſariſſis,
Immoto ſciſſet ſi benè ſtare loco:
Sed nimium properans, & iniquo colle ſubire
Contendens, proprio victa furore fuit.
Victa fuit, ſed non nimium victoribus ipſis
Sic placuit lecto ſanguine parta ſalus,
Quum neque vel totum quandoque ignobile vulgus
Vnius egregij portio digna cadat.
Si numeres, Scoti innumeros: ſin pectora libres,
Nos paucis nimio plus quoque perdidimus:
Queis neque nobilitas animoſis defuit auſis,
Exitus aut claris dignus imaginibus.
Hij nempè in prima cataphractûm fronte locati,
Cæde viam ſocijs apperuere ſua.
Cæde viam, & proprio redimentes ſanguine, ius eſt
Hos paucos multis millibus anteferam.
Téque vel imprimis (Schellæ animoſe) perenni
Te dignum eſt celebret nomine poſteritas.
Iuſſus es oppoſitos à fronte vrgere maniplos,
Hijs ſeges armorum denſa ſariſſa ſtetit.
Non metuens hoſtem, ſed pugnæ expenſor iniquæ
(Namque equites contis quis temerè obijciat?)

Consulis obliqui potiùs conanime flexus.
Securè impeterent hostis inerme latus.
Consilio hoc (si non alijs mens læua fuisset)
Angle ferox nullo vulnere victor eras.
Non placuit tutum tumidus: vox ista senili
Prodijt, at fatuo est ore reiecta tamen.
Atque aliquis dicto cautum stricturus iniquo,
Ista (ait) à timido cautio corde fluit.
Ingemuit recti mens huic benè conscia, probrum
Altius ingenuo pectore despiciens.
Me timidum (ô Socij, vos & mea vulnera testor)
Nulla dies vidit, nulla dies videat.
Verùm ego ne fruſtrà videar maiora loquutus,
Efficiam, quis sim nunc quoque facta probent.
Si qua tamen nostris fors hactenùs æquior ausis,
Nunc ô successus inuidiosa neget:
Vos animos nostro ne despondete periclo,
O comites cæpti cura suprema mei.
Quin quod ago potiùs mecum vnà agitote, nec vltrà
Quærite, deuotum hoc quæ vocet hora caput.
Nam semel hocce mori, si sit perferre necesse:
Pulchrum est pro patria, coram oculis patriæ.
Eia ergò ô memores nostris insistite cæptis:
Est aliquid gelidos deposuisse metus.
Fortitèr impulsus acies inimica ruentûm
Sentiat, & latam fecerit acta viam.
Neue mei dubitet quisquam calcare iacentis
Pectora, si turbis sternor ab oppositis.
Seruiat hoc vobis saltem pro ponte cadauer,
Quem super Angla meam palma eat vlta vicem.
Dixit, & ante omnes cursu se protulit vltrò,
Primus in hostiles insiluit q; sudes,
Certior interitus per tot propè spicula certi,
Attamen illustris certior interitus.

Nec

Nec ſatis hoc fuerat, quin ipſo vinidus auſu
Plus oculos in ſe verterat attonitos.
Obuia proſternens ſtridentis more procellæ
Quæ venit à rapidis ſæuiùs acta Notis.
Vidiſſes fuſos latè dare terga maniplos
Quà ferus vrgentis mole ruebat equi.
Vndique Vulcano fabre facta per arma magiſtro
Tutior, atque imos ferreus vſque pedes.
Nec mora, nec cædis requies tunc vlla fuiſſet,
Ni ſua ſucciſis munera poplitibus
Liquiſſet ſonipes non vno vulnere tardus,
Fatáque defungens acceleraſſet heri:
Qui ſemel excuſſus poſtquàm cingente corona
Impiger inſtantes reppulit enſe viros:
(Viſa cano) pugnæ memorabilis arte pedeſtris,
Suſtinuit valida prælia dura manu.
Qualia Tydidæ decuiſſent fortè lacertos,
Nec niſi conſerta vi ſuperatus erat.
Quum ſoli innumeros concordes crebriùs ictus
Incuterent, plagas & ſine fine nouas.
Sic demum moriens, ſed non ſine teſtibus, auxit,
Ille ſuis animos, hoſtibus eripuit.
GENTIS *enim fortuna viri deuota per auſa*
Vicit, & exemplo laurea parta ſtetit.
Num Decios igitur, vel te fortiſſima Curti,
Siue alios, quorum fama coronat opus,
Maiorem vera laudem virtute paraſſe
Contendat, quiſquis ſæcula priſca notat?
Si te facundis ciuem eueniſſet Athenis,
Seu te Romano tale patraſſe ſolo:
Turba tibi ſtatuas ſumma vel in arce locaſſet,
Lyſippúſque tuo totus in ære foret.
Certatim illuſtres canerent tua facta poëtæ,
Facta theatrali concelebranda choro.

Nunc quoniam hos plausus te nec sperasse fatendum est
Pluris erit toto nomen in orbe tuum.

DEPLORATIO BELLI CIVILIS in Gallia exuscitati, Anno. 1562.

Bvccina terribilem discluſit ahenea cantum,
Et ruit infausto Gallia tacta sono.
Quà Bellona fremens, furijs comitata ministris
Excitat instantes in sua fata manus.
Sæua ducum monitu, crispantur & impia tela:
Impia, maternis abdita visceribus.
Non iuuat, ipsa cadens nunc hos miseranda quod oret,
Nunc illos, gladijs victima facta suis.
Signa etenim, atque acies cognatis viribus instant:
Tam malè cognato sanguine constat amor.
Quærimus hinc, diro quæ tanta licentia ferro?
(Quis putet?) ecce suos Styx habet hic superos.
Dux Erebus vexilla mouet: Cœlig, misertus
Ipse Acheron gnatas iam iubet esse pias.
Æmula Nobilium grassata potentia, zelo
Nescio quo, tacitam prætegit inuidiam.
Plebs ignara animi, ventisque volucrior ipsis,
Arripit oblati semina dissidij,
(Ah misera) expansis citiùs quam debuit vlnis:
Vix iterum longa concilianda die.
Relligio hinc, atque hinc animos facit: omnibus idem
Est furor, obtenta sub pietate latens.
Velle Deos superos, & cœlum humana per arma
Asserere, atque humeris sustinuisse suis.
Scilicèt hæc Superos cura ambitiosa fatigat,
Nec nisi nostrati cœlum habitatur ope.
Pronus in hęc læto incumbit spectacula vultu
Iuppiter: & veterum lignea turba Deum:

Quippe

Quippe fouent pugnas, pugnis miſcentur & ipſi,
Atque iubent aras ſanguine ſtare ſuas.
Nos quoque ſi Diuos iſtos dignamur honore,
Signat decet ferro cingere ſacra ſacro.
Sin colimus nullo numen violabile ferro
Dicito, gens ſtudijs tam malè freta tuis,
An Deus ille Deûm, patria qui ſede profectus
Mortales læſis iungere cælitibus,
Ipſe inſons, ſontes tanta pietate ſategit,
Sanguine Tartareum diſſoluitque iugum:
Hoc docet? an ſacri vult ſic ſibi pagina libri?
Tale quid exemplo prodidit ille ſuo?
Scimus enim cænæ præcepta nouiſſima ſacræ
Quo pepigit pacis fœdere diſcipulis,
Qui nobis proprio veniam, pacémque cruore
Reddidit, auerſo reſtituitque Patri.
Et ſemel amiſſæ poſtquàm ſuccedere vitæ
Iuſſerat, ô memores viuite pacis (ait.)
Pax ego ſum: ſempérque meis patientia caſtris
Militat: hæc palmam cuncta ferendo refert.
Ipſe ego conſtituens deuicto ex hoſte trophæum,
Nonne crucem docui vos quoque ferre meam?
Nil moror aſſenſus leuium ſine pectore vocum,
Quas timor aſtrictis exprimit enſe viris,
Sed benè perſuaſo prius, & mea iura valenti
Inſinuo: inuitus nullus in ære meo eſt.
Ergò, nec mî opus eſt populis per tela ſubactis,
Sceptra ego Rex animûm nec violenta gero.
Nec mi acies poſco, ſed verba fidelia: quid vos
Arripitis, poſitis, arma aliena, meis?
Si mihi non tellus, non & vada cærula ponti,
Et ſimul ipſa poli Regia ſyderei,
Si mihi non toto quicquid ſubſiſtit in orbe
Factori, & Domino redderet obſequium,

Si mihi quum iubeam, Geniorum ſedula præſtò
Non adſint atomis millia plura, vagis,
Eſſet opus veſtro (forſan) mea regna tueri,
Et cælum humano cingere præſidio.
Nunc, ego ab æterno mundi moderator, adempto
Auxilio, ſolus ſingula, cuncta, rego.
Decreui, & ſatis eſt: non vlla mobile techna eſt
Decretum magni, conſiliúmque Dei.
Taliter, humano, loqueretur ſi Deus ore,
Excuteret plebi tela proterua ſuæ.
Nam neque vel gladijs pax hæc tranquilla cruentis
Nititur, aut mitis prælia Chriſtus alit.
Hoſtis at humani generis Cacodæmon, & hydris
Vndique Tartareis noxia Tiſiphone.
Hic iubet, illa faces ſubmittit ſæua rubenteis,
Sæuiùs horrendos & ciet ore ſonos.
Vnde truces reſonant bacchata per arua tumultus,
Et fora pacatis vtiliora viris.
At benè ſi monitis ſapientum fidere priſcis,
Mens hominum ſciret, deteriora ſequens:
Non adeò impunes, iuris ſub imagine tecti,
Iura darent ſceleri ſeditioſa manus.
Quæ tamen illicitos poſtquàm ſibi cinxerit enſeis
Paucorum occultis exagitata odijs,
Heu malè quam pulchris nouit pars vtraque verbis
Conſilij Lernam diſſimulare ſui.
Vincat amor patriæ, legum & veneranda poteſtas,
Hic ait: ille etiam ſic ait, ore tenus:
Pectore ſed triſtes vindicta exuſcitat iras,
Et recolit cauſas, ambitione furens.
Si tamen vlla malos cohibet reuerentia, ius eſt
Flectatur patriæ vel prete quiſque ſuæ.
Flebilis, & cultos pridem neglecta capillos
(Heu pietas) paſſis GALLIA *ſtat manibus.*

Implorán ſque

Implorànſque ſuos fundit mæſtiſſima verba
Verba quidem duras apta mouere feras.
Sic ait: ò nunquam longa fruitura quiete,
Gens mea, nec ſtabili ſiſtere docta loco.
Ingenium ſortita leues procliue per iras,
At ſenſim admiſſas ponere ſueta minas.
Poſt varios caſus, poſt mille pericula, rupto
Et toties læſos fœdere finitimos.
Nunc vbi bella foris deſunt, furialibus auſis
An mea vos gladijs viſcera inire placet?
Vt ſerpentigenas Medeæ crimine fratres
In ſua congreſſos vulnera obiſſe ferunt?
Huccine longanimis recidit pars vltima cœpti?
ITALIA, *& vana ſpe repetita fugax?*
Inſubrûm vt matres, Tranſalpinæque puellæ,
Iuſta ferant vltis, veſtra per arma, viris?
Quis pudor? olim ingens porrecti gloria ſceptri:
Auxilium miſerè, nunc vel ab hoſte, petit.
Quem toties lædit, ſupplex nunc mulcet: & hæc eſt
Alternæ ſortis teſſera, & ordo vicis.
Ne nimiùm fauſtis mortalia pectora rebus,
Aut fidant partis deſidioſa bonis.
Quid tamen hijs precibus tandem ſperatis ab hoſte?
Scilicèt, vt partis vulnere pars ſuperet?
Vt mihi dimidio tantum ſit corpore vita?
Dimidium truncent lictor, & exilium?
I nunc alta tui fac narres facta trophæi,
Quiſquis es exitio victor inique meo.
Inſcribáſque tuis carmen lachrymabile lauris:
Corruit auſpicijs gens mea victa meis.
Ergò ego quæ genui, veſtro lymphata propago
Sanguine, puniceam cernere cogar humum?
Et mihi pingueſcent per veſtra cadauera campi?
Quo plorem? tanto crimine facta ferax?

Nec vos ſurgentis cohibet reuerentia regis,
Hæc olim forſan qui meminiſſe volet?
Ille quidem præſtat, quantum puerilibus annis
Eximio poſſit rex puer ingenio.
Sed ſolet hoc regno vicium commune nocere,
Rex puer, imperio ſi minor ipſe ſuo eſt.
Quarè agite, ô nimiùm ſeri ſecura flagelli
Pectora, ſed ſero debita ſupplicio.
Dum licet, indulgete odijs: ſine vincat vteruis,
Tempus adeſt certè, quo breue victor ouet.
Nam repetet cauſas, tantique exordia belli,
Ille meus, præſtò vir, meus ille puer.
*Tum neque ſat fuerit *aut hæc, aut illa referre,* * Cæſu.
Purgantes patrij ſemina iacta rogi:
Quum penitus toto oſtendens mea ſtigmata vultu
In nequam ciues ipſa ego teſtis agar.
Expoſcámque meos, quos veſtris inſcius error
Miſcuit, at veſtro crimine diſſidijs
Tot pueros, matréſque vnà, miſeráſque puellas,
Et paſſim cæſos occidione ſenes,
Et mea ciuili liuentia flumina tabo,
Oppida mactatis & violata viris.
Nec dubito comites quin arma infauſta ſequantur
Peſtis, & incuruis vnguibus alta fames.
Nec mihi profuerit gladios vitaſſe, reuerrant
Hæc mala collectas ſi mihi relliquias.
Quid? quod & extremum ſubeo iactata periclum
Vt ratis admiſſis ſiqua fatiſcit aquis?
Tot ſimul hoſtiles perflant mea turbine venti,
Et latera, & medios ſæuiùs vſque lares:
Vt dubitem (ſed vana precor ſint omnia) quorſum
Vindicta externis nititur auxilijs?
Scilicet arbitrio ſortis committitur, an ſim,
Quæ fueram, an dominis præda petenda nouis?

Dŷ melius: ſed & hæc, aut hijs grauiora timebit,
Qui rudis in læſis ſpem locat ante viris.
Ne precor vſque adeò iuuet hoc viciſſe periclo:
Ponite ſedatis tela proterua animis.
Hactenùs inſaniſſe ſat eſt: exurgat vtraque
Parte ferens ramos, mitis oliua, tuos.
Et ſanctum æterno fœdus connectite vinclo:
Hæc rata ſit pacis formula ſcripta nouæ.
Primum equidem memores ne quiſquam exerceat iras:
Longùm lethæis ſed benè mergat aquis.
Si puer, aut virgo eſt maturis nubilis annis,
Connubijs firment mutua pacta duces.
Ne liceat dicto poſthâc perſtringere iniquo,
Qui tibi diuerſo dogmate vota fouet.
Millibus hoc fas ſit concedere: libera ſunto
Iſta quibus freti relligione ruunt.
Non veſtrum (ô pueri) tantas componere lites:
Hæc Deus arcanis penſitat ipſe modis.
Principio potuit forſan, medicina parari:
Tarda ſolet longæ cura ſubire moræ.
Vultis vt ex iſto reſecentur corpore næui
Vndique morboſo, brachia, crura, pedes?
Vt malè chirurgis tandem medicata cruentis
Sic ſupereſſe queam, quid ſupereſſe datis?
Vix bene quòd laceri dignabor nomine trunci
Non placet hoc tanto vulnere parta ſalus.
Nec placet hoc criticis iactatum vocibus vnà
Diſſimiles ritu non benè ſtare viros.
Mallem equidem ſimiles: ſed nulla, aut lentior extet
Flexio naturæ iam ſemel arboreæ.
Quid facias? ſi interna Deus ſibi vendicet vnus?
Spectet & externos ſi Politeia modos?
Meſſis habet lolium, lappas, tribulóſque, rubóſque,
Separet hæc Dominus tempore quæque ſuo.

Intereà Iudæus, Arabs, Romanus, eiſdem
Mœnibus, aduertat qui regit, eſſe queunt.
Tam placidi vt nullis facies maris excita ventis
Arte caret, nequiens iungere diſsimiles.
Quid Deus? an mundi diſcors concordia pugnat,
Quominùs ipſa ſuo ſtent elementa loco?
Quid vafer in caſtris diuerſo milite ſeptus
Annibal? an turbam reppulit ipſe ſuam?
Quúmque tot oppoſitos cultu, patriáque tot annis
Duceret, an ſenſit ſeditione graues?
Quid memorem Conſtantinos? & qui priùs & pòſt
Cæſareis dignè præfuerant titulis?
Vrbibus an varios paſſi regalibus, vllo
Diſſona plexerunt pectora ſupplicio?
Si non inſigni petulantia turbida motu,
Læderet imperij publica iura ſui?
Hij fructum pietatis habent encomia ſæcli:
Nulla tyrannorum ſpicula tale ferent.
Nam Decij, Domitique cruces, & cruda Neronis
Tempora quis Stygijs non notat apta locis?
Mitto ego ſed veteres, quid ſuadent facta recentùm
Cauſa eadem in partes nunc vbi vulgus agit.
*Illic flauicomis quà turgidus it *Alemannis* *Cæſu.
Rhenus, & expoſitis diffluit Albis aquis.
Vrbs vrbi, vir & ipſe viro contraria ſentit
Hijs ſuper, at nullus hijs ſuper arma capit.
Nec ſemel obloquitur, quin & connubia iungit,
Conuiua & multo conuenit (ecce) mero.
Tam faciles, facile ingenium, ſi reddidit illos,
Quid mea gens toruos hic imitare Getas?
Ah pereat quicunque nouis exulcerat auſis
Lernæum ſerpit quod magis inde, malum.
Si benè compoſita tandem ratione quiẽſſent,
Forſan & æternus hæc ſopor exciperet.

Crede

Crede mihi in vitio eſt tractatio praua inuentûm,
Plebs vbi inhumanum reſpuit imperium.
Scilicet excutitur metus, & reuerentia, maior
Si metus intentos quid vereantur, agat.
Relligio inſidens animis euellitur ægrè,
Nec niſi perſuaſu ceſſerit illa loco.
Eſt aliud cogi per vim, per vincla, per ignes,
Eſt aliud blanda comitèr arte regi.
Quàm multos videas preſſos contendere contrà?
Dimitte, & nullo languor ab hoſte venit.
Vis male cum toties ceſſit, tolerantia præſtat
Mutua: lenibit multa ferendo dies.
Tempus habet vires, plus quàm medicamina centum:
Tempore fac cõeant vlcera hiulca ſuo.
Tempora quinetiam venient annalibus apta,
Quum ſerus releget ſæcla priora nepos.
Miratúſque ſuos proauos: anne (inquiet) hæc eſt
Illa quidem tantis acta querela odijs?
Diſpudet: & mallem ciues ciuilibus vſos
Ingenijs, talem non ſubijſſe notam.
Alma ſuper tales deplangens Gallia queſtus
Finierat, madidas imbre rigata genas.
Ter tonuit ſumma iaculatus Iuppiter arce,
Ter quoque commotum mugijt (ecce) ſolum.
Diriguere virûm pallentia protinus ora,
Conſcia ſollicitus corda timor ſubijt.
Quid faciant? durum eſt incepta relinquere bella,
Durius, aduerſo continuare Deo.
At vos, ô proceres, tandem coëatis in vnum,
Ne pigeat longas anticipare moras.
Longior hæc prima ſpe tela ordita cucurrit,
Infauſtum rupto ſtamine ſiſtat opus.
Si faciles poſitis dextras coniungitis armis,
Vt maneat priſco gratia veſtra loco:

Extemplò renouæ ſtabit concordia plebi,
Rurſus & adnatis creſcet amicitijs.
Sanctiùs à memori pax clade redempta coletur,
Neſcierat pacis commoda, pace fluens.
Dulcis inexpertis damnoſi eſt alea Martis,
Expertus ſacris poſtibus arma dabit.

Autoris Diſtichon.

HAEC cecinit, Galla qui non ex ſtirpe profectus,
Pacis amans, Chriſti pignora vbique fouet.

AVLICÆ VITÆ AD RVSTICAM collatæ, vituperatio.

QVI rudis inflatos Tyrio miraris amictu,
Ipſe per ambiguas inſcius ire vias,
Quique Palatinæ iuuenis ſpe tangeris aulæ:
Admoneo referas ad meliora pedem.
Flexilis eſt ætas iſthæc tibi: cerea ſunt hæc
Fræna, quibus dubium tu moderaris iter.
Si malè firmato per ſaxa latentia greſſu
Laberis: heu præceps quò ruiture cadis?
Eſt via (confiteor) mollis quæ ducit ad aulam,
Tota ſuper blandis ſuaue refulta roſis.
At tibi tam vaſtos ſubtùs recludit hiatus,
Vt modò ſtans, puncto temporis ima petas.
Ne verò confide cadens, neque poſce benignam
Alterius, pridem qui tibi amicus, opem.
Sortis erat, non ille tui ſectator: adempta
Sorte, Palatinus nullus amicus erit.
Vnquàm etenim ſeruilis homo liberrima puræ
Iura colat, quæ nec nouit, amicitiæ?
Quum ſemper ficto incedat verſatilis ore,
Nunquàm non vaſri Polypus ingenij?

Si

Si neſcis: totum ſeſe tibi ſpondeat: inſta,
Quando opus eſt: fractum negligit ille virum.
Quippe per alterius gaudet ſcandiſſe ruinam,
Captat ab auguſta qui data dona manu.
*Et ſtatione manet vultus vigil arbiter, aureis** *Quo teneras verbis mulceat oppoſitis.* * Synær.
Nec dubitat laudare palàm, turpiſſima laudet
Illa prior ſtupido quem colit ore Thraſo:
Rurſus & impura lacerare vel optima voce,
Diſpliceant Domino ſi benè facta ſuo.
Quorſum ergò ingenuæ flagrans virtutis amore
Intras damnoſæ conditionis iter?
Si nihil eſt quod des: pauper contemneris vltrò,
Si nihil attuleris: pauper abito foràs.
At tibi nummoſa creſcat ſi cenſus in arca,
Creſcit onus diræ ſic ſimul inuidiæ.
Sic tua conciliat delator prædia fiſco:
Cogit & innocuum ferre pericla caput.
Vt potiùs dempta tot agrorum mole, Philemon
Eſſe velis pauper, cui pia Baucis anus
Prandia non magno, præbebat parua, paratu,
Prandia conuiua ruſtica digna Ioue.
Scilicèt alma fides, probitas, candórque perennis
Et pudor, & puræ relligionis amor
Rura colunt: paruóſque lares, tacitóſque receſſus
Syluarum, & fontes lenè fluentis aquæ.
At biſores vitant regalia limina valuas:
Illáque Penelopes atria plena procis.
Fraus vbi, & inſidiæ, ridenti atque ore profundus
Liuor, & indignis artibus ambitio.
Omnia purpureæ penetralia protinùs aulæ
Præuenère, bonis ne locus eſſe queat.
Ergò nec aſpecta tutum eſt diuertere porta
Ingrediens planus, quà planus egreditur.

AEgide, falcata, ſumptíſque talaribus, harpe,
Et benè ceratis auribus illi opus eſt,
Qui tot monſtra ſimul, ſolo comitatus honeſto,
Confidat patrio pellere poſſe loco.
Mitte ſuis AEneæ Harpyias viuere regnis:
Atque alias ſedes (Tros pie) quære tuis.
Eſt locus: Auſoniam ſacri dixere Poëtæ:
Saturnus priſcam rexerat Auſoniam,
Innocuíſque viris, medio vel rure, ſub ipſis
Aureáque arboribus ſæcula conſtituit.
Hanc pete, quacunque eſt: dudum vetus illa profanis
Amiſit nomen, trita tot hoſpitibus.
Saturníque ſui præſentia Numina perdens,
Dedidicit mores, aurea ſæcla ſimul.
Quere, fides vbi ſit? probitas? candórque perennis?
Et pudor? & purærelligionis amor?
Illic Auſoniæ portus intraſſe recentes,
Téque puta feſſis figere templa Deis.
Síque fides, probitas, candor, pudor, & pia Diuûm
Relligio agreſtes nunc ſubière lares:
Ruris amor Diuos (inquam) ſi mouerit ipſos
Mutaſſe incultis oppida culta caſis:
Tu quoque tranquillam, terris iactatus, & alto,
Auſoniam ruris ſedibus inuenies.

DE TEMPLI DIVI PAVLI TOTIVS Angliæ celeberrimi conflagratione. Quarto die menſis Iunij. Anno 1561.

Ad vrbem Londinum Apoſtrophe.

VRBS antiqua ſitu, domibus, populóque ſuperba
Londinum, Thameſis præterlabentis & vndis,
Tot regum longo variorum regia tractu:

An quòd amæna tibi facies hinc, inde viretis
Clauditur? arboribúsue frequens quòd villa sub ipsis
Mœnibus erigitur, patulis vmbrosior hortis?
An quia nauigero reflúum tibi flumen in alueo * Synær.
Innumeras toto merces conducit ab orbe?
An quia nubiferis tibi tanta palatia surgunt
Turribus? an potius tibi quòd numerosa caterua
Itque, redítque vias, atque ipsa vndantia complet
Compita? siue alio tandem te nomine iactas?
Anne (inquam) posthâc iactura conscia tanta,
Ausa eris vlla tuis admittere gaudia curis?
Donec magna grauì casu domus illa Tonantis
Illa domus (reliquis ceu Phœbe augustior astris)
Quæ cælo caput attollens inferre solebat,
Mole sua minor est toto nunc vertice, sæuos
Traiectu horrendo quà passa est fulminis ignes?
Vnde vel ambustos tendens ad sydera vultus,
Nunc quoque, nescio quid mirandum clade stupenda
Exprimit, atque oculis mater miserabilis affert
Mœrorem ingentem nostris: dum cana perustis
Marmoribus, vellet, si non oppleta fauilla
Exerere arentes in verba querentia fauces,
Auxiliúmque tuum, ni tu bis saxea torpes,
Implorans adeò, flagranti exposcere voce.
Sæpè quidem tristes sensisti noxia clades,
Omina sæpè etiam nimiùm præmuntia veri,
Præmittente Deo, nimium resupina, tulisti:
At nunc alta tui capitis quum gloria, tali
Tota quidem irati flagrârit Numinis ira:
Quid dubitas, tremulis tundens tua pectora palmis,
Agnouisse scelus? quo tu temeraria tandem
Mite Dei pectus vindicta armaueris alta?
Quam (ni vana fides eludit seria risu)
Iam parat: hæc pœnam non vana ostenta minantur.

Ergo (si quis adhùc precibus locus) exue mentem
Marmoream: largóque rigans tua lumina fletu,
Pectore fac vnà ducas suspiria ab imo,
Prona Deum venerans, & multo squallida sacco,
Fassa etiam meruisse, Dei diuerte flagellum.
Si pudet, & peccâsse piget, miserebitur vltrò.
Nam faciles cedunt animis cælestibus iræ:
Nec punisse iuuat, quorum est conuersa voluntas.
At si inuersa manes, si delectaris iniquo,
Iamque habitum indueris: ferus omnia Iuppiter Argos
Transferet, inque nouos soluet se Troia campos.
Hac igitur primò placabis Numina parte
Procurans. Age, Lernæas videamus Echydnas
Vndique cænoso stagnantes pectore ciues
Euomere, & pura cordis penetralia lympha
Expurgare, vices nouies abluta nouenas.
Intùs agant solidis hæc vera piacula sacris:
Intùs habent, Argum quod non latet omniuidentem.
Nil iuuat (an sperent cælestia Numina falli?)
Nil iuuat externus niueo candore ligustra,
Vincat item canos paries gypsatus olores:
Si domus interior limosis obsita crustis
Fœda sit, ac scopæ vix dum laquearibus vllæ
Euerrisse queant telas quas pendula Arachne
Induxit, tabulisque situ squallentibus alto.
Mundis munda placent: quid Numine mũdius ipso est?
Succedet Pater hospitio, renitescere plebi
Vsquequaque tuæ videat si pectoris album.
Naribus offensis vitat loca fœtida: sordes
Non amat, & fucum vitat cane peius, & angue.
Te verò an vultus quisquam putet obdere fuco?
Assimulare super, verbo tenus, illa minori
Quæ digito sensus nunquàm demittis in imos?
Eloquor? an sileo? sed enim admonuisse sat esto.

Disseris

Disseris egregiè, Stoæ miranda vel ipsi
Facta probent, quod lingua sonat, nihil amplius addo.
Parte alia immiti quoniàm ter maxima flamma
Ipsa ante ora ruens ædes veneranda tuorum,
Funesto sacras fædauit stigmate turres,
Vnde hodiè fædo totum decus vrbis hiatu
Scindatur, aut potius tanquàm ingens littore truncus,
Turpis mole sua est, capitis cui gloria desit:
Ne reputes (famæ prudens si parcis auorum,
Siue tui quicquam tangit te cura) futurum
Amplius insignes inter numereris vt vrbes,
Ni satagas oblita ioci, somníque, cibíque,
Indefesso animo, & totis incumbere neruis,
Maius vt exurgat, tectísque insignius amplis
Quàm fuit olim ingens, ante illa incendia fanum,
Fanum equidem toto quo nil angustius orbe
Ipsa peregrinis vox linguis edita fassa est.
Nec dubito: sparsit longinquas fama per aures
Excidium delubri atrox, & tristia fata
Paulini, gemitúsque absentûm pectore seuit.
Vnde etiam, si quis longinquis vectus ab oris
Quondam hospes, notas oculis quæsuerit arces,
Pyramidémque ipsas ferientem vertice stellas,
Tale videns penitus fato decus vrbis, & orbis,
Concessisse graui, tales hic pectore questus
Aut dabit, aut potuisse putabitur: Heu quibus, eheu
Casibus humanos conatus Parca fatigat?
Et quid non posthâc fluxum, & mortale putandum est?
Postquàm etiam istius structura adamantina templi,
Quod stetit, atque tulit nongentis amplius annis
Agmina ventorum toties aduersa furentûm,
Tot nubes, totis iaculantes viribus imbres,
Tot soléque, hyeméque, & quicquid ab æthere durum
Dura solet tandem penetrare in saxa, trisulci

Non tulit (heu fatum miſerabile) fulminis ictus.

Templi Deo gratiſſimi reparatio.

Longa dies adimit mutato tempore multa,
Quæ pòſt mutato tempore ſtare iubet.
Quæ collapſa iacent operoſi pondere cultus,
Stabunt natiuæ ſimplicitatis ope.
Deme peregrinos tota de mole paratus,
Internam & fido marmore ſterne domum:
Quò Pater omnipotens, hominum commenta peroſus
Purior in pura gaudeat eſſe domo.

DE PACE, INTER PAVLVM quartum Caraffam, Pont. Maximum, & Philippum ſecundum, Hiſp. Regem Catholicum ſancita: Anno. 1550.

VEnit ab Italicis nuper gratiſſimus oris
Nuntius, albenti referens ſignanda lapillo,
Pontificem, ſolio Petri quem Roma vetuſti
Suſcipit, antiqua genitum de ſtirpe Caraffa,
Et (quo te iactas fœlix Hiſpania) magni
Fortia Caroliden ſuperantem facta Parentis,
Sepoſito lenti tandem conamine belli,
Pacatas lætos iunxiſſe in fœdera dextras.
Mirum equidem potuiſſe dolos fallacia corda
Gallorum lenium tantos fabricare, ſuſurris
Aſtutis, dum Paule, tibi nil tale timenti
Inculcant, teneras captantes mollitèr aures,
Neſcio quid, tantæ vix dignum nomine turbæ.
Qua tamen alma dies, dudum mortalibus ægris
Vix conceſſa, iterum perturbaretur ab imo.
Hinc ſemel immiſſæ indulgens procliuiùs iræ

Tentaſti

Tentaſti ancipitis, grandæuus, prælia Martis,
Zelo animi (fas eſt ſic credere) belligerantis
Pro patria, & triplici, quam geſtas (Paule) corona.
Te licèt auxilij, deceptum nomine falſi,
Promiſſis largus, ſed Gallus viribus impar,
Propulerit ſocium, ſocia agmina iungere, & vnà
Ingruere in placidi pacata ſilentia regis
Heſperij, inuito, mitemque laceſſere bello:
Qui tamen vt æcuit, pius & placidiſſimus hoſtis,
Continuit ſeſe, monitis bella aſpera mulcens
Albani Ducis, inſtantis, iam iamque ruentis,
In dirum Romæ exitium, per & ilia triſti
Iam confecta fame, mox danda & pectora ferro,
Abnuit inuiſos de te celebrare triumphos,
Hoc Petri auguſtæ tribuens (ò Paule) cathedræ.
Quippe reſiſtentum læſus non corda ſuperba
Excidio vlciſcenda putans, (decet vltio crudas
Præcipitata feras) lenta at mitiſſimus ira
Prætulit expectans cunctando vincere, puras
Quàm temerare manus, reſperſo ſanguine plebis,
Immeritò alterius luituræ crimina culpæ.
Vſque adeò teneris multum eſt aſſueſcere ab annis
Imbutum pietate virum, & virtute paterna.
At tu Paule ſenex, populi, morúmque magiſter
Cuius ab exemplis paſſim tot millia pendent,
Ne reputes nullas tanto hoc pro pignóre laudes
Eſſe tuas poſitis, quod nunc pax alma, querelis
Mercatorem auidas, ſpe plenum, trudit in vndas,
Agricolam duro, impigrum commendat aratro,
Paſtorem pecoris, deducit montibus altis
In valleis, vbi læta ruunt per prata iuuenci,
Ruſticus ad calamos plaudens pede ſaltat agreſti,
Vrbanus reparat ludos per vaſta theatra,
Lacte fluunt amnes, dudum quæ ſanguine, cornu

Copia Amalthæum rurſus depromit, amænis
Cuncta iocis, multóq; ſonent quod ſparſa cachinno.
Hæc tua (ſi lacerum Chriſti iam cogis ouile:
Si ſatagis ſeruare gregem de fauce luporum)
Hæc tua ſunt propriè, potius digniſſima, paſtor
Munera, mortales per te quod pace fruantur.
Pax igitur, pax ô, florenti tempora lauro
Cincta Latinorum peragrabit cultior urbes.
Præcipuè te Roma, tuáſque aſcendit in arces.
Quo me Muſa rapis? video (ni fallor) & abſens
Aſpicio populi, vndantis per compita, curſum.
Ecce micant pingui domuum faſtigia tæda,
Et diſploſa tonant tormenta minantia cælo,
Dum clangente tuba, reſonatur grande, & acutum.
En flores plebs ſpargit ouans, pictíſque tapetis
Atria nobilium, & multo noſcuntur ab oſtro.
Clamat Iö pars hæc, pars hæc tibi concinit hymnos
O Chriſte, en pueri imberbes, caſtæq; puellæ
Fundunt ore preces, puro & de pectore, pacis
Te largitorem, qui pax es vera, ferendo.
Ipſe manu ſenior Paulus, comitúmq; caterua
Cardinis à titulo, quos ardens purpura veſtit
Thuribula excutiunt auro fulgentia: nares
Gratus odor Superûm penetrat, ſerit æthera cantus.
Salue feſta dies. Salue ô Pax optima, ſalue.

In Decoctorem mollem.

Mollia ſemiuiri vis ſtragula Sardanapali,
Et pluma fultos, mollior ipſe, thoros.
Dura reformidas poſuiſſe cubilia viuo
Ceſpite, vel ſimplex quod tibi ſternit humus.
Faſtidis genuina (nepotum maxime) perdunt
Te noctes Sybaris, perdis & ipſe dies.

Fercula

Fercula corrumpis medicato rara ſapore,
Vina voras, iterùm tentior ipſe vomis.
Hûc hûc maiorum proceſsit cura tuorum,
Hæc eſt antiquæ maxima palma domus.
Quæ multos fuerant olim ægrè parta per annos,
Menſibus en paucis diſtrahit iſte nepos.

Ad Ruſum medicum.

MAne ſoles ſummo Phœbum præuertere Ruſe:
Surgis enim dum nox non benè tota abijt.
Eſſe quid hoc dicam? languentis tu (ſcio) dicis
Quòd ſtomachi vires ſurgere mane acuat.
Sic puto: nam medicus dum centum conſulis ægris,
Edicíſque cibis à quibus abſtineant:
Macra priùs tibi Zona refert ſeſtertia centum.
Siccine languentem (Ruſe) acuis ſtomachum?

In eundem.

EGregiam verò laudem, ſolidóſque triumphos
Ruſe refers, mira eſt effictæ gratia frontis:
Hoc falſum eſſe putas? vis ſic vrbanus haberi?
Non inuitatus menſas conuiua alienas
Inuadens, tanquàm Menelaus Homericus? ergò
Fercula dum immiti percurris ſingula dente,
Pocula dum exiccas viníque tricongia, buccas
Dumque ambas reples, buccellis Pamphagus amplis,
Et ſapis arguto morſus variare palato:
Diſtento, quantum ſatiata cruoris hirudo,
Ventre abis, & te non poſthâc tria lumina Phœbi
Conſpiciunt, trinis epulis caua cuncta refertum,
Tergeminum ſatagis dum ſomno extertere villum.

In Astrologomastigas.

SAEpè solet monstris Titanum terrea proles
Insurgens, ipsos sollicitare Deos.
Num centum Briareus manibus diducere cælo
Conatus Superos, & violare Iouem,
Enceladúsue ferox, aut cætera turba Gigantum
Plus poterant, ausis in sua damna truces,
Quàm cælo audaci, atque astris conuitia lingua
Ingerere, atque alti temnere signa Dei?
Certa catenatis quem constat singula causis
Efficere, & nullam poscere sortis opem.
Sint licèt occursu qui constantissima cæco
Astra putent temerè munus obire suum.
Corpora nec vires vllas cælestia nostris
Corporibus motu subdere posse suo.
Hæc olim audaces Epicuri de grege porci
Dicta, Gigantæis asseruere modis.
Impius est, cæco qui volui singula casu
Asserit: & nullos, aut nihil esse Deos.
Qui nullos statuit, cælum tueatur, opacis
Luminibus magnum concelebrare Deum.
Ordine tam certo labentia sydera, quisquis
Numen habere negat, numina nulla putat.
Qui frustrà, & nullos contendit sydera in vsus
Tot Zonis vasti cingere septa poli:
Dignus erit nullos astrorum cernere cursus,
Cæcus at in tenebris viuere Cimmerijs.

Epitaphium D. Ioannis Cheki.

Tu nunc exuuias liquisti corporis huius
Cheke, Deo viuens, lux noua iuncta polo.
Fulsisti inter nos lumen radiantius, & nunc
Astra tuo exortu, languidora micant.

TRANSLA-

TRANSLATIO QVORVNDAM CARminum quæ Gallico primum sermone conscripta, à sereniſſima Scotiæ Regina in mutuæ amicitiæ pignus, vnà cum excellentis operis ANNVLO, in quo insignis adamas prominebat, ad Sereniſs. Anglię Reginam Elizabetham missa fuerant.

Adamas loquitur.

NON quia duritie ſuperem ferrúmque focúmque,
Sculpta nec artificis glorior ipſa manu,
Nec quia gemma nitens operoſo cingar ab auro
Pura quidem, & Phœbi ſydere candidior:
Sed potiùs cordi ſimilis mea forma, quòd ipſum
Cor Domina, excepta duritie, exhibeat.
Nam quod ab oppoſitis non vincitur, & ſine nauis
Candida quod tota eſt, his ego, & illa, pareis.
Credere quis poſſit? poſtquàm me emiſerat illa,
Mi Dominam rurſus poſſe placere nouam?
Sed placet: hoc fauſta felix en debeo ſorti,
Me Regina iterùm, nec minor iſta, tenet.
O vtinam ambarum benè poſſem adamantina vincla,
(Ore fauete omnes) cordibus iniicere.
Quæ neque liuor edax, neque falſis acta ſuſurris
Suſpicio, aut caries temporis vlla, terant.
Tunc ego ab Eois dicar celeberrima gazis,
Hic etiam gemmas vincere præcipuas.
Tunc ego perſtringam tremulo fulgore coruſcans,
Adſtantúm, immiſſis lumina ſeu radijs.
Tunc ego ſeu pretio, ſeu quæ me prouocet arte,
Gemma, adamas firmo robore prima ferar.

EPITAPHIVM D. THOMÆ PARRII Equestris ordinis viri, Sereniſſimæ Angliæ Reginæ Elizabethæ Conſiliarij.

PArrius antiquo didicit pro more, fidelis
Eſſe, quibus votum præſtitit obſequium.
Magnum erat, hunc magno Crumvvello prima iuuentæ
Tempora laudatis attribuiſſe modis.
Maius erat, quòd res regalis ritè puellæ
Oeconomus, tanto tempore, diſpoſuit.
Quòd tibi neglecta propriæ ratione ſalutis
Adfuit, & rebus (Eliſabetha) tuis:
Quum fera ab offenſa manantia iuſſa ſorore
Innocuam, indigno carcere condiderant.
Maxima ſed meritò ſibi laus debetur, adultæ
Quod Dominæ placuit iam magis, ipſe ſenex.
Pectore quòd placuit nudo, ſermonis amator
Nudi, & ſubtriſti candidus ore tamen.
Quòd placuit multis, multorum ſedulus vltrò
Quòd fauit cauſis, nullius obfuerat.
Hinc Regina potens, vnum hunc prolixiùs, vnum
Culta memor veteris officij coluit.
Atque ità quòd fatis hoc concedente, rigaſſe
Ipſa ſuas fletu dicitur vſque genas.
Fælicem Domina te (Parri) tunc pietatis
Illa tulit fructus, tu ſimul officij.
Sic properent alij, Dominæ præſtare merenti
Rem, vitam, & ſi quid charius eſſe poteſt.

EPITAPHIVM D. GVLIELMI PAgetti Baronis de Beaudeſerto.

Collocutores. Genius. Viator.

Genius.

OSSa tegit tumulus, mens cælo emiſſa potitur:
Hæc olim iunget, ſed meliora, Deus.

Fata

Fata viam inuenère, manet post funera facti
Gloria, tu violis sparge viator humum.
Sparge rosas, nec parce croco, cumuletur honore hoc
Quòd gremio tantum pignus opaca fouet.
Inde oculos ipsis intendens fixiùs astris
Sparge preces: animam hanc non malè vota decent.
Quæ benè cum vixit terrenæ subdita moli,
Nunc leuis est puris addita stella globis.
AEternùm salueto ergò, dic atque valeto,
Vir memorande tuis, vir memorande alijs.
Vixisti hic clarum patriæ decus: hinc tua viuet
Fama rogum superans, viua per ora virûm.
Liuor iners falsis potuit te onerare susurris,
Dum vixti, hinc abiens maior es inuidia.
Pœniteat viuos: tu iam securus Olympo es:
Nos desiderium sæpè, magisque premet.

Viator.

QVorsum hæc? quis (quæso) de tot vel millibus vnus
Promeruit fatis sic superesse suis?

Genius.

QVI viuus voluit virtutem extendere factis,
Qui patriæ curam prætulit vsque suæ,
Qui iuuit multos, qui læsus leniùs ipsos
Pertulit ingratos, nec grauiùs vltor erat.
Qui dextrè ingentes rerum direxit habenas,
Hic meruit fatis sic superesse suis.

Viator.

PRomeruit, si talis erat: si tempora tales
Ista ferunt: paucos quid vetat esse, tamen?

Sint aliqui, demus, media inter millia cygni
Coruorum: durum est dicere, nemo probus.
Iste tuus si cygnus erat, ne pluribus (oro)
Suspensum teneas, nomen at ade viri.

Genius.

SI nescis Pagettus erat, cui fila sororum
Fluxerunt paulò quàm potuere minus.
Inuida quandoque est Lachesis: nunc pollice blando
(Vt reor) optantis stamina dissecuit.
AEger, & impingens non in sua tempora, soluit
Ritè senescentem iam satiatus equum.
Nunc lapis hic loculo sacer est, & manibus: illum
Fausta quies vndis æquoris eripuit.
Consilio, eloquio, pietate, & pectore largo
Præstitit: hijs tenues artibus auxit opes.
Prole, vxore, domo, numeroso & iugere felix,
Si tamen hijs felix dicier vmbra potest.
Vmbra sumus: fuit hic ingens: quod denique restat,
En quanti cineres quàm breuis vrna capit.

Viator.

ILlius? vrna leuis placida premat ossa quiete:
Ossa (precor) longùm non temerata cubent.
Tam benè, quàm patrium reducì mens æthera saltu
Scandit, & est supero pars numerata choro.

EPITAPHIVM THOMÆ PHAYRI Medici.

PHayrus erat longis noster dignissimus annis,
Indigna pereyt noster at ille nece.
Nam domini cultor, quis vitet fata? cruorem
Hausérat, hæc lapsus culpa proterua fuit.

Hoc

Hoc Nymphæ fleuere diu: ſyluæque virentes
Depoſuere comas: ſanguine terra rubens
Erubuit: Muſæ vati lachrymabile carmen
Crinibus effuſis concinuere ſuo.
Quod placuit Muſis, Muſarum cultor Apollo
Hunc plectro, hunc medicis artibus inſtituit.
Huic dedit ipſa Hecates pallentia noſſe venena,
Omne quod & Lybicis reptile ſerpit agris.
Huic etiam Pallas naturæ arcana retexit,
Quicquid Arabs docuit, quicquid & Indus habet.
Non illum latuit Circæa potentia verſus,
Nec Bactri magicis quæ docuere libris.
Et tamen hæc ſtudij cauſa rimatus honeſti
Scire ſatis duxit, non nocitura tulit.
Ingenium tribuit par magnis Iuppiter auſis,
Auſus erat carmen vertere Virgilij.
Cætera quis neſcit? nunc Anglum ſe Maro factum
Miratur, ciues plaudite, Phœbe vale.

Epitaphium Ioannis Brenni.

SIpotiùs meritis, quàm ficto nomine ſtirpis
Antiquæ quiſquam debeat eſſe aliquid,
Si non eſſe aliquid maiorum nomina donant
Ignauo, at virtus, quem ſua nobilitat:
Quis potiùs noſtro mereatur ſtemmata Brenno,
Cui laus ingenuo parta labore manet?
Acre viro pectus, mens culta, & gnaua libellos
Tranſtulit ad clypeos: dexter vtriſque fuit.
Sic Martem coluit, Muſis vt proximus eſſet,
Sic Muſas, vt non Martia negligeret.
Sed belli, & pacis, Muſarum & Martis alumnus,
Vtile quid patriæ præſtitit vſque ſuæ.
Donec ab ardentis correptus acumine febris
Intempeſtiuos decidit in cineres.

Brenne vale: ignotis cinis es, mihi notior, idem
Viuus es: officium iuge rependit amor.

Epitaphium Edoärdi Camerarij.

NObilis, antiquóque ſatus de ſtemmate, factis
Nobilior, iacet hic Camerarius ille, animoſo
Pectore, qui Gallos exoſus, hoc miſer vno
Nomine torquetur, quod nunc malè grata Caleti
Mœnia circumdent tumulum, cineréſque ſepultos,
Mœnia nunc Gallis, olim poſſeſſa Britannis.
Mortuus hic igitur, inimica in gente moratur
Gallorum, viuus quos tam capitalitèr odit?

EPITAPHIVM NOBILISSIMI Equitis D. Tho. Viati, Senioris.

ERgóne ſupremum rupit Parca inuida filum?
Soluit & in cineres populi decus omne Britanni?
Et quid non poſthâc populatrix iſta reuellat?
Si neque cana fides, neque mens intacta, nec vlla
Gratia dicendi, nec carminis aurea vena
Scribendi in patrio ſermone decenter, & aptè,
Nec poterant mores faciles, nec viuida virtus
Ingenij, vigor aut ſpirans ſub pectore forti
(Mille alias taceam vt dotes, quibus ille refulſit)
Non (inquam) poterant congeſta hæc omnia in vnum,
Vnius à Parcæ furijs ſeruaſſe Viatum?
Quin immatura conſumptus tabe periret?
Credo equidem ſuperos humana ad commoda natum,
Dignum ſed meliore loco rapuiſſe Viatum,
Inuidia, atque metu dubios: ea cura premebat
Scilicèt, internos tam clarum ob ſydus obortum,
Quo duce Brittannûm pubes, de more Gigantum

Surſum

Surſum iter ad cœlos, meliori aſt arte, pararent.
Illum ergò indigetem Superi fecere, decoros
Ornantes artus, radiantibus vndique ſtellis.
Atque ità vel moriens, vitæ incrementa recepit.
Nam licet internos verſatus, & æditus vnà
Non potuit viuens ſtimulos ſuperare potentis
Inuidiæ, quæ ſæpè comes virtutibus aſtat:
Nunc tamen hÿs functus tenebris, bis, tèrque reuixit,
Viuet & in maius, ſe attollens gloria rerum
Geſtarum, ſubÿt quas hic per mille labores,
Donec laudis amor animos impellit honeſtos,
Aut poterint quicquam in nobis præconia famæ.
At nos interea memores mæremus, inerti
Pectora tundentes planctu, lachrymíſque vicißim
Ora madent, patriæ tam charum ob pignus ademptum.
Et dubitamus adhùc, an & hoc quod vidimus, vmbræ
Idolum potiùs, quàm res non ficta putetur:
Neue graui ex ſomno quamprimùm reddita nobis
Eſt acies ſenſus, vigiles ea cuncta loquamur,
Anteà dictabant quæ nobis ſomnia vana.
Sic ſubitò quoniam ſe oſtendit, & abſtulit vnà.
Sed fuit, ô vtinam ſemper foret illi Viatus
Felix, heu nimium felix, tantum potuiſſet
Extremam pulchrè cæptis ſuperaddere limam.

EPITAPHIVM CAROLI BRANDONIJ Ducis Suffolciæ.

LEctor ſiſte gradum, tacitáque hæc mente reuoluens
Exemplum raræ proſperitatis habe.
Carolus hic ſitus eſt Brandonius, intimus ille
Qui fuerat Domino, nec ſine iure, ſuo.
Regis opus, namque illum Henricus maximus vſque
Euexit longo ſtamine amicitiæ.

Secum vnà iuuenes exegit dulcitèr annos,
Grata ſibi & cani nec minus ora viri.
Illum clara ducis geſtare inſignia iußit,
Iunctum germanæ coniugio Mariæ.
Illo vſus ſacri magno rectore palati,
Illo etiam arcani Præſide conſilij.
Omnia ni dederat, certè rex iſte dediſſet,
Obſtitit aſt tantis improba Parca bonis.
In primo ingenti belli molimine, Gallos
Depelli à Morino littore quo placuit,
Dum deſignato functurus munere, ſummam
Ruminat imperij, pectore ſollicito,
Dum ſtruit arma, enſes, arcus, tormenta, phalanges
Expectans voto tempora danda ſuo:
Occidit, inſtantis confectus cuſpide Parcæ,
Hoc debes fato Galle inimice tuo.

EPITAPHIVM MARGARETÆ NEuillæ virginis tam formæ, quàm indolis eximiæ.

IMproba, dum teneræ populata eſt virginis artus
Atropos, immiti falce (Neuilla) tuos:
Quam benè condigno cælum inſigniuit honore,
Tam malè nos tanto priuat acerba bono.
Nil potuit lætis, ſuccedere triſtius vnquam
Auſpicijs de te, quæ propè certa dabas.
Tanta puellaris fuerat præſtantia formæ,
Tam præſtans varijs dotibus ingenium.
Quid quod inexhauſto ſitiebas pectore Chriſtum,
Immoriens ſacris nocte dieque libris?
Sic tamen vt vitæ potiùs conamine ſanctæ,
Non obſcura tui ſigna dares ſtudij.
Et iam ter ſenis turgebas nubilis annis,
Certatim crebro ſpes repetita proco.

Quum

Quum te zelotypæ telum immedicabile Parcæ
Surripuit terris, reſtituitque Deo.

Ad D. Io. Maſonium amicum.

PLus valet exiguum largo de pectore donum,
Eruta quàm parca millia multa manu.
Nam quod ab inuito donum extorquetur auaro,
Non datur: exiguum largior ergò dabo.
Et largo mea dona dabo, quem pectore prono
Non pigeat pronæ dona fouere manus.
Hoc demum fuerit, culto committere amico
Inculta, at puro prodita dona ſinu.
Exiguum plenis nam candor laudibus effert,
Hoc nihil à toto ſuſcipito ergò tuo.
Tam mihi ſit nullo conceſſum tempore falli,
Quàm ſcio te vero veriùs eſſe meum.

NAVIGANTIS AD INDIVIDVAM Trinitatem precatio: cum exhortatione, ad nauigationis comites.

SVmme Pater, cunctorum opifex, fili vnice, imago,
Ménſq; patris, quiq; amborum cæleſtis ab ore
Spiritus vnanimi prodis, Deus vne per æuum,
Trine etiam, imperio coniuncte, & numine compar:
Vos ego iam tumidi per tanta pericula ponti
Ad patriam tendens, terræ dudum hoſpes Iberæ,
Teſtor, & imploro ſupplex (quæ veſtra poteſtas
AEtheris, aurarum, telluris, & æquoris, vno
Comprendit pugno molem, & moderatur ab alto)
Has haurire preces, auréſque aduertere votis.
Non aliena peto: terris iactatus, & alto,
Poſt varios caſus, poſt ſæua pericula morbi,

Dulce ſolum patriæ, poſtéſque reuiſere auitos,
Veſtra (Deus) ſi fata ſinunt, profuſiùs opto.
Si vultis, dabitur: fato ſtat veſtra voluntas,
Fata regens, Parciſque potentior omnibus vna eſt.
Nutu igitur tumidos pelagi componite vultus,
Nutu, quo media ſol verſus nocte ſerenat
Nubila, ſubſidunt montes, terra acta tremiſcit,
Et cedunt ſiccis imo maria abdita arenis.
Nunc ô, ſed toties, immitte claſſibus Auſtros,
Abſiſtant toto contraria flamina cælo,
Prora ſecet fluctus ſpumantes lenitèr, vnctam
Pellat agens ventus tenſa inter vela carinam:
Læta ſonet tranſtris repetita thalaſſica pubes
Nautica, ſubmiſſa veſtrum & prece numen adoret,
Spe potior, ſed multa timens. Quis nauigat, & non
Concretum gelida geſtat formidine pectus?
O ſpes infirmas hominum: confidimus vmbræ,
Nitimur & ſtipulæ, dum res Fortuna ſecundat:
At ſimul vt ſæuæ moles voluuntur aquarum,
Diuerſique ruunt fratres, furit æſtus ab imo,
Vt tonat æthereo vibratum fulmen ab axe,
Striduláque obſcura conſurgit nocte procella,
Horrorem ingeminans atra caligine tinctum:
Relligio immanes, poſita feritate, Cyclopas
Tunc facit eſſe pios, & ferrea pectora pulſat.
Nos olim de fonte ſacro meliora ſuperni
Qui cultus documenta accepimus, an decet horam
In ſeram differre preces? Non ſemper habendus
Ante oculos tute es, qui præſens omnia cernis
Non viſus, tangíſque etiam non tactus ab vllo.
Ocyùs ergò malo iuuet occurriſſe futuro,
(O ſocij) dum Phœbus adhùc non occubat vmbris,
Dum ſupereſt lux multa, nec vltima præcipitat nox.
Infœlix qui ſera preces in tempora differt,

Tendere

Tendere nec didicit palmas, niſi verbere paſſo.
Tu (Genitor) miſerere tuùm. Non brachia cælo
Tenſa, nec intutis oculos deflectimus aſtris,
Libantes tanto regi pia carmina, triſtes
Lenitura iras. Miteſces carmine fuſo
Ipſe ingens: cæloque etiam, pelagóque miniſtri,
(Millia quot totis non æquat littus arenis)
Vt Domini demulſum animum, & placida ora videbunt,
Abſiſtent pœnis miſerorum: debita noxæ
Tela reponentur, iam procurata petentûm
Vocibus, & lachrymis, gemitúque, & pectore tunſo.
Rectius (ô ſocij) de cælo hæc aura petita eſt:
Cælitùs adueniet, prælatior omnibus auris.
Ecce venit: ſecúmque trahit placata ſequaces
Atque Notos, Euróſque ſuper. Concordia fratrûm
Tam benè mixta iuuat, ſoluentes littore Ibero
Vt patrius condat, tridui poſt carbaſa, portus.
Oro fauete omnes, valeat (precor) omnibus omen.
Terra procul (ſocij) ni fallor gurgite vaſto
Emicat, obſcuros & promit cærula vultus.
Nauclerus ſenior noſtram aſſerit. O bona ſalue
Terra parens: ô ſalue iterum: iam proxima facta es:
Nôſſe datur portus patulos, ſimul oppida, & agros
Floribus intextos, viridantéſque arbore ſyluas.
(O ſocij) iam vota iterent: gratéſque profundæ.
Quæſiſtis patriam? pone hanc quam quæritis, eccam.
Vobis, pontigradæ puppis ſtatione relicta,
Mox dabitur natale ſolum pede tangere fauſto.
Vixque etiam plantas figetis littore primo,
Quum vos turba virûm medios, cingente corona
Quæſitis largè inuadet. Vos dicite duros
Quos paſſi caſus: quæque Heſpera terra miniſtrat.
Dicite terribiles æſtus, & torrida regna:
Squallentéſque ſitu, tot vaſta cacumina, montes,

Arentes fluuios, & non tractabile cælum.
Ipse redux onerem donis solennibus aras,
Iam propè me accingens (Genio suadente) quieti
Optatæ, quæ sera annos refouebit inertes.
Ite, quibus feruet circum præcordia sanguis
Multus adhùc, primáque salit lanugine barba.
Vestrum opus, & vestro seruat se hæc palma labori,
Ignotas lustrasse vrbes, ignotáque regna.
Me, bis bina isto qui tramite lustra peregi,
Ritè senescentem, ne extrema peccet arena,
Soluere equum deceat. Posthâc præsepia fessus,
Et stabula, & multo surgentia stramine strata,
Molior, exosus rauci spatia vltima circi
Iam toties vitata rotis. Quid carcere prodest
Sisyphios crebrò emissum renouare labores?
Tuta quies laribus, plausu procul. Hic ego fixis
Herculis ad postes armis, Veianius agro
Delituisse velim, secura per otia: sed non
Immemor aduersæ, media inter gaudia, sortis.

EVLOGIVM CLARISSIMI DVCIS, Domini Thomæ Poyninghi, quem virtute, rerúmq; gestarum gloria ciuibus suis acceptissimum, in ipso virilis ætatis flore mors immatura eripuit.

VIdimus (ô ciues) Poyninghum Heroibus æquum
Antiquis. Si pulcher eques crispauerat hastam,
Castor erat. Si fortè pedes vmbone cateruas
Retrò ageret, plantis agilem similabat Achillem.
Sin, nec frustrà, oculos ipsos mucrone feriret,
Hector erat. Ducis at clarissimus artibus, illos,
Paruum erit vt tollat quos de grege miles honores
Castrensis meruisse potest vel quilibet, acrem

Intrepidè

Intrepidè pugnans clypeo qui ſuſtinet hoſtem.
Longè aliam egregius ductor cui cura negoci
Totius incubuit, re fortiter & benè geſta,
Captiuis, ſpoliiſque ingens, tum finibus auctis,
Quum redit, à populo & patribus pro iure coronam
Accipit, vt quarto deinceps cognomine fretus,
Ipſe ruber niueis Capitolia celſa quadrigis
Scandat, laurigeros obiens de more triumphos.
Dux bonus, & fælix (quid enim fortuna nouerca
Si fuerit, nudo præſtat conamine virtus?)
Dux (inquam) hic igitur, qui ſic præſtabat vtroque,
Quantum hodiè quiſquam, aut quiſquam qui floruit olim,
Si ducibus Graijs, me iudice, ſique Latinis
Confertur, nec adhúc ſoluuntur iuſta merenti,
Parcite ductores Graÿ: neque ferte Latini
AEgriùs, antiquis nouus hic ſi tempora lauris
Incinxit: dedit ipſe manu dedit ipſe Gradiuus:
Et dixit, (Poyninghe) feras me dante virentes
Hos ramos: age cinge comas: maiora merenti
Poſt tribuam, ſi fata volent, contraria votis
(Heu) perſæpè meis. Sed te palma inclyta Olympi
Ad iuga ſumma feret: celebrabere & omnibus æui
Curriculis, viuéſque tui poſt buſta ſepulchri.
Hæc Deus: & verſis, iam tum præſagus, habenas
Curribus immiſit, delubráque Thraca reuiſit.
Lætior aſt Heros donis, & iudice tanto,
Immortale decus, poſt & ſuperantia vitæ
Prætulit acta breui. totúſque ingentibus auſis
Incubuit. Neque fors aptam fortuna negauit
Materiam votis. Nectebant prælia reges
Ingentes animis ambo, tum viribus ambo.
Suaſit amor laudis, regnúmque, & conſcia virtus,
Nec ſemel arcta nimis gignens vicinia litem
Sæpè leui ex cauſa, coniunctos inter, acerbam.

Vrbs antiqua manet: Morinorum littore vastum
Despectans propè contiguis pro mœnibus æquor,
Frugifera, & cultis opulenta Bononia campis.
At nunc facta ferax, madefactáq; sanguine, dirùm
Luxuriare potest: segetémque infamis opimam
Proferet illa diu: tot corpora clara virorum
Condit, qui duro cæsi sub Marte, nefastis
Occubuere aruis, vrbis sub mœnibus altæ.
Hanc prior Henricus, gentis decus, arxque Britannæ,
Vi multa aggressus Rex occupat: ardet adempta
Franciscus, par ipse animo, Gallisque tiaris.
Certatur: retinere parat possessor opimum
Viribus adnisus spolium. Fremit alter, & acres
Concipit indignans furiata mente dolores.
Hæc mouet, illa mouet: nunc pleno Marte minaces
Educit turmas, disponit & ordine longo
Ferratos tormenta globos mittentia nisu
Igniuomo, tentátque nouis æquare ruinis
Mœnia iacta solo: nunc obsidione frequenti
Sollicitat, vallósque, & propugnacula crebris
Extruit insistens castellis: feruet ab omni
Parte opus. E contrà septi obsidione resistunt:
Erumpúntque etiam, castrísque hostilibus instant.
Intereà, si crebra velim certamina, & ipsos
Congressus, pugnásque virûm describere, longum
Esset opus. Summa quondam qui pronus ab Ida
Ille Tonans lento vidit collisa duello
Agmina ob Oebaliæ raptum certare puellæ,
Mirum, oculos isthùc flectens ni dixerat, ipsos
Hîc etiam Danaos, Troianáq robora, rursum
Propugnasse suis, hinc castra, hinc Ilion armis.
Nec Simoënta isthic galeásque, & scuta sub vndis
Voluentem tepidis morientem sanguine, quisquam
Defore dictasset, toties qui flumina rubro

In mare vidiſſet decurrere tincta colore.

Mars Pater, ancipitem Iouis vt manus ardua lancem
Librabat, pro ſorte data nunc prætulit iſtos,
Nunc illos: neq; enim hocce meum eſt, tacuiſſe vel hoſtis
Promeritos, ſi quid præclarè geſſit, honores.
At neque noſtratûm corda imperterrita, fræno
Quàm ſtimulis propiora, nec illum ſpiritus vltrò
Acer, in arma ruens, animis qui prurijt imis,
Nec decet vltrices per tela, & vulnera dextras
Intempeſtiui digito preſſiſſe ſilenti.

Vera canens, moderata canit. Laudauimus ipſos
Aduerſa de gente viros: fraudabo merentes
Laude meos? quiſquámne ſuis ingratus haberi
Vſque adeò inſiſtat? Meruiſtis nobile (ciues)
Veſtra Polo ferret Mauortia facta poëma
Antiqui vatis: ſi quis nunc verſus ab vmbris,
Illa tuba grauiore ſonans, rem paſſibus æquis
Exprimeret. Nam ſi non vobis deforet alter
Siue Maro, aut Graio cecinit qui Pergama plectro,
Forſan & iſta ſeges foret Ilium, & alta Latini
Regia. Vos primi panxiſtis talia, vates,
Atque Aganippæo ter tincta in fonte dediſtis
Viua per ora virûm fama iactata nitere.
Muta ſilet virtus, deſit facundia linguæ:
Et iacet obſcuris, tenebroſa, ignobilis antris.
Te verò (Poyninghe) vnum cui paruit omne
Præſidium, cuique vrbs commiſſa Bononia fidis
Recta ſub auſpicijs, Anglorum ſigna rubentes
Prætulit arce Roſas, & Gallica Lilia tempſit,
Quo celebrare ſtylo? quo tandem dicere verſu
Condignè potero? Quod miles fortitèr egit,
Quòd vicit, palma (ecce) tua eſt, qui ſida monendo
Autor eras palmæ: ductoris ſemper habetur
Conſilio, auſpicijs, fortunæ gratia: terna hæc

Præſtitit hic ſolus. Non me Verona Catullum,
Non ſcatebroſus aquis Naſonem Sulmo fluentis,
Mantua non omni maiorem laude Maronem
Progenuit. Non vlla meis Hyblæa labellis
Denſa inſedit apis, vatem teſtata futurum.
Tu tamen vt docti reſonantia plectra Catulli,
Ingenióque Ouidi decurrens diuite venam,
Virgiliique tubam dignè potes armiſonoram
Poſcere cantandis tot te vincente trophæis:
Sic pius ipſe aliquo tantum talémque meorum
Splendorem, ſæclique huius, ſi carmine pango,
Tantiſper, dum quis calamo præſtantior illum
Ritè ferat, cultis ſeu diuitis inſerat hortis
Hiſtoriæ, aut ſacro vehat ad vaga ſydera verſu,
Non equidem luſiſſe operam, neque functus inani
Officio videor. Saluebis, & vſque valebis,
AEternùm celebrande tuis, mirande alienis
Dux bone, Dux rebus fortunatiſſime, geſtis.
Tu tamen ipſe tibi florenti ætate, tuæque
In medio curſu fortunæ erepte per atrum
Liuorem triplicûm, morbo graſſante, Sororum.

EPICEDIVM, DE VIRTVTIBVS ad exitioſam vſque inuidiam inſignibus, Edoärdi Bellingami.

TE quoque magne canam (te BELLIGHAME *canenti*
Sit licèt & numeris opus, & teſtudine vatis,
Iliacum vena panxit qui diuite carmen)
Geſta Deo ſimilem cui bellica munera curæ:
Siue ducis pectus cauti miremur & artes,
Siue manu prompti præſtantia militis auſa.
Sæpè ſuos, claro iuuenis qui ſanguine prodit,
Aſſimilare ſolet. cognato ſtemmate creti

Hic,

Hic, & belligero SCHELLÆVS *pectore fretus,*
(Ille, decus patriæ, vota qui morte, periclum
Propulit à iugulis, Scoto insurgente, suorum)
Vnanimes iunctas concordi fœdere dextras
Firmarunt. Etenim nec Theſea Pirithous, nec
Sanctiùs ille ſuum Pylades ſeruabat Oreſtem,
Alter in alterius quàm iſtorum commoda promptus
Extitit: arcano Naturæ ad mutua ſenſu?
Namque animis ſimiles eadem fert ſæpè voluntas.
Iam verò hic, (te noſtra aliàs SCHELLÆE *Thalia*
Seiunctim cecinit) mihi nunc memorabitur vnus:
Vnicus ille ſuper, ſi fortia pectora quæras,
Ingenuam aut morum ſeriem, conſtantiáue ora,
Semper, ab æquali ſe demittentia filo,
Seu ſors læta parum, ſeu verſo dextera vultu
Tentaret iuuenem infractum, tentabat vtriſque.
Mirandum fidi marmor ſed pectoris, auxit
Mira viri ſpecies, proceri & corporis artus,
Vibrantéſque oculi, frontiſque immota ſeueræ
Aſperitas: quamuis nihil illo comius eſſet
Moribus, alloquio, conuictu, & pectore toto,
Quiſquis in illius ſeſe conſortia iunxit
Dignior, atque amor idem animo cui inſedit honeſti.
Cætera terribilis, (fateor) nec turpibus vnquam
Arridens: odio alto agitans mendacia, vanis
Inſita blandiloquæ nunc ſectatoribus aulæ.
Atque ita, qui nihil in ſeſe committere turpe
Suſtinuit, quique abſtinuit congreſſibus inſons
Impuris, recti ob ſtudium pulcherrima adeptus
Eulogia, infractum præ ſe tulit vſque Catonem:
Laudatus vel ab ore virûm, quos inclyta virtus
Nunquam adiens, quodam tamen impulit ipſa pudore
Hactenùs, vt digno non digni ſponte fauerent.
Ergò illum Henricus numero adiunxiſſe miniſtrûm

Selecto inſtituens, propiùs quos principis arcta
Colloquia, ipſiuſque fouent ſecreta cubilis,
Delectu hoc docuit Rex prudens quantus in iſto
Extaret vigor, & ſcintillans pectore virtus.
Nec ſua ſpes Regem de tali admiſſa fefellit.
Quippe loco ſemel vt potuit ſpectatus aperto
Se exerere, & totas populo producere dotes,
Arduus ingenito ſublimia robore tractans
Arma, aciesque datas, non vnum propulit hoſtem,
Dux bonus, imperio accepto fœliciter vſus.
Vnde, vel & (fatis poſtquam Rex optimus, orbum
Ante diem gnatum linquens, conceſſerat atris)
Hunc ſtudio gnatus reſouendum duxit eodem:
Iuſſit & Hyberno præfectum denique regno,
Prorègis fidum dubio pro tempore munus
Exercere, vagos redigentem in verba rebelles.
Tum varie ingentes Iuuernia paſſa tumultus,
Omaurique minas, gladioſque Ochonnore ſenſit
Sanguinolente tuos. Quis lurida pinxerit ora,
Horribileſque oculos, impexo crine, tyrannûm
In coniuratas venientûm fædere dextras,
Imperium, & faſces contrà, nomènque Britannum?
Dira virûm ſpecies toruo ſeſe effera vultu
Protulerat, tacitis tunc confertiſſima luſtris
Exiliens, campóque auſa eſt ſe immittere aperto,
Omnia barbarico vaſtans quaſſata furore:
Ira, odium, & prædæ ſitis vt ſine lege ferebant,
Atque duces, atque indomitûm fera corda miniſtrûm.
Crudeles natura facit fore crimine auito
Hybernos, media quamuis ſe pace quietos
Aſſimulent, etiam per ſomnia rurſus imago
Armorum, cædíſque redit, ſtupri, atque rapinæ,
Tanta per ingenitos feritas ſtat barbara ſenſus.
At melior dux hic cauſa, & præſtantibus armis

Lectorum

Lectorum comitum (namque illi militis Angli
Non temnenda manus fuerat superaddita eunti)
Vt primùm (Iuuerna) tuas prora appulit oras,
Imperióque dato ritè est de more potitus,
Imprimis veteres studuit reuocare cohortes
Angligenùm, admisso qui iam stipendia luxu
Plurima in Hyberna frustrà regione terebant,
Rursus ad antiquam, reparato milite, formam:
Legitimisque iterùm docuit succedere castris,
Et pugnare loco, nec se statione mouere
Palantes, qui fecisset, quos fugerat hostis
Speraret comitùm vltores mox proditur enses.
Tum verò conuersi animi: manifestáque lætis
Militibus summissa iterum fiducia creuit.
Poscere dehinc hostes, vltrò atque lacessere tendunt
Conferti: nec tam fuerat calcaribus exhinc
Quàm frænis opus. Ardebant generosa pudore
Corda, resarcitis iterùm succedere palmis.
Dux cautus, Dux idem altis fortissimus ausis,
Iam satis armigeræ factum quum nouerat arti:
Egregiam instructis legionem protulit armis,
Et rectà hostiles populatum duxit in agros.
Illi alios, spe falsi, illis in finibus olim
Induperatores nostros, ambage recepta,
Et quos insidijs positis frustrare solebant,
Tunc etiam adueniſſe rati, sublato vlulatu,
Crispantésque suis de more hastilia pilis,
Primò equidem leuibus tentabant eminùs ausis:
Hinc propiùs conferre gradum, retróq; reuerti
Protinùs, implexis & corpora condere syluis,
Aut etiam loca nota sibi, non cognita nostris
Cæno, & limosa properant vitiata palude
Indugredi, incauto manifesta pericla sequenti.
Noster at vt vera vicit virtute, nec vllis

Artibus, insidiisue locum perspexerat hostis
Esse, sed incensos superare incendia lucos,
Stagnáque deductis diuerti in proxima fossis,
Nec latebras superesse fugæ, aut in prælia vires,
Quin etiam opportuna locis castella propinquis
Erexisse ducem Angliacum, sua, verbere sæui
Tormenti igniuomo glandes iaculantis ab ore
Ferratas, æquata solo, fœdata ruinis
Oppida, spes miseri protritas strage coloni,
Cunctáque ab infestis prosterni denique diris,
Tandem animos, quanquam inuitus, laxare ferinos
Cœpit, & hinc veniam demissa voce petebat.
Euge tuo (victor Dux BELLINGHAME*) tropheo.*
Captiui Omaurus, trux atque Ochonnerus Anglas
Spectandi effusis nuribus mittuntur ad vrbes.
Approbat egregiam lato rex pectore palmam:
Hoc proceres festa confirmant vndique voce:
Famáque vicinas petijt celeberrima gentes,
Ingeminánsque albis transcendit ad astra quadrigis.
Tu verò, non hinc lenta torpescere dextra,
Passus es incensos victoris militis æstus:
Ast instare sibi, nouáque actis nectere bella
Instituis, si quis votis sese offerat hostis.
Hinc alta satrapæ Hyberni formidine tangi,
Victricésque manus, nec non victricia signa
Cœperunt, geniúmque viri exhorrescere tanti.
Haud secùs ac ripas albens si cygnus ad vdas,
Colludens, comitum media inter millia olorum,
Sentiat impressos aquila de nubibus vngues
Demissæ impigro per inania vasta volatu,
Extemplò totum insolitus pauor occupet agmen,
Et vix vel medijs spem saluam ponat in vndis.
Vnius ergò viri populum præsentia cunctum
Continuit grauiore metu indignantibus instans.

Et

Et dedit antiqua rurſum ditione teneri
Compoſitos. Tanta ſe maieſtate ferebat
Magnanimum, impigrum, vigilique oculatiùs Argo
Rimantem cœtus, & conciliabula prima:
Inde nouis citiùs truncantem ſemina cœptis,
Mittitur à torta quàm glans balearica funda.
Denique, pacatis placidum, & ſuper omnia iuſtum
Se tulit: ipſe ſui largiſſimus, idem alieno
Abſiſtens: ſordéſque ſagax, & nomen auari
Præſidis euitans, ſolo & contentus honeſto,
Non repetundarum tremuit formidine purus,
Perſonæ memor ad calcem ſeruaſſe decorum.
Heu, quid at extremos carpſiſtis fata malignè
Succeſſus? medio quidnam Clotho improba curſu
Fila viri truncas longo digniſſima fuſo?
Túque adeò inſtabili conſtans Fortuna, merentem
Plurima, ſperata quid fraudas meſſe laborum?
Liuentúmque premis, virtuti ingrata, ſuſurris?
AEger, & indignans, (qualis qui læſus iniquæ
Scipiades patriæ Linternum prætulit vdum)
Decubuit mœrore animi: quique omnia pridem
Pertulit inuicto conſtantis robore ſenſus,
Non tulit ingratos ciues. Hinc lenta ſecuta eſt
Tabes lethifico carpens præcordia morſu.
Occidit: haud facilè æqualem cui noſtra tulerunt
Tempora, degeneri ſenſim euanentia prole.
Agnoſcunt ciues iacturæ vulnus acerbæ,
Heröa & caſſum nequicquam lumine lugent.

DE VIRO VNDEQVAQVE DOctiſſimo Chriſtophoro Calueto Stella, Barcinonenſi.

BArcino Chriſtophorum Caluetum lucida Stellam
AEdidit: hinc aucto clarior igne micat.

Ante quidem illuſtris, longè præluxit Iberis
Vrbibus, vt cunctis Cynthia ſyderibus.
Nunc tantum, bis clarâ, ſuo de lumine lumen
Quæ dedit, illuxit, præuia facta ſibi.
Et patria ornauit Stellam: ſtellatus & ipſe
Ornauit patriam, lux noua, luce ſua,
Quæ medias inter tenebras radiantia fundens
Lumina, inextincto pollet ab ingenio.
Illatáſque faces tam docti pectoris vmbris
Pratendens, noctem diſcutit Heſperiam.
Vnde ſenis culti vincent monumenta ſororum
Stamina, venturo fulgidiora die.
Liuor iners aliquid, nunc & ſors inuida poſſunt
Demere plus merito, quàm tribuere ſui.
Nil demet virtuti olim conſenſus, ab omni
Orbe ſonans, Stellam qui vehet vſque polo.

De Fabullo fure.

VRbani (moneo) hoſpitem Fabullum
Clauſis & foribus, ſimul tabernis,
Vitetis. Digitos Fabullus omnes
Viſco collinit: & manus reuinctas
Vel poſt terga gerat, nec otioſas
Diſcus comperiet, cyphus, patella,
Nec mantile, nec ipſa ſtrata lecti.
Nam veſtis, petaſus, parúmue theca
Cuſtodita, vel arca diligenter,
Conclamare poteſt. Fabullus vni
Furtis, nequitys, dolis proteruis
Cedat Mercurio: ſecundus ipſe eſt:
At primo propior, ferè & gemellus.
Tardè tertia ſubſecuta claſſis
Furûm, vix ſtadium tuetur imum.

At verò, ille aliquid licentiosè
Ablatis (quoniam cupit videri
Iure egisse bono) solet susurro
Obtendisse breui, monens in aurem,
Quod communia cuncta amiculorum
Debent & bona dici, & esse, prisco
Exemplo Samij sophi, silentes
Olim discipulos foro, fabisque,
Qui insit satis anxiè abstinere.
Tun' hoc asseris, optime ô Fabulle?
Sic te Pythagoræ iuuat seueram
Tam sanctè renouasse disciplinam?
Vrbani (moneo) cauete ab isto
Fidenti nimis, & parato amico:
Non istos amo, queis vel ille priscus
Cedens Autolycus, nouis magistris
Tradat lampada: quos nec ipse seruet
Centum luminibus, nec vsque centum
Custos Aycthorides. Fabulle, mappam
Dudum sustuleras: quid (oro) mensam
Intentus citriam tuere limis?
Absoluisti opus: ipse curiosus
Ni plusquàm satis es: manum rogamus
Istam tam vigilem atque diligentem
Iam tandem à tabula (Fabulle) tollas.

EPITAPHIVM D. PHILIPPI A Gueuara, qui Didaci Pater fuit.

CVi sacer est tumulus, si quæris fortè viator:
Pestanis spargi dignus hic vsque rosis,
Dimidius Gueuara hospes terit ista Philippus
Limina: dimidius tecta superna terit.
Quis fuit, an quæris? Musarum, & Martis alumnus:
Mars prior hunc iuuenem, Musa habuere senem.

Quid præstaret equo, tremulam vt crispauerat hastam,
Nouit belligerûm laus hodierna virûm.
Hoc decus vt fesso vergens iam dempserat ætas
(Ante diem morbus nam senium attulerat)
Quàm breue profecit, studijs dum totus honestis
Incubuit, norunt pectora docta virûm.
Historiæ antiquæ vindex acerrimus, æui
Cana situ, rursus tersa nitere dedit.
Hinc, quæsita domi veterûm monumenta tot vnus,
Quot poterant vrbes condecorasse, habuit.
Concursu studium vnius gens tota probabat:
Si quis & adueniens doctior hospes erat.
Macte tuis opibus (generose Philippe) Philippos
Non sitiens aurum propter, at artis opus.
Macte magis viua superantis imagine gnati:
Si tamen hunc post te Sors superare facit.
Vix facit: & modici vsuram post temporis (eheu)
Fit comes en patrio Didacus ipse rogo.
Didacus, omnigenas hausisse fideliter artes
Vix dum pubentem, quem stupuere senes.
Quid faciat vidua mater desertior æde?
Heu mater, duplici funere tacta suûm?
Puluere sparsa comas, planctúque miserrima tristi,
Optet & ipsa mori tertia iuncta suis.
Vos (animæ illustres) patrio requiescite cœlo:
Ossa tegat verno cespite molle solum.

EPITAPHIVM IVVENIS NATALIbus, eruditionéque clarissimi, D. Didaci à Gueuara, Philippi filij.

QVòd patrio comes est illatus Didacus, atra
Ante diem Parca sic statuente, rogo:
Pierides sparsis per liuida colla capillis
Delicium flerunt (Hesperæ terra) tuum.

Mœstæ

Mœſtæ etiam poſitis Charites planxere corollis,
Cui norant Clarij credita plectra Dei.
Naïades totas lacrymis (miſerabile) fuſis
Implèrunt vrnas, (vuidæ Ibere) tuas.
Vranie ante omnes morientem excepit alumnum,
Aſtricolámque aſtris intulit ipſa ſuis.
Hunc (ait) æthereæ tantum qui lucis habebat,
Perpetuò dignum eſt æther vt ipſe habeat.
Annuit aſſenſu capitis Saturnius almo:
Hinc Gueuara nouis iam ſua ſyderibus
Interſtincta ſtupet radiantia membra, ſuperno
Proximus & votis, clarus in orbe micat.
Culte puer, diuine puer, tu maxima dudum
Hiſpanúm fueras gloria, nunc gemitus.
Quid quòd & externis humentia lumina fletu
Sollicitas? tanti eſt eſſe, quod eſſe velis.
Plurima, ſed ficto, multis ſtat gratia, vultu:
Hic toto ſimplex pectore gratus erat.

DE RARISSIMI HEROIS, D. Henrici Kneuetti equitis Britanni virtutibus, Epicedium.

TV mea ſi inſignem lecto celebrare Kneuettum
Carmine Muſa cupis,
Pyndaricum expediáſque melos, plectrúmque ſonorum:
Vix quoque ſic poteris
Pectoris aut digna candorem efferre Camœna,
Purpureúmue decus
Manſuetæ virtutis, in illo plurima vultu
Quæ genuina ſtetit.
Intactæ primum vel virginis (ecce) pudorem
Ille vir exhibuit.
Fulmineo Marti tamen aſſimilandus in armis,
Vt tuba pertonuit.

Illic ingentes poterant ſtupuiſſe ruentem,
Hector, & AEacides,
Solus in obuerſos dum tot contenderet hoſtes,
Per media arma furens.
At ſemel vt triſtes poſuit Bellona tumultus,
Atque iterum rediit
Pax bona, tranquillo pelago ſedatior idem,
Mitis, vt antè, fuit.
Tum fidum thoraca ſacris nam poſtibus aptans,
Artibus ingenuis
Magnum habuit, culto fidíſque incumbere cartis
Pectore. Doctus enim
A puero fuit: hinc media verſatus in aula,
Stemmatis & titulis
Illuſtris, florénſque fauentis principis arcto
Alloquio, atque comes
A camera aſſiduo Regem pro munere ſtipans,
Non tamen ipſe librum
Ferre manu armigera quicquam tulit eſſe pudori,
Qua prius haſta tremens
Marte ferebatur nondum ad iuga cana remiſſo
(Hæme niuoſe) tua.
Sic alternanti mirum popularia vota,
Nobiliúmque virûm,
Quo ſtudio fauere. Kneuetto liuor & ipſe
Officere erubuit.
Auxerunt ſtudia iſta virûm facundia linguæ,
Comis & ore lepos,
Innocui & riſus non irridere parati,
Promptáque ſedulitas
Officio ignotos etiam adiutare, decentis
Corporis inde decor
Rarus erat: faciéſque nec vni optata puellæ:
Larga ſed illa manus

Omne

Omne tulit punctum. Solidas donabat vt vrbes
(Namque Monarcha fuit)
Pellæus iuuenis, victor qui ſub iuga miſit
Totum Orientis opus:
Sic iſti imperium in populos ſi fata dediſſent,
Tute Philippiades
Dixiſſes, mihi par datus eſt, aut vincor ab iſto.
Rara ſed iſta Deúm
Pignora (veh miſeris) tantùm oſtenduntur; & inſtar
Fulguris æthereas
Inde petunt ſedes, cognatáq; ſydera, noto
Sydera & ipſa gradu.
Occidis ante diem votis repetite Britannûm
(Large Kneuette) tuûm
Non minùs, humani quàm quem ſua Roma vocabat
Delicium generis.
Tu nunc vt pedibus nubes, & ſydera calces,
Nil miſerétne, tuis,
Mœrorem, & lachrymas, quòd & hæc ſuſpiria linquis?
Heu redimende nouem
Pactolis, totidémque Tagis, ſi fata reuerti
Manibus annuerent.

EPITAPHIVM THOMÆ CHALONERI Equitis, à Gualtero Haddono Legum Doctore, Sereniſſimæ Reginæ Elizabethæ à ſupplicum libellis, iamdiu conſcriptum.

NAtura Thomas Chalonerus, & arte valebat,
Vtilis & patriæ vir fuit ille ſuæ.
Publica cum magna ſuſcepit munera laude,
Laude pari libros ſcripſerat ille domi.
Sic patriæ vixit magno, dum vixit, honore,
Sic patriæ magno concidit ille malo.

FINIS.

Errata sic corrigenda.

Pag.	Ver.	Pro	Lege
29	12	*arerctas*	*arrectas*
80	26	*Argicolas*	*Agricolas*
92	21	*Tridenter*	*Tridentifer*
109	4	*prælia*	*in prælia*
154	7	*placabit*	*placabat*
302	12	*conscierit*	*consociet*
362	9	*immitte*	*immittite*